วารสารวิชาการ

วิวิธารรณสาร

JOURNAL OF LANGUAGE AND CULTURE

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

ISSN 2630-0168 (Print)
ISSN 2672-9458 (Electronic)

เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

วิวิธวรรณสาร

WIWITWANNASAN
Journal of Language and Culture
ISSN 2630-0168 (Print)
ISSN 2672-9458 (Electronic)

ผู้เขียนประจำฉบับ

Wasit Intharaphromrat
Suwit Tikham
Wanlop Yoodee
พิชญาวี ทองกลาง
จามจุรี นิศยันต์
วิจิตรา รุ่งแสง
สารภี ขาวดี
ฮากิม สุดินปรีดา
กานต์รวี แพทย์พิทักษ์
วรวรรธน์ ศรียาภัย
บุญยงค์ เกศเทศ
วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์
อรรถพล ธรรมรังษี
กรกฤช มีมงคล
เชษฐา จักรไชย
ลัทธวรรณ โสภณอัมพรเสนีย์
สิรินาถ จงกลกลาง
สินทรัพย์ ยืนยาว

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

เจ้าของ
เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ	ราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตร์จำนงค์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้อย	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก
รองศาสตราจารย์ ดร. ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทูล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี่ยวเพ็ญวงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุณยทัต	มหาวิทยาลัยศิลปากร
นางชมัยภร บางคมบาง	ศิลปินแห่งชาติ
Dr.Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr. Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักษ์มณี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรธน์ ศรียาภัย	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัฐิพร ไทยงูเหลือม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ดร.สรพันธ์ นันต๊ะภูมิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุณยเสนอ ตรีวิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธ์ศิริ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์บำรุง กันรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ประสานงาน

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ทิพวัลย์ เหมรา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสูจน์อักษร

อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ณภัทร เชาว์นวม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ปนิดา ทองบุญชม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์อรรถพล ธรรมรังษี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

ประสิทธิภาพเว็บไซต์
ดร. สินทรัพย์ ยืนยาว มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม–รูปเล่ม–ภาพประกอบ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประชาสัมพันธ์
อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

Publisher

Network of Academics on Language and Culture

Editorial Consultant

Adjunct Prof. Chamnong Thongprasert	Fellow of The Royal Society
Prof. Dr. Pathom Hongsuwan	Mahasarakham University

Expert

Prof. Dr. Duangmon Chitchamnong	Prince of Songkla University Pattani Campus
Prof. Chuan Petkaew	Suratthani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Natthaporn Panpothong	Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Sagnop Boonkloi	Eastern Language Specialist
Assoc. Prof. Dr. Thanya Sangkhaphanthanon	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Boonyong Ketthet	Walailak University
Assoc. Prof. Dr. Santi Phakdeekam	Srinakharinwirot University
Assoc. Prof. Dr. Wilaisak Kingkham	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Siriwan Nantachantoon	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan Khanittanan	Thammasat University
Assoc. Prof. Dr. Chalor Rodloy	Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Sunee Leopenwong	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Supaporn Kongsirirat	Naresuan University

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

Assoc. Prof. Krisada Sridharmma	Maha Sarakham Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Somkiat Wattanapongsakul	Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Siriporn Phakdeephasook	Chulalongkorn University
Asst. Prof. Areeya Hutinta	Silpakorn University
Asst. Prof. Sakun Bunyathat	Silpakorn University
Mrs. Chamaiporn Bangkombang	National Artist
Dr. Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr. Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Rakmanee	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Chettha Chakchai	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Prakit Chantakhian	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Kobkan Wisesram	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Suchada Jiaphong	Pibulsongkram Rajabhat University

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

Asst. Prof. Dr. Warawat Sriyabhaya	Phayao University
Asst. Prof. Dr. Rachada Lapyai	Rangsit University
Asst. Prof. Dr. Jiratthiporn Thainguluam	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Dr. Wichuda Praiyong	Dhonburi Rajabhat University
Dr. Soraphan Nantaphum	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Bunsanoe Triwiset	Buriram Rajabhat University

Assistant Editor for Foreign Language

Dr. Somsak Phansiri	Buriram Rajabhat University
Bamrung Kanram	Buriram Rajabhat University
Dr. Pisutpong Endoo	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

Coordinator

Yuphawadee Athan — Buriram Rajabhat University

Thippawan Hemmara — Buriram Rajabhat University

Proofreader

Uphawan Namhiran — Buriram Rajabhat University

Napat Chawnuam — Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Santiphap Charam — Buriram Rajabhat University

Phiphat Prasertsang — Buriram Rajabhat University

Panida Thongbunchom — Buriram Rajabhat University

Attapol Thummarungsee — Buriram Rajabhat University

Web Editor

Dr. Sinsup Yuenyaw — Buriram Rajabhat University

Layout Editor

Asst. Prof. Palita Phonpradapphet — Buriram Rajabhat University

Public Relations Officer

Uphawan Namhiran — Buriram Rajabhat University

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

ที่ทำการสำนักงานวารสารวิวิธวรรณสาร

568 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์: 084-518-6262
email address : wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์
https://www.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

เกี่ยวกับวารสาร

วิวิธวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือทางวิชาการของ*เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม*ในหลายมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 4 เดือน ตีพิมพ์ในสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่หนึ่ง ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่สอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่สาม ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม วิวิธวรรณสารได้จัดทำเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบตีพิมพ์ และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร บทความที่จะได้รับการพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด และบทความทุกเรื่องที่รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทความ โดยเป็นการประเมินแบบอำพรางสองฝ่าย ต้นฉบับอาจได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามที่บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ อย่างไรก็ตาม ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์เป็นของวารสาร การพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารเป็นลายลักษณ์อักษร

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

About Journal

Wiwitwannasan is an academic journal which originated from the academic cooperation of the Network of Academics on Language and Culture in many universities. It is a four monthly journal published in two languages: Thai and English. There are three issues each year, which are the first issue between January - April, the second issue between May - August and the third issue between September - December. Wiwitwannasan is prepared in two formats, which are the printed format and electronic format. The objective is to publish the manuscripts of the research article, academic article, and book review article, which are a body of knowledge in the field of language, literature, folklore, linguistics, teaching of language and language for communication. The articles to be published in the journal must be articles that have never been published in any other journals before, or are under consideration to be published in any other journals, and every article considered for publication in this journal has been evaluated by two experts in science related to articles by double blind method. The manuscript may be revised and edited as appropriate by the editors and experts. Any comments in the article are the views and responsibilities of the author of the article; however, the copyright is owned by the journal, and the reprint of all or part of an article must be approved by the editor of the journal in writing.

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ **วิวิธวรรณสาร** ฉบับนี้ เป็นฉบับปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2563) ประกอบด้วยบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ รวม 10 เรื่อง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทความอาจแบ่งกลุ่มเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ บทความที่เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม 5 เรื่อง บทความที่เน้นวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา 3 เรื่อง และบทความเกี่ยวกับการสอนภาษาและวัฒนธรรมอีก 2 เรื่อง

บทความที่เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม มีหลากหลายให้เสพรส หากสนใจวรรณกรรมในเชิงประเมินค่า ต้องอ่าน ***คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข*** ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ค้นพบคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนในขอบเขตศึกษาว่า มีคุณค่า 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณค่าด้านความรู้

หากประสงค์อ่านวรรณกรรมที่มุ่งวิเคราะห์แนววิถีชีวิต คติความเชื่อ และวัฒนธรรมเฉพาะพื้นถิ่น ต้องอ่าน ***แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล*** ที่ผู้วิจัยได้พบแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอนวนิยายดังกล่าวอย่างสำคัญ

หากสนใจการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ต้องไม่พลาดอ่านบทความ ***ภาพแทนผัว-เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน*** ซึ่งผลจากการศึกษาได้พบว่า เพลงลูกทุ่งมิเพียงเป็นเครื่องบันเทิงสำเริงอารมณ์เท่านั้น หากยังเป็นการผลิตความหมาย เป็นภาษาประกอบสร้าง เป็นตัวแทนและสะท้อนให้เห็นถึงความหมายที่มีอยู่แล้วของวัตถุ คนและเหตุการณ์ ภาษาในบทเพลงยังทำหน้าที่แสดงออกถึงเจตนาของผู้ประพันธ์เพลงอีกด้วย

สำหรับผู้อ่านที่สนใจเกี่ยวกับเอกสารโบราณประเภทใบลาน บทความเรื่อง ***พระวอ - พระตา : ลักษณะวีรบุรุษในวรรณกรรมใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว*** ที่ผู้ศึกษาได้ปริวรรตและศึกษาจนพบว่า พระวอ-พระตา นั้น คือบุคคลสำคัญในอดีตที่เกี่ยวพันกับประวัติศาสตร์ของบางท้องถิ่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู ตลอดจนความเป็นมาของผู้คนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังมีบทวิจารณ์หนังสือ ***ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง*** ซึ่งผลการศึกษาเผยให้เห็นความซับซ้อนของวิธีคิดในการสร้างและพลวัตของประเพณีทั้งที่มา รูปแบบเนื้อหา อุดมการณ์และการสื่อความหมาย รวมถึงอำนาจและวาทกรรมที่แฝงฝังในประเพณีของชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

บทความที่เน้นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ที่ต้องไม่พลาดเช่นกัน ***บทความ Analysis of Persuasive Language and Speech Acts used by Entrepreneurs in Dragons'Den*** และ ***ภาษาบนป้าย: การศึกษาด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์*** ได้ยืนยันว่า ภาษาล้วนถูกสร้างขึ้นมาอย่างมีจุดมุ่งหมาย มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมทางภาษาด้วยเจตนาบางอย่าง เช่น ถามเพื่อต้องการข้อมูล เตือนให้ระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ขู่ไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์ให้ทำ กระทั่งโน้มน้าวให้ทำตามที่เราต้องการ คำมีความหมายของมันเองก็จริง แต่จะใช้ในความหมายใดก็เป็นอิสระของผู้ใช้

นอกจากนี้บทความ ***อ่านรีพับลิกของเพลโต : กวีนิพนธ์ในทรรศนะของนักปรัชญา*** ยิ่งแสดงให้ถึงความยิ่งใหญ่ของนักคิดนักปรัชญาตะวันตกยุคโบราณอย่างเพลโต ที่ยังคงถูกอ้างถึงในแทบทุกศาสตร์ในประเทศนี้ พลังแห่งความคิดและทัศนะเกี่ยวกับ กวีนิพนธ์ วาทศิลป์ และความจริง จึงถูกนำมาบอกเล่า ถกเถียง ไม่รู้จบ โลกมิกล้าลืม

นอกจากนี้ ยังมีบทความเกี่ยวกับการสอนภาษา เรื่อง ***การพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิดและการบูรณาการการสอนที่ยึดโยงกับความพอเพียง*** ในบทความ ***การศึกษาผลการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*** ใช่หรือไม่ ที่ภาษาคือวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่ง หากไม่ฝึกฝน

เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอก็ไม่อาจสร้างความงอกงามขึ้นแก่ใครได้ เช่นเดียวกัน ใช่หรือไม่ “ความพอเพียง” กลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทย เป็นค่านิยมที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชน คนไทยทุกคนที่ควรเรียนรู้และปฏิบัติ ทั้งนี้ เพราะ "เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน”

หวังว่า บทความทั้ง 10 เรื่อง ดังกล่าวมา คงช่วยขยายมุมมอง และความคิดต่างๆ ยังผู้อ่าน และผู้สนใจตามสมควร อันจะนำสู่การพัฒนางานวิชาการเฉพาะตน ที่อาจยังประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

บุณยเสนอ ตรีวิเศษ
บรรณาธิการ

WIWITWANNASAN

Vol.4 No.3 (September - December) 2020

Editorial Note

This volume of the academic journal **Wiwitwannasan** is the 3rd issue of the 4th volume, (September – December, 2020), consisting of 10 academic articles, research articles and book review. While analyzing the contents, they can be classified into 3 categories as follows: 5 articles related to literary criticisms, 3 articles focused on language strategies, and 2 articles on language and culture teaching.

Articles that focused on literary criticism were varied according to variety of taste; If interested in literary work on evaluation, the reader must read an article ***'The values in Sumali Bamrungsuk's youth literature,'*** where the researcher discovered three value of youth literature in this study, namely, emotional value, value of cultivating morality and ethics and the value of knowledge.

If the reader wanted to read literature aimed at analyzing local lifestyles, beliefs and cultures, it is necessary to read concepts and strategies for presenting ***'Themes and strategy of the literatures of The Mekong Basin Ecological Fiction by Wutthisan Chanwibun,'*** where the researcher has discovered the concept and method of presenting the famous novel.

If the reader were to interest in analyzing the literature of Thai country song, the reader should not miss ***'The representation of a 'husband – wife' in northeastern Thai country music literature,'*** where the researcher found that Thai country music is not just an entertainment instrument only but also producing meaning of a language that creates,

represents and reflects the already existing meaning of objects, people and events. The language of the song also serves to express the composer's intention.

For reader interested in the ancient documents such as palm leaf manuscript, the article on ***'Phra Wo Phra Ta : Heroic characteristics in palm leaf manuscript in the National Library of Laos.'*** The author had edited, studied and found that Phra Wao-Phra Ta is an important person in the past related to the history of some localities of the Lao People's Democratic Republic. Significantly, it is important to the study the history of Nong Bua Lam Phu Province as well as the history of the people of the Northeast region of Thailand.

It also provided a book review ***'The invented tradition of Northeastern Communities in Mekong basin.'*** The result of this study revealed the complexity of the way of thinking and the dynamics of traditions including the origin, format, content, Ideology, and interpretation Including power and discourses embedded in the traditions of the Isan Mekong community.

The articles on analyzing language strategies that reader must not miss either are ***'Analysis of Persuasive Language and Speech Acts used by Entrepreneurs in Dragons'Den'*** and ***'Language on signage: a study of syntax and pragmatics'*** which confirm that language is all purpose-built. Humans exhibit some deliberate language behavior such as asking for information, warning of the danger that may arise, threating not doing things that we don't want people do, even convincing us to do what we want. Even if the words have their own meanings, but to use it in any sense, it is freedom of the user.

In addition, the article ***'Reading Plato's Republic: Poetry in Philosopher's Views'*** perspective shows the greatness of ancient western philosophers like Plato who are still referred to in almost every science in this country. The power of thoughts and perspectives on poetry, rhetoric, and truth is brought to an endless debate.

It also provides articles on language teaching on ***'The Development of Nonfiction Writing Skills of Undergraduate Students Program in Thai Language at Rajabhat Maha Sarakham University using the Discovery Method and Graphic Organizer Method,'*** and the integration of teaching that connected to sufficiency economy in the articles, ***'A Study of Learning Outcome on Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students.'*** Is it true that language is a very important intellectual culture? If one were not to continue to practice and empathize, it is not always able to grow up to anyone as well. Is it right or not that "Sufficiency" has become a culture of Thai society and become a value that should be implemented in the youth? All Thai people should learn and practice because "Sufficiency Economy is the foundation of life and the foundation of the stability of the land"

It was expected that all 10 articles mentioned above will help expand perspective and various ideas to readers and the interested persons appropriately, which will lead to the development of one's own academic work that may continue to benefit others.

Bunsanoe Triwiset
Editor in Chief

สารบัญ

วิวิธวรรณสาร
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2563

Analysis of Persuasive Language and Speech Acts used by Entrepreneurs in Dragons'Den 29
วิเคราะห์การใช้ภาษาโน้มน้าวใจและวัจนกรรมของผู้เข้าแข่งขันในรายการดรากอนเดน
Wasit Intharaphromrat / Suwit Tikham / Wanlop Yoodee
วศิษฎ์ อินทรพรมราช / สุวิทย์ ติคำ / วัลลพ อยู่ดี

ภาพแทนผัว - เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน 53
The representation of a "husband – wife" in northeastern Thai country music literature
พิชญาวี ทองกลาง / จามจุรี นิศยันต์
Phitchayawee Thongklang / Jamjuree Nissayan

คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข 87
Values in Sumali Bamrungsuk's Youth Literature
วิจิตรา รุ่งแสง / สารภี ขาวดี
Wijittra Rungsaeng / Sarapee Khowdee

อ่านรีพับลิกของเพลโต : กวีนิพนธ์ในทรรศนะของนักปรัชญา 119
Reading Plato's Republic: Poetry in Philosopher's Views
ฮากิม สุดินปรีดา
Hakim Sudinpreeda

แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขง ของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล 139
Themes and strategy of the literatures of The Mekong Basin ecological fiction by Wutthisan Chanwibun
กานต์รวี แพทย์พิทักษ์ / วรวรรธน์ ศรียาภัย / บุญยงค์ เกศเทศ / วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์
Kanrawi Patphithak / Warawat Sriyabhaya/ Boonyong Ketthet / Warunya Yingyongsak

พระวอ - พระตา : ลักษณะวีรบุรุษในวรรณกรรมใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว 165
Phra Wo Phra Ta : Heroic characteristics in palm leaf manuscript in the National Library of Laos
อรรถพล ธรรมรังษี
Attapol Thammarungsee

ภาษาบนป้าย: การศึกษาด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ 187
Language on signage: A study of syntax and pragmatics
กรกฤช มีมงคล
Gornkrit Meemongkol

การพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด 213
The Development of Nonfiction Writing Skills of Undergraduate Students Program in Thai Language at Rajabhat Maha Sarakham University using the Discovery Method and Graphic Organizer Method
เชษฐา จักรไชย
Chettha chakchai

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 233
A Study of Learning Outcome on Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students.
ลัทธวรรณ โสภณอัมพรเสนีย์ / สิรินาถ จงกลกลาง
Luttawan Soponumpornsenee/ Sirinat Jongkonklang

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง 255
The invented tradition of Northeastern Communities in Mekong basin
สินทรัพย์ ยืนยาว
Sinsup Yuenyaw

แนะนำผู้เขียน 273

Analysis of Persuasive Language and Speech Acts used by Entrepreneurs in Dragons'Den

วิเคราะห์การใช้ภาษาโน้มน้าวใจและวัจนกรรมของผู้เข้าแข่งขันในรายการดรากอนเดน

Wasit Intharaphromrat[1]/ Suwit Tikham[2] / Wanlop Yoodee[3]
วศิษฎ์ อินทรพรมราช[1]/ สุวิทย์ ติคำ[2]/ วัลลพ อยู่ดี[3]

---

[1]School of Education and School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000 Thailand
[2-3]School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000 Thailand

Corresponding author Email: suwit.ti@up.ac.th

Received: July 13, 2020
Revised: December 1, 2020
Accepted: December 22, 2020

Abstract

This article aimed to study the Persuasive Strategies and Speech Acts used by the entrepreneurs in Dragons' Den the 17th Series from Episode 1 to Episode 10, and to identify the use of Persuasive Strategies and Speech Acts used in Dragons' Den. The data was collected from 10 video clips in Dragons' Den which is in the 17th Series from Episode 1 to Episode 10 in the first three minutes of pitching by the entrepreneurs in Dragons' Den Channel. This mixed-method study utilized both quantitative and qualitative research including investigating the frequency of Persuasive Strategies and Speech Acts in each clip. Moreover, all transcribed speeches were analyzed qualitatively by using the Persuasive Strategies theory used by Lucas (2009) and the theoretical framework of Speech Acts used Searle by (1979). From the study, it was found

that the most of Persuasive Strategy used by the entrepreneurs was Logos which was the highest frequency, followed by Ethos and Pathos which was used to persuade the Dragons. Furthermore, the highest frequency of Speech Acts was Assertives, followed by Commissives, Expressive and Directives respectively. However, Declarative was only one strategy of Speech Acts that was not presented in the pitch. Furthermore, the language strategies including persuasive language and speech acts could persuade the judges to accept the xentrepreneurs' presentation that their projects could be further developed the business.

Keywords: Persuasive Language, Speech Acts, Dragons' Den

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การโน้มน้าวใจและวัจนกรรมของผู้เข้าแข่งขันในรายการดรากอนเดน ชุดที่ 17 ตอนที่ 1 ถึง 10 และวิเคราะห์การใช้กลยุทธ์การโน้มน้าวใจและวัจนกรรมในรายการดรากอนเดน โดยเก็บข้อมูลจากวิดีโอคลิปจำนวน 10 วิดีโอคลิป ในรายการ ดรากอนเดน ชุดที่ 17 ตอนที่ 1 ถึง 10 ในช่วงสามนาทีแรกของการนำเสนอแผนทางธุรกิจของผู้เข้าแข่งขัน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยการหาค่าความถี่ของกลยุทธ์การโน้มน้าวใจและวัจนกรรม รวมถึงการวิเคราะห์เชิงคุณภาพของถ้อยคำที่ใช้ในการนำเสนอแผนทางธุรกิจในแต่ละวิดีโอคลิป โดยใช้ทฤษฎีกลยุทธ์การโน้มน้าวใจของ Lucas (2009) และใช้ทฤษฎีกรอบแนวคิดวัจนกรรมของ Searle (1979) ผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าแข่งขันใช้กลยุทธ์การโน้มน้าวใจโดยใช้ตรรกวิทยามากที่สุด ตามด้วยทัศนคติและความเชื่อ และการใช้ความรู้สึก (Pathos) ในการโน้มน้าวใจ ในด้านของวัจนกรรมพบว่า ผู้เข้าแข่งขันได้ใช้วัจนกรรมบอกกล่าวมากที่สุด รองลงมาคือ วัจนกรรมผูกมัด วัจนกรรมแสดงความรู้สึก และวัจนกรรมสั่งการ ตามลำดับ วัจนกรรมแถลงการณ์เป็นวัจนกรรมเดียวที่ไม่ปรากฏในการนำเสนอแผนทางธุรกิจของผู้เข้าแข่งขัน กลวิธีทางภาษาดังกล่าวทั้งภาษาในการโน้มน้าวใจและวัจนกรรมสามารถทำให้กรรมการยอมรับการนำเสนอจากผู้เข้าแข่งขันและสามารถทำให้กรรมการเชื่อถือว่าสิ่งที่นำเสนอนั้นสามารถต่อยอดในธุรกิจต่อไปได้

คำสำคัญ: ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจ, วัจนกรรม, ดรากอนเดน

Introduction

Generally, language is an indispensable tool for communication because people use it to communicate to each other and deliver their thoughts or what they want to others in many purposes which depend upon circumstance such as declaring, teaching, educating, entertaining or even offering or persuading. Additionally, it can convey facts, or express emotions, especially express opinion to get something happen such as, requesting, commanding or advising (Department of Thai for Communication, Faculty of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce, 1998, p.4).

In addition to this, persuasive language is one of language tools which is used to convince addressees, it is divided into three categories: Logos, Ethos, and Pathos respectively. Firstly, Logos refers to convincing by using rational argumentation. Secondly, Ethos refers to persuasion by using reliability and credibility of the speaker. Lastly, Pathos is a way that a speaker tries to induce other people by using emotion in speaking (Aristotle, 1967). Deephadung (2006) mentions that the audiences' action which occurs when the speaker produces utterances which is called "speech acts". It conveys intention of speakers via utterances. Speech acts can be divided into five different types; Assertives, Directives, Commissives, Expressives and Declaratives respectively. Searle (1979) explains the definition of each type of speech acts as follows; first, Assertives refers to giving addressees' information or stating something. Second, Directives involves that the speakers want the addressees to do what they want by using the utterance as a tool. Third, Commissives is about the speakers promise the audiences that they will do something in the future. Fourth, Expressives relates to emotions, feelings and attitudes of the speakers toward the audiences. Last, Declaratives refers to declare something to change the status of something or phenomenon respectively.

In this day and age, there are many television shows which are broadcasted. It relates to sports, sitcoms, documentaries, cartoons, traveling or holidays or even entrepreneurs which have various versions on global such as Startup, Shark Tank, Planet of the Apps, Billion Dollar buyer, Small Business Revolution and Silicon Valley. Moreover, Dragon's Den is one of the most famous reality shows in a BBC television shows. Dragons' Den has been well known around the world. It is firstly broadcasted in January 2005 on the UK's BBC Two. It became popular in British in version Dragons' Den. The pitchers are normally product designers or service operators who invent potentially profitable business idea, but who lack budget (BBC, 2020). The show is successful by giving the golden rule to both Dragons and contestant persuasive pitches, wheeling and dealing. Firstly, pitchers get three minutes to introduce themselves and describe their business ideas. After that, the five Dragons can ask questions freely for more details of business. Finally, the Dragons can express themselves "out" freely if they are not satisfied with business. They can accept the business ideas if it is worthwhile to invest their financial needs (García-Gómez, 2017).

According to the reasons as mentioned in the above, the researcher has a curiosity of studying how the entrepreneurs use persuasive language to persuade the Dragons and investigate the frequency of speech acts used in Dragon's Den.

Objectives of the Study

1. To study persuasive strategy and speech acts used in Dragons' Den

2. To analyze the use of persuasive strategy and speech acts in Dragons' Den

Literature Review

Strategies of Persuasion

The way to success in persuasion is various and different. Johnstone (1989) states that persuasive strategies consist of three types namely; quasilogic, presentation and analogy respectively. Lucas (2015) illustrates that in the persuasion of quasilogical, the speaker uses lexical and structures in formal logic to produce the rhetorical impression as a logical argumentation. The strategy of presentation is used to persuade by using the flow of rhythm in words and sounds. The last strategy is analogy which is used to resemble between the present topics and past vibes. In addition, there are three strategies including Ethos, Logos and Pathos as follows:

1.1 Logos (Logic)

Aristotle (2007) mentions that 'Logos' consists of evidence and reasoning which are produced to assert the speaker's persuasion in term to support materials of evidence are composed of example, statics, and evidence which can be used to verify or disprove something. Furthermore, the evidence is an important part to achieve the reasoning because the reasoning is made up on evidence.

1.2 Ethos (Character)

According to Aristotle (2007) states that Ethos is the ways which can make the speaker become persuasive consist of three reasons: 'good will', 'practical wisdom' and 'virtue'. Lucas (2009) gives the details that the speaker's credibility or Ethos is composed of two main factors; first, competence relates to expertise, intelligence, knowledge and sincerity of the speaker, second, character relates to how the audience consider sincerity, trustworthiness, prestige, and physical appearance of the speaker.

The persuader convinces the audiences by their moral character to confirm his confidence. Furthermore, the persuader can persuade the audiences by the character in basic ground i.e., the persuade relate himself to the value, experiences, attitudes and be amiable. Describing their background is one of the persuasive ways of Ethos that the speaker chooses to convince the audience such as their competence, opinion and experience on the topic.

1.3 Pathos (Passion)

One of the ways that speakers use to convey their purposes of the speech is Pathos which refers to feeling or passion. What the speaker says or does should be pledged by himself. Otherwise the audiences wouldn't be pledged. It is the ways to express feeling and sympathy or suffering (Thompson,1998). In addition to this, the speakers can persuade the audiences "when they are led to feel emotion by the speech". Lucas (2015) records some of emotions in mind consist of calmness, anger, friendly feeling, enmity, fear, shame, shamelessness, pity, emulation, love, goodwill, favor, indignation, envy, contempt, etc.

Concept and Theory of Speech Act

Additionally, speech act is a part of pragmatics that involves an action which occurs when speakers or writer gives an utterance to hearers, readers or recipients in any context. Speech act can be classified into many parts which depend on addresser's intention. For example, assertive, commissive, directive, and question etc. (Deephadung, 2006, p.175, Crystal 1992, p.390, and Yule, 1996, p.14).

John R. Searle's Speech Act Concept

Searle (1979, p.12) divided speech acts into 5 different types followed by:

1. Assertives emphasizes that the speakers believe in the truth of everything, so the speakers want to tell others that information which will be useful for hearers such as, saying, stating, asserting, concluding or reporting etc. In addition, this speech acts can also be benefit for the speakers. For example, boasting – It gives the hearers information, but it also can please the speakers in the same way.

2. Directives illustrates the speakers' attempt that they want the hearers do something for the profit of speakers. The emphasis of the utterances depends on social status and relativeness between speakers and hearers such as, commanding, requesting, suggesting or recommending etc.

3. Commissives is the utterances which were used to express that they will do something for the hearers in the future. For instance, promising, vowing, offering, reassuring, intending, threatening etc.

4. Expressives demonstrates emotion, feeling and attitude of speakers toward the audiences or something surrounded them. The speakers don't want the audiences neither doing anything nor knowing important information. For example, greeting, welcoming, apologizing, thanking or warning etc.

5. Declaratives uses to declare for doing something. It changes the status of person, things or phenomenon. It clearly expresses the intention of the speakers and it is always used in high formal context. For instance, appointing, nominating, firing from employment or sentencing to imprisonment etc.

Furthermore, Inthajak (2007, p.52) and Kheawma (2008, p.16) describe that speech act is a condition to analyze circumstance of language use which

is semi-formal or lower than that. There are four main condition as follows:

1. Propositional content condition is a rule of content expression. It consists of noun, predicate and verb which contain time expression. In this speech act, the speakers must select content and utterance which involves promising. The promising must only relates to acts or event which occurs in the future. The speakers must also produce the utterance by themselves.

2. Preparatory condition is a basic rule which indicates the types of speech acts. It is successful in the appropriate context only. In the Commissives, the speakers must consider that promising should only enhance the audiences and should not involve something usual. For example, the speakers cannot promise that the sun will rise in the east in the morning because it is natural phenomenon which occurs in daily life.

3. Sincerity condition is the utterance which is produced with strong and honest intention of the speakers. If the speakers lack of intention, the utterance will not be successful.

4. Essential condition is that the speakers attempt to succeed in expression of intention. It is intention that the speakers do something which relates to the Commissives.

Dragons' Den

Dragons' Den is one of the TV shows which was created by BBC. Japan is the first country which the show launched. In nowadays, it is airing in many countries around the world. It becomes popular in British version "Dragon's Den" (García-Gómez, 2017). The contestants are commonly innovators who lack of money to invest in their businesses and the five Dragons are businessman who willing to invest their own money in exchange for equity (BBC, 2020).

In the section of the rule for the contestants and dragons is followed

by:

For the first rule, the pitch which refers that the contestants must start with introducing their names, business name, the amount of money they want to get from the dragon and the equity percentage which will be given back to the company. They have three minutes for pitching. If it is over, the dragons can stop the pitch in any time. But at the first of pitch, the dragons cannot interrupt.

For the second rule, the Q&A or Question and Answer, it is that the pitchers do not have to answer any question asked, but the ways that they choose to do or do not might affect their outcome. For example, if they reject to proclaim the profit outcome, they may ask the dragons any question to make the decision whether they are the appropriate investors of their business.

The third rule is Opting Out. It means the contestants' time will be over after the all five dragons have pronounced the word "out". In the same time, he or she who declared themselves "out", they cannot participate in the negotiation even though it is interesting. They should be quiet and let the others to convince the negotiations.

The fourth rule is investments. The contestants must firm their amount of money they asked for at the beginning of the pitch. If one of the dragons offers less than beginning of the pitch, they should remain their amount. Each contestant must get the full money they asked for or they exist of the show by empty. The contestants can gain more money than they asked at the beginning of the pitch.

The fifth rule is multi-dragons investments. Each dragon works as an individual investor. The dragon can invest the business idea less or more than their own money. It is up to the persuasion of the contestants. Therefore, the contestant can find the money from the five dragons to make a full amount required.

Theoretical Framework for the Study

The theoretical framework for this study were the theories of Persuasive Strategy of Aristotle (2007, as cited in Lucas, 2009) consisting of Logos, Pathos, and Ethos and Speech Acts by Searle (1979) including Assertives, Directives, Commissives, Expressives and Declaratives were utilized as a framework in this research. These theories were mainly used to analyze the data from the Dragons' Den, Episode 1 to Episode 10 Series 17th at the first three minutes of pitching.

Persuasive Strategy is the way that speakers use to convince addressees by using lexical and structures in formal logic to make rhetorical impression as a logical argumentation (Lucas, 2015). According to Aristotle's Persuasive strategy (Lucas, 2009), it is classified into three categories as follows:

1. Logos refers to evidence and reasoning which is used to support the idea to persuade addressees such as statistics, example and evidence etc.

2. Pathos refers to the way which the speakers used to convince the addressees by using feeling or passion of speakers. For example, friendly feeling, fear, shame and envy etc.

3. Ethos means that the speakers use their good will, practical wisdom or virtue to convince the addressees such as expertise, intelligence, knowledge or sincerity etc.

In aspect of Speech Act, it is the mean that the hearers do after the speakers produced utterances in any context. It is cited by Searle (1979) which composes of five types as follows:

1. Assertives which means that the speakers believe in the truth, and they want to give the information to the addresses.

2. Directives refers to the way that the speakers have the addressees do something in order to the speakers' profit such as commanding, requesting, suggesting or recommending etc.

3. Commissives which is used to express their commitment that they will do something for hearers in the future such as, promising, vowing, or offering etc.

4. Expressives refers to the ways that speakers use to express their feeling such as greeting, welcoming, apologizing or thanking etc.

5. Declarative which is the utterance produced by the speakers in order to change the world such as appointing, nominating, firing or sentencing etc.

Methodology

The purposes of this research were to study Persuasive Strategy and Speech Acts used in Dragons' Den and to analyze the used of Persuasive Strategy and Speech Acts in Dragons' Den. This chapter aimed to describe the research methodology including population of the study, data collection and data analysis.

Population and Sample

The population in this research was the clips of BBC from Dragon's Den. The samples were the 1st to 10th episode in the 17th Series of UK. All contents deal with pitching in Dragon's Den. For all parts, every part has specific content and theme. The selected clips were purposive sampling in series 17th, the newest contagious Episode 1 to Episode 10 which is broadcasted.

Data Collection

In this study, the researcher collected the data and it was divided into two steps by using the framework as follows:

1. Transcribe the speech from the clips of Dragon's Den, Episode 1 to Episode 10 in series 17th. The clips were transcribed only the first three minutes of contestant' pitch in each clip.

2. Underlying the words, phrase or sentences that show persuasive language and speech acts in each clip.

3. Investigate the frequency of persuasive strategies and speech acts in each clip.

4. Analyze the use of persuasive strategies and speech act into descriptive analysis.

Data Analysis

This research was a mixed-method research. The research analyzes the data quantitative and qualitatively based on the theory of Aristotle's Persuasive Strategy (Lucas, 2009) and Speech Acts (Searle, 1979).

The researcher classified and categorized the types of the persuasive strategies and speech acts into groups of meaning. This statistic in analyzing of persuasive strategy and speech acts in this research consists of percentage and frequency.

In analyzing the persuasive strategies and speech acts, content analysis is used by the researcher.

Results

Persuasive Strategies

The theory of Persuasive Strategy used in this research was collected from Aristotle's Persuasive Strategies (Lucas, 2009) and it consists of Ethos, Pathos and Logos respectively. The tables below show the frequency that the entrepreneurs used Persuasive Strategies in pitching as

follows:

Table 1 The overall use of Persuasive Strategies in Dragon's Den The Series 17 from Episode 1 to Episode 10

Persuasive Strategy	Frequency	Percentage
Ethos	21	19.44%
Pathos	16	14.81%
Logos	71	65.74%
Total	108	100%

With reference to Table 1, it revealed overall of Persuasive Strategy which used from the 1st Episode to the 10th Episode. The greater number of frequencies accounted for 65.74% for Logos, followed by the percentage of Ethos which accounted for 19.44%, and the last type of Persuasive Strategies which was used by entrepreneurs was Pathos, it accounted for 14.81%.

Speech Acts

The analysis of Speech Acts which is used by each contestant is based on the theory of Searle (1979). It consists of Assertives, Directives, Commissives, Expressives and Declaratives respectively.

Table 2 The Overall Use of Speech Acts in Dragon's Den the Series 17 from Episode 1 to Episode 10

Types of Speech Acts	Frequency	Percentage
Assertives	90	65.69%
Directives	9	6.56%
Commissives	26	18.97%
Expressives	12	8.75%
Declaratives	0	0.00%
Total	137	100%

Table 2 revealed that the greater number of frequencies of Speech Acts which used by all entrepreneurs was Assertives and accounted for 65.69%. The percentage accounted for 18.97% for Commissives. In addition, Expressives was used, and it accounted for 8.75% and followed by the percentage which accounted for 6.56% for Directives. On the other hand, the type of Speech Acts which was not presented by all entrepreneurs was Declaratives and accounted for 0%.

Discussion

The results from this support are in aspect of Persuasive Strategies (Amakali, 2016) and Speech Acts (Tala'a, 2015) which used by the entrepreneurs in the show. The pitchers know how to use Persuasive Strategies and Speech Acts to persuade the dragon via their expression professionally as follows:

Persuasive Strategies

Aristotle's Persuasive Strategies which was classified by Lucas (2009) composes of Logos, Pathos and Ethos respectively. Logos is employed by using evidence and reasoning. Evidence consists of example, statistics or evidence respectively and reasoning composes of specific instances, principle, analogical reasoning and casual reasoning respectively. As well as ethos is the way used to persuade by using good will, practical wisdom and virtue. Pathos is used to persuasive by employing emotion such as calmness, anger, friendly fear or shame etc.

Logos

The entrepreneurs use this persuasive strategy to persuade the dragons by using reason and evidence to support their business ideas. The samples are as follows:

"...So, since trading six months ago, we've turned over five hundred and forty-five thousand pounds with a thirty percent gross profit margin and a twenty percent net profit". (Davis & Watt, 2019, Extract 1)

"Dragons, did you know that in the UK every single year, consumers overpay for mobile phone contracts? They don't know what they use, so they don't know what to buy and the market is deliberately complicated." (Davis & Watt, 2019, Extract 2)

"Following my own diagnosis and treatment with skin cancer six years ago, it led me to have a light bulb moment. I needed to wear sun protection every day, but also like to have some colour." (Davis & Watt, 2019, Extract 3)

Due to the above samples, the pitchers used Logos in aspect of evidence. They used statistics of their achievement to persuade the dragons. For instance, the entrepreneurs mentioned "six months ago,", "did you know

that in the UK every single year, consumers overpay for mobile phone contracts?", and "Following my own diagnosis and treatment with skin cancer six years ago," which is the period of time to show what they do. Furthermore, they also demonstrated the positive side from their evidence. For example, the pitchers mentioned about the income they have gained in pounds and percentage from profit. Additionally, this finding is in line with the theory of Aristotle (1967) that it uses statistics as evidence to help support their speech more effectively. In addition, this persuasive strategy was used the most in the show at 21 time or accounted for 19.44%. It could be guarantee that the total number use by the entrepreneurs to show their thoughts and feelings towards persuasive language to convince the dragons in the show to trust or believe in their speech.

Pathos

Through the speech, the entrepreneurs used Pathos to convince the dragons as well as to emphasize the importance of certain point in their pitching. It involves emotion and express their mind. The entrepreneurs used Pathos in the pitching as shown in the following statements:

"... Thank you very much for your time if you have any questions please feel free to ask and we'll answer the best we can. Thank you". (Davis & Watt, 2019, Extract 4)

"When they were surrounded by a mountain of chocolate that had been given by well-meaning relatives. I thought, well, maybe I should see if I could find a healthier chocolate alternative that we could all enjoy." (Davis & Watt, 2019, Extract 5)

".. so they actually compliment great drinks and we're already selling our range into some of the best beer bars, wine bars, delis and bottle shops where we're establishing a premium snack brand the partners with the

very best drinks bath." (Davis & Watt, 2019, Extract 6)

From the samples above, the entrepreneurs used Pathos to convince the dragons by expressing their friendly feeling and goodwill. From the sample above, the entrepreneurs began using phrases "Thank you very much," "I thought, well, maybe I should see if I could find a healthier chocolate alternative that we could all enjoy," and "so they actually compliment great drinks," to show their kindness for all the dragons at first. Moreover, this strategy also makes the dragons feel relax and do their pitching continuously and smoothly. Furthermore, the entrepreneurs used other words and phrases to help the dragons feel less stressful by using "please feel free to ask and we'll answer the best we can." In addition to this, it could confirm the work of Aristotle (2007) that it helps the dragons to feel comfortable to ask the entrepreneurs if they need more suggestions and helps.

Ethos

Character of the entrepreneurs is known as ethos. It consists of the pitcher's credibility which involves their intelligence, knowledge and sincerity. Furthermore, background is one of the ways that they can use to persuade the dragons. Due to the entrepreneurs' pitching, they used Ethos to persuade the dragons in the pitching:

"Hi, I'm Wayne and I'm the founder of Reehook and I'm looking for £50,000 for a 15% share in the company." (Davis & Watt, 2019, Extract 7)

"Hello, I'm Katy and this is Gillian and we are the founders of Tan Cream - the ultimate safe way to tan. We're here today to ask for £75,000 for 10% of our amazing business." (Davis & Watt, 2019, Extract 8)

"Okay, my name is Alex Hall. I'm the founder of the Big O were looking for a hundred and fifty thousand pounds worth of investment for a 15% stake in our company." (Davis & Watt, 2019, Extract 9)

The pitchers used their credibility and sincerity to persuade the dragons. Due to the samples above, it shows that the entrepreneurs tried to show their qualifications that can support the dragons if he or she wants to work with them. Moreover, these strategies can be used to persuade the dragons to be in the team because the background and qualification of the entrepreneurs might be affected to the dragon's decision. It echoes the work of Lucas (2015) that if the speakers their calmness, friendly feeling, love or goodwill, it will be influenced to the audiences. From this reason, if the entrepreneurs use this strategy, it can encourage the dragon to get involve with the entrepreneurs from their speech.

Speech Acts

Speech Acts is the utterance which is produced by the speaker to get someone to do something what they expect. It is divided into five types: Assertives, Directives, Commissives, Expressives and Declaratives (Lucas, 2009). From the data, all the Speech Acts are used by the entrepreneurs in pitching but the only one which is not presented is Declaratives. Consequently, every types of Speech Acts are shown in this section except Declaratives.

Assertives

The entrepreneurs in Dragons' Den used Assertives to tell the dragons about the information which is helpful to decide to invest in their business ideas. This type of Speech Acts was used to pitch in the highest frequency. Furthermore, it is found in all the pitching. In the following statements:

"...They don't know what they use, so they don't know what to buy and the market is deliberately complicated." (Davis & Watt, 2019, Extract 10)

"...I need to wear sun protection every day, but also like to have some colour." (Davis & Watt, 2019, Extract 11)

"...Rehook is the original tool that gets your chain back on your bike without the mess." (Davis & Watt, 2019, Extract 12)

From the example, the pitchers used Assertives to describe about the target group of their business ideas to the Dragons. The pitchers compared other people's abilities comparing with him or her. In this strategy, this relates to the work of Searle (1979) that the pitcher as the speaker wants to show useful information to audiences. Furthermore, it might be beneficial to the speakers. As mentioned earlier, the pitchers show that other people do not know exactly what to use and what to buy, other people must believe and agree in the pitcher's speech.

Directives

Directives is the way that the contestants used it to get the Dragons to do something whatever they want. It involves commanding, requesting, recommending or suggesting (Searle, 1979). Directives was found at 6.56%. The frequency of it is the nearly last of the speech acts.

In the following statements:

"... Just look in the camera first. You can see which one has got the sun protection on and which one hasn't." (Davis & Watt, 2019, Extract 13)

"...if you have any questions please feel free to ask and we'll answer the best we can. Thank you." (Davis & Watt, 2019, Extract 14)

I have a telephone with me if any of you would like to try the service and see for yourself. (Davis & Watt, 2019, Extract 15)

From sample statements, the pitchers directed the dragons to the points they wanted the dragons to focus in including; "Just look in the

camera first", "please feel free to ask and we'll answer the best we can", and "if any of you would like to try the service." Firstly, the main reason is that looking at the camera reflects to reality. For example, the pitcher shows the advantage for a person who has got the sun protection and the disadvantage for a person who has not got the sun protection. This reveals that the pitchers want the entrepreneurs to accept their negotiation because it brings only profit to them.

Commissives

Commissives is a type of Speech Acts which is used for committing the entrepreneurs to some future action. It relates promises, threat, refusal etc. (Searle, 1979). Commissives is the second most frequency which is used by the contestants in all episode which account for 18.97%. The following statements show that the entrepreneurs used Commissives in the pitching:

"... when we come to you today asking for fifty thousand pounds for a ten percent share in our business". (Davis & Watt, 2019, Extract 16)

"...I'm here today to ask for an investment of £250,000 for a 2.5% equity share in our business, Yboo Limited." (Davis & Watt, 2019, Extract 17)

"...I'm here today to ask for £75,000 in exchange for 7.5% of my business, Pure Heavenly Ltd. Now," (Davis & Watt, 2019, Extract 18)

The data show that the pitchers used Commissives to show the data about business by showing through percentage. From the first sample, the entrepreneurs promise the Dragons that they will get back the portion for ten percent of the business if the Dragons invest in their business. For instance, the pitchers give promise to the entrepreneurs whether they will agree or not.

Expressives

Expressives is the Speech Acts type which concerned about emotion for instance greeting, welcoming or thanking etc. (Searle, 1979). Additionally, the third most frequency of the use of Speech Acts is found in Expressives accounts for 8.75%. The pitchers used it to express their emotion such as pleasure, joy and thanking etc. It can be seen in the following statements:

For example, Stephen Conway,the fourth entrepreneur who is the founder of Rehook company, one of the entrepreneurs used it at the end of the pitch.

"... Thank you for your time". (Davis & Watt, 2019, Extract 19)

"Thank you for listening." (Davis & Watt, 2019, Extract 20)

"Thank you very much for your time" (Davis & Watt, 2019, Extract 21)

From this sample above, the entrepreneurs used Expressives at the end of their pitching and felt thankful to the Dragons before going to end the pitch. The above samples supported by Searle (1979) who mentioned that it is about emotion, feeling and attitude of the entrepreneurs that they do not want the pitchers to know some important information. For instance, "Thank you for your time," is an example of thanking that the entrepreneurs use to end up the conversation.

Conclusion

This research is a mix-method research that aimed to study Persuasive Strategies and to identify the types of Speech Acts used by the entrepreneurs in Dragon's Den from the 1st to the 10th Episode in the 17th Series. The results illustrated that the major type of Persuasive Strategies used by entrepreneur was Logos, and it accounted for 65.74%. However, the most second use was Ethos which accounted for 19.44% and followed by

Pathos which used in the pitching accounted for 14.81% respectively.

Regarding to Speech Acts, it is classified into five categories: Assertives, Commissives, Directives, Expressives and Declaratives respectively. The results revealed that the entrepreneurs used Speech Acts type including Assertives, Commissives, Directives, Expressives except Declaratives. Furthermore, it illustrated the three most frequency types of Speech Acts are Assertives, Commissives and Expressives. The highest frequency was Assertives which the percentage accounted for at 65.69% and followed by the percentage which accounted for 18.97% for Commissives. Lastly, the last most frequency of Speech Acts type which used by the entrepreneurs was Expressives accounted for 8.75%. To sum up, Persuasive Languages and Speech Acts are ways of language communication that can be used to communicate and express thoughts and feelings of the speakers such as requests, promises, apologies, suggestion or offers that aims to responses their purposes. In conversation or negotiation towards the entrepreneurs and the dragons in the show, they try to make their statement more efficiently, productively and powerfully. Therefore, they all used language and it the performance of several strategies from their aspects and intention.

References:

Aristotle. (2007). **On rhetoric**. (G.A. Kennedy, Trans.) New York: Oxford University Press.

Amakali, M. L. (2016). Persuasive Speech Acts in the Namibian National Assembly. **Journal of advance in linguistics, 7** (2), 1205–1218.

Austin, J.L. (1975). *How to do things with words*. In Sbisa, Marina and Urmson, J.O. (ed.). USA: Harvard University Press.

BBC. (2020). **About Dragons' Den**. Retrieved from https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/4nhgBmsXHWDjRqC704jPLyD/about-dragons-den.

Crystal, D. (1992). **The Cambridge encyclopedia of language**. USA: Cambridge University.

Davis, E. (Presenter), & Watt, J. (Composer). (2019). **Dragons' Den** [Television series episode]. In Olsen, D. & Davies, S. (Producers), Old Granada Studios (OGS), United Kingdom: BBC.

Deephadung, S. (2006). **Introduction to pragmatics.** Nakhonpathom: Research Institute for Language and Cultures of Asia, Mahidol University.

Department of Thai Language, University of Thai Chamber of Commerce. (1998). **Thai Language for Communication.** Bangkok: Dokya.

García-Gómez, A. (2017). Dragons' Den: Enacting Persuasion in Reality Television. **Discourse, context & media**, 1–9. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S221169581730123X.

Inthajak, S. (2007). **Introduction to the concept of pragmatics**: Bangkok: Thammasat University Press.

Kheawma, B. (2008). **A study on speech acts on outdoor media for candidates running for governor of Bangkok 2004** (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Bangkok.

Lucas, S. E. (2009). **The art of public speaking.** (10th ed.). New York: The McGraw-Hill.

Lucas, S. E. (2015). **The art of public speaking**. (12th ed.). New York: The McGraw-Hill.

Searle, J. (1979). **Expression and meaning.** USA: Cambridge University.

Tala'a, S.M. (2015). **A linguistics study of persuasive strategies in English religious sermons**. Retrieved from https:www.researchgate.net/publication/327231107

Thompson, P. (1998). **Persuading Aristotle: the timeless art of persuasion in business, negotiation and the media**. Australia: Allen & Unwin.

Yule, G. (1996). **Pragmatics.** Oxford: Oxford University Press.

ภาพแทนผัว - เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

The representation of a “husband – wife” in northeastern Thai country music literature

พิชญาวี ทองกลาง[1] / จามจุรี นิศยันต์[2]
Phitchayawee Thongklang[1] / Jamjuree Nissayan[2]

[1,2]*Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand*

Corresponding author. Email: phtichayawee@gmail.com

Received: May 16, 2020
Revised: September 11, 2020
Accepted: December 13, 2020

Abstract

The purpose of this research was to analyze the implication of meaning of husband – wife and the analyze the representation of the husband – wife which appeared in northeastern Thai country music literature, by using the representation theory and collecting data from northeastern Thai country music literature that has content about the husband – wife published during the year 1964 – 2017, a total of 150 songs. The results showed that the interpretation of the husband – wife being condemned, being kept secret, polygamy, being a good husband – wife, the husband being disloyal, the husband behaving inappropriately, violent husband, homosexual husband, suffering wife, wife being a sexual object, wife being under power, wife challenging the culture, the wife temporarily tempering

and the wife with a legal status. As for the analysis of representation of husband – wife, there was a sexual interaction between spouses, showing the love of husband – wife, the identity of the husband – wife and the attitude of the society towards the husband – wife. The representation of the husband – wife in various ways reflected that northeastern Thai country music literature influenced on the way of life of the common family in determination of roles, duties, ideas, beliefs and practices of the husband – wife in the society.

Keyword: Representation, Husband – Wife, Northeastern Thai Country Music Literature

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายของผัว - เมีย และวิเคราะห์ภาพแทน ผัว – เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยใช้ทฤษฎีภาพแทนและเก็บรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมีย ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 – 2560 จำนวน 150 เพลง ผลการวิเคราะห์พบการสื่อความหมายของผัว – เมียที่ถูกประณาม การเป็นตัวสำรอง การถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับ การมีผัว - เมียหลายคน การเป็นผัว – เมียที่ดี ผัวที่หลอกลวง ผัวที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ผัวที่ใช้ความรุนแรง ผัวที่คบเพศเดียวกัน เมียที่มีความทุกข์ทรมาน เมียที่เป็นวัตถุทางเพศ เมียที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ เมียที่ท้าทายต่อวัฒนธรรม เมียที่สนองอารมณ์ชั่วครั้งชั่วคราว และเมียที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนการวิเคราะห์ภาพแทนผัว – เมียพบการมีปฏิสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผัว - เมีย การแสดงความรักของผัว - เมีย การแสดงตัวตนของผัว – เมีย และการแสดงทัศนคติของสังคมที่มีต่อผัว – เมีย ซึ่งภาพแทนผัว – เมียที่ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ ได้สะท้อนให้เห็นว่าวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของครอบครัวในการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความคิด ความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติตนของผัว - เมียในสังคม

คำสำคัญ: ภาพแทน, ผัว - เมีย, วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

บทนำ

การนำเสนอเรื่องราวความเป็นอีสานได้นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่ใช่การดัดแปลงจากวรรณกรรม แต่เป็นการสร้างพล็อตเรื่องขึ้นมาใหม่ เช่น แหยมยโสธร คนไฟบิน ปัญญาเรณู ผู้บ่าวไทบ้าน 15 ค่ำเดือน 11 ฮักนะสารคาม อีนางเอ้ยเขยฝรั่ง เป็นต้น ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในการนำเรื่องราวคนอีสานมาสร้างเป็นภาพยนตร์เพิ่มขึ้น (Yuenyao, 2017, p. 79) นอกจากนี้วรรณกรรมเพลงก็ยังปรากฏการผลิตซ้ำ ๆ และตอกย้ำความเป็นอีสาน โดยนักประพันธ์เพลงได้นำความเป็นจริงที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่ใกล้เคียงกับชีวิตของผู้ฟังมากล่าวถึงในเพลง ทำให้เนื้อหาเพลงที่ผลิตออกมาสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันมากยิ่งขึ้น (Chomdong & Piayura, 2014, p. 89) ซึ่งสอดคล้องกับ Kaensombat (2016, p. 166) ที่กล่าวว่าเพลงลูกทุ่งอีสานไม่เพียงแต่เป็นผลผลิตของบุคคลจากสังคมท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในท้องถิ่นอีสานไปจนถึงท้องถิ่นอื่น ๆ เนื้อหาและส่วนประกอบของเพลงก่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวอีสานได้อย่างลึกซึ้ง สะท้อนวิถีชีวิตของคนอีสาน สภาพสังคม อุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียงการเอื้อนเสียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน บรรยายความเป็นลูกทุ่งอีสานที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตรวมทั้งบอกเล่าสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของครอบครัวได้เป็นอย่างดี

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานได้มีการนำเสนอภาพผู้ชายและผู้หญิงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่แบบผัว - เมียที่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากผู้หญิงได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับผู้ชาย โดยทราบว่าผู้ชายนั้นมีผู้หญิงที่เกี่ยวข้องในฐานะคู่รัก หรือไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งจนสังคมยอมรับว่าเป็นเมียแต่ยังพอใจที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้ชายอื่น ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้สังคมจะประณามการกระทำของผู้หญิงเพราะไม่สามารถยอมรับการกระทำดังกล่าวได้ ตัวอย่างเพลง "เมียสำรอง"

> กะบ่ฮู้ว่าสิเฮ็ดจังได๋ คั่นหัวใจน้องบ่มีอ้าย เลยฮ้องไห่ฟูมฟาย ขอร้องอย่าฟ่าวถิ่มน้องได้บ่ *น้องยอมเป็นตัวสำรอง ยอมเป็นเมียที่สองแม้ต้องเสียใจ*... ฮู้ดีว่า *น้องมีค่าแค่ตัวสำรอง ยอมรับตำแหน่งเมียมือสอง* หื้อชินแม้ต้องปวดใจเจ็บจากเขาคนโน่น ให้จักมีค่าไม่เป็นไร ไม่เป็นไร จั่งได๋น้องกะทนได้ ทั้งหัวใจน้องยอมทุกอย่าง *จั่งได๋น้องกะทนได้ แม้ต้องกลายเป็นเมียสำรอง*
>
> (Saharat, 2013)

จากเนื้อเพลงเมียสำรองผู้ประพันธ์ได้ใช้คำว่า “ตัวสำรอง” “เมียที่สอง” “เมียมือสอง” และ “เมียสำรอง” ซึ่งสื่อความหมายว่าผู้ชายได้มีเมียอยู่แล้ว และเมียก็รับรู้ถึงสถานภาพที่แท้จริงว่าตนเองนั้นเป็นแค่ตัวสำรองหรือเมียสำรองเท่านั้น ซึ่งคำนี้สามารถบ่งบอกลักษณะการเป็นที่สองได้ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นภาพเมียที่กระทำตนไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมและไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนา การจะดิ้นให้หลุดพ้นจากความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมนั้นคือการตัดสินใจหยุดความสัมพันธ์ จึงได้ถูกเลือกนำมาเป็นทางออกในการแก้ปัญหาชีวิตคู่ ซึ่งการตัดสินใจนี้จะแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นความถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยผู้หญิงที่มาก่อนหรือเมียหลวงได้รับรู้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสามีของตนกับผู้หญิงอีกคนที่ถูกเรียกว่าเมียน้อยในเพลงเมียหลวงทวงสิทธิ์ของ

> *ทั้ง ๆ ที่รู้เธอแอบมีคู่ซ่อนกายรายวัน* พาคนอื่นไปขึ้นสวรรค์ *มองเหมือนฉันนั้นเป็นของตาย ไม่มีปากเสียง เป็นเพียงตุ๊กตามีลมหายใจ* คงคิดว่าเมื่อไหร่ก็ได้ ใจเธอจึงไม่แคร์กัน *อกเอ๋ยบ้านใหญ่เหงาใจกายอยู่เพียงลำพัง* นอนรอแขนสอดกอดเดือนละครั้ง ก็ยังเป็นได้แค่ฝัน นอนคิดทบทวน ควรหรือที่เราทนเหงาทุกวัน นั่งแกร่วเหมือนแมวเฝ้าบ้าน ทุกคืนวันนอนน้ำตาร่วง *เมียหลวงเมียหลวง* วันนี้ขอทวงสิทธิ์คืน เลิกทนเลิกฝืนเลิกบทนิ่ม ๆ เลิกยิ้มขอหวง จะลุยไม่ถอย เคลียร์เมียน้อยอย่าหวังได้ควงจะคอยตามหึงตามหวง ใช้สิทธิ์เมียหลวงเต็มที่...
>
> (Ratchatawan, 2015)

จากเนื้อเพลงเมียหลวงทวงสิทธิ์ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำว่า “คู่ซ่อนกายรายวัน” “ของตาย” “ตุ๊กตา” “บ้านใหญ่” และ “เมียหลวง” ซึ่งได้สื่อความหมายทำให้เห็นภาพเมียในลักษณะต่าง ๆ ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานได้นำเสนอภาพเมียโดยการผลิตซ้ำและการกล่าวซ้ำ ๆ จนส่งผลต่อจิตใจและการกระทำของบุคคลในสังคมนั้น ๆ จากตัวอย่างทั้งสองเพลงนี้ยังทำให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่ถูกกำหนดโดยสังคมดังงานวิจัยของ Jansodsai (2011) ได้ศึกษาบทบาททางสังคมของสตรีในบทเพลงลูกทุ่งไทย โดยด้านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันพบว่าจากการกำหนดเนื้อหาในบทเพลงลูกทุ่งไทยทั้ง 20 เพลง ส่วนใหญ่เป็นบทบาทด้านครอบครัว และแสดงให้เห็นถึงความเป็นรองของสตรีที่ไม่มีโอกาสได้ครองบุรุษ สตรีจำเป็นต้องยอมจำนนให้แก่บุรุษในทุกทาง สตรียังถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่แต่ภายในบ้านและเป็นฝ่ายถูกกระทำ ซึ่งบทบาทต่าง ๆ ยังคงเป็นบทบาท

เดิม ๆ ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคมแบบปิตาธิปไตย

การกำหนดเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมียได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับยุคสมัย โดยเนื้อหาได้มีการกล่าวถึงภาพผัว - เมียในลักษณะแตกต่างกันออกไปทั้งการเป็นเมียหลวง เมียน้อย เมียเก่า ผัวเก่า ผัวสำรอง เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวนี้ซึ่งเคยเป็นเรื่องน่าอายโดยเฉพาะผู้หญิงได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพลงเพื่อตอบสนองความต้องการ ด้วยเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานเกี่ยวกับภาพแทนผัว - เมีย โดยใช้แนวคิดภาพแทน (Representation) ของ Hall (1997) มาศึกษาเพราะเพลงมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและสามารถเป็นตัวแทนของคนในสังคม ภาพแทนจึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแทนความคิดหรือมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งที่ถูกกล่าวถึงซึ่งสามารถวิเคราะห์จากการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียที่ประพันธ์และขับร้องโดยผู้ชายและผู้หญิงว่ามีการสื่อความหมายของผัว - เมียในลักษณะใดบ้าง และภาพแทนผัว - เมียที่ปรากฏขึ้นนั้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง มีการควบคุมและตีกรอบให้เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของสังคมหรือไม่ รวมทั้งแฝงความจริงอย่างไรนอกเหนือจากเป็นเพียงธุรกิจหรือการให้ความบันเทิงที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

2. เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีภาพแทน (Representation) แนวคิดเกี่ยวกับเพลงและเพลงลูกทุ่งอีสาน ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพแทนในเพลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีภาพแทนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดภาพแทน (Representation) ของ Hall (1997 : 15 - 25) ที่ศึกษาภาพแทนผ่านระบบสัญญะ (Signs) โดยระบบสัญญะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) วิเคราะห์จากบริบทหรือความหมายที่ต้องการสื่อออกมาโดยผ่านตัวหมายนั้น ๆ โดยวิเคราะห์จากความหมายโดยตรง (Denotation Meaning) และความหมายโดยนัย (Connotation Meaning) จึงจะเกิดการประกอบสร้างความหมาย และวิเคราะห์กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การผลิต (production) บุคคลจะมีการสร้างและแลกเปลี่ยนความหมายจากการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม ความหมายถูกผลิตขึ้นจากสื่อที่หลากหลายและแตกต่างกัน

2. การบริโภค (consumption) ทางวัฒนธรรมมีความหลากหลายของความหมายซึ่งมาจากการตีความหรือเป็นภาพตัวแทนได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

3. อัตลักษณ์ (identity) เป็นการแสดงออกต่อตนเองเกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็นใคร?” “เรารู้สึกอย่างไร?” และ “เรารู้สึกร่วมในกลุ่มไหน?”

4. กฎระเบียบ (regulation) ความหมายทางวัฒนธรรมนั้นนอกจากจะเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิดแล้วยังก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม (regulate social practice) มีความสำคัญในการให้ความหมายต่อความเป็นจริงโลก และให้วิธีการใช้ความหมายนั้นในปฏิบัติการประจำวัน

ภาพแทนจึงเป็นการใช้ภาษาพูดถึงบางสิ่งที่มีความหมายหรือเพื่อแสดงความหมายที่มีต่อผู้อื่น ภาษาประกอบสร้างเป็นตัวแทนและสะท้อนให้เห็นถึงความหมายที่มีอยู่แล้วของวัตถุ คนและเหตุการณ์ ภาษาแสดงออกถึงเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียน หรือมีความหมายที่ประกอบสร้างขึ้นผ่านภาษา ดังนั้น “ภาพแทน” จึงเป็นการผลิตความหมายผ่านภาษา เป็นตัวแทนของบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการอธิบาย พรรณนา จินตนาการ ความรู้สึก สัญลักษณ์ ตัวอย่างเพื่อทดแทนความหมายบางอย่าง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นกรอบของการวิจัยในการวิเคราะห์และสื่อความหมายภาพแทนผู้ชายและผู้หญิงในลักษณะ “ผัว - เมีย”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนโดยปรากฏงานวิจัยของ khlaiphuk (2015), Posri (2014), Khuajaroen (2014), Nakkongkom (2013), Tularak (2010), Sirattanasombun (2010), Phumyim (2007) และ Chaengsawang (2007) งานวิจัยดังกล่าวได้นำเสนอภาพแทนรักร่วมเพศชายในเพลงลูกทุ่งและวรรณกรรม ภาพแทนผู้หญิงในวรรณกรรมแบบเรียนลาว ภาพความเป็นผู้หญิงในละครโทรทัศน์ไทย ภาพแทน

หญิงไทยในงานเขียนเยอรมันร่วมสมัย ภาพแทนสตรีไทยในนวนิยายอีโรติก และภาพสตรีชายขอบที่สื่อผ่านเพลงลูกทุ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานได้

2. แนวคิดเพลงลูกทุ่งอีสานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Srinok (2010) ได้กล่าวว่าเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นศิลปะพื้นบ้าน เป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งของชาวอีสานซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณกาล โดยจัดอยู่ในวัฒนธรรมด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสานที่มีขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านได้นำมาร้องรำในยามมีงานบุญต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือในงานวัด บางครั้งก็นำมาร้องในยามที่ชาวบ้านมีความสุขหรือมีความทุกข์ใจก็จะนำเพลงลูกทุ่งอีสานมาเล่นกันให้สนุกสนานเพลิดเพลินใจ ส่วน Saiyarot (2015, p. 39) กล่าวว่าเพลงลูกทุ่งอีสานจัดอยู่ในกลุ่มของสื่อประเพณีรูปแบบหนึ่ง ซึ่งวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้าน แม้ว่าจะมีเครื่องดนตรีของตะวันตกมาใช้บรรเลงทำนอง แต่เนื้อหาหรือแก่นใจความของเพลงลูกทุ่งก็ยังคงสะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทยอีสานหรือสังคมไทยอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง นอกจากนี้ Phalangwan (2002, pp. 289 - 327) กล่าวว่ายุครุ่งเรืองของ “ลูกทุ่งอีสาน” เกิดจากการที่ชาวอีสานได้หลั่งไหลเข้ากรุงเทพมหานครจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สังคมชาวอีสานในกรุงเทพมหานครเป็นปึกแผ่นขึ้น โดยพื้นฐานจากความเป็นคนพื้นเพเดียวกัน มีความรู้สึกห่วงหาอาลัยถิ่นเกิดเหมือน ๆ กัน และโหยหาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมเหมือน ๆ กัน พลังความเป็นอีสานได้กลายเป็นพลังขับและเป็นปัจจัยที่เอื้อรองรับและอุ้มชูก่อเกิดเป็นเพลงลูกทุ่งมิติใหม่ที่มีรูปแบบ เนื้อหาและรับใช้ชีวิตคนพลัดบ้าน

เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งอีสานครอบคลุมการดำเนินชีวิตของชาวอีสานในทุกความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ เพลงลูกทุ่งอีสานได้บรรยายถึงความทุกข์ยาก ความแห้งแล้งของพื้นดิน อันเป็นสาเหตุให้ชาวอีสานต้องออกจากถิ่น การพลัดพรากจากคนที่รัก การดำเนินชีวิตครอบครัว การจากพ่อแม่ญาติพี่น้องและถิ่นเกิดเพื่อไปหางานทำยังถิ่นอื่น นักแต่งเพลงลูกทุ่งอีสานจึงได้นำเรื่องราวมาแต่งเป็นเพลงไว้อย่างมากมาย ซึ่งในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งอีสานจะมีท่วงทำนอง จังหวะที่เร้าใจ มีภาษาอีสานปนอยู่ในเนื้อเพลง เนื้อหาสาระของเพลงกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน ตลอดจนแนวความคิด วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอีสานที่มีหลายลักษณะทั้งความสนุกสนาน ความอดยาก ความรัก ความเดือดร้อน จึงส่งผลทำให้เพลงลูกทุ่งอีสานได้รับ

ความนิยมตลอดมา

มีงานวิจัยที่ศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสานเกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิดในการดำเนินชีวิตของคนอีสาน ความเชื่อต่าง ๆ ปรากฏในงานวิจัยของ Rakphuean (2018), Khothpath (2017), Suphonl & Raphisaeng (2015), Lengsri (2014), Poomee (2012), Chaison (2010), Youkasem (2009), Atbamrung (2009), Wongyi (2009) และ Saenwoem (2007) เป็นการนำเพลงลูกทุ่งมาศึกษาภาพลักษณ์ผู้ชายและภาพลักษณ์ผู้หญิง การศึกษาอัตลักษณ์อีสาน การศึกษาเรื่องชู้ที่แสดงออกผ่านเพลงลูกทุ่ง การศึกษาความหมายทางสังคมในเพลงลูกทุ่งอีสานแนวสองแง่สองง่าม การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งด้านวิถีชีวิต และด้านแนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรม

ดังนั้นการศึกษาแนวคิดเพลงลูกทุ่งอีสานจะสะท้อนมุมมองของผู้ประพันธ์จากการใช้ภาษาที่มีอำนาจในผลิตตอกย้ำและนำมาซึ่งภาพแทนผัว - เมียที่แตกต่างและน่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง เพลงลูกทุ่งอีสานจึงทำให้เห็นว่าเป็นช่องทางการสื่อสารในสังคม มีเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ความหมายที่ต้องการสื่อออกไป จึงเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยจะนำเพลงไปศึกษาภาพแทนผัว - เมีย เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายและภาพแทนผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งภาพแทนที่ปรากฏจะสะท้อนถึงการผลิตซ้ำ การตอกย้ำและเป็นตัวแทนของคนในสังคม อีกทั้งสะท้อนความคิดหรือมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งที่ถูกกล่าวถึงโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาภาพแทนผัว – เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีวิจัยเอกสาร มีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้สำรวจผลงานเพลงที่มีการเผยแพร่และการบันทึกไว้ในเว็บไซต์ โดยสำรวจจากเว็บไซต์ https://www.google.com เพื่อค้นหารายชื่อเว็บไซต์ที่รวบรวมผลงานเพลง จึงปรากฏรายชื่อเว็บไซต์ที่ใช้สำรวจผลงานเพลง ได้แก่ http://music.site.in.th/music/#.XE604VUzbIU และ https://xn--72c9bva0i.mee-model.com/

1.2 การคัดเลือก โดยการนำเว็บไซต์ดังกล่าวมาสำรวจเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นไปในลักษณะผัว - เมีย โดยใช้คำค้น “ผัว” และ “เมีย” จึงปรากฏเพลงทั้งหมดจำนวน 393 เพลง จากนั้นจึงนำเพลงมาคัดเลือกเฉพาะเพลงลูกทุ่งอีสานเท่านั้น

1.3 จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ จากนั้นคัดเลือกเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมีย จึงปรากฏเพลงที่จะใช้ในการวิเคราะห์จำนวนทั้งหมด 150 เพลง

2. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านวรรณกรรมประเภทเพลงจากเว็บไซต์ข้างต้นโดยการรวบรวมข้อมูลจากบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมีย ที่มีการเผยแพร่ในช่วงปีพ.ศ. 2507 – 2560 ใช้คำค้น “ผัว” และ “เมีย” จึงปรากฏเพลงทั้งหมดจำนวน 393 เพลง จากนั้นนำเพลงที่สำรวจได้คัดเลือกเฉพาะเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีการบันทึกความครบถ้วนทางด้านเนื้อหา ผู้ประพันธ์ ผู้ขับร้องและพ.ศ. ที่เผยแพร่

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 วิเคราะห์การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นกระบวนการสร้างความหมายโดยการนำสัญญะต่าง ๆ มาตีความหมายในตัวบท การสื่อความหมายที่ปรากฏจะเป็นตัวหมาย (Signifier) คือการวิเคราะห์จากรูปของสัญญะที่มองเห็นและรับรู้ได้ในเชิงกายภาพ ส่วนตัวหมายถึง (Signified) เป็นการวิเคราะห์จากบริบทหรือความหมายโดยตรงหรือความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อออกมาสิ่งเหล่านี้จะนำมาใช้เพื่อเป็นตัวหมายถึง จึงจะเกิดการประกอบสร้างความหมายและวิเคราะห์ความหมายโดยตรง (Denotation Meaning) และความหมายแฝง (Connotation Meaning) ซึ่งศึกษาถึงพฤติกรรมการแสดงออกของผัว - เมีย การสร้างอัตลักษณ์ของผัว - เมีย ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์การสื่อความหมายออกเป็นการสื่อความหมายของผัวและการสื่อความหมายของเมีย

3.2 วิเคราะห์ภาพแทนของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยการวิเคราะห์ลักษณะภาพแทนผัว - เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสร้างความหมายจากตัวหมาย (Signifier) ไปยังตัวหมายถึง (Signified) จึงจะเกิดการประกอบสร้างความหมายและทำให้พบความหมายที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผัว – เมีย ตามกระบวนการปฏิสัมพันธ์ 4 องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของ

Hall (1997) ซึ่งเป็นการตีความหมายตามกระบวนการเชื่อมโยงและการวิเคราะห์จากภาพของสังคมที่เกิดขึ้นจริงจากการสร้างความหมายของผู้ประพันธ์เพลง โดยการวิเคราะห์ภาพแทนจากตัวหมายที่สื่อความหมายถึงผัว - เมียเท่านั้น และนำตัวหมายมาจำแนกตัวหมายถึง ตามประเด็นการวิเคราะห์ภาพแทนผัว – เมีย เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาพแทนการมีปฏิสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผัว - เมีย ภาพแทนความรักของผัว - เมีย ภาพแทนการแสดงตัวตนของผัว - เมีย และภาพแทนการแสดงทัศนคติของสังคมที่มีต่อผัว – เมีย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานตามวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ การสื่อความหมายของผัว – เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน และภาพแทนของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ดังนี้

1. การวิเคราะห์การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวหมายที่สื่อความหมายถึงผัว - เมียและนำตัวหมายที่ปรากฏมาจำแนกตัวหมายถึง จึงนำมาจัดกลุ่มการสื่อความหมายโดยแบ่งออกเป็น 15 ประเภท ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ถูกประณาม พบจำนวน 9 ตัวหมาย ได้แก่ ผัวชั่ว, ชั่วปานหมา, เผา ชั่ว, หญิงชั่วโฉด, โมรา, กากี, นางกาลี และนางมาร สื่อความหมายถึงการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ดี การทำผิดศีลธรรมและการมีชู้ ตัวอย่างเพลงผัวชั่วตอนแก่และเพลงมักผัวเขา

> “ข่อยเจ็บใจหลายนอนหงายหัวใจอ่อนแป้ *<u>ผัวชั่วตอนแก่ไปแห่แต่นำผู้สาว</u>* เขาไป รีสอร์ทกกกอดคือจั่งเป็นบ่าว บัดยามข่อยเฒ่า เขาเอิ้นข่อยว่าอีแก่”
>
> (Mueangchumphae, 2001)

"*ฉันยอมหลวมตัวใครว่าชั่วรักผัวชาวบ้าน* ทนอดกลั้นอยู่อย่างทรมาน ถูกประจานเมียน้อยก็ยังคอยคุณ"

(Malakham, 2001)

1.2 การสื่อความหมายของผัว - เมียที่เป็นตัวสำรอง พบจำนวน 19 ตัวหมาย ได้แก่ ตัวสำรอง, ผัวสำรอง, ผัวเผื่อเลือก, คู่ซ้อม, คนที่สอง, ผัวมือสอง, ผัวบุญธรรม, ผัวน้อย, เมียน้อย, อนุภรรยา, บ้านน้อย, คนเป็นน้อย, เมียอะไหล่, เมียมือสอง, เมียสำรอง, ตัวสำรอง, ขอเป็นรอง, เมียวางอันดับที่สอง และคนที่สอง เป็นการสื่อความหมายของการยอมเป็นตัวเลือกสำหรับเผื่อเลือกซึ่งอาจจะถูกเลือกหรือไม่ถูกเลือกก็ได้ การเป็นตัวสำรองจึงถูกแอบซ่อนไว้ไม่ให้สังคมได้รับรู้เพราะหากสังคมได้รับรู้จะถูกประณามว่าประพฤติปฏิบัติตนผิดศีลธรรม ตัวอย่างเพลงผัวมือสองและเพลงหลบเมียมาเลย

"ทั้งหัวใจอ้ายมีแต่เจ้า เจ็บเหงาอ้ายอาสาดูแลแทนเขา *ถึงแม้เป็นแค่ตัวสำรองคนที่สอง*รองจากเขา อ้ายกะยังฮักเจ้าคือเก่า"

(Dinphibun, 2016)

"ถ้าไม่เห็นหน้าขอยอมกินน้ำใต้ศอก จะช้ำจะชอกน้องก็ไม่ว่าอยากให้มาหา บ่อย ๆ *อยากให้มาหาบ่อย ๆ ให้คนเป็นน้อยได้พลอยชื่นอุรา*"

(Sukchok, 2011)

1.3 การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับ พบจำนวน 13 ตัวหมาย ได้แก่ ผัวนอนอยู่ซ้อน, ผัวซ้อน, ผัวปลอม, เมียเก็บ, เมียบ่ได้แต่ง, เมียติด, เมียซ้อน, คู่ซ้อนนอน, เมียซ้อนบ้อน กิ๊ก, ชู้, หญิงใหม่ และผู้หญิงคนใหม่ เป็นการสื่อความหมายถึงการแอบคบกันแบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ ถูกปิดบังไม่ได้รับการเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้เพราะไม่ได้แต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี ตัวอย่างเพลงอยากลืมเมียเขาและเพลงน้ำตาเมียน้อย

"บอกว่าบ่มีไผ จนโต๋อ้ายนี่หลงเชื่อ ฮักเบิดใจบ่เหลือ จั่งได้เห็นจั่งได้ฮู้ *มีผัวซ้อนก่อนพี่ชาย* ล่ะจั่งแหม่นเฮ็ดให้อ้าย ระทมทุกข์นอหงอยเหงา"

(Wisi, 2015)

"*เมียเก็บ*เมียน้อยเมียเช่า ก็อย่าได้เหมาว่าเขานั้นไม่ดี เมียแต่งเมียน้อยทุกคน สู้อดยอมทนก็เพราะรักสามี"

(Phunlap, 1996)

1.4 การสื่อความหมายของผัว – เมียที่มีหลายคน พบจำนวน 14 ตัวหมาย ได้แก่ ผู้ชายเจ้าชู้, หลายใจ, พญาขุนแผน, เฒ่าหัวงู, รักเร่, หลายเมีย, สองหญิงหนึ่งชาย, เมียสอง, เปลี่ยนกลิ่นเปลี่ยนคน ฮักพี่สองคน, หนึ่งหญิงสองชาย, ผัวสอง, หลายผัว และผู้หญิงหลายผัว การสื่อความหมายถึงการมีคู่ครองหรือคนเดียวไม่เพียงพอต่อความต้องการในลักษณะอาการมากรัก ทั้งนี้จะมีตำแหน่งหนึ่งคนที่เป็นผัว - เมียถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนคนอื่น ๆ จะเป็นผัว - เมียเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ตัวอย่างเพลงรูปหล่อหลายเมียและเพลงผัวคนสุดท้าย

"*รูปหล่อแต่หลายเมียขอเป็นแฟนอ้ายท้ายสุดยังไหว* รูปหล่อแต่หลายใจ น้องยังรักใคร่เพราะถูกสเป็ค"

(Phunlap, 2003)

"*อ้ายก็สู้ว่าเจ้าหลายหลายผัวเสียตัวมาตั้งหลายเหื่อ* อ้ายก็ยังบ่เบื่อแห่งฮักเจ้าหลาย หากว่าใจของเจ้ามั่นคงอ้ายสิฮักเจ้าฮอดมื้อตาย จงมั่นใจผัวคนสุดท้ายเด้อหล่า"

(Chinwong, 2020)

1.5 การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ดี พบจำนวน 15 ตัวหมาย ได้แก่ หมั้นสาว, ขอมื้อแลง, มาสู่ขอ, ผัวฝรั่ง, ผัวเจ๊ก, ผัวคนสุดท้าย, เมียดี, โฉมตรู, ยอดชีวา, ทูนหัว, บ่ผิดผีผิดคอง, บ่ผิดฮีดผิดคอง, ศีลธรรม, ศีลข้อสาม และบาป เป็นการปฏิบัติตนตามธรรมเนียมประเพณี การทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบครอบครัว รวมทั้งผัวที่เมียต้องการไขว่คว้าเพื่อเป็นปลายทางของการใช้ชีวิตครอบครัว ตัวอย่างเพลงวอนแม่หมั้นสาวและเพลงแคร์ด้วยหรือน้อง

"แม่จ๋าแม่ไปหมั้นสาวให้ลูกที หัวใจลูกนี้เต็มทีแล้วแม่เอ๋ย กลัวหนุ่มบ้านไกลจะมาแย่งน้องไปเชย รีบหน่อยเถอะนะแม่เอ๋ย อย่าเฉยเมยให้มันเสียเวลา"

(Malakham, 2015)

"แคร์หรือถ้าหากไม่ได้นั่งเก๋ง หรือเที่ยวดูหนังฟังเพลงครื้นเครงนั่งเหล้าเข้าบาร์ *พี่มีเมียดีนอกจากนี้ไม่คิดไขว่คว้า* ถึงกินผักจิ้มปลาร้า น้ำปลาคลุกข้าวพอใจ"

(Phaksiri, 2001)

1.6 การสื่อความหมายของผัวที่หลอกลวง พบจำนวน 6 ตัวหมาย ได้แก่ หลอกลวง, ตั๋ว, ตอแหล, อ้อนออด, ปากหวาน และคารม การทำให้เมียหลงเชื่อเข้าใจผิด การปิดปังความจริงไม่ให้อีกฝ่ายได้รับรู้เพราะหวังที่จะได้ตัวผู้หญิง รวมทั้งการใช้คำพูดที่น่าเชื่อถือหรือพูดจาดีจึงทำให้ผู้หญิงหลงใหลและชื่นชอบ ตัวอย่างเพลงแท็กซี่เมียเผลอของ Bunpraphrom (2003)

"ตั๋วเก่งแท้นออ้ายนอ *แตหลอตอแหลแท้นออ้ายแท้นออ้าย* บ่เด้อละบ่เชื่อดอกเด้อ"

(Bunpraphrom, 2003)

1.7 การสื่อความหมายของผัวที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม พบจำนวน 19 ตัวหมาย ได้แก่ บักเฒ่าหากินเหล้า, ผัวนั่งตอกเหล้า, กินแต่เหล้า, เจ้าดื่มเบียร์, ลูกเขยเหล้าขาว, ผัวคออ่อน, ผัวตุ๊กแก, ผัวบ่เร้าใจ, ลูกเขยอัปรีย์, ผัวป่า, ปล่อยทิ้ม, ผัวสิหนี, ผัวฉันหาย, ผัวเฒ่ามักสาวซำน้อย, ผัวนอกใจ, นอกใจเมีย, อ้ายนอกใจ, ผัวเล่นไลน์ และเมียเผลอแล้วเจอกัน เป็นการสื่อความหมายถึงผัวที่ไม่ทำงานกินเหล้าหรือกินเบียร์เป็นประจำ ผัวที่ให้เมียหาเลี้ยง ผัวที่มีรูปร่างหน้าตาไม่หล่อจึงไม่สร้างความดึงดูดใจให้กับเมีย ผัวที่มีเมียใหม่หรือมีชู้จึงทอดทิ้งเมียไป รวมทั้งผัวที่ชอบเล่นไลน์ที่ ไม่ซื่อตรงต่อเมียและชอบสาววัยรุ่น ตัวอย่างเพลงเบื่อผัวขี้เมาและเพลงซังผัวหัวงู

"ค่ำมาแลงมา หย่างเลาะหาหมู่มากินเหล้า *บ่เฮ็ดหยังเลยหน้อ..บักเฒ่าหากินเหล้าแต่เช้าฮอดค่ำ* ลูกไห่งอแง เบิ่งมันแนให้ข่อยจักคำ"

(Phuthai, 2016)

"*ซังผัวเฒ่ามักสาวซำน้อย* หลอยไปปานเฮาบ่สู้ เจ้าชู้บ่ได้เลือกหน้าซวนเฮาเข้าวัดเข้าวา แต่พอลับตาออกลายหัวงู"

(Sarakham, 2016)

1.8 การสื่อความหมายของผัวที่ใช้ความรุนแรง พบจำนวน 2 ตัวหมาย ได้แก่ นักเลง และอันธพาล เป็นลักษณะการแสดงภาพผัวที่โหดร้ายและทำร้ายร่างกายเมีย โดยการเป็นนักเลงตบตีเมียและเป็นอันธพาลเตะก้านคอเมีย ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำร้ายเมียในเวลาที่กินเหล้าเมา ตัวอย่างเพลงลูกเขยเหล้าขาวของ Roksalaeng (2016)

"ลูกเขยกินเหล้ากินแล้วเมาทุกวัน *เมาทุบถ้วยทุบจานเมาแล้วอันธพาลเตะก้านคอเมียทุกวัน*"

1.9 การสื่อความหมายของผัวที่คบเพศเดียวกัน พบว่ามีจำนวน 1 ตัวหมาย ได้แก่ เกย์ สื่อความหมายถึงผัวที่เป็นผู้ชายแต่มีเมียเพื่อปกปิดสถานภาพของตนเองเอาไว้ เมื่ออยู่ในสถานที่ลับตาผู้คนจึงแสดงอาการออกมาในลักษณะสนใจเพศเดียวกัน ตัวอย่างเพลงผัวข้อยเป็นเมียเขาของ Tonkham (2011)

"จับได้ล่ะคาหนัง คาเขา ชะ หม้อข้าวล่ะก็ยังบ่ทันเปื้อน หนวดเหนิดขนหน้าแข้ง ก็โกนสั้น คบหากะเทยข้างบ้านเป็นเพื่อน แต่ก่อนล่ะไม่เคยเข้าครัว แต่ก่อนล่ะไม่เคยเข้าครัว นี่นั่งตำถั่วจนบ้านสะเทือน ถ้าบ่ล่ะได้เห็นกับตา ถ้าบ่ล่ะได้เห็นกับตา บ่เชื่อดอกค่ะ ว่า*ผัวหนูสิเป็นเมียผัวเพื่อน*"

1.10 การสื่อความหมายของเมียที่มีความทุกข์ทรมาน พบจำนวน 22 ตัวหมาย ได้แก่ ระกำช้ำใน, ช้ำหนัก, ช้ำชอก, ความช้ำ ทรมาน, เจ็บปวดร้าว, ทนปวดร้าว, ขื่นขม, ทุกข์หนัก, มีทุกข์เหลือคือลูกคนเดียว, ฉันนี่ชิเศร้าเหลือ, เมียเก่าเศร้าหมอง, จมกองน้ำตา, นอนน้ำตาร่วง, กินน้ำใต้ศอก, ทิ้งน้องให้อยู่หม่องเก่า, ทิ้งไป, ป่า, อดทนสร้างเคียงคู่, เมียสู้ลำเค็ญ สู้อดยอมทน และคอย เป็นความทุกข์ของเมียที่เกิดจากการผิดหวังในความรัก การถูกทอดทิ้งให้ตรมใจ ความเจ็บปวดเพราะผัวไปมีผู้หญิงคนใหม่ การผิดหวังในความรัก จึงจำต้องแยกทาง ความเศร้าที่อยู่ในจิตใจจนต้องหักห้ามใจและอดทนกลั้นอารมณ์ไว้ และการอดทนในความรักผัวและรักครอบครัว ตัวอย่างเพลงตำแหน่งที่ไม่ต้องการและเพลงเมียหลวงทวงสิทธิ์

"*พี่รู้หรือเปล่าน้องทนปวดร้าวดวงจิต* นั่งนอนก็คิดถึงอดีต คืนวันผ่านมา ครอบครัวเคยสุข ด้วยเรามีลูกผูกพันสัญญา"

(Sosiriwan, 2010)

"นอนคิดทบทวน ควรหรือที่เราทนเหงาทุกวัน นั่งแกร่วเหมือนแมวเฝ้าบ้าน *ทุกคืนวันนอนน้ำตาร่วง*"

(Ratchatawan, 2015)

1.11 การสื่อความหมายของเมียที่เป็นวัตถุทางเพศ พบจำนวน 4 ตัวหมาย ได้แก่ ของ ตาย, ตุ๊กตา, ของน้อยของใหญ่ และดอกไม้ริมทาง สื่อความหมายถึงเมียที่เป็นของเล่นไว้คลายความเหงา มีหน้าที่ปรนนิบัติผัวให้มีความสุข เป็นสิ่งของที่ไม่มีชีวิตมีไว้เพื่อสนองอารมณ์ตนเองให้มีความสุข เมื่อได้ครอบครองอย่างสมใจแล้วก็จะทิ้งไป จึงเป็นวัตถุทางเพศที่ผัวไว้สนองอารมณ์ทางเพศโดยที่ผัวไม่ให้ความสำคัญ อีกทั้งยังสื่อความหมายถึงผู้หญิงที่ใจง่าย ต่ำต้อยด้อยคุณค่า ไม่ได้รับยกย่องเชิดชูและการไม่ให้เกียรติในสังคม ตัวอย่างเพลงซังบ่าวเจ้าชู้ของ Bunpraphrom (2018)

"อยากให้โลกนี้มีชายใจเดียวฮักเดียวใจเดียว *เห็นใจหญิงบ้างอย่ามองแค่เห็นดอกไม้ริมทาง*"

1.12 การสื่อความหมายของเมียที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ พบจำนวน 4 ตัวหมาย ได้แก่ ลูกไก่, หมู, ปลาย่าง และก้างปลาย่าง สื่อความหมายถึงเมียที่ถูกหลอกลวงได้อย่างง่ายดายเพราะรู้ไม่เท่าทันผัว จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของผัวโดยไม่สามารถสู้ผัวได้เลย ตัวอย่างเพลงเมียมีห้ามมองของ Masiri (1998)

"เมียยังมีแล้วพี่อย่ามอง หวั่นใจน้องต้องระกำช้ำใน *เพียรมองมาคล้ายอีกาเห็นลูกไก่* ชะเอ่อ เออ เอย ซักยังไงไม่ได้การ"

1.13 การสื่อความหมายของเมียที่ท้าทายต่อวัฒนธรรม พบจำนวน 21 ตัวหมาย ได้แก่ นอกใจ, ผัวเผลอค่อยมาเจอ, หลอยผัวมาตั๋วอ้าย, มีผัวแล้วไม่ยอมบอก, มนุษย์เมีย, เมียจ่ม, เมียด่า, ผัวแต่น้อย, หอบผ้าหนี, ยอมเสียตัว, ยอมเสียสาว, เอาผัวเพิ่นมา, รักผัวชาวบ้าน, ผัวไผกะซ่าง, แอบมักผัวเขา, รักผัวเขา, มักผู้ชายที่เขามีเมีย, เมียซื้อหวย, ผิดศีลธรรม, ผิดฮีดผิดคอง และกฎหมายผิดข้อใด การสื่อความหมายของเมียที่มีชู้ การไม่ซื่อตรงต่อความรัก เมียที่สร้างความน่าเบื่อและน่ารำคาญ การยอมเป็นเมียทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้แต่งงานให้ถูกต้อง การเอาผัวคนอื่นมาเป็นผัวของตนเอง ซึ่งเป็นการกระทำผิด

โดยไม่คิดกลัวและท้าทายต่อกฎหมาย ตัวอย่างเพลงรอเมียพี่เผลอและเพลงผัวเผลอแล้วเจอกัน

> "*ยอมเสียสาวให้ไม่แคร์ใคร ทั้งที่รู้อยู่แก่ใจว่าพี่มีเมียแล้ว* ยังอุตส่าห์ให้โอกาสแมว ชื่มชมแล้วรสรักไม่จาง"
>
> (Malakham, 2001)

> "หรือว่าชาตินี้ เกิดมาเป็นแค่สำรอง ได้แต่เฝ้ามอง เฝ้ามองตั้งแต่ผัวเขาโอ้หนอสวรรค์ ยามใดสิได้เป็นของเรา *แอบมักผัวเขานอนร้องไห้ทุกวัน*"
>
> (Wonnanthamongkhon, 2015)

1.14 การสื่อความหมายของเมียที่สนองอารมณ์ชั่วครั้งชั่วคราว พบจำนวน 5 ตัวหมาย ได้แก่ เมียกองกลาง, หญิงกลางคืน, เมียเช่า, คู่ซ่อนกายรายวัน และผู้มีสาวให้ซ่อม เป็นผู้หญิงที่ทำงานเป็นโสเภณีโดยทำหน้าที่สนองอารมณ์ผัว ปรนนิบัติเพื่อให้มีความสุขเพียงแค่ระยะเวลาจำกัดและได้ค่าตอบแทนเท่านั้น ตัวอย่างเพลงสาวคาเฟ่ระทมของ Phoncharoen (1998)

> "สมใจแล้วก็ไปตีจาก เหมือนละครบางฉาก น้ำตาไหลพรากไม่ธรรมดา *ผู้หญิงกลางคืนใช่จะชั่วทุกคนพี่จ๋าอย่าได้เห็นเป็นตุ๊กตา*บางคนก็มาด้วยความจำเป็น"

1.15 การสื่อความหมายของเมียที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย พบจำนวน 8 ตัวหมาย ได้แก่ เมียหลวง, แม่หลวง, เมียใหญ่, บ้านใหญ่, เมียแต่ง, ตัวจริง, เมียทางบ้าน และแม่ทำน้อย สื่อความหมายถึงเมียที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเมียได้จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้อง ตัวอย่างเพลงน้ำตาเมียน้อยของ Phunlap (1996)

> "*ทางฝ่ายเมียหลวงเขาทวงสามีกลับไป* เมียน้อยปวดใจไม่มีสิทธิ์ที่ทัดทาน เพราะว่าเป็นเมียน้อยแล้วแต่จะคิดสงสาร"

2. การวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน

ผู้วิจัยนำกระบวนการปฏิสัมพันธ์ 4 องค์ประกอบทางวัฒนธรรมมาใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายลักษณะภาพแทนผัว - เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 การมีปฏิสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผัว - เมีย ผลการวิจัยมีดังนี้

2.1.1 ภาพแทนผัว - เมียที่มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับหลายคน ได้สะท้อนพฤติกรรมที่เป็น “ผู้ชาย - ผู้หญิงเจ้าชู้หลายใจ” โดยผัวได้สะท้อนให้เห็นว่าการมีคู่ครองหรือมีเมียคนเดียวไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผัวจึงต้องการที่จะได้มาซึ่งการหาความสุขหรือความพึงพอใจที่ไม่ใช่ลักษณะการมองหาความรัก จึงปรากฏภาพแทนความเจ้าชู้หลายใจของผัวทั้งสองหญิงหนึ่งชาย เมียสองผัวหลายใจ หลายเมีย พญาขุนแผนและเฒ่าหัวงู ส่วนเมียได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของเมียที่รักสองคน หนึ่งหญิงสองชาย ผัวสอง หลายผัว และผู้หญิงหลายผัว ซึ่งเป็นภาพแทนเมียหนึ่งคนที่มีผัวสองคนโดยมีความรักให้ทั้งสองคน จึงยินยอมให้เกิดความสัมพันธ์เชิงชู้สาวขึ้น ภาพแทนเมียที่มีผัวหลายคนยังตอกย้ำการปฏิบัติตัวไม่ดีและไม่ถูกต้องตามศีลธรรม ตัวอย่างเพลงผู้หญิงหลายผัวของ Chamroen (2016)

> “อดีตบ่ดีบ่งาม ถือกคนเขามองเลวทราม ใคร ๆ *<u>เขาก็ประณาม ว่าน้องนั้นมีหลายผัวอ้ายสิรับได้บ่</u>* บอกน้องมาชัวร์ ๆ ฮักคนที่มีหลายผัว อ้ายบ่กลัวคนเขานินทา *<u>ประวัติน้องมันบ่ดี น้องมีผัวมาหลายคน เจ็บเจียนตายซ้ำมาหลายหน บ่มีคนเข้าใจ</u>*”

2.1.2 ภาพแทนผัว - เมียที่เป็นตัวสำรอง ได้สะท้อนพฤติกรรมของการเป็น “ตัวสำรอง” โดยผัวได้สะท้อนการยอมเป็นผัวสำรอง ผัวเผื่อเลือก คนที่สอง คู่ซ้อม ผัวบุญธรรมและผัวน้อย ซึ่งเป็นภาพแทนของการเป็นตัวสำรองที่ไม่ใช่ผัวตัวจริงที่ถูกต้องตามกฎหมาย การยอมรับที่จะเป็นตัวเลือกหนึ่งและจะถูกเลือกต่อเมื่อในเวลาที่เมียต้องการเท่านั้น และเมื่อไม่ต้องการก็จะไม่นึกถึง ส่วนเมียที่มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับผัวในลักษณะที่ยอมเป็นเมียน้อย อนุภรรยา บ้านน้อย คนเป็นน้อย เมียอะไหล่ เมียมือสอง เมียสำรอง ขอเป็นรอง เมียวางอันดับที่สอง และคนที่สอง ซึ่งผัวมีเมียไว้เพื่อเป็นตัวสำรองของเมียหลวง ผัวจึงต้องแอบซ่อนเมียน้อยไว้ไม่ให้สังคมได้รับรู้ เมียน้อยจึงตกอยู่ในสถานะเป็นรองเพราะ

หากสังคมได้รับรู้จะถูกประณามว่าประพฤติปฏิบัติตนผิดศีลธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการใช้คำเรียกเมียซึ่งไม่ใช่เมียที่ถูกต้องตามกฎหมายก็เพื่อลดทอนภาพเมียที่ติดลบในสังคมด้วยการใช้คำว่าบ้านน้อยและคนเป็นน้อยแทนคำว่าเมียน้อย ตัวอย่างเพลงเมียวางอันดับสองของ Phali (2014)

> “ฮักอ้ายบ่จางแม้เป็นเมียวางอันดับที่สอง (เกริ่น) ละน้องนี้ครองคอยชาย ผู้สิหวนโอ๊ยมาพ้อ *บ่ได้เป็นเมียเขาได้ทนเหงาจอบส่องชายเอยเป็นเมียวางอันดับสอง ยอมเป็นรองเพราะฮักอ้าย* ชายคนเท่ห์อย่าปล่อยวางเด้ละชาย เอ๊ยยังคอยอ้าย ยอมตกเป็นรองเพราะอ้ายมองเขาดีกว่า *ได้รับฉายาเมียวางอันดับที่สอง อยากเป็นที่หนึ่งแต่อ้ายนั้นให้เป็นรอง* เขาได้ครอบครองแต่น้องจอบหลอยคอยทางอยู่ห้องลำพังระหว่างรออ้ายโทรมา”

2.1.3 ภาพแทนผัว - เมียที่ถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับ ได้สะท้อนพฤติกรรมที่ถูก “ปกปิดเป็นความลับ” โดยผัวถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับในลักษณะ ผัวนอนอยู่ซ้อน ผัวซ้อน ผัวน้อย และผัวปลอม ซึ่งทำให้เห็นภาพแทนผัวที่ไม่เปิดเผยให้สังคมได้รับรู้ ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ไม่ถูกต้องตามประเพณี เป็นบุคคลที่ต้องเก็บเป็นความลับห้ามเปิดเผย ผัวจึงต้องจำยอมให้เมียปิดบังเก็บซ่อนความเป็นผัวไว้ห้ามให้คนได้รับรู้ถึงสถานะ ส่วนเมียได้ถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับในลักษณะเป็นเมียเก็บ เมียซ้อน คู่ซ้อนเมียเจ้าซ้อนบ้อน ชู้ กิ๊ก หญิงใหม่ ผู้หญิงคนใหม่ เมียติด และเมียบ่ได้แต่ง ซึ่งเป็นภาพแทนเมียที่ถูกซุกซ่อนหรือปิดบังไว้ไม่ให้ใครได้รับรู้ และตกอยู่ในสภาวะจำยอมเพื่อช่วยปกปิดความลับไม่ให้เมียหลวงได้รับรู้ เพราะได้มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาว รวมทั้งเป็นความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งจึงต้องถูกปิดบังเก็บซ่อนความเป็นเมียไว้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเพลงฮักคนเจ้าชู้ต้องอยู่ให้เป็นของ Kasetwisai (2016)

> “บ่ได้เสียอ้ายแต่เทียวเสียใจ *อุตส่าห์ฝากชีวิตไว้ แต่อ้ายนอกใจบ่เซากี่กิ๊กกี่ชู้ กี่ฮู้แล้วต้องเจ็บเหงา* ยังดีที่หลังเป็นข่าว อ้ายมาให้กอดให้เจอ เบอร์ลับทักอ้าย เฟสไลน์หวานมา อ้อนวอนให้อ้ายจบสา แต่น้ำตาบ่พอหยุดเธอจึงเป็นตัวจริงที่เจ็บและยอมเสมอ เฝ้าภาวนาให้เธอ คนดีคนเดิมหวนคืน”

2.1.4 ภาพแทนเมียที่เป็นวัตถุทางเพศ ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศในลักษณะ “วัตถุทางเพศ” ที่ผัวมองเมียเป็นเพียงสิ่งไม่มีชีวิตและไม่สามารถพูดหรือบอกได้ โดยเป็นเพียงตุ๊กตา ของน้อยของใหญ่ และดอกไม้ริมทางที่สะท้อนภาพแทนเมียที่เป็นของเล่นเพื่อคลายความเหงา สนองอารมณ์ทางเพศโดยที่ผัวไม่ให้ความสำคัญ เมื่อได้ครอบครองอย่างสมใจแล้วก็จะทิ้งไป เป็นวัตถุทางเพศที่มีหน้าที่ปรนนิบัติผัวให้มีความสุขและตอกย้ำความต่ำต้อยด้อยคุณค่า ไม่มีศักดิ์ศรี ไม่ได้รับการยกย่องเชิดชู ไม่ให้เกียรติในสังคม และไม่ให้ความสำคัญ เมียจึงถูกมองว่าเป็นวัตถุทางเพศที่สนองอารมณ์ทางเพศทำให้ผัวมีความสุขเท่านั้น ตัวอย่างเพลงเมียหลวงทวงสิทธิ์ของ Ratchatawan (2015)

> “*มองเหมือนฉันนั้นเป็นของตายไม่มีปากเสียงเป็นเพียงตุ๊กตามีลมหายใจ คงคิดว่าเมื่อไหร่ก็ได้ใจเธอจึงไม่แคร์กัน* อกเอ๋ยบ้านใหญ่เหงาใจกายอยู่เพียงลำพัง นอนรอแขนสอดกอดเดือนละครั้ง ก็ยังเป็นได้แค่ฝัน นอนคิดทบทวน ควรหรือที่เราทนเหงาทุกวัน นั่งแกร่วเหมือนแมวเฝ้าบ้าน ทุกคืนวันนอนน้ำตาร่วง”

2.1.5. ภาพแทนเมียที่สนองอารมณ์ชั่วครั้งชั่วคราว ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับผัวในลักษณะ “การสนองอารมณ์ชั่วครั้งชั่วคราว” โดยเป็นเมียกองกลาง ผู้หญิงกลางคืน เมียเช่า ซ่อนกายรายวัน และสาวให้ซ่อม เป็นภาพแทนเมียที่ทำหน้าที่สนองอารมณ์เพียงชั่วครั้งชั่วคราว ทั้งนี้ได้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าโสเภณีเพื่อลดทอดภาพเมียที่ติดลบในสังคม จึงใช้คำว่าเมียกองกลางแทน นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพที่ผัวใช้จ่ายทรัพย์สินของตัวเองเผื่อให้ได้สิ่งนั้นมาสนองอารมณ์เพียงแค่ระยะเวลาจำกัด ซึ่งเป็นการตอกย้ำภาพแทนเมียที่มีไว้เพื่อสนองอารมณ์ผัวชั่วครั้งชั่วคราวอย่างชัดเจน ตัวอย่างเพลงเมียหลวงทวงสิทธิ์ของ Ratchatawan (2015)

> “*ทั้ง ๆ ที่รู้เธอแอบมีคู่ซ่อนกายรายวันพาคนอื่นไปขึ้นสวรรค์ มองเหมือนฉันนั้นเป็นของตาย ไม่มีปากเสียง* เป็นเพียงตุ๊กตามีลมหายใจ คงคิดว่าเมื่อไหร่ก็ได้ใจเธอจึงไม่แคร์กัน อกเอ๋ยบ้านใหญ่เหงาใจกายอยู่เพียงลำพัง นอนรอแขนสอดกอดเดือนละครั้ง ก็ยังเป็นได้แค่ฝัน นอนคิดทบทวน ควรหรือที่เราทนเหงาทุกวัน นั่งแกร่วเหมือนแมวเฝ้าบ้าน ทุกคืนวันนอนน้ำตาร่วง”

2.2 การแสดงความรักของผัว – เมีย ผลการวิจัยมีดังนี้

2.2.1 ภาพแทนผัวที่หลอกลวง ได้สะท้อนพฤติกรรม “การหลอกลวง” เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักในลักษณะกระทำบ่อย ๆ เวียนไปเวียนมาหรือมาหาบ่อย ๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ การใช้คำพูดอ้อนออด ปากหวาน และคารม ซึ่งเป็นภาพแทนผัวที่แสดงอาการออเซาะ รบเร้า เว้าวอน หรือเซ้าซี้เพื่อจะเอาใจผู้หญิงแต่แสดงถึงความไม่จริงใจ นอกจากนี้การพูดโกหก การพูดเรื่องไม่จริงเพื่อให้เมียหลงเชื่อจึงเป็นภาพแทนผัวที่มีลักษณะการพูดตอแหลเพราะมีพฤติกรรมการโกหกจนทำให้เมียไม่เชื่อใจ ตัวอย่างเพลงแท็กซี่เมีย เผลอของ Bunpraphrom (2003)

> “ความจริงที่น้องได้เจอ แท็กซี่มิเตอร์นั่นเด้อหลายใจ *<u>มีเมียแล้วอ้ายยังหมายหลอกลวง</u>*...แท็กซี่มิเตอร์นั่นเด้อหลายใจ มีเมียแล้วยังบ่วาย *<u>มีเมียแล้วยังบ่วาย มาหมายมามองตั๋วน้องให้ตรม หลงคารมแท็กซี่</u>* โอ๊ยย่านบ่มีซ้อนซดแกงเด้อ เร็วปานไฟไวปานมิเตอร์ มิเตอร์โอ๊ยมิเตอร์มิเตอร์ เด้ออ้ายหน่ายคารม ต้มไผแน พาไวไสเอย ต้มไผแน พาไวไสเอย ตั๋วสาวจนเคย แท้นออ้าย แท้นอ อ้าย”

2.2.2 ภาพแทนผัวที่คบเพศเดียวกัน ได้สะท้อนพฤติกรรม “การคบเพศเดียวกัน” โดยผัวมีลักษณะเป็นเกย์ซึ่งเป็นเพศชายนิยมรักเพศเดียวกัน ไม่ได้แสดงอาการชัดเจนว่าเป็นเกย์จะปกปิดภาพที่แท้จริงของตนเองเอาไว้ เมื่ออยู่ในสถานที่ลับตาผู้คนจึงแสดงอาการออกมาในลักษณะการสนใจเพศเดียวกัน

2.2.3 ภาพแทนเมียที่มีความทุกข์ทรมาน ได้สะท้อนภาพแทนความรักของเมียในลักษณะ “ความทุกข์ทรมาน” เพราะความรักทำให้เจ็บปวดและช้ำชอก ซึ่งเป็นความตรมใจ ทุกข์ใจ ทรมาน และขื่นขมที่เกิดขึ้นเพราะความรักโดยที่ผัวไม่ได้มาช่วยทำให้ความทุกข์นั้นเบาลงได้เลย เมียจึงต้องเจ็บช้ำภายในจิตใจที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ เป็นความทุกข์ทรมานใจอย่างหนัก จึงทำให้เมียต้องเศร้าหมอง เสียใจ และร้องไห้แบบจมกองน้ำตาและนอนน้ำตาร่วง นอกจากนี้ยังถูกทิ้งแต่เมียก็ยังคงรอคอยต่อไปเพราะมั่นคงในความรักใช้ความอดทน ต่อสู้กับความลำเค็ญ ยอมทน และคอย ซึ่งได้สะท้อนภาพแทนเมียที่อดทนเป็นแม่บ้าน ดูแลครอบครัวและรอคอยความหวังโดยไม่เปลี่ยนใจ อีกทั้งยังตอกย้ำภาพแทนเมียที่รักเดียวใจเดียว ถึงแม้จะต้องใช้ความอดทนและรอคอยนานเพียงใด แต่การรอคอย

ก็ทำให้เมียพบเจอความทุกข์เช่นกัน ตัวอย่างเพลงหลบเมียมาเลยของ Sukchok (2011)

> "*หลงรักเธอแล้วทูนหัว กล้า ๆ กลัว ๆ ถ้าไม่เห็นหน้า ขอยอมกินน้ำใต้ศอกจะช้ำจะชอกน้องก็ไม่ว่า* อยากให้มาหาบ่อย ๆ อยากให้มาหาบ่อย ๆ ให้คนเป็นน้อยได้พลอยชื่นอุรา หลบเมียมาเลย หลบเมียมาเลยนะพี่หลบเมียมาเลยนะ หลบเมียมาเลยนะพี่ อย่าลืมคืนนี้ ให้หลบเมียพี่มา"

2.3 การแสดงตัวตนของผัว - เมีย ผลการวิจัยมีดังนี้

2.3.1 ภาพแทนผัว - เมียที่ดี ได้สะท้อนภาพแทนการเป็น "ผัวที่ดีและเมียที่ดี" โดยผัวจะทำตามประเพณีด้วยการขอหมั้นสาว ขอมื้อแลงและมาสู่ขอ เป็นการประพฤติตนตามธรรมเนียมประเพณีที่แสดงให้เห็นว่าหมั้นหมายจะแต่งงานด้วย โดยการให้ผู้ใหญ่มาขอเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รับรู้ ส่วนภาพแทนผัวฝรั่งและผัวเจ๊กเป็นภาพแทนผัวที่เชื่อว่าเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตตนเองและครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้น นอกจากนี้การใช้ชีวิตคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวจะทำให้ชีวิตครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ภาพแทนผัวคนสุดท้ายจึงเป็นผัวที่เมียอยากจะใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันตลอดไป ส่วนภาพเมียที่ดีในลักษณะการประพฤติตนเป็นเมียดีเป็นภาพแทนเมียที่มีบทบาทการเป็นเมียและการเป็นแม่บ้านที่ดี หรือการได้รับคำชื่นชมจากผัวโดยเรียกเมียว่าโฉมตรู ยอดชีวา และทูนหัว เป็นคำเรียกเมียที่แสดงการชื่นชมเมียของตนเองว่าสวยงามและเป็นคนที่รักที่สุด นอกจากนี้การไม่กระทำผิดผีผิดคอง ผิดฮีดผิดคอง ศีลธรรม ศีลข้อสาม และบาป ได้แสดงให้เห็นว่าเมียจะไม่กระทำในสิ่งที่ผิดผี ผิดธรรมเนียมประเพณี จะประพฤติตนเป็นคนดีงามทั้งทางกาย วาจาและใจ และละเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งการรักใคร่กันทางประเวณี ตัวอย่างเพลงวอนแม่หมั้นสาวของ Malakham (2015)

> "*แม่จ๋าแม่ไปหมั้นสาวให้ลูกที หัวใจลูกนี้เต็มทีแล้วแม่เอ๋ย* กลัวหนุ่มบ้านไกลจะมาแย่งน้องไปเชย รีบหน่อยเถอะนะแม่เอ๋ย อย่าเฉยเมยให้มันเสียเวลา ค่าน้ำนมแม่ที่ผมได้ดื่ม ลูกยังไม่เคยลืม ได้บวชตั้งหนึ่งพรรษาครองไตรจีวรเดี๋ยวนี้ก็สึกออกมา *อยากมีเมียแม่จ๋า หวังว่าแม่คงเห็นใจไปขอให้ ผมเถอะหนอนอแม่*"

2.3.2 ภาพแทนผัว - เมียที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ได้สะท้อนการ “ประพฤติตนไม่เหมาะสม” โดยผัวมีพฤติกรรมในลักษณะบักเฒ่าหากินเหล้า ผัวนั่งตอกเหล้า มื้อใด๋กะกินแต่เหล้า เจ้าดื่มเบียร์ ลูกเขยเหล้าขาว และผัวคออ่อน ตอกย้ำภาพแทนผัวที่กินเหล้า ไม่ทำงาน ไม่ช่วยเหลืองานในครอบครัวและเป็นภาระให้แก่เมีย ผัวที่ไม่ทำงานจะเรียกว่าผัวตุ๊กแกเพราะเมียทุกคนต้องการได้ผัวมาเป็นหัวหน้าครอบครัว สามารถเลี้ยงเมียและลูกได้ การกระทำของลูกเขยอัปรีย์และผัวเฒ่ามักสาวซำน้อยที่แสดงการกระทำจัญไร เลวทรามและเจ้าชู้ก็เป็นผัวที่เมียไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทอดทิ้ง โดยผัวเจ้าป่าและปล่อยทิ่มเพราะผัวมองว่าเมียไม่มีค่าจึงทอดทิ้งไป จึงคิดนอกใจเมียและไม่ซื่อสัตย์ด้วยการมีชู้ อีกทั้งยังมีพฤติกรรมการเล่นไลน์ (Line) ที่แอบซ่อนการพูดคุยอีกฝ่ายหนึ่งไว้ก็แสดงให้เห็นถึงการนอกใจเหมือนกัน ส่วนภาพแทนเมียที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในลักษณะเป็นมนุษย์เมีย เมียขี้จ่ม เมียด่า และเมียซื้อหวย โดยเป็นเมียที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันแล้ว แต่มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในลักษณะอื่นที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งการบ่น การด่า หรือการซื้อหวย การแสดงตัวตนของภาพแทนเมียดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดความรำคาญ ความเครียดและทำให้ผัวไม่มีความสุข ตัวอย่างเพลงผัวซื้อเบียร์เมียซื้อหวยของ Chuenchom (2001)

> “อ้าว ห่านี่ เงินซื้อเกี้ยซื้อเบียร์กินง่าย กินง่าย โอยเด้นอ กินง่ายหาได้สู่มื้อเป็นหนี้บ่เซา โต๋ต่อนเจ้า ใสเก่งเส็งกัน *การพนันนอละแม่นหวยเบอร์ คือเสี่ยงหามาซื้อ โต๋ใด๋คือ อาจารย์ไหนให้ไผว่าตัวใดเขียนให้เลขเด่น เมียเอ๋ยเมียซื้อแต่เลขบ่เว้น บ่เว้นบ่เห็นเจ้าว่าสิรวย* คนซวยอย่ามาเว้า มีแต่เมาอย่าเว้าหลายหาว่นงมงาย กับเลขเบอร์เดี่ยวเจอดี”

2.3.3 ภาพแทนผัวที่ใช้ความรุนแรง ได้สะท้อนภาพแทนผัวที่ใช้ “ความรุนแรง” ในลักษณะการเป็นนักเลงเป็นภาพแทนผัวที่ตบตีเมีย คล้ายกับอันธพาลที่ทำให้เห็นภาพแทนผัวที่ทำร้ายเมียในเวลาที่กินเหล้าเมา เมื่อใดที่ผัวกินเหล้าเมาจะแสดงพฤติกรรมความโหดร้ายปรากฏออกมาให้เห็น โดยการทำร้าย ตบ ตี เตะเมีย เป็นการใช้อำนาจความเป็นใหญ่รังแกเมียผู้ที่อ่อนแอกว่า ตัวอย่างเพลงเมียเขาบ่เอาดอกของ Wansi (2005)

"บได้คืดชั่ว เพื่อหวังสิมั่วเมียเขา แต่ว่าตัวเฮาก็เห็นว่าเจ้าถูกผัวข่มเหง ผู้ชายใจร้าย เมียสู้บได้บ่ย่านบ่เกรง *ตบเมียเสียจนได้เซง อวดนักเลงข่มเหงตีเมีย* บ่อยากเป็นชู้ย้อนอ้ายก็ฮู้ว่าเจ้ามีผัว แต่ผัวชั่ว ๆ นิสัยมันมั่วกะด้อกะเดี้ยหึงบ่เข้าท่า เมียเหลียวเบิ่งหมาก็สิเตะเมีย คืดไปหัวใจละเหี่ยเขาว่าจังสี่นักเลงขี้หมา"

2.4 การแสดงทัศนคติของสังคมที่มีต่อผัว – เมีย ผลการวิจัยมีดังนี้

2.4.1 ภาพแทนผัว - เมียที่ถูกประณาม ได้สะท้อนภาพแทนการ "ถูกประณาม" โดยผัวจะถูกประณามในลักษณะผัวชั่ว และชั่วปานหมา เป็นการประณามผัวด้วยคำด่าเพราะมีพฤติกรรมไม่ดี ส่วนการนำผัวไปเผาเป็นลักษณะการทำให้หมดไป เอาผัวไปเผาจึงเป็นภาพแทนผัวที่เมียหมดความอดทนและไม่ต้องการแล้วจนสามารถเอาไปเผาได้ ส่วนภาพแทนเมียที่ถูกประณามในลักษณะเมียชั่วเป็นการแสดงพฤติกรรมที่กระทำผิดศีลธรรมโดยการรักผัวคนอื่นจึงทำให้ถูกสังคมประณามว่าชั่ว คล้ายกับคำว่าหญิงชั่วโฉด ซึ่งเป็นการกระทำที่เลว ชั่ว และร้ายกาจ นอกจากนี้คนในสังคมยังได้ประณามเมียด้วยการใช้คำว่า โมรา กากี นางกาลี และนางมาร เป็นการตอกย้ำภาพแทนเมียที่นอกใจผัว มีผัวหลายคน มีความร้ายกาจ มีความชั่วร้าย รวมทั้งการใช้เป็นคำด่าเพื่อประณามเมียที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ตัวอย่างเพลงน้ำตาเมียน้อยของ Phunlap (1996)

"อย่าประณามว่าเมียน้อยไม่ดี ถามสามีดีไม่ดีให้บอกเชียว เมียน้อยคือส่วนเกินมาเกี่ยว เมียน้อยคือส่วนเกินมาเกี่ยว โปรดอย่าได้เหลียว ว่าเมียน้อยต้องทน ใครอยากเป็นก็เมียน้อยเกิดมา *อนุภรรยาถูกตราหน้าทุกคนว่าเป็นนางกาลีปี้ป่น* ว่าเป็นนางกาลีปี้ป่น ขออย่ามองคนถ้าเมียน้อยก็เมีย"

2.4.2 ภาพแทนเมียที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ ได้สะท้อนภาพแทนเมียที่ "ตกอยู่ภายใต้อำนาจ" ในลักษณะที่เมียไม่มีทางสู้ผัวได้ ทั้งการถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อ การแสดงความน่ากลัวและความโหดร้ายที่สะท้อนให้เห็นว่าผัวมองเมียเป็นลูกไก่ หมู ปลาย่าง และก้างปลาย่าง การที่เมียถูกหลอกลวงได้อย่างง่ายดายทำให้เห็นความเก่งและความฉลาดของผัว ส่วนอีกมุมก็ตอกย้ำภาพแทนเมียที่รู้ไม่เท่าทันผัว ส่วนการแสดงความน่ากลัวและความโหดร้ายได้ทำให้เห็นภาพแทนเมียที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจผัวโดยไม่สามารถสู้ได้เลย ตัวอย่าง

เพลงซังบ่าวเจ้าชู้ของ Bunpraphrom (2018)

> “อยากให้โลกนี้มีชายใจเดียว ฮักเดียวใจเดียว เห็นใจหญิงบ้าง อย่ามองแค่เห็นดอกไม้ริมทาง *แค่เป็นปลายางกรอบ ๆ ของชอบแมวเลย บ่อยากเชื่อใจผู้ชายเจ้าชู้* ปากหวานน่าดูเว้าบ่ขัดเขินว่าฮักแฮงหลาย คิดฮอดเหลือเกินเว้าหลายตั้วเพิ่นโอ๊ยเป็นตาซัง”

2.4.3 ภาพแทนเมียที่ท้าทายต่อวัฒนธรรม ได้สะท้อนภาพแทนเมียที่ “ท้าทายต่อวัฒนธรรม” ในลักษณะการนอกใจ ผัวเผลอค่อยมาเจอ หลอยผัวมาตั๋วอ้าย และมีผัวแล้วไม่ยอมบอก ซึ่งสะท้อนภาพแทนเมียที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อผัวด้วยการมีชู้ การแสดงพฤติกรรมที่มีผัวแต่น้อย หอบผ้าหนี ยอมเสียตัว และยอมเสียสาว ได้ทำให้เห็นวิถีชีวิตของชาวอีสานในลักษณะการแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย การร่วมประเวณี การเสียตัว การเสียความบริสุทธิ์ ซึ่งได้ตอกย้ำภาพแทนเมียที่เป็นเบี้ยล่างของผัว การแอบรักผัวชาวบ้าน เอาผัวเพิ่นมาผัวไผกะช่าง แอบมักผัวเขา รักผัวเขา และมักผู้ชายที่เขามีเมีย การเอาผัวคนอื่นมาเป็นผัวของตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และยังตอกย้ำการกระทำผิดโดยรู้ว่าผิดศีลธรรม ผิดฮีดผิดคอง และผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่สนใจและท้าทายการกระทำผิดโดยไม่คิดกลัว ตัวอย่างเพลงตำแหน่งที่ไม่ต้องการของ Sosiriwan (2010)

> “*อุตส่าห์หอบผ้าหนีพ่อแม่มากับพี่ หวังร่วมชีวีอยู่กับพี่ไปจนวันตาย* ต้องมาช้ำหนัก พี่หมดรักหมดความห่วงใย แอบมีผู้หญิงคนใหม่ ตำแหน่งเมียใหญ่โยนให้น้องมา พี่รู้หรือเปล่า น้องทนปวดร้าวดวงจิต นั่งนอนก็คิดถึงอดีต คืนวันผ่านมา ครอบครัวเคยสุข ด้วยเรามีลูกผูกพันสัญญา วันนี้ไม่คิดเลยว่า จะพาเขามาหยามหน้าลูกเมีย”

2.4.4 ภาพแทนเมียที่แสดงสถานะถูกต้องตามกฎหมาย ได้สะท้อนภาพแทนเมียที่มี “สถานะถูกต้องตามกฎหมาย” ในลักษณะการเป็นเมียหลวง แม่หลวง เมียใหญ่ บ้านใหญ่ เป็นภาพแทนเมียที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเมียที่ได้จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้อง ซึ่งคล้ายกับการเป็นเมียแต่ง ตัวจริง และเมียทางบ้าน ซึ่งเป็นภาพแทนเมียที่ได้แต่งงานตามประเพณีการประกาศให้แก่สังคมได้รับรู้ว่าจะใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน ส่วนเมียที่มีลูกแล้วจะเรียกว่า

“แม่หำน้อย” เป็นการเรียกเมียที่มีสถานภาพของความเป็นแม่ ตัวอย่างเพลงบ้านใหญ่ใส่กุญแจของ Saraban (2001)

> “ไม่มีเวลา มาหาเราเลย เงียบไปเฉย ๆ โธ่เอ๋ย อะไรกันนี่ เมื่อเริ่มต้นใหม่อาทิตย์หนึ่งมาหลายที ต่างกับตอนนี้ ไม่มีเวลาให้เลย *หรือทางบ้านใหญ่เขาใส่กุญแจคุมเข้ม* จริงแท้เห็นแต่ เพียงความเงียบเฉย เฝ้าโทรศัพท์ รอรับไม่หมุนมาเลย เป็นไงเล่าเอ่ย เงียบเฉยไม่มีแม้ข่าว”

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาพแทนผัว - เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยการวิเคราะห์การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน และการวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การสื่อความหมายของผัว - เมียที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน จากการวิเคราะห์ปรากฏการสื่อความหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การสื่อความหมายของผัวและการสื่อความหมายของเมีย ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความหมายโดยการนำสัญญะต่าง ๆ มาตีความหมายในตัวบท พบว่าวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานได้มีการนำเสนอการสื่อความหมายทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง นำเสนอการสื่อความหมายของภาพแทนผัว - เมียอย่างหลากหลายมุมมองได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ให้สังคมได้รับรู้ ทั้งการสื่อความหมายของผัว – เมียที่ถูกประณาม การเป็นตัวสำรอง การถูกเก็บซ่อนไว้เป็นความลับ การมีผัว - เมียหลายคน การเป็นผัว – เมียที่ดี ผัวที่หลอกลวง ผัวที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ผัวที่ใช้ความรุนแรง ผัวที่คบเพศเดียวกัน เมียที่มีความทุกข์ทรมาน เมียที่เป็นวัตถุทางเพศ เมียที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ เมียที่ท้าทายต่อวัฒนธรรม เมียที่สนองอารมณ์ชั่วครั้งชั่วคราว และเมียที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย การสื่อความหมายดังกล่าวบางครั้งเป็นการขอความเป็นธรรมให้สังคมเข้าใจและเห็นใจในการกระทำของผัว – เมีย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีที่ผูกติดกับการประพฤติปฏิบัติตนในระบบครอบครัว อีกทั้งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานยังได้นำเสนอการสื่อความหมายของ

ผัว – เมียที่ยอมเป็นตัวสำรองหรือการคบหลายคนที่ทำให้สังคมไม่ยอมรับในพฤติกรรมและการกระทำดังกล่าว

2. การวิเคราะห์ภาพแทนผัว - เมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานได้ใช้ทฤษฎีภาพแทนของ Hall (1997) โดยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมีย ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 - พ.ศ. 2560 จำนวน 150 เพลง มาเป็นตัวบทในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างของภาพแทนผัว - เมียที่มีความสอดคล้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยการยึดติดกับความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติตนตามกรอบของสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ สาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางเพศ การแสดงความรัก การแสดงตัวตน และการแสดงทัศนคติของสังคมที่มีต่อผัว – เมีย ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการนำเสนอวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน จากการวิเคราะห์จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเพลงลูกทุ่งอีสานได้นำเสนอเกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบไม่สมหวังและการผิดหวังในความรักเป็นส่วนมาก ภาพแทนผัว – เมียจึงถูกนำเสนอในลักษณะของโศกนาฏกรรรมที่สร้างจุดเด่นของเพลง อีกทั้งการนำเสนอเพลงในรูปแบบวิดีโอประกอบเพลงซึ่งทำให้เห็นทั้งภาพได้ยินทั้งเสียง ยิ่งเป็นการตอกย้ำการกำหนดตัวตนและบทบาทให้ผัว – เมียสามารถจดจำและนำไปปฏิบัติได้ โดยเฉพาะภาพแทนเมียที่งานวิจัยของ Nisayan et al. (2017, p. 36) ได้กล่าวว่าสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่ปลูกฝังในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทำให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ถูกกำหนดคุณค่าของความเป็นเพศหญิงจากค่านิยมทางสังคมในฐานะแม่และเมีย จึงเป็นตัวแทนการสะท้อนความต้องการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศที่นำเสนอให้เห็นถึงการตอกย้ำทัศนคติของผู้หญิงแบบใหม่ จึงปรากฏการแสดงพฤติกรรมของเมียหลายอย่างที่ไม่ปฏิบัติตนตามกรอบของสังคม ทั้งการปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหลายคน เจ้าชู้หลายใจ การนอกใจ การมีผัวแต่น้อย หอบผ้าหนี ยอมเสียตัว และยอมเสียสาว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กล้าท้าทายต่อสังคมวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสานสิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังอยากให้ปรากฏคือภาพแทนความรักของผัว - เมีย เพราะเป็นความรักพื้นฐานของความเป็นครอบครัว การใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแบบผัว - เมีย ต้องมีความรักความเข้าใจต่อกัน ผัว - เมียคู่ใดที่มีรักแท้มั่นคงย่อมทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงและถาวร การวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งอีสานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผัว - เมียได้ทำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของเพลงที่ซ่อนเนื้อความได้อย่างงดงาม อันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคม สะท้อนบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

และธรรมเนียมประเพณี การทำผิดศีลธรรมทั้งการเป็นกิ๊ก เป็นชู้ การแย่งผัวและแย่งเมีย ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการสื่อความหมายที่เกิดขึ้นจริงของผัว - เมียในลักษณะต่าง ๆ ภาพแทนที่ปรากฏจึงสะท้อนให้เห็นว่าเพลงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างมากทำให้คนในสังคมเชื่อและปฏิบัติตาม ผู้วิจัยจึงคาดหวังให้ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ผลงานเพลงที่มีเนื้อหาที่ดี มีคำร้องที่เหมาะสม ไม่ผิดศีลธรรม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ผัวและเมียเป็นคนดีในสังคม รวมทั้งการอนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับผัว - เมียสามารถนำทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มาช่วยในการวิเคราะห์ได้ เพราะการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจะช่วยทำให้เข้าใจตัวบทที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมได้กว้างมากยิ่งขึ้น

References

Atbamrung, W. (2009). **wikhro phap sathon sangkhom nai phleng lukthung thi khaprong doi phi sadoet** (In Thai) [Analyze the social reflection in country songs sung by Phi Sadoet] (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok.

Bunpraphrom, E. (2003). *Thaeksi mia phloe* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Chin ma laeo cha 1. Bangkok: Mattoe thep Chamkat.

Bunpraphrom, E. (2018). *Sang bao chaochu* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Chin ma laeo cha chut thi 1 sang bao chaochu. Bangkok: Chi-em em kraem mi Chamkat.

Chaengsawang, S. (2007). **Phleng hiphop kap khwam pen phuying** (In Thai) [Hip hop and femininity] (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok.

Chinwong, S. (2020). *Phua khon sutthai* [Recorded by Nok Phongsakon]. On TB Entertainment. Pen nueng.

Chaison, T. (2010). **phaplak phuchai thi sathon nai phleng lukthung isan (phoso 2545 – 2551** (In Thai) [The male image reflected in the Isan country song (2002-2008)] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Chamroen, K. (2016). *Phuying lai phua* [Recorded by La nongnamkham]. Bangkok: Ban on phleng rekkho Chamkat.

Chomdong, O. & Phiayura, O. (2014). *Phet withi lae sangkhom thai nai wannakam phleng lukthung* (In Thai) [Sexuality, Thai Society and Thai Folk Songs]. **Journal of Graduate Studies Review, 3** (2), 77–98.

Chuenchom, S. (2001). *Phua sue bia mia sue huai* [Recorded by Photchana Thawon – Rotchana Sarakham]. On Phuyaiban mia di. Bangkok: Mattoe thep Chamkat.

Dinphibun, S. (2016). *Phua muesong* [Recorded by Siangphin Dinphibun]. Udon thani: In di ili rekkho.

Hall,S. (1997). **Representation: Cultural Representations and Signifying Practices.** London: Sage Publications.

Jansodsai, P. (2011). **Botbat thang sangkhom khong sattri nai botphleng lukthung thai** (In Thai) [Woman Social Roles in Thai Folk Songs]. (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.

Kaensombat, C. (2016). *Phleng lukthung molam : chak phleng phuenban isan phrae krachai khaosu* (In Thai) [LukThung-Molam : Northeastern Folk Songs Spreading into Capital Society]. **Journal of the way human society, 4** (1), 153-173.

Kasetwisai, S. (2016). *Hak khon chaochu tong yu hai pen* [Recorded by Phon Aphiradi]. Mahasarakham: Sao noi phet ban phaeng Chamkat.

khlaiphuk, S. (2015). **Phap khwam pen phuying nai lakhon thorathat thai rawang pi phoso 2556-2557** (In Thai) [The image of femininity in Thai television dramas between 2013-2014] (Master's thesis). Ramkhamhaeng University, Bangkok.

Khothpath, K. (2017). **Konlawithi thang phasa lae khwammai thang sangkhom nai phleng lukthung isan naeo songngae songngam** (In Thai) [Language Strategy and Its Social Meaning towards the Equivocality in E-san Folk Songs] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Khuajaroen, P. (2014). **"mia noi" Phap sattri chai khop thi sue phan phleng lukthung** (In Thai) [Mistress: The Representation of Marginal Women Through Thai Folk Songs]. (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen.

Lengsri, K. (2014). **Attalak isan nai phleng lukthung khong phai phongsathon** (In Thai) [Isan Identities in Phai Phongsathorn's Luk-thungSongs] (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.

Malakham, C. (2001). *Mak phua khao* [Recorded by Siriphon Amphaiphong]. On Ruam hit klonrak ruam samai 2. Bangkok: Kraemmi klo Chamkat.

Malakham, C. (2001). *Ro mia phi phloe* [Recorded by Chaloemphon Malakham]. On Khunnai mue thue. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Malakham, C. (2015). *Won mae man sao* [Recorded by Chaloemphon Malakham]. On Chaloem phon hit don chai. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Masiri, K. (1998). *Mia mi ham mong* [Recorded by Kanchana Masiri]. On Mia mi ham mong. Bangkok: Fo es satudi-o chamkat.

Mueangchumphae, N. (2005). *Phua chua ton kae* [Recorded by Nongmai Mueangchumphae]. On Chip num khamen. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Nakkongkom, S. (2013). **Phap thaen sattri nai nawaniyai irotik khong nakkhian chai thai** (In Thai) [Representations of Thai women in Thai male writer's erotic Novels]. (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.

Nisayan, J., Boonyarasri, R. & Suebthep, V. (2017). *kan nam sanoe thatsana khati kiaokap kan pen phuying baep mai nai khrongsang chai pen yai thi prakot phan nawaniyai rueang dao napha khong thom yan ti* (In Thai) [Attitudes towards New Age Women in a Male Dominated Structure as Appeared in "Daonapha," a Thommayanti Novel]. **Wiwitwannasan Journal of Language and Culture, 1** (3), 35–52.

Phaksiri, S. (2001). *Khae duai rue nong* [Recorded by Mai phiromphon]. On Ro rak tai ton kradon. Bangkok: Kraemmi klo Chamkat.

Phalangwan, W. (2002). **Isankhadi chut lukthung isan** (In Thai) [Northeastern case Isan country folk set]. Bangkok: Ruean panya.

Phali, B. (2014). *Mia wang andap song* [Recorded by Phon Aphiradi]. Mahasarakham: Sao noi phet ban phaeng Chamkat.

Phoncharoen, K. (1998). *Sao kha fe rathom* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Phu ni sam. Bangkok: Mattoe thep Chamkat.

Phumyim, W. (2007). **Phapthaen khong chai rakruamphet nai wannakamthai phoso 2544-2548** (In Thai) [Representation of male homosexuals in Thai literary works (2001-2005)] (Master's thesis). Kasetsart University, Bangkok.

Phunlap, C. (1996). *Namta mia noi* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Rak son rak. Bangkok: Mattoe thep Chamkat.

Phunlap, C. (2003). *Rup lo lai mia* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Molam sa on 8. Bangkok: Mattoe thep Chamkat.

Phuthai, R. (2016). *Buea phua khimao* [Recorded by Renu Phuthai]. On Nam chop phua. BKP Music.

Poomee, A. (2012). **Kansueksa phaplak sattri nai botphleng thai sakon : korani sueksa botphleng thi khaprong doi thanaphon waekprayun** (In Thai) [The images of thai women in popular songs : a case study of Thanaporn Wagprayoon]. (Master's thesis). Silpakom University, Bangkok.

Posri, J. (2014). **Kan namsanoe phapthaen khong rakruamphet chai nai phleng lukthung lae molam** (In Thai) [The Representation of Male Homosexuals in Folk Songs]. (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen.

Rakphuean, M. (2018). **Attalak phasathai thin isan nai phleng lukthung isan rawang pi phoso 2541 - 2553** (In Thai) [Identity of Dialects in Northeastern Thailand in Country Song between 1998-2010]. (Doctor of Philosophy thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Ratchatawan, P. (2015). *Mia luang thuang sit* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Mia luang thuang sit. Bangkok: A Es Chamkat (Mahachon).

Roksalaeng. (2016). *Lukkhoei lao khao* [Recorded by Rok salaeng]. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Saenwoem, R. (2007). **naeokhit thang sangkhom lae watthanatham nai botphleng lukthung khong sala khunnawut** (In Thai) [Socail and cultural perspectives in the country songs written by sala khoonawut] (Master's thesis). Loei Rajabhat University, Loei.

Saharat, P. (2013). *Mia sam rong* [Recorded by Buaphan Thangso]. On Sing koen don kotlai. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Saiyarot, A. (2015). **Mano-upalak khwam pen isan nai botphleng lukthung isan ruam samai** (In Thai) [Conceptual Metaphor of Isanness in the North Eastern Contemporary Folksongs] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Saraban, P. (2001). *Ban yai sai kunchae* [Recorded by Siriphon Amphaiphong]. On Sang khon chaidam. Bangkok: Kraemmi klo Chamkat.

Sarakham, T. (2016). *Sang phua hua ngu* [Recorded by Dokrak Duangmala]. On Sang phua hua ngu. Bangkok: A sayam Chamkat.

Sirattanasombun, C. (2010). **Yoeraman mong ying thai : phapthaen ying thai nai ngan khian yoeraman ruamsamai** (In Thai) [Thai women in German eyes: the representation of Thai women in contemporary German writings] (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

Sosiriwan. (2010). *Tamnaeng thi mai tongkan* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Chintara khrop khrueang chut thi 5 fak kham khothot. Bangkok: A sayam Chamkat.

Srinok, S. (2010). **Khwamchuea lae patchai thi mi itthiphon to khwamchuea rueang bun lae bap nai botphleng lukthung isan khong khru phleng lukthung isan ruam samai** (In Thai) [The Beliefs and Factors Influencing The Belief in Puñña and Pâpa Contents of the North Eastern Contemporary Thai Country Songs] (Doctoral dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok.

Sukchok, C. (2011). *Lop mia ma loei* [Recorded by Suda Silamduan]. On Ruam 24 phleng dang thisut. Bangkok: Khwoliti Rekkho Chamkat.

Suphonl, W. & Raphisaeng, U (2015). **Choo : Discourse through Folk songs.** Faculty of Humanities and Social Sciences: Rambhai Barni Rajabhat University.

Tonkham, A. (2011). *Phua khoi pen mia khao* [Recorded by Chintara Phunlap]. On Chinta ra khrop khrueang chut kho chai chan khuen. Bangkok: A sayam Chamkat.

Tularak, U. (2010). *Phapthaen phuying nai wannakam baeprian lao chan matthayomsueksa pithi 3 rueang "khon ngam"* (In Thai) [A representation of woman in Laos literary text, grade 3, "khon ngam"]. **Journal of Humanities and Social Sciences, 27** (3), 27–33.

Wansi, P. (2005). *Mia khao bo ao dok* [Recorded by Phonchai Wansi]. On Mia khao bo ao dok. Bangkok: A sayam Chamkat.

Wisi, S. (2015). *Yak luem mia khao* [Recorded by Sichan Wisi]. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Wongyi, C. (2009). **Botphleng lukthung phoso 2537- phoso 2547 : sueksa phapsathon lae botbat nathi thang sangkhom lae watthanatham** (In Thai) [Thai country songs (1994-2004) : a study of the social and culture roles and functions]. (Master's thesis). Kasetsart University, Bangkok.

Wonnanthamongkhon, S. (2015). *Phua phloe laeo choe kan* [Recorded by Buaphan Thangso]. On Khu ek lam sing. Bangkok: Thop lai miosik Chamkat.

Youkasem, P. (2009). **kan plianplaeng thang watthanatham thai thi sathon nai phleng lukthung dan withichiwit khong khon thai** (In Thai) [The changes of culture reflecting in the lyric of Thai country songs]. (Master's thesis). Kasetsart University, Bangkok.

Yuenyao, S. (2017). *kan prakop sang khwam pen isan nai phapphayon korani sueksa thai ban doe si ri* (In Thai) [Isan Construction on the Film : A case Study of "Thai Ban The Series"]. **Wiwitwannasan Journal of Language and Culture, 1** (2), 77–98.

คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข*

Values in Sumali Bamrungsuk's Youth Literature

วิจิตรา รุ่งแสง[1]/ สารภี ขาวดี[2]

Wijittra Rungsaeng[1] / Sarapee Khowdee[2]

[1,2] Faculry of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

Ubon Ratchathani 34190, Thailand

Corresponding author. Email: wijittra.ru.61@ubu.ac.th

Received: August 25, 2020

Revised: December 5, 2020

Accepted: December 13, 2020

Abstract

This research article aimed at analysis of values in five novels of Sumali Bumrungsuk's youth literature : Pritsana Na Ron, Mok Maeo Mahatsachan, Rueang Khong Mamiao, Mamiao Lae Puean, and Khraidithisut, based on the literary values analysis method of Saithip Nukulkit and the fiction values analysis method of the department of academic affairs, ministry of education. The study revealed that the novels indicated three common values as follows: First, emotional values were presented through the five novels by employing nine amusing and entertaining techniques: plots, themes, characters, settings and atmospheres, dialogues, points of view, styles, novel and episode naming, and illustrations. Second, moral ethics values

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความเป็นเด็ก และคุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ของนางสาววิจิตรา รุ่งแสง

were presented through eight moral attributes: kindness, cleanliness, discipline, logical thinking, frugality, acquaintance, democracy promotion, and reading habit implantation. Third, knowledge values were presented through four aspects of knowledge: animals, Thai language use, tales, and Thai and foreign beliefs.

Keywords: Values, Youth Literature, Sumali Bamrunngsuk

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข 5 เรื่อง ได้แก่ ปริศนาหน้าร้อน ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์ เรื่องของม่าเหมี่ยว ม่าเหมี่ยวและเพื่อน และใครดีที่สุด ตามแนวทางการวิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรมของสายทิพย์ นุกูลกิจ และการศึกษาคุณค่างานบันเทิงคดี ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิเคราะห์พบว่า วรรณกรรมทั้ง 5 เรื่อง ให้คุณค่า 3 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าด้านอารมณ์วรรณกรรมทุกเรื่องสามารถส่งผลกระทบทางอารมณ์ ผ่านกลวิธีการประพันธ์ 9 วิธี ได้แก่ การสร้างแก่นเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างฉากและบรรยากาศของเรื่องการสร้างบทสนทนา การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง ท่วงทำนองการเขียน การตั้งชื่อเรื่องและชื่อตอน และการใช้ภาพประกอบ (2) คุณค่าด้านปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พบคุณธรรมที่ผู้เขียนนำเสนอผ่านตัวบท 8 ประการ ได้แก่ ความเมตตากรุณา การรักษาความสะอาดความมีวินัย การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักประหยัดอดออม การรู้หน้าที่ การส่งเสริมประชาธิปไตย และการสร้างนิสัยรักการอ่าน และ (3) คุณค่าด้านความรู้ พบว่าวรรณกรรมได้นำเสนอความรู้แก่ผู้อ่าน 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ความรู้เกี่ยวกับนิทาน และความรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ

คำสำคัญ: คุณค่า, วรรณกรรมเยาวชน, สุมาลี บำรุงสุข

บทนำ

วรรณกรรมเยาวชน หมายถึง วรรณกรรมที่ผู้เขียนสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อกลุ่มเด็กโต หรือกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยมุ่งพิจารณาที่ศักยภาพของผู้อ่านในการจินตนาการหรือตีความเจตนาของผู้เขียนได้เป็นสำคัญ (Chantawimon et al., 1997, p.10) หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า เป็นวรรณกรรมที่เขียนขึ้นเพื่อให้เยาวชนได้อ่าน โดยมุ่งเน้นที่จะให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ใคร่รู้ นำไปสู่นิสัยรักการอ่าน และเพื่อนำไปพัฒนาชีวิตของตนเองในวัยที่เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งลักษณะของวรรณกรรมเยาวชนที่ดี Jarunat (1995, p.36) กล่าวไว้ว่า ต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่านทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันเกี่ยวกับตัวละครซึ่งดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผล ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และเจตคติ อันเป็นผลจากการติดตามอ่านเรื่องราวชีวิต ความสุข ความทุกข์ และอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกสนุกไปกับเรื่องที่อ่าน

ในประเทศไทยการเลือกสรรและสร้างสรรค์วรรณกรรมที่มีคุณภาพสำหรับให้เยาวชนได้อ่าน จำเป็นต้องอาศัยผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนในการคัดเลือกเรื่องที่เห็นว่าให้คุณค่าในขณะเดียวกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเองยังเล็งเห็นความสำคัญของการปลูกฝังการอ่านโดยดำเนินการคัดเลือกผลงานที่ดีผ่านการจัดประกวดวรรณกรรมเพื่อมอบรางวัลแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมเยาวชนที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น การประกวดหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน รางวัลการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการหนังสือแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ รางวัลลูกรักอะวอร์ด รางวัลเซเว่นบุ๊คอะวอร์ด รางวัลนายอินทร์อะวอร์ด และรางวัลแว่นแก้ว เป็นต้น ซึ่งจากการจัดประกวดวรรณกรรมเยาวชนดังกล่าว ทำให้เกิดนักเขียนที่มีผลงานสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่คัดเลือกจากผลงานดีมีคุณภาพเพื่อประกาศยกย่อง เกิดนักเขียนวรรณกรรมเยาวชนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักมาจนถึงปัจจุบัน หนึ่งในนั้นคือ สุมาลี บำรุงสุข นักเขียนที่มีผลงานน่าสนใจและเขียนวรรณกรรมเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ได้รับรางวัลจากผลงานหลายเรื่อง ได้แก่ เรื่อง “เรื่องของม่าเหมี่ยว” และเรื่อง “ม่าเหมี่ยวและเพื่อน” ที่ได้รับรางวัลจากสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัยให้เป็นหนึ่งในหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน เรื่อง “ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์” ได้รับรางวัลดีเด่นจากประเภทสตอรี่บุ๊ค สำหรับเด็กวัย 10 – 12 ปี จากรางวัลลูกรักอวอร์ด ครั้งที่ 7 ประจำปี พ.ศ.2553 รางวัลชมเชยประเภทวรรณกรรมเยาวชน และรางวัลชมเชยประเภทหนังสือบันเทิงคดี สำหรับเด็กอายุ 6 – 11 ปี จากการ

ประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการประจำปี พ.ศ. 2553 นอกจากนี้สุมาลี บำรุงสุขยังเป็นนักแปลวรรณกรรมเยาวชนที่มีความสามารถ ผลงานที่เป็นที่รู้จักของนักอ่านคนไทยคือจากผลงานแปลชุด แฮร์รี่ พอตเตอร์ และนักแปลวรรณกรรมเยาวชนรางวัลสุรินทราชา ของสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559 และรางวัลทางด้านการแปลและการเขียนจากกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อสำรวจผลงานในเบื้องต้นพบว่ากลุ่มวรรณกรรมเยาวชนสำหรับช่วงวัย 9 - 12 ปี จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องปริศนาหน้าร้อน เรื่องม็อกซ์แมวมหัศจรรย์ เรื่องเรื่องของม่าเหมี่ยว เรื่องม่าเหมี่ยวและเพื่อน และเรื่องใครดีที่สุด ถึงแม้จะเป็นบันเทิงคดีที่เน้นให้ความสนุกสนานเป็นหลัก แต่ผู้เขียนก็ได้สอดแทรกข้อคิดและความรู้ไว้ในผลงานด้วย สิ่งที่นำเสนอออกมาจึงมีทั้งสาระและบันเทิงในเวลาเดียวกันนอกจากนี้พฤติกรรมทั้งดีและไม่ดีของตัวละครผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชน ยังสามารถเลือกนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์ในสังคม และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขจากลักษณะเด่นและความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกนำวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่องมาศึกษาอย่างละเอียด ในประเด็นคุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข จะศึกษาตามแนวทางการศึกษาคุณค่าของบันเทิงคดี ที่นักวิชาการต่าง ๆ เสนอไว้ ดังนี้

Nukunkit (1992, pp.35-36) เสนอแนวทางในการศึกษาคุณค่าของวรรณกรรมไว้ในหนังสือว่า การพิจารณาคุณค่าของวรรณกรรมโดยใช้ผู้อ่านเป็นเกณฑ์สำคัญ ในการตัดสินประเมินค่าบันเทิงคดีนั้น ๆ เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ผู้อ่านควรขจัดอคติ ความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัวออกไปให้หมดหรือให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และพยายามจะทำใจให้เป็นกลางที่สุดแล้วพิจารณาประเมินค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ คือการพิจารณาหลังจากที่อ่านเรื่องนั้น ๆ แล้ว ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่านมากน้อยเพียงไร และเพราะเหตุใด

2. คุณค่าทางสติปัญญา คือการพิจารณาหาคุณค่าด้านอื่น ๆ ของเรื่องที่นอกเหนือจากการพิจารณาคุณค่าทางอารมณ์ เรื่องบันเทิงคดีอาจให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน เช่น ให้ข้อคิดคติเตือนใจ ให้แนวทางในการดำเนินชีวิตหรืออาจแสดงตัวตนของผู้แต่งซึ่งก่อให้เกิดความคิดอ่านความแตกฉานทางปัญญาแก่ผู้อ่านด้วยก็ได้

นอกจากนี้ Jarunat (1995, pp. 35-44) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเยาวชนไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพ บันเทิงคดี และสารคดีสามารถส่งเสริมเยาวชนให้เกิดพัฒนาการ 4 ด้านซึ่งเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับที่กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวไว้ดังนี้ *(1) คุณค่าด้านทางภาษา* วรรณกรรมสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้เป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียนในการสร้างจินตนาการและพัฒนาความคิดได้อย่างดียิ่ง *(2) คุณค่าด้านพัฒนาทางความคิดและสติปัญญา* คือความสามารถที่จะเข้าใจลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาระความรู้และเรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ ความสามารถเหล่านี้ส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ *(3) คุณค่าด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพ* การได้อ่านเรื่องเกี่ยวกับชีวิตตัวละคร ปัญหาการแก้ปัญหา ส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านรู้จักเปรียบเทียบกับตัวเองทั้งในแง่ของความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ การให้โอกาสเยาวชนได้อ่านวรรณกรรมได้สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร เหตุการณ์และการกระทำต่าง ๆ ของตัวละครทำให้เยาวชนเข้าใจคนอื่น เข้าใจตนเอง นับถือตนเอง และรู้จักที่จะยอมรับและนับถือผู้อื่น และ *(4) คุณค่าด้านพัฒนาการทางสังคม* วรรณกรรมที่อ่านจะช่วยเยาวชนได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักที่จะปฏิบัติตนอย่างไรต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของคนอื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของตน รู้ความประพฤติที่เป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับ รู้ว่าอะไรผิดหรือถูก รู้จักบทบาทของบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักบทบาทของตนเองในครอบครัวและชุมชน

จากข้างต้นสรุปได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนที่ดี นอกจากต้องให้คุณค่าทางอารมณ์ในฐานะงานบันเทิงคดียังต้องส่งเสริมเยาวชนให้เกิดพัฒนาการด้วยผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางการศึกษาคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนที่นักวิชาการกล่าวไว้ มาประมวลและสรุปเป็นแนวทางการวิเคราะห์คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณค่าด้านความรู้

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาคุณค่าในวรรณกรรมเยาวชน ของสุมาลี บำรุงสุข ผู้วิจัยใช้วรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข ดังนี้

1. ปริศนาหน้าร้อน	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2	พ.ศ.2551
2. ม็อกซ์แมวมหัศจรรย์	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4	พ.ศ.2553
3. เรื่องของม่าเหมี่ยว	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 18	พ.ศ.2561
4. ม่าเหมี่ยวและเพื่อน	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 22	พ.ศ.2561
5. ใครดีที่สุด	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ.2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
    1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน
    1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของวรรณกรรม
2. วิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข
3. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

งานเขียนที่ดีย่อมมีประโยชน์ในแง่สามารถสร้างคุณค่าแก่ผู้อ่าน ทั้งทางด้านอารมณ์และด้านสติปัญญา แต่จะให้คุณค่าด้านใดมากกว่ากันขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้เขียนโดยเฉพาะงานบันเทิงคดี หากผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีการประพันธ์ที่เหมาะสม นอกจากจะทำให้ผลงานสนุกสนานชวนติดตาม ยังสามารถช่วยเชื่อมโยงผู้อ่านไปสู่การเข้าถึงแก่นเรื่องหรือได้รับความรู้ ความคิด อันเป็นคุณค่าทางปัญญาไปพร้อมกันจากการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 5 เรื่องของสุมาลี บำรุงสุข สามารถสรุปคุณค่าที่ผู้อ่านจะได้รับ 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณค่าด้านความรู้ อธิบายได้ดังนี้

1. คุณค่าด้านอารมณ์

ในการพิจารณาคุณค่าทางอารมณ์นั้นเมื่อผู้อ่านได้รับรู้ภาวะที่ผู้เขียนแสดงไว้แล้วผ่านกลวิธีการประพันธ์ก็จะเกิดอารมณ์ตอบสนองต่อภาวะนั้น ซึ่งมี 9 รสเท่ากับจำนวนภาวะและสัมพันธ์กับแต่ละภาวะดังที่ Raksamani (1989, p.23) สรุปไว้ว่า *ความซาบซึ้งใจในความรัก*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะรัก *ความสนุกสนาน*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะขบขัน *ความสงสาร*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะทุกข์โศก *ความแค้นเคือง*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะโกรธ *ความชื่นชมในความกล้าหาญ*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะมุ่งมั่นในการต่อสู้ *ความเกรงกลัว*เป็นอารมณ์ตอบสนองในภาวะน่ากลัว *ความเบื่อระอาชิงชัง*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะน่ารังเกียจ *ความอัศจรรย์ใจ*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะน่าพิศวง และ*ความสงบใจ*เป็นอารมณ์ตอบสนองภาวะสงบ งานวิจัยนี้ใช้การพิจารณากลวิธีการประพันธ์ที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการสร้างการรับรู้ภาวะและเกิดการตอบสนองต่อภาวะนั้นในรูปแบบอารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบทั้งสิ้น 9 กลวิธี ดังนี้

1.1 การวางโครงเรื่อง โครงเรื่อง (Plot) คือลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงกันอย่างสมเหตุสมผลในโครงเรื่องจะมีข้อขัดแย้งหรือปัญหาผูกเป็นปมชวนให้ผู้อ่านฉงนแล้วอยากรู้ต่อไปว่าเรื่องจะเป็นอย่างไร จะเกิดอะไรขึ้น มีการดำเนินเรื่อง เพื่อชวนให้ผู้อ่านสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดสุดยอด (Climax) ของเรื่องนั้น เรื่องก็จะคลี่คลายและอาจจบลงอย่างที่ผู้อ่านคาดเดาไม่ถึงก็ได้ (Sirisingha, 1980, p.60)

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เขียนมีวิธีการทำให้เรื่องราวสนุกสนานชวนติดตาม ด้วยการผูกเรื่องอย่างเป็นเหตุเป็นผล เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เน้นเปิดเรื่องโดยการบรรยายมากที่สุด โดยมีการบรรยายฉาก ตัวละคร หรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยสำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย กระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจติดตามเรื่องราวต่อไป ส่วนการดำเนินเรื่องมีการลำดับตามปฏิทิน ซึ่งลักษณะการดำเนินเรื่องแบบนี้จะทำให้เรื่องราวไม่สับสน ช่วยให้ผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชนจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างปมย่อยไว้ในแต่ละตอนเพื่อให้ผู้อ่านมีความกระหายใคร่รู้และอยากติดตามเรื่องราวมากขึ้น ส่วนการปิดเรื่องพบการจบแบบสุขนาฏกรรมมากที่สุด กล่าวคือภายหลังจากตัวละครเอกผ่านเหตุการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ ในเรื่อง จนนำมาสู่การแก้ปัญหา จนทุกอย่างคลี่คลายและจบลงแบบมีความสุข

1.2 การสร้างแก่นเรื่อง หมายถึง สาระสำคัญของวรรณกรรมที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร เป็นใจความสำคัญของวรรณกรรม ส่วนใหญ่แก่นเรื่องจะเป็นแง่คิด ข้อเตือนใจ ที่ผู้อ่านได้รับผ่านการทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งวิธีการนำเสนอแก่นเรื่องมีหลากหลายวิธี เช่น การบอกเล่าโดยตรงของผู้เล่าเรื่อง ผ่านการกระทำของตัวละคร เป็นต้น และที่สำคัญคือต้องเป็นแก่นเรื่องที่เด็กเข้าใจได้ สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐาน ประสบการณ์ วุฒิภาวะ และความสนใจของเด็ก

ผลการวิเคราะห์พบว่าวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 5 เรื่อง มีแก่นเรื่องหลักร่วมกันคือ เน้นปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งแต่ละข้อผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจและค้นหาจากเนื้อเรื่องได้ไม่ยาก เพราะมีความสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐาน ประสบการณ์วุฒิภาวะ และความสนใจของเด็กซึ่งการสร้างแก่นเรื่องเช่นนี้ มีส่วนทำให้ผู้อ่านสนุกไปกับเรื่องที่อ่าน และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความจริงได้ ตัวอย่างเช่น ในเรื่องม็อกซ์ *แมวมหัศจรรย์* ผู้เขียนมุ่งนำเสนอแก่นเรื่องว่า *“เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ผู้ใกล้ชิดย่อมมีส่วนสำคัญที่จะช่วยเหลือให้เขาประพฤติตนไปในทางที่ถูกต้อง”* และเรื่อง ใครดีที่สุด ผู้เขียนนำเสนอแก่นเรื่องว่า *“ถ้าทุกคนต่างเชื่อว่าตัวเองดีที่สุดย่อมนำมาสู่ความขัดแย้ง ไม่มีใครยอมใคร การเรียนรู้ที่จะยอมรับข้อแตกต่างของผู้อื่น และการยอมรับฟังเสียงข้างมากต่างหากที่จะนำความสันติสุขมาสู่สังคม”* เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีในการนำเสนอแก่นเรื่องผ่าน เหตุการณ์ในเรื่อง การกระทำ และคำพูดของตัวละครมากที่สุด และเมื่อนำทฤษฎีรสหรือภาวะแห่งรสมาพิจารณาในเชิงคุณค่า พบว่าการเข้าใจแก่นเรื่องสามารถนำผู้อ่านเข้าสู่ภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความซาบซึ้งในความรัก (ศฤงคารรส) ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสัตว์ ความชื่นชมในความกล้าหาญ (วีรรส) ของอ้อกับอ๊อดจากเรื่องปริศนาหน้าร้อน และบรรดาสัตว์ทั้งหลายในสวนสัตว์ในฝันจากเรื่องใครดีที่สุด รวมถึงความสงบใจ (ศานตรส) ในความเข้าใจความเป็นไปของชีวิตเมื่อต้องจากลาจากเรื่องม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์ เป็นต้น

1.3 การสร้างตัวละคร Nukunkit (1992, pp. 35-36) ให้ความหมายของ ตัวละครไว้ว่า คือผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เขียนสร้างตัวละครไว้เป็น 3 ประเภท คือ (1) ตัวละครแบบสมจริงสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของตัวละครได้ง่าย

ขึ้น ทั้งยังส่งผลให้ผู้อ่านเข้าถึงและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครได้ง่าย เมื่อเห็นตัวละครพูด คิด และทำสิ่งใด ๆ ในเรื่องที่มีการสร้างตัวละครแบบสมจริง พบจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *เรื่องของม่าเหมี่ยว* เรื่อง*ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* เรื่อง*ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* และเรื่อง*ปริศนาหน้าร้อน* (2) ตัวละครแบบเหนือจริง คือสร้างให้ตัวละครแมวให้มีความสามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้มีเพียงเรื่องเดียวคือเรื่องม็อกซ์ *แมวมหัศจรรย์* โดยผู้เขียนสร้างตัวละครม็อกซ์ให้เป็นแมวที่มีความสามารถเหนือสัตว์ธรรมดา และสร้างตัวละครเอก คือนิก เด็กชายวัย 12 ปี สามารถติดต่ออ่านใจม็อกซ์ได้ทางโทรจิต ดังตัวอย่างในตอน *เรื่องแปลกประหลาด* เหลือเชื่ออันเป็นจุดเริ่มต้นที่นิกรู้ความลับว่าม็อกซ์ เป็นแมวพิเศษ ดังความว่า

> ‘ฉันชื่อม็อกซ์’
>
> “แก...แกพูดได้” ผมพูดตะกุกตะกัก ทั้งตกใจและประหลาดใจ แล้วอึดใจต่อมา ผมถึงรู้ว่าหูของผมไม่ได้ยินเสียงแมวออกมาดัง ๆ ผมได้ยินเสียงมันดังอยู่ในหัวสมองของผมต่างหาก
>
> ‘ใช่แล้ว ฉันอ่านใจเธอได้’
>
> นี่ผมบ้าหรือเปล่านี่ แมวพูดได้ แมวอ่านใจผมได้ แมวที่ไหนทำได้แบบนี้...ถ้าไม่ใช่ความฝัน ผมก็ต้องบ้าไปแล้ว
>
> ‘เธอไม่ได้บ้า ฉันคือม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์’
>
> แมวลายสีเทายืดคอยาว ทำเสียงกรนเบา ๆ เหมือนแมวปกติทั้งหลาย
>
> “ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์” ผมพูดออกมาดัง ๆ
>
> ‘ใช่แล้ว ฉันพยายามติดต่อกับเธอมาหลายวันแล้ว เพิ่งทำสำเร็จวันนี้เอง ปรับคลื่นสมองของฉันให้ตรงกับคลื่นสมองของเธอได้แล้ว เราถึงติดต่อกันได้ไงล่ะ’
>
> (Bamrungsuk, 2010, pp. 14-15)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การสร้างตัวละครเหนือจริงช่วยทำให้เรื่องมีความสมเหตุสมผล เพราะว่าผู้เขียนกำหนดให้ม็อกซ์เป็นแมวมหัศจรรย์ ดังนั้นตัวละครจึงมีความสามารถพิเศษสามารถสื่อสารกันกับมนุษย์ได้ และสามารถสะกดจิตสุนัขตัวอื่นได้

เป็นต้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะส่งผลให้เรื่องราวในวรรณกรรมมีความเป็นนวนิยายแฟนตาซีที่เด็ก ๆ ชอบ ช่วยส่งเสริมจินตนาการแก่ผู้อ่านให้อยากติดตามเนื้อเรื่องต่อไปอีกทั้งการสร้างให้ม็อกซ์แสดงอากัปกิริยาอาการ และความรู้สึกเช่นมนุษย์และทำให้ผู้อ่านได้รู้สึกอัศจรรย์ใจ (พีภัตสรส) กับความสามารถของม็อกซ์ไปด้วยและ (3) ตัวละครแบบบุคลาธิษฐาน คือ ลักษณะของตัวละครที่เป็นสิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์แต่ถูกสร้างให้มีความคิด พฤติกรรม ความรู้สึกเหมือนกับมนุษย์ พบเพียงเรื่องเดียวคือเรื่อง *ใครดีที่สุด* ที่เป็นเรื่องราวของสัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสวนสัตว์ในฝันสัตว์ทุกตัว มีชื่อ มีครอบครัว ต้องเรียนหนังสือ และทำกิจกรรมต่าง ๆ เฉกเช่นมนุษย์ ซึ่งการสร้างตัวละครเช่นนี้ นอกจากจะเป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ๆ แล้ว ตัวละครทุกตัวยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสาระสำคัญภายในเรื่องอีกด้วย

ส่วนการนำเสนอตัวละครพบทั้งการนำเสนอโดยตรง และนำเสนอโดยอ้อม การนำเสนอโดยตรง คือผู้เขียนจะให้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครโดยตรงผ่านการบรรยาย ส่วนการนำเสนอโดยอ้อม ผู้เขียนจะไม่ได้บรรยายอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้การสอดแทรกอยู่ในการเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครผ่านพฤติกรรมที่แสดงออก การกระทำ คำพูด ทั้งที่สนทนากับคนอื่นและที่คิดอยู่ในใจของตัวละครเอง ผลการวิเคราะห์พบว่าวรรณกรรมทุกเรื่องผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครโดยอ้อมมากที่สุด

1.4 การสร้างฉากและบรรยากาศของเรื่อง ฉาก คือเวลาสถานที่ในเรื่องที่เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นตามเค้าโครงเรื่อง เรื่องราว เหตุการณ์ ตัวละคร สิ่งที่ตัวละครทำ คิด และรู้สึก อาจเกิดขึ้นในอดีต ในปัจจุบัน หรือในอนาคตก็ได้ ฉากอาจจะรวมถึงสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ที่ตัวละครมีชีวิตสัมผัสเกี่ยวข้องอยู่ด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้เรารู้จักตัวละครเอกดีขึ้น ทำให้เข้าใจเจตคติ และแนวความคิดของตัวละคร เข้าใจและทายใจได้ว่าตัวละครเอกจะคิด จะพูด จะมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องเผชิญ (Jarunat,1995, pp.148 – 149)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เขียนสร้างฉากและบรรยากาศไว้อย่างสมจริงทุกเรื่อง เน้นฉากที่เด็กและเยาวชนคุ้นเคยโดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้าน และโรงเรียนซึ่งการที่ผู้เขียนสร้างฉากและบรรยายฉาก สถานที่ และเวลาที่เกิดเหตุนั้น ๆ อย่างสมจริงในวรรณกรรมนอกจากจะช่วยทำให้เด็กเกิดจินตนาการ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครอย่างดีแล้ว ฉากยังช่วยให้เนื้อเรื่องสมจริงรวมทั้งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์

จริงของตนไปกับเหตุการณ์ในเรื่องด้วย เช่น ฉากการนั่งรถไฟไปต่างจังหวัดของอ้อกับอ๊อด ฉากการเล่นกิจกรรมกลางแจ้งของม่าเหมี่ยวและเพื่อน ๆ ฉากการเดินชมนิทรรศการกับผู้ปกครองของนิกกับครอบครัว เป็นต้น เมื่อตัวละครเหล่านั้นมีความสุข สนุกสนาน ความรู้สึกหรืออารมณ์เหล่านั้นก็จะถูกส่งต่อมายังผู้อ่านด้วย

1.5 การสร้างบทสนทนา บทสนทนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีผลต่อการเสนอแนวคิดของเรื่อง ผู้อ่านอาจทราบลักษณะนิสัยของตัวละครแทนที่จะเป็นข้อความบรรยายโดยตรง นอกจากนี้ยังเผยความคิดและทรรศนะของผู้แต่งเรื่องที่มีต่อเรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นแก่นเรื่องผ่านบทสนทนาของตัวละคร ทำให้งานเขียนน่าอ่าน และช่วยสร้างความสมจริงมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เขียนสร้างบทสนทนาไว้เพื่อจุดประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อสร้างความสมจริง (2) เพื่อเป็นสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอของตัวละคร และ (3) เพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ตัวอย่างการสร้างบทสนทนาเพื่อทำหน้าที่ทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาพร้อม ๆ กัน เช่น จากเรื่อง*ใครดีที่สุด* ตอน *กบเลือกนาย* ผู้เขียนได้เสนอความรู้เรื่องกลองกบผ่านตัวละครกบที่ออกมาพูดปราศรัยหาเสียง ดังความว่า

> “เมื่อหลายพันปีมาแล้ว คนโบราณที่อยู่ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศไทย พม่า ลาว เวียดนาม เป็นต้น ทำกลองโลหะขึ้นมาใช้ตีในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ พวกคนโบราณเหล่านี้ก็ทำรูปหล่อเป็นตัวกบประดับไว้บนหน้ากลองด้วย กลองโลหะนี้มีสองชื่อ ชื่อแรกคือ กลองมโหระทึก อีกชื่อหนึ่งเรียกกันง่าย ๆ ว่า *กลองกบ* ทุกวันนี้พวกเขาก็ยังใช้กลองกบในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ในไทยใช้ในงานพระราชพิธี เช่น งานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ใช้ในงานมงคล เช่น งานแต่งงาน ในลาวก็ใช้ในงานเกี่ยวกับการเพาะปลูก การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และหลายแห่งตีกลองกบเพื่อขอฝนหรือขอให้เทวดาช่วยคุ้มครอง ขับไล่ผีร้ายให้หนีไป”
>
> (Bamrungsuk, 2018, p. 20)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าเมื่อกบเป็นตัวละครบุคลาธิษฐาน การกำหนดให้กบพูดได้จึงเป็นความสมจริงที่เด็ก ๆ จะสัมผัสได้จากการอ่าน และเกิดการ

จินตนาการตามนอกจากจากนี้เกร็ดความรู้ทางวัฒนธรรมที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้ว่าด้วยความสำคัญของกบในบริบทของประเพณีพิธีกรรม นอกจากจะทำให้ตัวละครสัตว์อื่น ๆ ในเรื่องและผู้อ่านได้รับสาระจากคำบอกเล่าของกบในเรื่องแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่ากบที่ทำหน้าที่ออกไปปราศรัยก็มีความดีมากพอที่จะให้สัตว์อื่นพิจารณาว่าเขามีคุณสมบัติของสัตว์ที่ดีที่สุดได้หรือไม่ จะเห็นได้ว่าบทสนทนาสั้น ๆ นี้ ได้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ในวรรณกรรม

1.6 การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง มุมมองในการเล่าเรื่องเป็นช่องทางที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวในวรรณกรรม ซึ่งมุมมองของผู้เล่าเรื่องที่ผู้เขียนสามารถเลือกใช้เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวในวรรณกรรมมี 2 มุมมอง ได้แก่ ผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่หนึ่ง และผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่สาม

ผลการวิเคราะห์พบว่า ทุกเรื่องผู้เขียนมีการเลือกใช้มุมมองในการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่หนึ่ง ทำให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรม และล่วงรู้ไปในจิตใจของตัวละคร รู้ถึงความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละครเอกอย่างชัดเจนยกตัวอย่างเช่นจากเรื่อง *ม็อกซ์แมวมหัศจรรย์* ตอน *สาเหตุที่ไม่มีปีแมว* เป็นเหตุการณ์ที่ม็อกซ์เกิดความสงสัยว่าเหตุใดจึงไม่มีปีแมว จึงไปถามนิกเพื่ออยากได้คำตอบในเรื่องนี้ผู้เขียนได้เลือกใช้ผู้เล่าเรื่องที่เป็นผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่หนึ่ง สังเกตได้จากการที่ตัวละครเอกแทนตัวเองว่าผม ดังความว่า

> “ตั้งแต่ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์ของผม รู้ว่าไม่มีปีแมวอยู่ในสิบสองปีนักษัตร ทั้งผมทั้งม็อกซ์ก็อยู่ไม่สุขเลย ลำพังผมเองไม่วุ่นวายหรอก แต่เจ้าม็อกซ์น่ะสิ ครุ่นคิดหาวิธีเปลี่ยนปีชวดหรือปีหนูเป็นปีแมวให้จงได้ มันเฝ้าเซ้าซี้ผมให้เข้าอินเทอร์เน็ต ไปค้นหาเว็บไซต์ของบรรดาผู้รักแมวทั้งหลาย ซึ่งก็มีอยู่หลายเว็บไซต์ด้วยกัน”
>
> (Bamrungsuk, 2010, p.64)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้เขียนใช้ผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่หนึ่งนอกจากผู้อ่านจะเห็นพฤติกรรมของตัวละครเอกอย่างชัดเจน ยังสามารถล่วงรู้ไปในจิตใจของตัวละครด้วยว่า เขากำลังคิด รู้สึก หรือ มีอารมณ์อย่างไรเช่นในตอนนี้ผู้อ่านจะรับรู้ถึงความเบื่อหน่ายของนิกต่อความช่างซักถามของม็อกซ์ และก็จะเกิดความรู้สึกรำคาญ (พีภัตสรส) ตาม เป็นต้น

1.7 ท่วงทำนองการเขียน การเลือกใช้คำและประโยคเรียบเรียงเป็นเรื่องราวขึ้นมามีผลให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับงานเขียนสามารถสร้างตัวละครให้เด่น สามารถสร้างฉากที่ประทับใจ และสร้างความรู้สึกรวมถึงอารมณ์ต่าง ๆแก่ผู้อ่านตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หนังสือสำหรับเด็กเล็กและเด็กโตนอกจากจะต้องมีภาพประกอบเป็นส่วนประกอบที่สำคัญแล้ว หากมีการประกอบเข้ากับการใช้ภาษาที่เหมาะสม ก็จะทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกประทับใจต่อตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ได้ง่าย ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานและชวนให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกาย (Jarunat, 1995,p.65 - 66) ดังนั้น การเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมสามารถส่งผลให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ที่หลากหลายตามไปด้วย เช่น ความซาบซึ้งในความรัก ความสนุกสนาน ความสงสาร ความแค้นเคือง ความชื่นชมในความกล้าหาญ ความเกรงกลัว ความเบื่อระอา ชิงชัง ความอัศจรรย์ใจ และความสงบใจ

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เขียนมีการใช้ท่วงทำนองการเขียนที่โดดเด่น 4 ลักษณะ คือ (1) ใช้การบรรยายเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันโดยนำเสนอผ่านผู้เล่าเรื่อง(ผู้เขียน) (2) ใช้การอธิบายเพื่อต้องการนำเสนอความรู้เรื่องต่าง ๆ แก่ผู้อ่านและมักนำเสนอผ่านคำพูดของตัวละคร (3) ใช้คำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกตัวละคร และ (4) ใช้การเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อเน้นอารมณ์ความรู้สึกและสร้างความสมจริงแก่ตัวละครซึ่งทั้ง 4 กลวิธีเมื่อถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสมทำให้เรื่องราวสมจริง น่าเชื่อถือ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเสริมสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่าน เช่น จากเรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* ตอน *ทำหมันแมว* ผู้เขียนได้ใช้วิธีการอธิบายของให้ผู้อ่านเห็นความแตกต่างของแมวที่ทำหมันและไม่ได้ทำหมันให้ผู้อ่านได้เข้าใจง่ายขึ้น ผ่านบทสนทนาระหว่างนิกและม็อกซ์ในเหตุการณ์ตอนเปิดเรื่อง ดังความว่า

> ‘เฮ้อ การทำหมันก็คือการทำให้ไม่มีลูกไง เหมือนการตอนนั่นละมีสองคำ กับสัตว์ทั่วไปก็จะใช้คำว่าตอน ถ้าใช้กับคนหรือถ้าใช้กับสัตว์แต่อย่างสุภาพ ก็ว่าทำหมัน’
>
> ‘ทำไมไม่ใช้คำเดียวกันล่ะ’
>
> ‘ไม่รู้สิ’ผมเกาหัว ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้รู้สึกคันหัว แต่รำคาญความช่างซักของม็อกซ์มากกว่า

‘เออ...เพราะคนเราคิดว่าคนกับสัตว์ไม่เหมือนกันมั้ง ก็เลยต้องคิดคำศัพท์เยอะแยะมาใช้ให้มันต่างกัน แล้วทำให้ฉันปวดหัวไง อย่างหัวนี่ หัวแมวก็เรียกหัว ส่วนหัวคนก็เรียกศีรษะ ให้ยากขึ้นไปหน่อยไง’

ม็อกซ์พยักหน้าแสดงว่าเข้าใจ

‘เอาละ อ่านต่อนะ ในตำราเขาบอกว่าอย่างนี้ การทำหมันแมวตัวเมียสัตวแพทย์จะผ่าตัดเอามดลูกและรังไข่ออกไป ส่วนแมวตัวผู้ สัตวแพทย์จะผ่าตัดเอาอัณฑะออกไป อัณฑะ คำนี้ยากมาก ฉันแปลให้แกเลย ไม่ต้องถาม อัณฑะแปลว่า “ไข่” ไงล่ะ สัตวแพทย์จะวางยาสลบระหว่างผ่าตัด แมวจะไม่รู้สึกเจ็บปวด และจะฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว

(Bamrungsuk, 2010, pp. 23-24)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าผู้เขียนมีการอธิบายเรื่องการทำหมันให้ผู้อ่านรู้ขั้นตอนได้ง่ายขึ้น รวมถึงอธิบายคำศัพท์ที่อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยเพราะไม่รู้ความหมาย อย่างชัดเจนขณะเดียวกันก็มีการใช้คำอุทานว่า เฮ้อ... และคำว่า เออ...เพื่อแสดงให้เห็นว่าว่านิกกำลังรู้สึกรำคาญความช่างสงสัย และความช่างซักถามของม็อกซ์จากตัวอย่างนี้เห็นได้ชัดเจนว่า ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ที่เกิดขึ้นแก่ตัวละคร คือภาวะที่เรียกว่า เป็นความสงบใจ ไม่ต้องร้อนรนที่จะค้นหาคำตอบอีกต่อไป ซึ่งภาวะนี้จะเกิดในทุกเรื่องที่ตัวละครเอกมีปัญหาข้อสงสัย แล้วมีใครสักคนมาไขคำตอบที่ชัดเจนให้

ส่วนตัวอย่างการใช้คำอุทานอื่น ๆ เช่น ในเรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* ตอนที่นิกอธิบายให้น้ากุ้งรู้ข้อมูลที่ถูกต้องว่า แท้จริงแล้วประเทศไทยมีการตราเป็นกฎหมายให้คนไทยตั้งนามสกุลอย่างชัดเจน ในสมัยรัชกาลที่ 6 ไม่ใช่สมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อน้านึกได้ว่าตนเองไปปล่อยไก่กับคนที่รู้เรื่องประวัติศาสตร์เป็นอย่างดีอย่างคุณดาว ก็อุทานด้วยความตกใจว่า *“โอ๊ย” น้ากุ้งอุทาน ยกมือขึ้นตบหน้าผากตนเอง “ใช่แน่ ๆ คุณดาวเก่งเรื่องประวัติศาสตร์อยู่แล้ว คงรู้เรื่องนี้...โธ่ ไม่น่าเลย ไม่น่าโกหกเรื่องประวัติศาสตร์...”* (Bamrungsuk, 2010, p.71) จากเหตุการณ์นี้จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เขียนใส่คำอุทานประกอบกับการบรรยายท่าทางของน้ากุ้ง นอกจากเพิ่มความสมจริงของเรื่องแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการพฤติกรรมและเกิดอารมณ์ขัน (หาสยรส) ตามเมื่อตัวละครที่รู้ว่าตัวเองปล่อยไก่

1.8 การตั้งชื่อเรื่องและชื่อตอน ชื่อเรื่อง (รวมทั้งชื่อตอน) Simanot (1980, pp.38-39) ได้กล่าวไว้ในหนังสือการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า *"ชื่อเรื่องต้องน่าสนใจ แปลกประหลาดน่าสงสัย และชวนติดตาม รวมทั้งชื่อเรื่องต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจจะนำมาจากชื่อสถานที่ ตัวละคร เหตุการณ์ในเรื่อง ฯลฯ"* ดังนั้นหากผู้เขียนมีกลวิธีในการตั้งชื่อเรื่อง รวมถึงชื่อตอนในเรื่องได้น่าสนใจ ย่อมสามารถเชิญชวนผู้อ่านให้อยากอ่านมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เขียนใช้การตั้งชื่อเรื่องอยู่ 2 วิธี เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความกระหายใคร่รู้อยากติดตาม คือ (1) การนำเหตุการณ์สำคัญในเรื่องมาตั้งชื่อ พบ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* และเรื่อง *ใครดีที่สุด* และ (2) การตั้งชื่อโดยใช้ชื่อตัวละครเอก เพื่อให้ผู้อ่านจดจำชื่อเรื่องได้ง่าย พบ 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *เรื่องของม่าเหมี่ยวม่าเหมี่ยวและเพื่อน* และเรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* ซึ่งทั้งสองวิธีล้วนชวนให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื้อหาภายในเล่มต่อ ส่วนการตั้งชื่อตอน พบว่าทั้ง 5 เรื่อง ผู้เขียนตั้งชื่ออย่างสอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในตอน เช่นเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* ตอน *การตัดสินใจครั้งใหญ่* เป็นเหตุการณ์ที่อ้อต้องตัดสินใจเรื่องการไปเที่ยวสิงคโปร์กับเพื่อน ตอน *เกิดเรื่อง* เป็นเหตุการณ์ที่เงินอ้อหาย ทำให้ทั้งบ้านเกิดความวุ่นวายเพราะไม่สามารถหาขโมยได้ เป็นต้น เมื่อนำแนวคิดเรื่องรสมาวิเคราะห์การตั้งชื่อเรื่องและชื่อตอน พบว่าทุกเรื่องสามารถสร้างความสงสัยใคร่รู้ หรือ ความน่าพิศวง (วิสมยะ) จนนำไปสู่การติดตามหาคำตอบที่เป็นความน่าอัศจรรย์ (อัทภูตรส) ในเรื่องต่อไป

1.9 การใช้ภาพประกอบ ภาพประกอบทั้งในส่วนปกหน้า ปกหลัง และภาพในเนื้อหา นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งในวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะผู้เขียนสามารถเลือกใช้ภาพมาเป็นหนึ่งในกลวิธีการประพันธ์เพื่อสร้างการจดจำ และดึงดูดใจผู้อ่านให้ต้องพลิกติดตามเนื้อหาภายในเรื่องได้

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เขียนมีการใช้ภาพประกอบมาช่วยให้เรื่องดึงดูดใจ และเสริมสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่าน รวมทั้งช่วยทำหน้าที่อธิบายขยายความเพื่อให้ความรู้ ผ่านทั้งส่วนของปก และเนื้อหาภายในเล่ม ส่วนแรกคือปกหน้าและปกหลังพบว่ามีการใช้ภาพสีทั้ง 5 เรื่อง โดยทุกภาพสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่เป็นปมปัญหาหลักของเรื่อง เช่น ภาพหน้าปกของเรื่อง *ใครดีที่สุด* มีการใช้ปมเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างลูกเสือ กับลูกสิงห์ที่ต่างว่าตนดีที่สุดจากเรื่องมาวาดเป็นภาพประกอบ รวมทั้งภาพการ์ตูนของสัตว์ต่าง ๆ ล้อมรอบชื่อเรื่อง และมีข้อความด้านบนชื่อเรื่องว่า "เมื่อเหล่าลูกสัตว์ขัดแย้ง

กันใหญ่จะตัดสินอย่างไรว่า” ด้านล่างมาจะเป็นอักษรขนาดใหญ่เป็นชื่อเรื่องว่า “ใครดีที่สุด” เพื่อให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อเรื่องเพื่อหาคำตอบว่าแล้วสัตว์ชนิดใดดีที่สุดส่วนปกหลังเป็นภาพของลูกสิงโต และลูกเสือกำลังยืนในลักษณะท่าทางมึนตึงและเมินเฉยต่อกัน และมีข้อความกลางปกเขียนว่า *“วุ่นวายเต็มที เมื่อลูกเสือโคร่งกับสิงโตทะเลาะกันยกใหญ่ ว่าใครกันแน่ที่สมควรเป็นเจ้าป่า! ฝ่ายหนึ่งถูกหาว่าเป็น “สัตว์ต่างด้าว” อีกฝ่ายก็แสนจะเจ้าเล่ห์ แต่ไม่ว่าใครก็ย่อมมีสิทธิ์เลือกอย่างเท่าเทียมกัน ในโรงเรียนลูกสัตว์แห่งนี้ มาร่วมโหวตกันทีว่าใครดีที่สุด”* ซึ่งข้อความนี้สามารถกระตุ้นหรือเชิญชวนให้ผู้อ่านติดตามต่อในเล่มว่า ในที่สุดท้ายแล้วสัตว์ตัวใดจะได้รับเลือกจากเพื่อน ๆ ว่าดีที่สุดของสวนสัตว์ในฝันดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพปกหน้าและปกหลังจากเรื่องใครดีที่สุด

ส่วนที่สอง คือภาพประกอบภายในเล่ม พบ 3 เรื่องที่ใช้ประกอบเป็นภาพสี ได้แก่ เรื่อง *เรื่องของม่าเหมี่ยว* เรื่อง *ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* และเรื่อง *ใครดีที่สุด* ส่วนอีก 2 เรื่องใช้ภาพประกอบขาวดำคือ เรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* และเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* โดยทุกเรื่องมีการจัดวางภาพเป็นระยะ ๆ ซึ่งแต่ละภาพที่ปรากฏจะสัมพันธ์กับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นแต่ละตอน ตัวอย่างเช่น เรื่อง *ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* ตอน *บนบาน* เป็นเหตุการณ์ที่ม่าเหมี่ยวกำลังอธิษฐานขอพรศาลเจ้าก่อนสอบ การใช้ภาพสีช่วยในการสื่อความหมายได้ดี เสริมความคิดรวบยอด ลดคำบรรยาย และช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวถึงได้อย่างรวดเร็วนอกจากนี้พบข้อสังเกตว่าภาพประกอบชนิดขาวดำมักปรากฏในเรื่องที่มีตัวละครเป็นเด็กโต ได้แก่ เรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* และเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน*เช่น ตัวอย่างจากเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* ตอน *นักสืบออกโรง* เป็นเหตุการณ์ที่อ้อกับอ๊อด

กำลังเริ่มไขปริศนาการตามหาสร้อยไข่มุกที่หายไป ในภาพประกอบด้วยภาพย่าพวงร้อยยืนอยู่ตรงกลาง ขวามือย่าพวงร้อยเป็นอ๊อด ซ้ายมือเป็นอ้อกำลังพูดอยู่ด้านหลังเป็นโต๊ะต้องสงสัย เป็นภาพช่วยขยายความเข้าใจเหตุการณ์มากขึ้น ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ภาพสีประกอบภายในเรื่องจากเรื่องม่าเหมี่ยวและเพื่อน ตอนบนบาน

ภาพที่ 3 ภาพขาวดำประกอบภายในเรื่องจากเรื่องปริศนาหน้าร้อน ตอนนักสืบออกโรง

2. คุณค่าด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง สภาพคุณความดี (The Royal Institute, 2011, p.263) ที่เด็กและเยาวชนควรปฏิบัติ จากการวิเคราะห์พบว่า พบหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ผู้เขียนพยายามสอดแทรกไว้ให้เห็นว่าเป็นสิ่งดีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูควรช่วยกันปลูกฝังให้เกิดแก่เด็กและเยาวชน 8 ประการ ได้แก่ ความเมตตากรุณา การรักษาความสะอาด ความมีวินัย การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักประหยัดอดออม การรู้หน้าที่ การส่งเสริมประชาธิปไตย และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

2.1 ความเมตตากรุณา ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าการให้ความรัก ความสงสาร และความปรารถนาดีแก่กันจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เช่นตัวอย่างจากเรื่อง *เรื่องของม่าเหมี่ยว* ตอน *คุณแม่แสนดี* ผู้เขียนได้สร้างเหตุการณ์ชั่วโมงเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ไก่แจ้เพื่อนที่เพิ่งย้ายมาใหม่ทำเลขผิดหลายข้อจึงถูกครูตีมากกว่าคนอื่นม่าเหมี่ยวสงสารเพื่อนจึงแสดงน้ำใจด้วยการขออนุญาตแม่นำคุ้กกี้อร่อย ๆ ไปปลอบใจโดยให้เหตุผลแก่แม่ว่า *“สงสารไก่แจ้ เขาโดนครูตีด้วยค่ะ ในฐานที่ทำเลขคณิตผิด ทุกคนโดนตีทั้งนั้นเลย แต่ไก่แจ้เขาผิดมากเลยโดนเยอะหน่อย ม่าเหมี่ยวต้องหาขนมไปปลอบใจเขาหน่อย สงสารเขา*

นะคะ มาอยู่โรงเรียนผู้หญิงเลยโดยครูหยิก" (Bamrungsuk, 2018, pp. 90–92) ซึ่งก่อนหน้านี้ม่าเหมี่ยวเพิ่งมาเล่าให้แม่ฟังว่า เพื่อน ๆ ในห้องต่างไม่ชอบใจที่ครูเอาใจใส่แจ้เป็นพิเศษ จนแม่ต้องเขียนจดหมายไปบอกเล่าให้ครูฟังว่าม่าเหมี่ยวและเพื่อน ๆ ในห้องรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของครู แต่วันนี้เมื่อแม่เห็นว่าม่าเหมี่ยวเริ่มรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และสงสารเพื่อน จึงทำให้แม่อดภูมิใจในตัวม่าเหมี่ยวไม่ได้

2.2 การรักษาความสะอาด ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าการสร้างจิตสำนึกและร่วมมือร่วมใจกันรักษาความสะอาดเป็นเรื่องที่ดีโดยเริ่มต้นจากการแนะให้เด็กเห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาดและฝึกให้เด็กได้รู้จักหน้าที่ของตนเอง ซึ่งผู้อ่านที่เป็นผู้ปกครอง หรือครู สามารถนำวิธีการที่สุมาลี บำรุงสุข เสนอไว้ในวรรณกรรมไปใช้ที่บ้านหรือที่โรงเรียนได้

ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง *ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* ตอน *ทำความสะอาดอีกแล้ว* เป็นเหตุการณ์ที่ครูใหญ่ให้นักเรียนช่วยกันเก็บเศษกระดาษทิ้งขยะ แต่ม่าเหมี่ยวรู้สึกขี้เกียจจึงใช้วิธีนำขนมมาเป็นรางวัลแจกเพื่อนที่สามารถเก็บใบไม้ได้มากที่สุด โดยที่ตนเองไม่ต้องทำ (ม่าเหมี่ยวใช้รางวัลเป็นข้อแลกเปลี่ยน) แต่วันนั้นกลับมีเหตุการณ์ไม่คาดคิดเกิดขึ้น คือจุ๊บแจงตกจากต้นไม้เพราะขึ้นไปสั่นให้ใบไม้ร่วงมาก ๆ เพื่อให้มีขยะเก็บมากขึ้น หลังจากครูใหญ่ทราบเรื่องจึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ เพื่อไม่ให้นักเรียนแอบไปแข่งเก็บขยะอีก ดังความว่า*แต่คุณครูใหญ่ไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ อย่างที่ใคร ๆ คิดหรอกค่ะ อีกไม่กี่วันม่าเหมี่ยวก็มารายงานคุณแม่ว่า "เราจะได้เก็บกระดาษอีกแล้วละค่ะ แต่ไม่ใช่ตอนกลางวันนะคะ คุณครูจะให้แต่ห้องที่เรียบร้อยมาเก็บกระดาษตอนบ่ายสิบนาที"* (Bamrungsuk, 2018, p.56) จากคำพูดที่ม่าเหมี่ยวเล่าให้แม่ฟัง เห็นได้ว่าครูใหญ่พยายามปลูกจิตสำนึกเรื่องการรักษาความสะอาดแก่เด็กนักเรียน ขณะเดียวกันเมื่อพบเด็กเจ้าปัญญาอย่างม่าเหมี่ยวเข้า ครูใหญ่ก็ต้องรู้เท่าทันและปรับเปลี่ยนเวลาเก็บที่เหมาะสมเพื่อให้เด็ก ๆ อยู่ในความดูแลของครู เพราะหากยังคงกำหนดเวลาเที่ยงซึ่งเป็นเวลาพักของครูเช่นเดิม หากเกิดอุบัติเหตุเช่นที่จุ๊บแจงประสบอีกก็จะลำบาก เป็นต้น

2.3 ความมีวินัย ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่า หากเด็กได้รับการปลูกฝังและมีแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีวินัยก็จะทำให้เด็กรู้จักเคารพกฎระเบียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งวินัยจราจรดังได้นำเสนอไว้ในเรื่อง *เรื่องของม่าเหมี่ยว* ตอน *ม่าเหมี่ยวโดนรถชน* เป็นเหตุการณ์ที่ม่าเหมี่ยวถูกรถชน เพราะไม่เดินข้ามทางม้าลาย ครูเห็นว่าพฤติกรรมของ

ม่าเหมี่ยวไม่เหมาะสม จึงได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาบอกเล่าให้เพื่อน ๆ ในห้องเห็นโทษของการไม่เคารพวินัยจราจรและป้องกันไม่ให้นักเรียนคนอื่นนำมาเป็นแบบอย่าง ดังความว่า

> วันนี้ทั้งห้องต่างพากันตกอกตกใจเมื่อส้มจุกมารายงานหน้าชั้นว่าม่าเหมี่ยวขวัญใจประจำห้องถูกรถชนจึงมาโรงเรียนไม่ได้ เด็ก ๆ รีบวิ่งมาล้อมรอบส้มจุกถามนั่นถามนี่ เสียงดังไปหมด จนส้มจุกไม่ทราบว่าจะตอบปัญหาไหนก่อนดี ในที่สุดหนูกล้วยผู้ฉลาดก็วิ่งไปตามคุณครูดวงใจ เมื่อคุณครูเข้ามาพวกเด็ก ๆ ก็ย้ายจากวงของส้มจุกไปล้อมรอบคุณครู รายงานให้ทราบว่าม่าเหมี่ยวถูกรถชนเช้านี้
>
> “อุ๊ยตายเป็นอะไรมากไหมคะ” คุณครูถาม
>
> คราวนี้พวกเด็ก ๆ เงียบกริบ เปิดโอกาสให้ส้มจุกตอบว่า “ไม่เป็นอะไรหรอกค่ะ ม่าเหมี่ยวเขาไปหาหมอแล้ว หมอบอกว่าแค่ฟกช้ำดำเขียวเท่านั้นเอง แต่ม่าเหมี่ยวเขาตกใจมาก เลยกลับไปพักที่บ้าน”
>
> “อ้อ เอ ทำอย่างไรม่าเหมี่ยวจึงถูกรถชนล่ะคะ”
>
> “เขาไม่ข้ามถนนตรงทางม้าลายค่ะ” ส้มจุกตอบอ่อย ๆ รู้สึกขายหน้าแทนม่าเหมี่ยวเป็นกำลัง
>
> คุณครูดวงใจพยักหน้าอย่างเข้าใจ
>
> “เห็นไหมคะเด็ก ๆ ถ้าข้ามทางม้าลายก็ไม่ถูกรถชนอย่างม่าเหมี่ยว คราวหลังเด็ก ๆ ต้องหัดข้ามถนนตรงทางม้าลายให้เป็นนิสัย”
>
> คุณครูดวงใจพูด จบแล้วก็ทำท่าว่าจะออกไปจากห้องพอดีนึกอะไรขึ้นได้จึงเดินกลับเข้ามาใหม่
>
> “เอาละเด็ก ๆ อันที่จริงพวกเธอน่าจะหัดนิสัย เดินตามทางอย่างถูกต้องอย่างในโรงเรียนของเราก็เหมือนกันนะคะ นักเรียนควรหัดเดินตามทางไว้เหมือนกับเดินตามถนนใหญ่ ๆ จะข้ามถนนได้ก็แต่ที่ทางม้าลายเข้าใจไหมคะ”
>
> (Bamrungsuk, 2018, pp.125-126)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ครูมีความใส่ใจเรื่องความปลอดภัยของเด็ก ๆ จึงเน้นย้ำให้นักเรียนได้เห็นถึงโทษของการขาดวินัย (จราจร) และแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อไม่ก่อให้เกิดอันตรายดังที่เกิดขึ้นแล้วกับม่าเหมี่ยว

2.4 การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าคนเราไม่ควรประเมิน และตัดสินคุณค่าสิ่งใดจากภายนอก แต่ควรใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ ดังตัวอย่างจากเรื่อง *ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* ตอน *จ่ายตลาด* ผู้เขียนได้นำเสนอผ่านคำสอนของแม่ หลังจากที่ใช้ให้ม่าเหมี่ยวกับส้มจุกไปซื้อแป้ง เมื่อทั้งสองคนไปถึงร้านก็เลือกแป้งโดยดูจากลักษณะและสีสันสวยงามของกระป๋องเป็นหลัก แต่ไม่ได้คำนึงถึงปริมาณแป้งภายในกระป๋อง สุดท้ายกลายเป็นว่าม่าเหมี่ยวถูกแม่ค้าหลอก แม่จึงนำเหตุการณ์นี้มาสอนให้เด็ก ๆ รู้เท่าทันกลโกงพ่อค้าแม่ค้า และสอนให้มีสติพิจารณาดังความว่า

> “เอ๊ะ ทำไมมันเบานักล่ะลูก ดูซี เขาเขียนไหมว่าบรรจุไว้เท่าไร” คิ้วคุณแม่ยิ่งขมวดเข้าหากันมากยิ่งขึ้น “ม่าเหมี่ยวหนูไปเอากระป๋องแป้งเก่าของหนูมาให้แม่ดูหน่อย”
>
> ม่าเหมี่ยวรีบวิ่งไปหยิบกระป๋องแป้งมาให้ โชคดีที่ม่าเหมี่ยวไม่ได้โยนทิ้งถังขยะไปเสียก่อน คุณแม่อ่านตัวหนังสือบนกระป๋อง แล้วร้อง “ตายแล้ว” ออกมาดัง ๆ ม่าเหมี่ยวและส้มจุกหน้าตื่น
>
> “ดูสิ กระป๋องนี้จุน้อยกว่ากระป๋องเดิมของหนูเสียอีก แถมแพงกว่าด้วยนะ”
>
> “แต่คุณแม่คะ กระป๋องมันใหญ่กว่านะคะ”
>
> “ใหญ่แต่ตัวกระป๋องน่ะซี ข้างในใส่แป้งไว้นิดเดียว หลอกลวงคนซื้อให้นึกว่ามีแป้งเต็มกระป๋อง ถ้าคนซื้อไม่ระวังก็โดนเขาหลอก” แล้วคุณแม่ก็นึกได้ว่าลูกสาวคุณแม่โดนเขาหลอกแล้ว
>
> “เฮ้อ...คราวหลังม่าเหมี่ยวไปซื้ออะไรดูให้ดี ๆ อย่าหลงแต่รูปร่างสวย ๆ กลิ่นหอม ๆ”
>
> (Bamrungsuk, 2018, pp.129-130)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจอะไรก็ตามหากไม่ใช้เหตุผลพิจารณาอย่างรอบคอบย่อมนำผลเสียมาให้ ดังที่ม่าเหมี่ยวและส้มจุกไม่รู้วิธีเลือกซื้อแป้งจึงถูกแม่ค้าหลอกได้ นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่า ตัวละครผู้ใหญ่ เช่น แม่ของม่าเหมี่ยวและพ่อ แม่ ของตัวละครอื่น ๆ ผู้เขียนมักสร้างให้มีคุณลักษณะของผู้ใหญ่ต้นแบบ ที่จะช่วยให้เด็กสอน ชี้แนะแนวทาง และอธิบายความไม่เข้าใจต่าง ๆ แก่เด็ก ๆ ให้พวกเขาได้คิดและฝึกใช้ปัญญาในการไตร่ตรองสถานการณ์ที่ประสบ อย่างมีเหตุผลก่อนตัดสินใจทำสิ่งใด ๆ

2.5 การรู้จักประหยัดอดออม ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าเด็กควรได้รับการปลูกฝังเรื่องการประหยัดอดออม และไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เพราะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยฝึกให้เด็กรู้คุณค่าสิ่งของที่มี รวมทั้งมีความมั่นใจและรู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผลไม่ใช่ต้องเรียกร้องให้ได้ทุกอย่างที่ตนต้องการ ดังได้นำเสนอผ่านวิธีการสร้างมาตรการประหยัดของครอบครัวอ้อ และอ๊อดในเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* ตอน *ไม่อยากให้ปิดเทอมเลย* เป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวของอ้อต้องการช่วยอานาซื้อบ้านใหม่หลังจากที่บ้านอานาถูกยึดและมาขออาศัยอยู่ที่บ้านของอ้อและอ๊อดชั่วคราวพ่อกับแม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการนโยบายประหยัด ด้วยการตัดรายจ่ายที่ไม่สำคัญออกไป ครอบครัวของอ้อและอ๊อดจึงได้เรียกประชุมลูก ๆ มารับทราบมาตรการใหม่ ดังความว่า

> ...มาตรการใหม่นี้หมายความว่า เราจะไม่แยกไปกินข้าวนอกบ้านกันบ่อย ๆ อีกแล้ว เพราะเปลืองเงิน กินข้าวที่พี่ตุ๊กทำประหยัดกว่า (ไม่ต้องพูดเรื่องรสชาติหรอกนะว่าใครทำอร่อยกว่ากัน) เราจะไม่ซื้อเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า และของใช้ฟุ่มเฟือย ต้องซื้อเมื่อจำเป็นจริงๆ แม้กระทั่งหนังสือที่พ่อกับแม่เคยซื้อให้ทุกทีที่เราขอ ตอนนี้ต้องเลิกเลือกซื้อแต่ที่จำเป็นจริง ๆ หนังสืออ่านเล่นถ้ายืมจากห้องสมุดได้ให้ยืมมาอ่าน ถ้าห้องสมุดไม่มีและอยากอ่านจริง ๆ ต้องมาเจรจากับแม่ผู้คุมงบประมาณก่อน จะขอพ่อทันทีไม่ได้ (ก็พ่อใจอ่อนกว่าแม่เสมอนี่) ไว้ดูได้ตามปกติ หนังที่เคยได้ดูเมื่ออยากดูก็มีกำหนดเดือนหนึ่งได้ไม่เกินหนึ่งเรื่อง ถ้าอยากดูจริง ๆ สองเรื่องเดือนหน้าต้องงด อ้อ ของเล่นซื้อได้สี่ปีหนเอ๊ย ไม่ใช่พ่อกับแม่เขาไม่มหาโหดขนาดนั้น ฉันพูดผิดไป ให้ซื้อของเล่นได้สี่หนต่อปี วันเกิด วันปีใหม่ วันตรุษจีนและวันวิสาขบูชา เพราะเราเป็นชาวพุทธเลยไม่ใช้วันคริสต์มาสเป็นวันให้ของขวัญ อ้อ แล้วคุณคงสงสัยใช่ไหมว่าทำไมต้องเป็นวันตรุษจีนด้วย ก็เพราะกงกับยายให้เงินแต๊ะเอียเราวันตรุษจีน พ่อแม่เลยเลือกวันตรุษจีนเป็นวันให้ของขวัญเราด้วย พ้นจากเทศกาลนี้อยากได้ของเล่นอะไรต้องเก็บเงินเป็นค่าขนมซื้อกันเอง โหดไหม ปณิธานปีใหม่ของครอบครัวฉัน
>
> (Bamrungsuk, 2009, pp.13–14)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ของอ้อ และอ๊อด ต้องการปลูกฝังให้ลูก ๆ เห็นความสำคัญของการประหยัดอดออม เรียนรู้การใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และไม่สิ้นเปลืองกับกิจกรรมที่ไม่จำเป็นมากนัก การไม่แยกกันไปกินข้าวนอกบ้าน การไม่ซื้อเสื้อผ้า

และของใช้อื่น ๆ ที่ฟุ่มเฟือย ลูก ๆ ควรยืมหนังสือจากห้องสมุดมาอ่านแทนการซื้อเหมือนทุกครั้ง ไปดูหนังเดือนละครั้ง และข้อสุดท้ายคือสามารถซื้อของเล่นได้เฉพาะวันสำคัญ ๆ เท่านั้น เช่น วันเกิด วันปีใหม่ เป็นต้น

2.6 การรู้หน้าที่ ผู้เขียนพยายามนำเสนอให้เห็นว่า เด็กควรได้รับการปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบจากผู้อยู่ใกล้ชิดดังได้นำเสนอผ่านตัวละครม่าเหมี่ยวที่มีแม่คอยบอกกล่าวและสอนให้ม่าเหมี่ยวตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง หรือ ในเรื่อง *ม่าเหมี่ยวและเพื่อน* ตอน *บนบาน* ผู้เขียนก็ได้นำเสนอให้ผู้อ่านเห็นว่าการรู้จักหน้าที่ของตัวเองในเบื้องต้นมีความสำคัญอย่างไร ดังที่ม่าเหมี่ยวขอคำปรึกษาจากแม่และพ่อเรื่องการบนบานหลวงพ่อเพื่อให้ตนเองสอบผ่านโดยไม่ต้องอ่านหนังสือ ดังความว่า

> “โธ่...ม่าเหมี่ยว ทำไมหนูถึงคิดอย่างนี้ หนูเป็นนักเรียนนะจ๊ะ หน้าที่ของหนูก็คือ เรียนหนังสือ สอบไล่ให้ได้ด้วยตนเอง แล้วนี้หนูจะขอให้หลวงพ่อท่านช่วยแบบนี้ หนูก็ไม่ซื่อสัตย์สิจ๊ะ”
>
> “อะไรคะ ไม่ซื่อสัตย์” ม่าเหมี่ยวไม่เข้าใจ “ก็ทีพี่สำลีเขายังขอหลวงพ่อช่วยได้เลย”
>
> “แต่พี่สำลีก็ต้องทำมาหากินมาซื้อลอตเตอรี่ด้วยตัวเองนี่ลูก ส่วนหนูหนูไม่ได้ทำอะไรเลย หนังสือก็ไม่อ่าน จะคอยให้ท่านช่วยอย่างเดียวไม่ถูกหรอกลูก”
>
> “โธ่ คุณแม่ขา ถ้าหนูยังต้องอ่านหนังสือ หนูไม่ต้องบนท่าน ให้เสียเวลาหรอก”
>
> “แม่ก็ไม่คิดว่าหนูควรบนท่านหรอก” คุณแม่ตอบ
>
> คุณพ่อยิ่งทำให้ม่าเหมี่ยวผิดหวังใหญ่เลย เมื่อม่าเหมี่ยวเอาเรื่องนี้ไปปรึกษา “พ่อว่าพระท่านไม่ช่วยใครหรอก พระพุทธเจ้า ท่านว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน หนูอย่าไปขอให้ท่านช่วยเลย ถึงยังไงถ้าหนูไม่ดูหนังสือ หนูก็สอบตกแน่”
>
> (Bamrungsuk, 2018, p.137)

จากเหตุการณ์ข้างต้นสะท้อนว่าม่าเหมี่ยวเป็นเด็กโชคดีที่มีแม่และพ่อช่วยเตือนสติให้ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองเพราะการสอบได้คะแนนดีหรือไม่เป็นเรื่องความขยันและความสามารถส่วนบุคคล ตนต้องเป็นที่พึ่งแห่งตนไม่ใช่การมาบนบาน

ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยโดยไม่อ่านหนังสือเลยจากบทสนทนายังเห็นว่าการที่แม่ก็พยายามอธิบายให้ม่าเหมี่ยวฟังด้วยเหตุผลม่าเหมี่ยวก็สามารถเข้าใจจนตัดสินใจไม่ทำตามอย่างที่พี่สำลีทำในที่สุด

2.7 การส่งเสริมประชาธิปไตย จากผลงานทั้ง 5 เรื่อง พบว่าผู้เขียนได้นำเสนอภาพการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่เด็ก ๆ ไว้ 2 ระดับ คือ การส่งเสริมประชาธิปไตยระดับครอบครัว และการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับโรงเรียน โดยแสดงให้เห็นว่าในระดับครอบครัว พ่อ แม่ และผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกครอบครัว และพ่อแม่ยังมีส่วนช่วยฝึกการตัดสินใจ ฝึกการวางแผน และฝึกการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็กส่วนการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับโรงเรียนผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยเป็นคุณธรรมสำคัญ ที่ครูมีส่วนอย่างยิ่งในการปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้เข้าใจความเป็นประชาธิปไตย และยอมรับผู้อื่นมากขึ้น

ยกตัวอย่างเรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* ตอน *หมอรองเท้า* เป็นเหตุการณ์หลังจากที่นิกทราบแล้วว่าแมวหลงทางที่เข้ามาอยู่บ้านเขาตั้งแต่วันเกิด เป็นแมวมหัศจรรย์ที่สามารถคุยกับเขาได้โดยผ่านคลื่นสมองและมันก็ต้องการให้ทุกคนเรียกชื่อว่า “ม็อกซ์” นิกจึงนำชื่อดังกล่าวมาบอกพ่อกับแม่ ที่สุดแมวตัวนี้ได้ชื่อตามที่นิกเสนอ ดังความว่า

> ...ความสำเร็จอีกอย่างของผมคือ ผมเกลี้ยกล่อมให้พ่อ กับแม่เรียกแมวลายสีเทาตัวนี้ว่า ม็อกซ์ ได้ในที่สุดแม่ชอบชื่อนั้นทันที ทั้งบอกว่าชื่อประหลาดดี ส่วนพ่อที่ยังชอบชื่อเทาอยู่ ต้องยอมตามเสียงส่วนใหญ่ ครอบครัวเราเป็นครอบครัวประชาธิปไตยนี่
>
> (Bamrungsuk, 2010, p.19)

จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของนิกมีการใช้เหตุผลประกอบการแสดงความคิดเห็น และขณะเดียวกันทุกคนต่างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน พ่อแม่ไม่ได้ทำตัวเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการกระทำเช่นนี้สามารถช่วยประสานความสัมพันธ์และลดความขัดแย้งภายในครอบครัวได้ ส่วนการฝึกให้เด็กกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเพราะจะช่วยให้เด็กกล้าเผชิญกับปัญหา และเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้นเมื่อต้องตัดสินใจ

2.8 การสร้างนิสัยรักการอ่าน ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าการอ่านเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง และการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านควรเกิดขึ้นทั้งภายในครอบครัวและที่โรงเรียน โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำหน้าที่ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่านให้แก่เด็ก ๆ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* ตอน *เจ้าม็อกซ์น่าเบื่อ* เป็นเหตุการณ์หลังจากที่พ่อได้พานิก และม็อกซ์ไปงานลูกเสือแห่งชาติ เมื่อนิกกลับถึงบ้านก็ได้พบกับน้ากุ้งเพื่อนทำงานรุ่นน้องของแม่มาเยี่ยมแม่ และเขาได้เล่าถึงสาเหตุของการตามจีบสาวที่เพิ่งย้ายมาทำงานที่เดียวกันไม่ติดว่าเป็นเพราะเรื่องนามสกุล โดยน้ากุ้งเผลอพูดเรื่องนามสกุลของตนว่าเป็นนามสกุลพระราชทานจากรัชกาลที่ 5 ทำให้หญิงสาวคนนั้นไม่ยอมคุยกับตนเองอีก เพราะคิดว่าน้ากุ้งเป็นคนโกหกเพราะแท้จริงแล้วคนไทยเริ่มมีนามสกุลใช้ในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อนิกได้ยินเข้าจึงเผลอพูดแทรกเพื่ออธิบายความรู้ให้แม่ และน้ากุ้งฟัง ดังความว่า

> “ก็คนไทยเพิ่งมีนามสกุลใช้ในสมัยรัชกาลที่หกนี่ครับ” ผมตอบ
>
> “ก่อนหน้านั้น คนไทยไม่มีใครใช้นามสกุลเลย จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่หก ถึงมีกฎหมายให้คนไทยตั้งนามสกุล” ผมได้ความรู้จากแผ่นป้ายนิทรรศการในงานลูกเสือแห่งชาตินั่นเอง
>
> “โอ๊ย” น้ากุ้งอุทาน ยกมือขึ้นตบหน้าผากตนเอง
>
> “ใช่แน่ ๆ คุณดาวเก่งเรื่องประวัติศาสตร์อยู่แล้ว คงรู้เรื่องนี้...โธ่ ไม่น่าเลย ไม่น่าโกหกเรื่องประวัติศาสตร์...”
>
> แม่กับพ่อยิ้มแก้มแทบปริชมเชยผมใหญ่ที่มีความรู้ดี...
>
> (Bamrungsuk, 2010, p. 71)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ถึงแม้นิกจะยังเป็นเด็ก อายุเพียง 12 ปี แต่การที่พ่อพาไปชมนิทรรศการ ในงานวันลูกเสือแห่งชาติ ประกอบกับนิกมีเพื่อนที่ดีอย่างม็อกซ์คอยชวนอ่านสิ่งนั้นสิ่งนี้อยู่ตลอดเวลา ก็ทำให้นิกมีความมั่นใจที่จะแสดงภูมิรู้ของตนจากสิ่งที่อ่านมาแก่น้ากุ้งได้ จะเห็นได้ว่าพ่อและเพื่อนแท้อย่างม็อกซ์เป็นตัวอย่างของคนในครอบครัวที่ช่วยส่งเสริมการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องแก่สมาชิกในบ้าน

3. คุณค่าด้านความรู้

แม้ว่างานเขียนทั้ง 5 เรื่อง จะจัดอยู่ในกลุ่มงานบันเทิงคดีที่เน้นให้ความสนุกสนานเป็นหลักแต่ก็พบว่าผู้เขียนได้สอดแทรกสาระความรู้ไปพร้อมกัน จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปความรู้ที่ผู้อ่านจะได้รับจากวรรณกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยความรู้เกี่ยวกับนิทาน และความรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ ผู้เขียนได้สอดแทรกความรู้เรื่องสัตว์หลายชนิดไว้ในวรรณกรรม มีการอธิบายทั้งข้อดี และข้อเสียของสัตว์เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อที่ผิด ปรากฏมากที่สุดในเรื่องใครที่ดีสุดรองลงมาคือเรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* และเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* ตามลำดับ

ยกตัวอย่างจากเรื่อง*ใครดีที่สุด* เป็นเรื่องราวของลูกเสือโคร่ง และลูกสิงโต ที่อาศัยในสวนสัตว์ในฝัน ทั้งสองทะเลาะกันเพราะต่างเชื่อว่าตัวเองดีที่สุด เมื่อไม่มีใครยอมใคร ครูช้างจึงต้องหาวิธีการตัดสินที่บริสุทธิ์ยุติธรรมที่สุด โดยกำหนดให้ทุกวันจะต้องมีตัวแทนลูกสัตว์แต่ละชนิดจับฉลากเพื่อพูดปราศรัยหาเสียงบอกเล่าข้อดีของตัวเอง เช่น ในตอน *ฤทธิ์เดชวานร* ผู้เขียนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อแตกต่างของลิงแต่ละสายพันธุ์ และวิธีสังเกตลิงแต่ละชนิด ผ่านการพูดปราศรัยหาเสียงของตัวแทนลูกลิง ดังความว่า

> ฉันคือลิงแสม ใช่แล้ว อ่านว่า *สะ – แหม* เป็นลิงพื้นบ้านไทย มีอยู่เกือบทั่วไป แต่ชุกชุมกันมากที่ศาลพระกาฬ จังหวัดลพบุรี กับศาลเจ้าแม่สามมุข จังหวัดชลบุรี พวกฉันที่อยู่ตามป่าชายเลนใกล้ทะเลก็ว่ายน้ำเก่ง ดำน้ำเก่ง ดำน้ำเป็น ดำน้ำได้ลึกถึงห้าสิบเมตรเชียวนะ พวกลิงแสมชาวเลกินปู กุ้ง หอยเป็นอาหาร ส่วนลิงแสมชาวบกก็กินผลไม้ แมลงเล็ก ๆ เป็นส่วนใหญ่ พวกเราถือว่าเป็นลิงโลกเก่า พบในทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา
>
> (Bamrungsuk, 2018, p.23)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับลิงแสมให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และจดจำได้ ตั้งแต่การสอนการออกเสียงชื่อสายพันธุ์ของลิงอย่างถูกต้องว่า ลิง “สะ – แหม” ไม่ใช่ ลิง “แสม”รวมถึงบอกแหล่งที่มีลิงแสมอาศัยอยู่ชุกชุม เป็นต้น

3.2 ความรู้เกี่ยวการใช้ภาษาไทย ผู้เขียนค่อนข้างใส่ใจเรื่องการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง จึงสอดแทรกเป็นเกร็ดความรู้ไว้ 2 ด้านหลัก ๆ คือ (1) ด้านคำศัพท์และการสะกดคำ และ (2) ด้านการใช้สำนวน ดังนี้

3.2.1 ด้านคำศัพท์และการเขียนสะกดคำ พบว่าผู้เขียนได้สอดแทรกคำแนะนำเรื่องการสะกดคำและการออกเสียงคำที่ถูกต้องไว้ในวรรณกรรมทุกเรื่อง เพื่อไม่ให้ผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชนจดจำสิ่งที่ผิด ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น จากเรื่อง *ปริศนาหน้าร้อน* ตอน *บนรถไฟ* ผู้เขียนได้อธิบายความหมายคำว่า “ตรรกะ” ผ่านคำพูดของตัวละครอานา ว่า *“...อ้อ ลืมไปว่าอ๊อดคงไม่รู้จักคำนี้ ตรรกะ สะกดด้วย ต.เต่า ร หัน ก ไก่ และสระอะ ย่อมาจากคำว่า ตรรกศาสตร์ เป็นวิชาที่สอนให้คิดอย่างมีเหตุผลสมเหตุสมผลจ้ะ อานาชมว่าอ๊อดมีเหตุผลดีมาก”* (Bamrungsuk, 2009, p.41) เป็นต้น

3.2.2 ด้านการใช้สำนวน พบว่าผู้เขียนได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับความหมายและที่มาของสำนวนผ่านพฤติกรรม และคำพูดตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวนไทยมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น จากเรื่อง *ใครดีที่สุด* ตอน *ครูจิ้งจอกหนักใจ* หลังจากที่สัตว์ในสวนสัตว์ในฝันต่างผลัดกันออกมาพูดปราศรัยหาเสียง วันหนึ่งเด็ก ๆ ที่โรงเรียนเกิดความแตกแยก เพราะสัตว์ทุกคนล้วนมีความคิดว่าตนเองดีที่สุด จึงเกิดเหตุทะเลาะกันอีกครูจิ้งจอกจึงพยายามเกลี้ยกล่อมให้นักเรียนใช้ความเมตตา รู้จักอภัยซึ่งกัน แต่ก็ยังไม่สำเร็จ เพราะไม่มีใครยอมใคร ผู้เขียนได้นำสำนวน “ขิงก็รา ข่าก็แรง” มาใช้สรุปสถานการณ์ดังกล่าว ผ่านความคิดและการรำพึงของครูช้างดังความว่า

> “ฉันเองก็กลุ้มใจ เจ้าพลายแก้วลูกฉันก็ยืนหยัดอยู่ข้างกาไม่ยอมฟังที่ฉันสอนเหมือนกัน ฉันสอนว่าเรื่องมันแล้วไปแล้วก็ให้แล้วกันไป เขาว่าต้องให้นกยูงมาขอโทษกาก่อน เขาถึงจะยอมคืนดีกับนกยูง”
>
> “ใช่ครับ พวกเด็ก ๆ ฝ่ายกาพูดกันแบบนี้ ผมก็ไปคุยกับนกยูงแล้วแต่นกยูงดื้อ บอกว่าเขาไม่ใช่ยูงที่ทาสีดำให้กา เขาไม่ผิด เขาไม่ยอมขอโทษ” “เข้าทำนอง *ขิงก็ราข่าก็แรง* นะ” ครูช้างรำพึง
>
> (Bamrungsuk, 2018, p.57)

จากสำนวนที่ยกตัวอย่างในข้างต้นที่ว่า ขิงก็รา ข่าก็แรง หมายถึง ต่างไม่ยอมลดละกัน (The Royal Institute, 2011, p.196) ในที่นี้ผู้เขียนยกมาใช้อธิบายพฤติกรรมของนกยูง และอีกาที่ต่างก็ไม่ยอมขอโทษกัน

3.3 ด้านความรู้เกี่ยวกับนิทาน จากวรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้ง 5 เรื่อง พบว่าผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาที่มีสัตว์เป็นตัวละครหลักและตัวละครสำคัญ 2 คือเรื่อง *ใครดีที่สุด* และ เรื่อง *ม็อกซ์ แมวมหัศจรรย์* โดยพบมากที่สุดในเรื่อง *ใครดีที่สุด* ในเรื่องผู้เขียนได้นำนิทานมาแทรกไว้ในแต่ละตอนที่ลูกสัตว์ออกมาพูดปราศรัยดังตัวอย่างจากตอน *ควายตกสวรรค์* เป็นเหตุการณ์ที่ลูกควายจับฉลากได้ออกมาพูดผู้เขียนก็ได้นำนิทานเรื่อง *ควายตกสวรรค์* มาแทรกไว้ เพื่อให้ผู้อ่านรู้ที่มาว่าเหตุใดชาวนาจึงต้องใช้ควายไถนา ดังความว่า

> “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ควายมีอยู่แต่บนสวรรค์เท่านั้น พวกเราเป็นสัตว์เลี้ยงที่เทพเจ้าโปรดปรานมาก เราจะคอยป้วนเปี้ยนอยู่ใกล้ ๆ เทพเจ้าเสมอ วันหนึ่งเทพเจ้ามองลงมาจากสวรรค์ เห็นพวกมนุษย์บนโลกเที่ยวเร่ร่อนเก็บผลไม้ในป่าหรือล่าสัตว์ตัวเล็ก ๆ มากิน มีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากก็สงสาร จึงลงจากสวรรค์มาสอนมนุษย์ให้รู้จักเพาะปลูก ปลูกข้าวเป็นอาหาร เมื่อเทพเจ้าสอนจนมนุษย์ปลูกข้าวเป็นแล้วก็กลับขึ้นไปบนสวรรค์ ถึงเพิ่งนึกขึ้นได้ว่ายังไม่ได้สอนมนุษย์ว่าให้กินข้าวที่ปลูกกันอย่างไรจึงสั่งควายให้ลงมาบอกมนุษย์ว่า *ต่อสามวันจึงให้กินข้าวมื้อหนึ่ง* ควายที่นอนงีบกลางวันถูกปลุกมารับคำสั่งฟังไม่ถนัด ยังงัวเงียอยู่ ก็รับคำเทพเจ้า ลงจากสวรรค์มาบอกมนุษย์ว่า *เทพเจ้าสั่งให้กินข้าวสามมื้อต่อวัน* หลังจากนั้น ควายกลับขึ้นสวรรค์ไปรายงานเทพเจ้า เทพเจ้าโกรธควายมากว่าทำผิดคำสั่ง เทพเจ้าบอกว่าลำพังมนุษย์เองไม่มีเรี่ยวแรงพอที่จะปลูกข้าวพอกินสามมื้อต่อวันหรอก ในเมื่อเจ้าบอกมนุษย์ให้กินข้าววันละสามมื้อ ก็ให้เจ้าลงไปช่วยมนุษย์ทำนาปลูกข้าวก็แล้วกัน นับตั้งแต่นั้นมาควายก็ต้องลงจากสวรรค์มาช่วยมนุษย์ทำนาปลูกข้าวอยู่บนโลก”
>
> (Bamrungsuk, 2018, p.35-36)

จากการวิเคราะห์พบว่า ในเรื่อง *ใครดีที่สุด* พบว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนจะนำนิทานอธิบายเหตุมาสอดแทรกไว้ ดังเช่นตัวอย่างข้างต้น นอกจากนี้ก็ยังมีการอธิบายที่มาของรูป

ลักษณ์สัตว์ชนิดต่าง ๆ สาเหตุที่สัตว์บางชนิดเป็นศัตรูกัน เป็นต้น ซึ่งการนำเสนอเช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้ และเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน

3.4 ด้านความรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ

พบว่าผู้เขียนมีการนำความเชื่อเข้ามาสอดแทรกไว้เพื่อให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์นอกเหนือจากความเพลิดเพลินที่ได้จากเรื่อง ยกตัวอย่างเช่นความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ในประเทศอินเดียดังปรากฏในเรื่อง *ใครดีที่สุด* ตอน *หนุมานยอดวานร* เมื่อถึงเวลาที่ลิงต้องออกมาพูดปราศรัย ตัวแทนลิงก็ได้อธิบายสาเหตุที่ว่าทำไมคนอินเดียถึงได้นับถือหนุมานให้สมาชิกสวนสัตว์ในฝันฟังดังความว่า

> “ในอินเดียเดี๋ยวนี้ผู้คนก็ยังนับถือหนุมานว่าเป็นเทพเจ้าสร้างวัดสร้างรูปปั้นถวาย เพราะหนุมานเป็นทหารเอกที่จงรักภักดี อดทน กล้าหาญ แข็งแรง มีพละกำลังมาก ฉลาด มีไหวพริบ มีอิทธิฤทธิ์ เสกให้ตัวใหญ่จนอมพลับพลาทั้งหลังของพระรามก็ได้ หรือให้ตัวเล็กเท่าใยบัวก็ยังไหว ที่พระรามรบชนะยักษ์ใหญ่ได้ก็เพราะมีหนุมานเป็นกำลังสำคัญ นอกจากหน้าที่รบพุ่งต่อสู้หนุมานยังทำหน้าที่เป็นหน่วยติดต่อสื่อสาร แถมทำงานสำเร็จทุกครั้ง คนอินเดียจึงนับถือบูชาหนุมานกันใหญ่ หวังว่าจะทำงานสำเร็จก้าวหน้าแบบหนุมานด้วย”
>
> (Bamrungsuk, 2018, p.27)

จากความข้างต้นเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้นำความเชื่อต่าง ๆ มาสอดแทรกไว้ในเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับสาระ หรือ เกร็ดความรู้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของหนุมานในเรื่องรามเกียรติ์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่องของสุมาลี บำรุงสุข ให้คุณค่าแก่ผู้อ่าน 3 ด้าน คือ ด้านแรก*คุณค่าด้านอารมณ์*ผ่านกลวิธีการประพันธ์ 9 กลวิธี ได้แก่ การสร้างโครงเรื่องตั้งแต่การเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่องไม่ซับซ้อนทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวได้ง่าย มีการสร้างแก่นเรื่อง ที่เด็กและเยาวชนสามารถนำตัวอย่างที่ดีจากตัวละครไปใช้ได้ในชีวิตจริง การสร้างตัวละครมีความสมจริงและเน้นการนำเสนอตัวละครด้วยวิธีการ

ทางอ้อม เพื่อให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครมีการสร้างฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคยหรือพบเห็นอยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็น บ้าน โรงเรียน ส่วนการสร้างบทสนทนาเน้นสร้างขึ้นมาให้ผู้อ่านเข้าใจบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอของตัวละคร รวมทั้งให้ความรู้แก่ผู้อ่านไปพร้อมกัน การใช้มุมมองในการเล่าเรื่อง พบการใช้ผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุรุษที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรมล่วงรู้ไปในจิตใจ รู้ถึงความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละครส่วนท่วงทำนองการเขียนพบ 4 ลักษณะ คือ (1) ใช้การบรรยายเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน โดยนำเสนอผ่านผู้เล่าเรื่อง (2) ใช้การอธิบายเพื่อต้องการนำเสนอความรู้เรื่องต่าง ๆ แก่ผู้อ่านและมักนำเสนอผ่านคำพูดของตัวละคร (3) มีการใช้คำอุทานและ (4) การเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อเน้นอารมณ์ความรู้สึกและสร้างความสมจริงแก่ตัวละครการตั้งชื่อเรื่องและชื่อตอน เน้นสร้างความกระหายใคร่รู้ให้ผู้อ่านอยากติดตาม นอกจากนี้มีการใช้ภาพประกอบอย่างประสานกลมกลืนเพื่ออธิบายเหตุการณ์และให้ความรู้แก่ผู้อ่านได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งทั้ง 9 กลวิธีเมื่อถูกนำมาใช้อย่างประสานกลมกลืน ทำให้วรรณกรรมทุกเรื่องสนุกสนาน ชวนติดตาม และสามารถส่งผลกระทบต่ออารมณ์ผู้อ่านอย่างหลากหลายทั้งความซาบซึ้งในความรัก ความสนุกสนาน ความสงสาร ความแค้นเคือง ความชื่นชมในความกล้าหาญ ความเกรงกลัว ความเบื่อระอา ความอัศจรรย์ใจ และความสงบใจ

ด้านที่สอง*คุณค่าด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม* พบว่าวรรณกรรมของสุมาลี บำรุงสุข ทั้ง 5 เรื่อง สามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อ่าน 8 ประการ ได้แก่ (1) ความเมตตากรุณาผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าเด็กควรมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในยามเดือดร้อน และรู้จักการเป็นผู้ให้ (2) การรักษาความสะอาด ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าการรักษาความสะอาดเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ต้องปลูกฝังให้มีในตัวบุตรหลาน โดยสมาชิกพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือครูที่โรงเรียน สามารถช่วยสร้างมีจิตสำนึกนี้ให้เกิดขึ้นได้ (3) ความมีวินัย ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าหากเด็กได้รับการปลูกฝังและมีแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีวินัยก็จะทำให้เด็กเคารพในกฎระเบียบของสังคมมากยิ่งขึ้น (4) การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าคนเราไม่ควรประเมินและตัดสินคุณค่าของบางสิ่งจากรูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น (5) การรู้จักประหยัดอดออมผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนควรได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับการรู้ค่าของสิ่งของที่มี และไม่ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างฟุ่มเฟือย (6) การรู้หน้าที่ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าเด็กควรได้รับการปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบจากผู้อยู่ใกล้ชิดเพื่อพวกเขาจะได้เรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน (7) การส่งเสริมประชาธิปไตย ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่าผู้ปกครองและครูมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังให้เด็ก

เรียนรู้เข้าใจ และยอมรับความคิดของผู้อื่นและ (8) การสร้างนิสัยรักการอ่าน ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นว่า การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั้น ต้องเริ่มต้นจากผู้ใกล้ชิด ทั้งในระดับครอบครัวและโรงเรียน เพราะผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่านแก่บุตรหลานและลูกศิษย์ได้ซึ่งคุณธรรมทั้ง 8 ข้อ ผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชน สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติในโลกความจริงได้

ด้านที่สาม*คุณค่าด้านความรู้* พบว่าวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่อง ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน 4 ประการได้แก่ (1) ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ โดยผู้เขียนนำเสนอให้เห็นถึงธรรมชาติของสัตว์ ความแตกต่างของสัตว์แต่ละชนิด (2) ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยผู้เขียนให้ความสำคัญในเรื่องภาษาไทย 2 ระดับ คือ ระดับคำ และระดับสำนวน เพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้เกี่ยวกับภาษาที่ถูกต้องไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป (3) ความรู้เกี่ยวกับนิทาน ผู้เขียนมีการแทรกนิทานอธิบายเหตุไว้ในเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบที่มาของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ คุ้นชิน (4) ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ผู้เขียนได้นำความเชื่อต่าง ๆ เช่น ความเชื่อด้านวัฒนธรรม ความเชื่อด้านพิธีกรรม เป็นต้น มาสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมจึงนับว่าวรรณกรรมทั้ง 5 เรื่อง ไม่เพียงแต่ให้ความรู้และผู้อ่านยังได้รับเกร็ดความรู้อันนำสาระมาเสริมความคิด และสติปัญญาได้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาคุณค่าของวรรณกรรมกรรมเยาวชนของนักเขียนอื่น ๆ หรือวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ของสุมาลี บำรุงสุข

References

Bamrungsuk, S. (2009). **Pritsana na ron** (in Thai) [Summer adventure]. (2nd ed.). Bangkok: Lemprod.

Bamrungsuk, S. (2010). **Mok maeo mahatsachan** (in Thai) [Mok, the wonder cat]. (4th ed.). Bangkok: Nanmeebooks.

Bamrungsuk, S. (2018). **Mamiao lae puean** (in Thai) [Mamiao and her friends]. (18th ed Bangkok: Nanmeebooks.

Bamrungsuk, S. (2018). **Rueang khong Mamiao** (in Thai) [Mamiao's stories]. (22nd ed.). Bangkok: Nanmeebooks.

Bamrungsuk, S. (2018). **Khraidithisut** (in Thai) [Who is the best?]. Bangkok: Nanmeebooks.

Chantawimon, P. (1997). **Kan khian lae chattham sue nang sue samrap dek yaowachon** (in Thai) [Composing books for children and youth]. (3rd ed.). Bangkok: Ton-Or.

Jarunat, S. (1995). **Khumue kankhian rueang banthoeng khadi lae sarakhadi samrap dek** (in Thai) [A Handbook of Writhing Fiction and Nonfiction]. (2nd ed.). Bangkok: Department of Academic Affairs, Ministry of Education.

Nukunkit, S. (1992). **Wannakam thai patchuban** (in Thai) [Thai literature]. Bangkok Srinakharinwirot University.

Raksamani, K. (1989). **Kanwikhro wannakadi thai tam thritsadi sansakrit** (in Thai) [Analysis of Thai literature according to Sanskrit theory]. Bangkok: Foundation for the Social Science and Humanities Textbook Project.

Sirisingha, W. (1994). **Kan sangsan wannakam samrap dek lae yaowachon** (in Thai) [The Creation of Literature for Children and Youth]. Bangkok: Suwiriyasarn.

Simanot, S .(1980). **Kankhiannangsuedek** (in Thai) [Writing children's books]. Bangkok: Odian Store.

The Royal Institute. (2013). **photchananukrom chabap ratchabandittayasathan phoso 2554** (in Thai) [The Royal Institute Dictionary A.D. 2011]. (2nd ed.). Bangkok: The Royal Institute.

อ่านรีพับลิกของเพลโต : กวีนิพนธ์ในทรรศนะของนักปรัชญา

Reading Plato's Republic: Poetry in Philosopher's Views

ฮากิม สุดินปรีดา / Hakim Sudinpreeda

Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University

E-mail address: hakim_s@hu.ac.th

Received: August 25, 2020
Revised: November 24, 2020
Accepted: December 13, 2020

Abstract

This paper aims to analytically study Plato's diagnostic discussion of poetry and present the results by synthetically reading the relevant dialogues appeared in The Republic, Book Two, Three, and Ten. The hermeneutic approach employed in the study is to discuss several disputed issues between poetry (including rhetoric) and philosophy. The finding is exposed with analytic description. The study finds out that Plato's critique of the influence of poetry is imputable to his reflection on a philosopher's attempt (through Socrates's voice) to handle with the Athenian culture of reality-inconsiderate appreciation given to poets at that time. To him, poets are imitators/creators of reality, conveying what is believed to be true to the public using the theory of Form and the schema connecting together an idea, artefact, and the imitator. Instead of getting disapproved, this phenomenon impressed them. Therefore, the poets must be conditionally banished out of the

"city in speech". As they know not nor they recognize the essence of reality and philosophical arrangement the moment their rhetorical exchange takes place. However, between philosophy and poetry, there is no complete difference. To remain neither active nor convinced is the advice of Socrates for philosophers to handle with poets who brag their realization of the truth.

Keywords: Plato, Poetry, The Republic

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอบทวิเคราะห์คำอภิปรายของเพลโตว่าด้วยกวีนิพนธ์ โดยอาศัยการอ่านเชิงวิเคราะห์บทสนทนาที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในงานเขียนรีพับลิกในเล่มที่สอง สาม และสิบอย่างละเอียดโดยอาศัยสมมุติฐานเชิงตีความหรือ"อรรถปริวรรตศาสตร์" ว่าด้วยการวิวาทะกันระหว่างกวีนิพนธ์ (และวาทศิลป์) กับปรัชญาไปพร้อม ๆ กันกับการทบทวนเอกสารทุติยภูมิหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยที่ผลการวิจัยถูกนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ บทความชิ้นนี้ค้นพบว่า สาเหตุที่เพลโตวิพากษ์อิทธิพลของกวีนิพนธ์นั้น ก็เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของนักปรัชญา (ผ่านน้ำเสียงของโสเครตีส) ในการรับมือกับวัฒนธรรมการยกเกียรติให้กับกวีของชาวเอเธนส์ในสมัยนั้นโดยปราศจากการพิจารณาข้อเท็จจริง เขามองว่า กวีคือผู้เลียนแบบ/ผู้สร้างความจริง และถ่ายทอดสิ่งที่ถูกเชื่อว่าจริงดังกล่าวนี้ให้กับสาธารณะโดยอาศัย "ทฤษฎีแห่งแบบ" (theory of Form) และแผนผัง (schema) ที่เชื่อมโยงกรอบคิด (Idea) สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ (artifact) และผู้ทำการเลียนแบบ (imitator) เข้าด้วยกัน แทนที่ปรากฏการณ์เช่นนี้จะได้รับการติเตียน แต่กลับสร้างความประหลาดใจให้กับผู้ชม/ผู้ฟัง เหล่าบรรดากวีนั้นจึงต้องถูกขับไล่ให้ออกจากเมือง "ที่สร้างขึ้นด้วยวาจา" ไปอย่างมีเงื่อนไข เนื่องจากว่าพวกเขาไม่รู้/ไม่เข้าใจแก่นแท้ของความจริง และระเบียบวิธีการทางปรัชญา ในระหว่างที่พวกเขากำลังแลกเปลี่ยนวาทศิลป์ระหว่างกันอยู่ แต่อย่างไรก็ตามระหว่างปรัชญาและกวีนิพนธ์นั้น มิได้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การแสดงท่าทีเฉยเมยไม่คล้อยตาม คือ ข้อเสนอของโสเครตีสให้นักปรัชญาปฏิบัติต่อบรรดากวีที่อ้างตนว่าบรรลุถึงความจริง

คำสำคัญ: เพลโต, กวีนิพนธ์, รีพับลิก

บทนำ

ในบรรดางานเขียนที่เพลโต (Plato) ได้สร้างสรรค์ขึ้น เช่น อโพลโลจี (Apology) ไอออน (Ion) เฟดรัส (Phaedrus) กอร์เกียส (Gorgias) และรีพับลิก (Republic) นั้น การอภิปรายว่าด้วยกวีนิพนธ์นับว่าเป็นงานเขียนที่ส่งอิทธิพลต่อบรรดาสาวกของเขาในสาขาวิชาวรรณกรรมมากพอ ๆ กับสาวกของเขาในสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากความพยายามเข้าใจหมายเหตุว่าด้วยการ “มีข้อพิพาทอันเก่าแก่เกิดขึ้นระหว่างปรัชญาและกวีนิพนธ์” (Plato & Bloom, 1968, p. 290) แล้ว บรรดาสาวกเหล่านี้ ยังตั้งข้อสงสัยอย่างท้าทายถึงสาเหตุที่ทำให้เพลโตเชื่อมโยงประเด็นทั้งสองเอาไว้ด้วยกันอย่างใกล้ชิดในลักษณะที่ว่าทั้งคู่มีความเหมือนกัน อีกทั้ง ความเรียงที่เพลโตเขียนขึ้น (เพื่อนำเสนอแนวคิดเชิงวิพากษ์กวีนิพนธ์ในทรรศนะของโสเครตีส) นั้น มีลักษณะที่ครอบคลุม ผ่านวิธีการใช้ภาษาที่วกวนไปมาไร้ระเบียบและแยกส่วนออกมา (branch off) อย่างไรก็ตาม ความเรียงชุดนี้ถูกพิจารณาว่าถูกเสกสรรปั้นแต่งขึ้น อันเนื่องมาจากความไม่ขาดตอนและลงตัวได้ในทุกมิติของบทสนทนา (Griswold, 2020)

ข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้ มิได้เป็นเพียงต้นเหตุประการเดียวของเรื่องนี้เท่านั้น เพราะยังมีข้อความที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทระหว่างทั้งคู่อีกหลายบท ที่มีส่วนรับผิดชอบในการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกันอย่างแท้จริงระหว่างปรัชญาและกวีนิพนธ์ บนข้อคำถามที่ว่า ข้อพิพาทเหล่านี้เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับอะไร? (Griswold, 2020) อีกทั้ง ยังมีประเด็นให้ต้องพิจารณาอีกมากมาย เฉกเช่นแรงปรารถนาอย่างแรงกล้าของเหล่าบรรดานักปรัชญาชาวกรีก และความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างแท้จริงกับบทบาทสำคัญของกวีนิพนธ์ในเวลานั้น (Tucan, 2013)

บทสนทนาในรีพับลิก แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างข้อถกเถียงที่เพลโตใช้นั้นเริ่มโดยการยกตัวบทหลักฐาน (data) ที่เชื่อกันว่าเป็นบทโจมตี (polemic) ของกลุ่มกวีที่มีต่อนักปรัชญา ก่อนที่โสเครตีส ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้รอบรู้/ผู้สลับสับเปลี่ยนเล่นคำ/ผู้ใช้เหตุผล จะถูกวินิจฉัยให้ต้องปลิดชีพ โสเครตีสเองในฐานะตัวละครเอกก็ไม่ทราบว่าใครกันแน่ที่เป็นคนกล่าวหา แต่ก็มีการระบุชื่อนักพูด (sophists) และกวี เช่น กอร์เกียส (Gorgias) โพรดีคัส (Prodicus) ฮิพเพียส (Hippias) และกลุ่มคนซึ่งถูกนำเสนอผ่านตัวตนแห่งความเป็นเมเลตัส (Meletus) ดังที่ปรากฏในอโพโลจี (Miller, Platter, & Platón, 2010, pp. 24-35) โดยที่ชื่อสองคนในนี้ ต่อมาก็ถูกนำมาเป็นหัวข้อบทสนทนา ท่ามกลางการปฏิเสธว่าตัวเองไม่มีองค์ความรู้ที่นักพูดเหล่านี้กำลังเร่ขายอยู่ โสเครตีสก็ค่อย ๆ ยกข้อกล่าวอ้าง

เพื่อแก้ต่างให้กับนักปรัชญา แม้ว่าดูคลุมเครือ แต่คำแก้ต่างเหล่านี้สามารถที่จะจัดเป็นบทโจมตีที่ดุดันได้ เฉกเช่น บทที่กล่าวหาฝ่ายตรงข้ามว่าเป็น “สุนัขตัวเมียตัวหนึ่งที่กำลังตะโกนไปยังเจ้าของอยู่ด้วยเสียงร้องแอ๋งๆ” และ“สุดยอดแห่งสำนวนคมคายอันว่างเปล่าของคนโง่”(Plato & Bloom, 1968, pp. 290-291) ในแง่นี้ รีพับลิกจึงเป็นมากกว่างานเขียนที่มาพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทางการเมืองและการศึกษา ทั้งนี้ ใจความหลักของมันถูกวางอยู่บนความเป็น “เมืองแห่งอุดมคติ” (Tucan, 2013)

โฮเมอร์ (Homer) และอาจจะรวมถึงเฮสิอด (Hesiod) ต่างก็เป็นตัวละครสำคัญที่เป็นอีกต้นเหตุหนึ่งของเรื่อง ในรีพับลิกมีการแสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มคนที่ให้การสนับสนุนโฮเมอร์ โดยที่กลุ่มคนเหล่านี้ได้ยกย่องเขาว่าเป็นแนวหน้าแห่งปัญญา เพลโตเองก็เห็นด้วยว่าโฮเมอร์เป็นนักการศึกษาของชาวกรีกที่แท้จริง และได้กล่าวเพิ่มเติมอย่างรีบเร่งว่าโฮเมอร์เป็นกวีที่มีความเป็นกวีมากที่สุดและเป็นกวีแห่งโศกนาฏกรรรมคนแรก เขายอมรับว่าโฮเมอร์และสาวกของเขาประสบความสำเร็จในการโฆษณาชวนเชื่อ และเมื่อพิจารณาข้อความที่ว่า: “แต่เรื่องเล่า/ตำนานที่ว่าเฮฟเฟสตุส (Hephaestus) เขาสืบเชื้อสายมาจากฮีระ (Here) ผู้เป็นมารดาก็ดี หรือในโอกาสหนึ่งที่บิดาของเขาได้ส่งให้เขาบินไปช่วยเธอ (ฮีระ/มารดา) ในขณะที่เธอกำลังถูกทำร้ายก็ดี และตำนานทั้งหมดที่เกี่ยวกับสงครามระหว่างเหล่าปวงเทพที่ระบุโดยโฮเมอร์ก็ดี ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนต้องไม่ถูกยอมรับให้นำเข้ามาสู่ “สถานะ” (State) ของความเป็นเราได้ ไม่ว่ามันจะให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบหรือไม่ก็ตาม” (Plato & Bloom, 1968, p. 56) ทำให้โฮเมอร์มีความผิดฐานเฉยเมยต่อความเท็จและทำคุณสมบัติเหล่าปวงเทพให้เหมือนกับคุณสมบัติแห่งมนุษย์ ซึ่งในทรรศนะของ Tucan (2013) แล้ว การมองธรรมชาติและพฤติกรรมของปวงเทพให้เสมือนกับธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ (หรือ มานุษยนิยมวิทยา) ในลักษณะนี้ จึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าถูกต้องได้ ไม่แม้กระทั่งเชิงเปรียบเทียบ นั่นหมายความว่า เพลโตกำลังตั้งค่าตัวเองให้เป็นผู้ที่ต่อต้าน “ปรัชญาแห่งชีวิตทั้งหมด”

เพลโตอาจจะเป็นนักปรัชญาสำคัญคนล่าสุดที่วิเคราะห์การพิพาทของทั้งสองเอาไว้อย่างลึกซึ้ง โดยที่อริสโตเติลผู้เป็นลูกศิษย์ของเขาอาจจะไม่เห็นด้วยกับเขาในเรื่องนี้ แต่ในขณะเดียวกัน อริสโตเติลเองก็เชื่อว่า เมื่อถึงคราแห่งการไล่ล่าหาความจริง ปรัชญามีความเหนือกว่ากวีนิพนธ์ อีกทั้ง ผู้สืบทอดมรดกทางปัญญาของเพลโตเฉกเช่น ซีโนฟานีส (Xenophanes) และเฮราคลีตัส (Heraclitus) ได้วิพากษ์วิจารณ์กวีเฉกเช่น โฮเมอร์ และเฮสิอด (Hesiod) อย่างรุนแรง (Notomi, 2011) และเนื่องจากโฮเมอร์ได้เสกสรรค์ปั้นแต่ง

วัฒนธรรมร่วมสมัยนี้ขึ้นมา ดังนั้นเพลโตก็กำลังตั้งค่าตังเองว่าต่อต้านวัฒธรรมร่วมสมัยด้วย ในตอนนั้น อีกทั้ง เขายังนำเราไปสู่การจัดประเภทกลุ่มคนที่วิพากษ์วิจารณ์เขาด้วยว่าเป็น “ผู้เทิดทูนโฮเมอร์ (praises of Homer) เป็นกลุ่มคนซึ่งบอกว่ากวีคนนี้ (โฮเมอร์) เป็นคนที่ให้การศึกษาแก่ชาวกรีก และในการจัดการและศึกษากิจการต่าง ๆ ของมนุษย์” (Plato & Bloom, 1968, p. 290)

การที่เพลโตต่อต้านโฮเมอร์ทำให้การพิพาทครั้งนี้มันบานปลายไปถึงขั้นเป็นการพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างปรัชญาและกวีนิพนธ์ และนั่นทำให้เข้าใจว่า เมื่อคราวที่เพลโตโจมตีกวีนิพนธ์/หรือโฮเมอร์ เขาไม่ได้หมายถึงสาวกผู้ชื่นชอบโฮเมอร์เท่านั้น แต่เขายังหมายถึงสาวกผู้ชื่นชอบกลุ่มคนที่ได้รับอิทธิพลจากโฮเมอร์ด้วย เพลโตมองว่ากวีนิพนธ์(ทั้งหมด) นั้นมีอิทธิพลกระจายไปทั่ว และมักจะเป็นอันตราย เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า เพลโตพิจารณากวีนิพนธ์ว่าเป็นข้อความที่ใช้เพื่อการท่องจำ (recitation) และการแสดง (performance) ซึ่งมักจะถูกนำเสนอออกมาผ่านบริบทแห่งการเป็นโรงละครสาธารณะ และข้อสมมุติฐานว่าด้วยธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (nature and divine) ที่กวีนิพนธ์สร้างขึ้นนั้น สำหรับเพลโตแล้วมันเป็นข้อสุมมมิตฐานที่ผิดเพี้ยน (Griswold, 2020) และด้วยการที่เพลโตมองว่าตำนาน/นิยายนั้นเป็นการผสมผสานกันระหว่างความจริงและการโกหก (Plato & Bloom, 1968, p. 54) นอกจากที่มันจะสร้างกรอบแนวคิดให้กับศิลปะกวีนิพนธ์ขึ้นแล้ว ยังสร้างคุณสมบัติ ‘เชิงลบ’ ให้ศิลปะแขนงนี้สำหรับกลุ่มคนที่ยกย่อง/ให้คุณค่าความจริงอีกด้วย (Tucan, 2013) ดังคำพูดของ Niobe บุตรของ Aeschylus ความว่า: “...และยิ่งไปกว่านั้น พวกเขา (กวีนิพนธ์) ดูเหมือนว่า ส่งผลกระทบที่ไม่ดีต่อกลุ่มคนผู้ซึ่งได้ยินพวกมัน (กวีนิพนธ์) ทุกคนจะเห็นอกเห็นใจตัวเอง (sympathetic with himself) เมื่อเขาตกอยู่ในสถานการณ์ลำบาก...และเลือดแห่งเหล่าอสูรกาย (the blood of demons) ก็ยังคงไหลเวียนอยู่ในสายเลือดของพวกมันอยู่” (Plato & Bloom, 1968, p. 70) ความกล้าหาญของเพลโตสมควรที่จะได้รับการยกย่อง เพราะนอกจากในขณะที่เพลโตได้ตั้งคำถามวิพากษ์อิทธิพลของกวีนิพนธ์ขึ้นผ่านน้ำเสียงของโสเครตีสแล้ว เพลโตก็ยังทำการรณรงค์ (advocate) องค์ความรู้วิชาปรัชญาไปพร้อมกันด้วย นับว่าเป็นการรณรงค์ให้เกิดโครงการชุดใหม่ทางประวัติศาสตร์ และแน่นอนว่า เมื่อพิจารณาในแง่ของปรัชญาแล้ว เขาได้ประสบความสำเร็จอย่างล้นหลาม

อย่างไรก็ดี เนื่องจากภายในกรอบการวิเคราะห์คำอภิปรายของเพลโตว่าด้วยกวีนิพนธ์นั้น มักจะมีการอ้างถึงการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ในแง่มุมของปรัชญา และศาสตรา

นิพนธ์ที่เกี่ยวกับความสวยงาม (aesthetic) ดังนั้นจึงจำเป็นที่ต้องมีความเข้มงวดในการตรวจสอบคุณลักษณะการนิยามกวีนิพนธ์ ซึ่งในทางรากศัพท์ของภาษากรีกเองคำว่ากวีนิพนธ์ (“poiero”) นั้น หมายถึง “สร้าง” หรือผลิตขึ้น โดยที่กวีก็คือกลุ่มบุคคลที่ “สร้าง” โองการ (Klarer, 2013, p. 27) รวมทั้งความแตกต่างระหว่างประเภท รูปแบบ เนื้อหาของกวีนิพนธ์ (เช่น ตำนาน โศกนาฏกรรม เนื้อเพลง)

การให้คำนิยามคำศัพท์กวีนิพนธ์ในมุมมองของเพลโต สาเหตุความขัดแย้งระหว่างกวีนิพนธ์และเพลโต ขอบเขตการวิพากษ์ และการผูกให้ติดกับการนำเสนอภาพตัวแทน (representation) หรือการลอกเลียนแบบ (imitation) หรือการแสดงออก (expression) หรือ “mimesis” ในภาษากรีกคลาสสิก (Halliwell, 2002, p. 14) จะเห็นได้ว่า กรอบการวิเคราะห์ลักษณะนี้อาศัยวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบและเข้มงวดพอ ๆ กันกับการศึกษาค้นคว้าข้อแตกต่างระหว่างกวีนิพนธ์และศิลปะแขนงอื่นๆ ผู้วิจัยทราบดีว่าการทำความเข้าใจในประเด็นนี้นั้นกระทำได้ไม่ง่ายนัก ซึ่งความยุ่งยากประการแรก ประกอบด้วย คำถาม ข้อสงสัยต่างๆ เช่น เหล่าบรรดานักปรัชญา(ในปัจจุบัน)ได้พูดถึงวาทศิลป์ไว้อย่างไรบ้าง? นับว่าเป็นคำถามที่ตอบยากด้วยเหตุผลอย่างน้อยก็เพราะ (1) ไม่ค่อยมีกลุ่มนักปรัชญา (และกลุ่มนักคิดในลักษณะเดียวกัน) ที่นิยมศึกษาเรื่องนี้ โดยอาจจะเล็งเห็นว่าไม่ค่อยมีเหตุผลอะไรให้ต้องพูดถึงวาทศิลป์ และ (2) เนื่องจากความคลั่งไคล้การวิเคราะห์อย่างระมัดระวังและการโต้เถียงโดยใช้เหตุผลทำให้นักปรัชญาไม่ชอบและต้องการที่จะหลีกเลี่ยงวาทศิลป์ประการที่สอง ใช่หรือไม่ที่วาทศิลป์นั้นไม่ดีเสมอไป? เพราะในอดีตที่ผ่านมา มีตัวอย่างวาทศิลป์ที่ได้รับการยกย่องต่าง ๆ มากมาย ยิ่งไปกว่านั้น โสเครตีสของเพลโตก็ใช้วาทศิลป์ในการสนทนากับคู่สนทนาของเขาหลายต่อหลายครั้ง ดังที่มีปรากฏในบางช่วงบางตอนในการตอบโต้ของเขาที่มีต่อเทรซีมาคุส (Thrasymachus) (Plato & Bloom, 1968, pp. 4-34) ประการที่สาม สำหรับเพลโตแล้ว กวีนิพนธ์และวาทศิลป์นั้นทั้งคู่เป็นสิ่งเดียวกันหรือไม่? เพราะนอกจากรีพับลิกจะมอบความรู้สึกที่ว่า เพลโตได้เชื่อมทั้งคู่ (กวีนิพนธ์และวาทศิลป์) ไว้อย่างใกล้ชิดกันมากแล้ว เพลโตเองก็ยังได้กล่าวเอาไว้ด้วยว่ากวีนิพนธ์เป็นวาทศิลป์ประเภทหนึ่ง ในตอนที่กำลังสนทนาอยู่กับคาลีคลีส (Callicles) (Plato, Hamilton, & Emlyn-Jones, 2004, pp. 97-98) แน่นอนว่า การศึกษาประเด็นสนใจในแง่ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้มันมีอาณาเขตที่ครอบคลุมกว้างขวาง และประเด็นปัญหาหนึ่งมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับอีกประเด็นปัญหาหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอบทอภิปรายของเพลโตว่าด้วยกวีนิพนธ์ดังที่ปรากฏในงานเขียนรีพับลิก

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาของบทความชิ้นนี้อาศัยวิธีการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างละเอียดโดยอาศัยสมมุติฐานเชิงตีความหรือ“อรรถปริวรรตศาสตร์” (Hermeneutics) ในการอภิปรายประเด็นว่าด้วยปรัชญา กวีนิพนธ์ วาทศิลป์ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังที่ปรากฏในบทสนทนาในชุดบทสนทนารีพับลิก และถูกกำหนดขึ้นภายในขอบเขตแห่งเงื่อนไขดังนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนเอกสารทุติยภูมิหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาข้างต้น

2. ผู้วิจัยอ่านวิเคราะห์เอกสารปฐมภูมิรีพับลิก (Plato & Bloom, 1968) อย่างละเอียดโดยเฉพาะเล่มที่สอง สาม และสิบ ศึกษาความเชื่อมโยง/เกี่ยวพันกันระหว่างบทสนทนาตั้งแต่บทสนทนาแรก ๆ จนถึงบทสนทนาท้าย ๆ

3.ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิวาทะกันระหว่างกวีนิพนธ์ (และวาทศิลป์) กับปรัชญาเท่านั้น โดยที่ไม่แตะต้อง “พัฒนาการ” แห่งมุมมองที่เกี่ยวเนื่องกับประเด็นอื่น เช่น ภาพลักษณ์ของเพลโต แนวคิดทางการเมือง หรือแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวละครที่ชื่อโสเครตีส

4. ผู้วิจัยไม่ได้ทำการจำแนกแยกแยะระหว่างมุมมอง/แนวคิดของเพลโตและโสเครตีสออกจากกัน เหตุเพราะในฐานะที่โสเครตีสเป็นตัวละครและเพลโตเป็นผู้ประพันธ์ มันไม่จำเป็นเลยว่าทุกคำพูดหรือแนวคิดของตัวละครจะต้องเป็นของผู้ประพันธ์หรือถูกยอมรับโดยเขา แต่ในขณะเดียวกันมันก็ไม่ได้หมายความว่า ผู้ประพันธ์ไม่ได้พูดหรือนำเสนอแนวคิดอะไรเลย แท้ที่จริงแล้วผู้ประพันธ์เองก็กำลังรณรงค์นำเสนอแนวคิดนั้นๆ อยู่ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ผู้เขียนการอภิปรายแนวคิดของโสเครตีสและเพลโตด้วยการอ้างอิงเป็นระยะ ๆ

5. ผู้วิจัยถ่ายทอดบทแปลที่ใช้อ้างอิงตลอดทั้งบทความ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมินั้นซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้แปลด้วยตัวเอง

6.ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

เมืองแห่งอุดมคติ: หมุดหมายแห่งการนิยามความยุติธรรม การใช้นิทานและเรื่องเล่าในฐานะสื่อการสอน และการค้นพบข้อผิดพลาดของบทกวี (เฮสิอดและโฮเมอร์)

บทอภิปรายในรีพับลิกเล่มที่สองเริ่มขึ้นด้วยการตกลงยอมรับที่จะสร้างเมืองหนึ่งขึ้นด้วยวาจา หรือ “เมืองในอุดมคติ” ตามคำแนะนำของโสเครตีสพร้อมกับเงื่อนไขที่ว่าหากความยุติธรรมถูกค้นพบในนครรัฐ (polis) รัฐหนึ่งเสียก่อน การนิยามคำว่ายุติธรรมสามารถทำได้ง่ายขึ้น โดยกลุ่มคนที่จะเข้าไปปกครองเมืองนี้ได้ คือ กลุ่มผู้พิทักษ์แนวทางปรัชญา (หรือ กลุ่มนักปรัชญา) ซึ่งหมายถึง“ชายผู้ที่มีความสูงส่งทางด้านคุณธรรม/ศีลธรรมและปัญญา” (Tucan, 2013) พร้อมทั้งมีการพิจารณาความเหมาะสมของการศึกษา (proper education) สำหรับนักปกครองแห่งเมืองนี้ (Plato & Bloom, 1968, p. 54) (และสำหรับประชาชน) และแรงบันดาลใจในการศึกษาเพื่อเป็นการ “บูรณาการปรัชญาและจิตวิญญาณ” เข้าด้วยกัน (Plato & Bloom, 1968, p. 53) ผลจากความพยายามในครั้งนี้ทำให้เกิดการมุ่งประเด็นไปที่การนำศิลปะหรือแรงบันดาลใจที่ถูกปลูกฝังไว้ในชีวิตมนุษย์ทุกคนตั้งแต่วัยเด็ก (เช่น นิทาน,เรื่องเล่า,ตำนาน,นิยาย) มาแปลงรูปร่างให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนเพื่อประกอบขึ้นเป็นองค์ความรู้ให้กับ “เมืองนี้” โดยผู้ที่สามารถสรรหานิยายมาให้ก็คือ “ผู้สร้างนิยาย” ซึ่งคือผู้ที่สร้างภาพลักษณ์ของเหล่าวีรบุรุษและเทพเจ้า และความสัมพันธ์ระหว่างทั้งคู่ เปรียบได้เหมือนกันกับพวกจิตรกร (Plato & Bloom, 1968, p. 55)

ปรากฏการณ์ครั้งนี้ ต่อมาทำให้โสเครตีสค้นพบข้อผิดพลาดหลัก ๆ โดยภาพรวมของบทกวี (โดยเฉพาะบทที่ประพันธ์ขึ้นโดยเฮสิอดและโฮเมอร์) อยู่สองประการ คือ ข้อผิดพลาดทางด้านเนื้อหา และข้อผิดพลาดที่ถูกนำมาใช้เป็นแบบเรียนทางการศึกษา (educational texts) เพื่อหวังผลทางการเมือง กล่าวคือ เหล่าบรรดาเด็กหนุ่มไม่สามารถตัดสินอย่างดีได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และประสบกับความยุ่งยากที่จะขจัดหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัย เพราะมันจำเป็นที่ต้องให้พวกเด็กหนุ่มเหล่านี้ได้ยินมาในสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดคุณงามความดีที่แท้จริงเท่านั้น (Plato & Bloom, 1968, p. 56) อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์ของโสเครตีสในครั้งนี้ถูกมองว่า “เกิน” ขอบเขตการวิพากษ์เพื่อ “สร้างเมืองด้วยวาจา” สาเหตุหนึ่งก็คือเขามุ่งเป้าไปที่การโจมตีและท้าทายหลักความเชื่อ/ความเข้าใจเรื่องศาสนาที่ยึดถือโดยเหล่าบรรดากวีนิพนธ์กลุ่มนี้และชาวกรีกในตอนนั้น

หรือเรื่องเทพเจ้าผู้ซึ่งทรงมีคุณสมบัติแห่งความไม่เปลี่ยนแปลง (unchanging) ทรงเป็นสาเหตุแห่งความดีและไม่รุนแรง และเป็นผู้ที่ “เรียบง่ายและเป็นจริงโดยสิ้นเชิงทั้งในการกระทำและคำพูด” เนื่องจากเทพเจ้าท่านเอง “ไม่เปลี่ยนแปลงหรือหลอกลวงคนอื่น ๆ ผ่านภาพมายา คำพูด หรือผ่านการนำส่งสัญญาณไม่ว่าในตอนตื่นหรือฝัน” (Plato & Bloom, 1968, p. 61) การที่โสเครตีสวิพากษ์ “ข้อผิดพลาด” และอิทธิพลด้านเนื้อหาของกวีนิพนธ์ในลักษณะนี้ได้สร้าง “ความน่าตื่นเต้น” ไม่น้อย (Griswold, 2020)

การวิพากษ์เกินขอบเขต รากฐานเทววิทยา ข้อสงสัยด้านศีลธรรม และความผิดพลาดของกวี

เนื่องจาก “ไม่มีกวีผู้โกหกอยู่ใน (ลักษณะแห่งความเป็น) เทพเจ้า” ... “ไม่มีแรงกระตุ้นใดที่จะทำให้เทพเจ้าต้องหลอกลวง” (Plato & Bloom, 1968, p. 60) และมนุษย์ไม่สามารถรู้เรื่องเทพได้ดีกว่าพวกเทพด้วยกันเอง (กวีจะพูดถึงเหล่าทวยเทพอย่างถูกต้องได้ก็ต่อเมื่อพวกเขาเองคือเทพ) ดังนั้น บรรดากวี (เช่น โฮเมอร์) ก็คือเทพ และในฐานะที่เป็นเทพเจ้า พวกเขาต้องไม่โหก ต้องเป็นผู้นำมนุษย์ด้านศีลธรรม เป็นเหตุผลที่ทำให้ชาวกรีกสรรเสริญเยินยอบรรดากวีผู้ยิ่งใหญ่ว่าเป็นเทพเจ้า การที่โสเครตีสได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานประพันธ์เหล่านี้ แสดงว่าโสเครตีสไม่ได้เชื่อตามที่ชาวกรีกเขาเชื่อกัน ในทางกลับกัน เขากำลังสงสัยประเด็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณสมบัติของเหล่าบรรดากวีและเนื้อหาของงานประพันธ์อยู่ด้วย นอกเหนือจากความต้องการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนให้กวีอยู่ในคุณธรรมศีลธรรม โดยแนะนำบรรดากวีให้พูดว่า การที่กลุ่มคนกระทำผิดโดนลงโทษนั้น แสดงว่าพวกเขาได้รับประโยชน์จากพระเจ้า (อย่างยุติธรรม) (Plato & Bloom, 1968, p. 58) และห้ามปรามไม่ให้กวีเหล่านี้ไปตัดสินคนกลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ชั่วช้าสามานย์แล้ว โสเครตีสกำลังตอบโต้คำกล่าวอ้างของกวีกลุ่มนี้ที่ว่า “เป็นไปได้ที่คนชั่วจะเพิ่มจำนวนขึ้นและคนดีจะได้รับอันตราย” กล่าวคือ เขากำลังปลอบใจผู้คนไม่ให้ตื่นตระหนกต่อ “โศกนาฏกรรม” อันมี โฮเมอร์เป็น“ผู้นำ” (Plato & Bloom, 1968, p. 281) การวิพากษ์กวีนิพนธ์ในรีพับลิกเล่มที่สองสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ผิดพลาดของเหล่าทวยเทพ ก็คือ พวกเขาไม่ได้สร้างความเหมือนที่แท้จริง (true likeness) แต่อย่างใด

โสเครตีส: ส่งเสริมความกล้าหาญ และรับมือกับความรุนแรงทางอารมณ์เศร้าโศกที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มกวี

การปฏิเสธโลกทัศน์แห่ง “ความโศกเศร้า” กลับมามีความเด่นชัดมากขึ้นในรีพับลิกเล่มสาม และในเล่มเดียวกันนี้ การอภิปรายของเขาถูกผูกให้ติดอยู่กันอย่างตรงไปตรงมากับอิทธิพลของกวีนิพนธ์ในแง่ของการส่งเสริมให้เกิดศีลธรรมด้านความกล้าหาญและความพอประมาณขึ้นภายในจิตวิญญาณของพวกเด็กหนุ่ม ผลจากการที่โสเครตีสได้ตรวจสอบอิทธิพลในครั้งนี้ทำให้รูปเหมือน (portrait) ฉบับเต็มของเทพเจ้าฮาเดส (Hades) หรือพลูโตหรือพลูตอน ในนวนิยายกรีกโบราณ (ซึ่งเป็นลูกชายของโครนัส (Cronus)และรีอา (Rhea) หนึ่งในบรรดาพี่น้องสายเลือดเดียวกันของเขาก็คือเทพซุส (Zeus) หลังจากที่ซุสโค่นบัลลังก์จากบิดาแล้ว ซุสได้แต่งตั้งฮาเดสเป็นผู้ปกครองนรกหรือยมโลก เป็นสถานที่ที่มีแต่ความมืดและน่ากลัว) และภาพลักษณ์ (depiction) ของเหล่าบรรดาผู้โด่งดังหรือคนดีทั้งหลาย (ตามที่ได้รับการตั้งฉายา) ที่กำลังคร่ำครวญและเศร้าโศกถึงเคราะห์ร้ายของพวกเขาเองอยู่นั้นต้องถูกเอาออกไป ด้วยเหตุผลที่ว่า นอกจากไม่มีมูลแห่งความจริงแล้ว มันยังไม่ได้ให้ประโยชน์อะไรกับผู้ฟัง/ผู้ชมเสียเลย นอกจากจะทำให้พวกเขารู้สึกเกรงกลัวในการรับมือกับความตาย (และความโศกเศร้า) อันที่จริงแล้ว สำหรับโสเครตีสแล้ว ความตายไม่ได้เป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุดที่เรามี (West, 1980, p. 12) โสเครตีสเน้นย้ำว่า กลุ่มกวีเหล่านี้ต้องไม่เลียนแบบ/ลอกเลียนเหล่าทวยเทพหรือกลุ่มบุรุษที่ทุกข์ทรมานกับความรุนแรงทางอารมณ์ (Plato & Bloom, 1968, p. 66) เนื่องจากว่าจิตวิญญาณที่เข้มแข็งจะต้องไม่ถูกครอบงำโดยอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น พวกมันจะไม่ทุกข์ทรมานจากความขัดแย้งทางจิตวิญญาณ (Plato & Bloom, 1968, p. 69) พร้อมทั้งยังแนะนำว่า ควรให้มีการบูรณาการเนื้อหาแห่งบทกวีให้พูดถึงกลุ่มผู้หญิงที่ไร้เกียรติและกลุ่มผู้ชายเลว ๆ เอาไว้ด้วย (Plato & Bloom, 1968, pp. 65-66)

กวีนิพนธ์และการลอกเลียนแบบ สู่การจัดประเภทตามหมวดหมู่ และข้อผ่อนปรนต่อเหล่ากวี

ในเล่มที่สาม เพลโตในฐานะผู้ประพันธ์ยังได้เสนอทรรศนะความเข้าใจ/จุดยืนของเขาว่าด้วยธรรมชาติของกวีนิพนธ์เอาไว้ด้วย เขาเริ่มด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาของกวีนิพนธ์

(logos) และคำศัพท์ (lexis) และได้ให้นิยามคำว่ากวีนิพนธ์ในฐานะที่เป็น “เรื่องเล่า” รวมทั้งได้จัดประเภทกวีนิพนธ์ตามหมวดหมู่ (generic category) ไปพร้อมกัน (Plato & Bloom, 1968, pp. 71-72) ซึ่งต่อมาการจัดประเภทของเพลโต ก็ได้กลายเป็นต้นแบบแห่งทฤษฎีการจัดประเภท (genre) ของอริสโตเติล ดังที่ปรากฏใน Poetics กล่าวได้ว่า ปฏิบัติการแบ่งแยกกวีนิพนธ์ออกเป็น “หมวดหมู่” ในครั้งนี้ ถูกตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกวีนิพนธ์และความจริง จนเป็นที่มาของการขับไล่ (banish) กวีให้ออกจากเมืองแห่งอุดมคติไป (Plato & Bloom, 1968, p. 76 และ p. 290) ในฐานะ “นักลอกเลียนแบบ” ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทน หรือ ทำสำเนา ซึ่งต่อมาก็ค่อย ๆ ถูกแทนที่ด้วยบทบาทของความเป็น “ช่าง” ผ่านน้ำเสียงในทำนองเสียดสี ทำนองเดียวที่ว่า การเป็นตัวแทน (representation) ที่กำลังนำเสนอความจริงผ่านมิติต่าง ๆ อย่างหลากหลายนั้น กำลังจะถูกแทนที่ด้วย ‘การลอกเลียน’ อย่างเป็นทางการ ผ่านวิธีการบางอย่างและด้วยธาตุแท้แห่งมายากล (illusionist nature) และด้วยเหตุนี้เอง ทำให้นักแสวงหาความจริงไม่สามารถที่จะยอมรับบทบาทของการทำสำเนาบทบาทนี้ได้ เพราะมันจะประกอบเป็นส่วนหนึ่งของบรรดาประโยคที่เกี่ยวกับศาสตร์แห่งความรู้ (gnoseological) (Tucan, 2013)

อย่างไรก็ตาม นอกจากที่เพลโต ได้ทำนายถึงการขยายตัวของเมืองในอุดมคติแล้ว เขายังมีนัยยะที่ชี้ให้เห็นว่า ในเมืองนี้ (เมืองในอุดมคติ) มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเหล่าบรรดากวี แม้ว่าบทบาทหน้าที่ของพวกเขาในเมืองนี้นั้นอาจจะไม่ได้มีความสำคัญก็ตาม เพราะเนื่องด้วยความจำเป็นบางอย่างพร้อมๆ กับกลุ่มนักล่า รวมไปถึงกลุ่มคน ซึ่งบริการสร้างความอลังการให้กับผู้หญิง (Plato & Bloom, 1968, p. 50) ซึ่งหากพิจารณาในแง่นี้แล้ว การขับไล่ไม่ให้กวีอาศัยอยู่ในเมืองแห่งอุดมคติไปอย่างสิ้นเชิงนั้น ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ โดยเฉพาะถ้าเขาเลียนแบบทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความสามารถและวิทยะปัญญา (Plato & Bloom, 1968, p. 76) ในแง่นี้ โสเครตีสกำลังรำพรรณถึงคุณสมบัติการเลียนแบบที่ใช้โดยนักปรัชญา เพราะนักปรัชญาเองอาจจะมีคุณสมบัติแห่งการลอกเลียน ‘แบบ’ บางอย่าง (Plato & Bloom, 1968, p. 180) ด้วยเพื่อใช้ในการพรรณนา/อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ เท่าที่พอจะทำได้

ข้อกล่าวหาของเพลโตที่มีต่อกวีนิพนธ์ (โดยเฉพาะที่บอกว่า กวีนิพนธ์คือการลอกเลียน) ได้ถูกทำให้กระจ่างชัดขึ้น ผ่านกลุ่มข้อความที่พัฒนาทฤษฎีความรู้/ความจริงทฤษฎีหนึ่งขึ้นมา ดังที่จะเห็นได้จาก คติที่แฝงมาจาก ‘ถ้ำ’ ในเล่มเจ็ด (Plato & Bloom, 1968, pp. 193-200) โดยเฉพาะข้อความที่พูดไว้กับกลาอูคอน ซึ่งความจริงหรือความรู้ สำหรับ

นักโทษกลุ่มที่โดนล่ามโซ่ผูกไว้กับผนังของถ้ำ (ซึ่งอุปมัยได้กับมนุษย์) แล้ว ก็ไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากเป็นเงาที่ถูกฉายมายังผนังของถ้ำก็เท่านั้น กล่าวคือ มนุษย์มีขีดข้อจำกัดด้านศาสตร์แห่งความรู้ ผู้ซึ่งถูกประสาทสัมผัสของตัวเองนำพาให้หลงทาง ในขณะเดียวกัน เพื่อที่ว่าจะได้เข้าใจรูปร่างสัณฐานที่แท้จริงของความจริงและรูปร่างสัณฐานขั้นพื้นฐานที่สุดของความดีได้ มนุษย์เอง (โดยเฉพาะที่มีความฉลาด) ก็ประสงค์ที่จะรับมือกับขีดข้อจำกัดเหล่านี้ (Plato & Bloom, 1968, p. 196)

กวีนิพนธ์/วาทศิลป์และปัญหาทางศีลธรรมเชิงลึก: คุณสมบัติแห่งวิธีการเล่าแบบเลียนแบบ การอาลัยถึงความโศกเศร้า และความเพลิดเพลินที่ได้เห็นคนอื่นเศร้า

หลังจากที่โสเครตีสค้นพบประเด็นปัญหาด้านเนื้อหา และพยายามสร้างคำจำกัดความของคำว่า “กวีนิพนธ์” อย่างมีนัยยะซ่อนเร้นเอาไว้ด้วยแล้ว เขาก็ได้สร้างคุณสมบัติด้าน “ลีลาภาษา” หรือศัพท์เทคนิค (lexis) สำหรับวาทศิลป์ขึ้น และจัดประเภทกวีนิพนธ์ให้เป็นหัวข้อย่อยของวาทศิลป์ด้วย โดยที่โสเครตีส เอาคำทั้งสองคำนี้ (หมายถึงวาทศิลป์และกวีนิพนธ์) มาใช้ควบคู่กันประหนึ่งว่าทั้งนักเล่านิยายและกวีต่างก็ถูกจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกัน ผลที่ตามมาก็คือประเด็นปัญหาข้อนี้กลับกลายเป็นประเด็นปัญหาทางศีลธรรมเชิงลึก เพราะมันมีความเกี่ยวข้องกับแนวทางสร้างผลกระทบของกวีนิพนธ์ต่อจิตใจที่ถูกถ่ายทอดผ่านวิธีการเล่าแบบเลียนแบบ (นักเล่า“สวมรอย”นำเสนอความคิดเห็นของส่วนตัวเข้าไปในบทบรรยายด้วย) นอกเหนือจากการที่โสเครตีสระบุว่า หากการเลียนแบบได้รับการปฏิบัติมาตั้งแต่เด็กแล้ว มันก็จะถูกหล่อหลอมให้กลายเป็นพฤติกรรมและนิสัย (เชิงบังคับ) ให้กับผู้เล่า/ผู้เลียนแบบให้เขาต้องค่อยๆ ที่จะประยุกต์บทบาทที่ใช้แสดงบทบาทนั้นมาใช้ในชีวิตจริง “ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย และสติสัมปชัญญะ ตลอดจนความคิด” (Plato & Bloom, 1968, p. 74)

ข้อความดังกล่าวข้างต้นยังมีนัยยะที่ส่อให้เห็นถึงความต้องการของโสเครตีสในการแจ้งเตือนไปยังบรรดาเจ้าคณะปกครองนครรัฐทางวาจาว่า พวกเขาไม่ควรเลียนแบบสิ่งอื่นใด พวกเขาเป็นผู้ที่มีจิตใจสูงส่งที่สุด ในฐานะที่พวกเขาเป็นแบบอย่างให้กับเด็กหนุ่ม (และพลเมืองทั่วไป) (Griswold, 2020) แต่มีข้อยกเว้นว่า หากพวกเขามีเหตุจำเป็นหรือประสงค์ที่จะเลียนแบบอะไรบางอย่างแล้ว ก็จงให้เป็นสิ่งที่ “...เหมาะสมกับพวกเขาตั้งแต่

วัยเด็ก เช่น บุรุษผู้กล้าหาญ เสมอต้นเสมอปลาย ใจบุญ อิสระ และคุณลักษณะเช่นนี้อื่นๆอีก และสิ่งที่ชั่วช้า หรือสิ่งอื่น ๆ ที่มันน่าอับอาย พวกเขาต้องไม่ทำและต้องไม่เก่งที่จะเลียนแบบ..” (Plato & Bloom, 1968, p. 74) หมายความว่า นอกเหนือจากความจำเป็นบางอย่างที่ทำให้เกิดความเป็นไปไม่ได้ที่จะขับไล่ไม่ให้กวีอาศัยอยู่ในเมืองแห่งอุดมคติไปอย่างสิ้นเชิงแล้ว (Plato & Bloom, 1968, p. 50) ยังมีข้อยกเว้นให้กวี “ผู้เลียนแบบ” สามารถอาศัยอยู่ในนครรัฐที่ดีแห่งนี้ได้ หากเขามีวิทยะปัญญาที่จะเลียนแบบทุกสิ่งทุกอย่าง... (อย่างน่า) อัศจรรย์ และเป็นที่ชื่นชอบ...” (Plato & Bloom, 1968, p. 76) อย่างไรก็ดี โสเครตีสเองเชื่อว่า คนเราสามารถทำงานหรือเลียนแบบสิ่งใด ๆ อย่างดีได้เพียงแค่งานหรือสิ่งเดียวเท่านั้น (Plato & Bloom, 1968, p. 73)

กล่าวโดยสรุป ในรีพับลิกเล่มที่สามมีการเปลี่ยนเป้าหมายจุดสนใจไปยังการเลียนแบบ หรือที่ Clay (2000) “การสวมบทบาทตัวละคร” (impersonation) (p. 118 และ p. 120) โดยที่กิจกรรมทุกกิจกรรมที่เป็นการเลียนแบบด้วยการสวมบทบาทตัวละคร (ซึ่งถูกเลียนแบบด้วยเช่นกันนั้น) ถูกมองว่าเป็นการฉ้อฉลเช่นเดียวกันที่เกิดขึ้นกับการเลียนแบบทางกวีนิพนธ์ (poetic mimesis) (ยกเว้นว่าเลียนแบบเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางศีลธรรม) แต่อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์กวีนิพนธ์เลียนแบบในครั้งนี้ไม่ได้มีการเว้นระยะห่างระหว่างผู้ชม/ผู้ฟังเอาไว้ด้วย อีกทั้งผู้ประพันธ์เองก็มีระยะห่างจากบทบาทตัวละครที่เขากำลังนำเสนออยู่ก็ไม่มาก

ความสามารถ/เชี่ยวชาญในการ ‘เลียนแบบ’ โดยการนำเสนอ/ถ่ายทอดความทุกข์ทรมานของเหล่าบรรดากวีนั้น มีความเกี่ยวเนื่องกับคุณสมบัติแห่งประเด็นด้านจิตวิทยา ในแง่นี้ ผู้ชม/ผู้ฟังนั้น พวกเขาไม่ได้อยู่ในฐานะคนที่กำลังคล้อยตามกับการนำเสนอความทุกข์ทรมานเท่านั้น แต่ยังสามารถถูกจัดให้เป็น “เหยื่อ” ซึ่งไม่แม้กระทั่งให้ความพยายามกับการต่อสู้กับความขัดแย้งเหล่านี้โดยอาศัยวิธีการแห่งการรู้แจ้ง (ปรัชญา) เลย ในทางกลับกัน ทั้งบรรดานักเลียนแบบและผู้ชม/ผู้ฟังต่างก็ถูกมองว่ากำลังเสริมสร้างภาพพจน์แห่งเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์ให้แข็งแรง/ดีขึ้น และสร้างความติดตาติดใจให้กับกลุ่มคนที่ไม่นิยมเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล (non-rational or irrational) แทน หรือในอีกแง่หนึ่งนั้น กลุ่มผู้ชม/ฟังที่เป็นเหยื่อกลุ่มนี้ ก็คือ กลุ่มคนที่การนึกคิดและจินตนิมิต รวมทั้งภาพความทรงจำและความรู้สึกต่าง ๆ ของพวกเขาทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นท่ามกลางสภาวะความไม่รู้สึกตัว (หรือกึ่งรู้สึกตัว) สำหรับโสเครตีสแล้ว การกระทำเช่นนี้ของพวกกวีนั้น สามารถทำให้ “คนที่ดีที่สุดในหมู่พวกเรา...เพลิดเพลิน...(และ) คล้อยตาม” (Plato & Bloom, 1968, p.289)

จนเกิดความผิดปกติทางระบอบสุขภาพแห่งจิตใจขึ้นมาในที่สุด Lear (1998, p.240) ได้แสดงทรรศนะต่ออิทธิพลแห่งปรากฏการณ์นี้ว่ามีมากจนอาจจะถึงขั้นชักนำผู้ฟังให้เข้าไปสู่สภาวะไร้การพินิจพิเคราะห์ ความเป็น “ดราม่า” (Griswold, 2020) ในการปลดปล่อยอารมณ์ออกมาในระหว่างการชมละครโศกนาฏกรรมหรือฟังกวีนิพนธ์ในลักษณะนี้กลับครอบงำเราในชีวิตจริง โดยอาศัย “ความเพลิดเพลินที่จะเห็นคนอื่นทนทุกข์ทรมาน” (enjoyment of other people's sufferings) สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า ส่วน (แห่งจิต) ที่รู้สึกเวทนาของคนๆ หนึ่งนั้นไม่สามารถที่จะถูกหักห้ามไม่ให้แสดงออกมาภายนอกตัวเขาเองอย่างง่ายดายได้ (Plato & Bloom, 1968, pp. 289-290) แต่ทว่า ดราม่าลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะผลพวงแห่งความเพลิดเพลินกับโศกนาฏกรรมเท่านั้น แต่กลับทำให้เราเพลิดเพลินที่ได้เห็นว่าความละอายมันถูกนำเสนอโดยตัวแทน/นักแสดง ซึ่งส่งผลกระทบเชิงจริยธรรม

วิชาชีพลำดับที่สาม: ทฤษฎีแห่งแบบ การเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบทั้งสาม และการอวดอ้างองค์ความรู้

ในรีพับลิกเล่มสิบนั้น โสเครตีสได้หันกลับไปวิพากษ์กวีนิพนธ์อีกครั้งหนึ่งโดยการห้ามไม่ให้เข้าชมสิ่งที่ถูกเลียน (Plato & Bloom, 1968, p. 277) แต่ก็ไม่ได้มีการระบุถึงประเภทของกวีนิพนธ์ แต่อย่างใด โดยที่ก่อนหน้านี้โสเครตีสได้ยุติการวิพากษ์กวีนิพนธ์ชั่วระยะหนึ่งไปแล้วในเล่มที่สามด้วยการเบี่ยงประเด็นไปวิพากษ์ดนตรีและยิมนาสติก ระหว่างการอภิปรายดำเนินอยู่นั้น อารัมภบทแห่ง “ทฤษฎีแห่งแบบ” (theory of Form) ก็ค่อยๆ ปรากฏตัวขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นระเบียบวิธีแห่งการวิพากษ์ประเด็นใหม่ (ผ่านชุดคำศัพท์ที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย) หลักการอธิบายที่โสเครตีสยืนกรานว่า มันเริ่มต้นด้วยการมีรูปแบบ (หรือกรอบคิด) แห่งความเป็นเตียงนอนและโต๊ะอยู่ ซึ่งผู้ที่สร้างรูปแบบ/กรอบคิดนี้ขึ้นมาก็คือพระเจ้า จนในเวลาต่อมา รูปแบบ/กรอบคิด (แห่งความเป็นเตียงและโต๊ะ) เหล่านี้ก็ถูกเลียนแบบขึ้นโดยบรรดาช่างฝีมือ/ ช่างไม้ ผู้ซึ่งเป็นกลุ่มคนในลักษณะที่กำลังเพ่งมองไปยังแม่แบบตัวพิมพ์เขียวแห่งรูปแบบ/กรอบคิดนั้น จนในท้ายที่สุด ผลิตภัณฑ์ที่ถูกเชื่อว่าเป็นเตียงนอนหรือโต๊ะก็ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยบรรดาช่างไม้ และนั่นหมายความว่า ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มันถูกสร้างขึ้นโดยนักเลียนแบบ และถูกจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกันกับนักเลียนแบบจำพวกนักวาดรูป ที่เป็นเช่นนี้ Griswold (2020)

มองว่ามันมีสาเหตุเพราะเป็นกลุ่มคนผู้ซึ่งสร้างรูปภาพของวัตถุเหล่านี้ขึ้นภายใน ‘โลกกายภาพ / โลกเสมือนจริง’ (world of becoming)

อีกทั้ง โสเครตีสยังได้นำเสนอแผนผัง (schema) ขึ้นมาชุดหนึ่ง เป็นแผนผังที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันสามประการ ระหว่างกรอบคิด (Idea) สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ (artifact) และผู้ทำการเลียนแบบ(imitator) ทั้งหมดสามส่วนมีลักษณะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเรียงร้อยเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน นั่นหมายความว่าด้วยการที่องค์ประกอบทั้งสามส่วนแห่งแผนผังชุดนี้ไม่ได้ลงรอยกันกับกรอบคิดว่าด้วยความเป็นนิรันดร์ หรือ กรอบคิดที่มาจากพระเจ้า (ดังที่ก่อนหน้านั้นโสเครตีสได้อ้างไว้) ตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ดังนั้นการสร้างมันจึงบังเกิดขึ้นภายในโลกเสมือนจริง แน่นอนว่า การพัฒนาแผนผังดังกล่าวข้างต้นขึ้นมานั้นมีจุดประสงค์ซ่อนเร้นเพื่อให้มีการแทนที่ตำแหน่งบรรดาช่างฝีมือด้วยกลุ่มคนที่สร้างแนวคิดหรือความคิดเห็น(ที่ยังประโยชน์)ให้กับนครรัฐ เช่น นักกฎหมาย นักการศึกษา ผู้คุมกองทัพ และอื่น ๆ และแทนที่ตำแหน่งบรรดาศิลปินวาดรูปด้วยตำแหน่งของเหล่าบรรดากวี ดังนั้น นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำไมวิชาชีพของเหล่ากวีจึงถูกจัดให้อยู่ใน “ลำดับที่สาม...” (Plato & Bloom, 1968, p. 280) แน่นอนว่า หนึ่งในบรรดานัยประหวัด (implications) ของแผนผังชุดนี้ก็คือ โสเครตีสต้องการชี้จุดให้เห็นว่า สาเหตุที่กลุ่มกวีเหล่านี้ต้องถูกปลดออกจากตำแหน่งเดิมนั้น เนื่องจากว่าพวกเขาไม่รู้/ไม่เข้าใจแก่นแท้ของความจริง (ระเบียบวิธีการทางปรัชญา) พวกเขาสามารถหลอกลวงผู้ไร้เดียงสา/ผู้หลงเชื่อกวีนิพนธ์ให้เข้าใจว่าพวกเขากำลังได้รับความจริงกันอยู่ Urmson (1997, p. 233) ได้อธิบายว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ทำให้การเลียนแบบ (ของกวี) ต้องรับเอาสำนึกแห่ง “การปลอมแปลง”เข้ามาด้วย กล่าวคือ การอวดอ้างทางความรู้ของกวีนั้น ส่งผลไม่ใช่เพียงแค่ให้พวกเขายอมรับองค์ความรู้ที่ถูกกวีประกอบขึ้นอย่างภาคภูมิใจเหล่านั้นเท่านั้น แต่ยังยอมรับเอาข้อกล่าวอ้างว่าด้วย “ศิลปะและทุกสิ่งอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรมทั้งหมด ที่สัมพันธ์กับบาปบุญคุณโทษ และรวมทั้งนรกสวรรค์ด้วย” (Plato & Bloom, 1968, p. 281) อย่างไรก็ดี กลุ่มคนที่จะ “ไม่ถูกเลียนแบบ” หรือคล้อยตามได้โดยง่ายนั้นคือกลุ่มคนที่มีบุคลิก “... สุขุม/รอบคอบและเงียบขรึม...” (Plato & Bloom, 1968, p. 288) โดยที่ Clay (2000) มองว่าเป็นเค้าร่างของตัวโสเครตีสเองผู้ซึ่งถูกเพลโตจำลองสร้างขึ้น (p. 146)

ในตอนท้ายของบทสนทนาบทนี้ เพลโตได้ยกข้อกล่าวอ้างของเขามาอีกครั้งเพื่อยืนยันสมมุติฐานที่ว่า ผลิตภัณฑ์ของพวกกวีเหล่านี้ มันไปสร้างความเสื่อมเสียให้เกิดขึ้น

ในความคิดของผู้ฟัง และกล่าวหาที่มีต่อบรรดากวีว่า พวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังพูดถึงอะไรอยู่ (Griswold, 2020) เป็นนักแสดงที่ใช้ภาพลวงตา/มายากล (ซึ่งนำมาโดยการลอกเลียนแบบ) เพื่อปลอมแปลงรูปภาพและ 'ภาพลักษณ์/ลักษณะภายนอก' (appearance) ต่าง ๆ (Tucan, 2013)

นิยามกวีนิพนธ์ผ่านกระจก: ข้อควรปฏิบัติต่อกวีนิพนธ์

จุดประสงค์ที่เห็นได้ชัดในงานเขียนของเพลโต ผ่านน้ำเสียงของโสเครตีส ก็คือการอุปมาอุปมัยคำนิยามวรรณกรรม/กวีนิพนธ์/ศิลปะรูปวาด/ระบายสีผ่านกระจก โดยที่สิ่งที่ถูกสะท้อนออกมาให้เห็นนั้นเปรียบได้กับรูปภาพที่อยู่ในกระจก กล่าวคือ เป็นภาพสะท้อนของวัตถุที่อยู่หน้า "กระจก...(ซึ่งท่าน) สามารถปลอมแปลง (ทุกอย่างได้)อย่างรวดเร็วและพกพามันไปด้วยทุกที่" (Plato & Bloom, 1968, p. 279) เท่านั้น หาได้เป็นตัววัตถุจริงๆ ไม่ เช่นเดียวกันที่วรรณกรรม/กวีนิพนธ์เป็นเพียงรูปแบบภาพลักษณ์ / ลักษณะภายนอกที่ถูกทำให้เป็นอิสระจากความจริง หาได้เป็นความจริงแต่อย่างใด แต่กลับเป็นการลอกเลียนความจริงคุณภาพต่ำ ที่ถูกปลุกกระตุ้นให้ตื่นโดยกระบวนการไตร่ตรองแนวคิด (Tucan, 2013) ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาการอุปมาอุปมัยพื้นฐานที่เขาใช้เพื่อนิยามวรรณกรรมและถูกบันทึกในประวัติศาสตร์ตั้งแต่นั้นมา และเขายืนยันว่าคำอธิบายดังกล่าวของเขามีความถูกต้อง (Tucan, 2013) และแน่นอนว่า การกล่าวอ้างถึงธาตุแท้ของทุกสิ่งทุกอย่างเช่นนี้ ได้สร้างนัยยะที่ว่า บรรดากลุ่มกวีนั้นเป็นผู้ที่ไม่พูดความ การที่พวกเขาอ้างหรือได้รับการกล่าวอ้างโดยบรรดาสาวกของพวกเขาว่าพวกเขาได้บรรลุเข้าไปในปริมณฑลของความจริงแล้วนั้น หาเป็นอะไรที่เป็นจริงไม่ และดังนั้น เมื่อ "...โศกนาฏกรรมและผู้นำของมันโฮเมอร์...(ได้รับ) การพิจารณา..." ตามคำเรียกร้องของโสเครตีส (Plato & Bloom, 1968, p. 281) แล้ว กลุ่มคนที่อยู่ในฐานะผู้ที่แสวงหาความจริง (นักปรัชญาผู้ซึ่งโน้มน้าวจิตใจผู้คนผ่านภาษาหรือวาทศิลป์) ก็จะปฏิบัติต่อพวกเขาเหล่านี้ด้วยท่าทีที่เฉยเมยไม่คล้อยตาม ในตอนท้ายของบทสนทนานี้ โสเครตีสก็มีการพูดเน้นย้ำอีกครั้งหนึ่งที่จะไม่อนุญาตให้มีกวีนิพนธ์อยู่ในเมืองแห่งอุดมคติแห่งนี้ (Plato & Bloom, 1968, p. 290)

บทสรุป

รีพับลิก (เล่มที่สอง สาม และสิบ) มีลักษณะเป็นบทสนทนาที่แสดงให้เห็นถึงการตอบโต้กันระหว่างตัวละครที่ชื่อโสเครตีสกับบรรดาสาวก/คู่สนทนาของเขา เป็นบทบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกขึ้นด้วยเพลโต ซึ่งใจความหลักอยู่ที่การวิพากษ์วิจารณ์กวีนิพนธ์อันมีสาเหตุมาจากโครงการจัดตั้งเมืองที่สร้างขึ้นโดยวาจา (หมายถึง นครรัฐ) เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตคำนิยามแห่งความยุติธรรม

ผลจากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า สำหรับโสเครตีสแล้ว กวีนิพนธ์ (เช่นที่ประพันธ์ขึ้นโดยเฮสิอดและโฮเมอร์) นั้น มีข้อผิดพลาดทางด้านเนื้อหา ซึ่งหากนำมาใช้เป็นแบบเรียนทางการศึกษาแล้ว ย่อมเสี่ยงต่อความอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างมาก กล่าวคือ มันสามารถโน้มน้าวบรรดาผู้เรียนให้หลงเชื่อ และไม่สามารถแยกแยะความเท็จออกจากความจริงได้ เหล่าบรรดากวี (รวมถึงโฮเมอร์และเฮสิอด) เป็นผู้ผิดศีลธรรม เนื่องจากพวกเขาอ้างตนว่าเป็นเทพเจ้า และอธิบายคุณลักษณะของเหล่าบรรดาเทพเจ้าอย่างไม่ถูกต้อง การวิพากษ์ในลักษณะนี้ นับว่าได้ “แตะเพดาน” เทววิทยาของชาวกรีกในสมัยนั้นด้วย

อุปมากวีนิพนธ์อุปมัยได้กับการตกสะท้อนของกระจก กล่าวคือ ภาพที่อยู่ตรงหน้ากระจกนั้น เป็นเพียงภาพสะท้อนของวัตถุนี้เท่านั้น ในทางกลับกัน บรรดากวีนิพนธ์กลับทำให้ภาพสะท้อนเหล่านี้เป็นวัตถุจริง ทำให้กวีนิพนธ์ถูกจัดให้อยู่ในฐานะเรื่องเล่าและสิ่งซึ่งถูกลอกเลียนแบบ และเกิดการจัดประเภทตามหมวดหมู่หลังจากนั้น โดยอาศัยทฤษฎีแห่งแบบและแผนผังแห่งการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งสามประการเข้าด้วยกัน แม้ว่ากวีนิพนธ์และวาทศิลป์จะสร้างปัญหาทางศีลธรรมเชิงลึกและความผิดปกติทางสุขภาพจิตเหล่าบรรดากวีและนักวาทศิลป์ อาจจะได้รับอนุญาตให้อยู่ภายในเมืองได้โดยถูกจัดให้อยู่ในพลเมืองลำดับที่สาม อันเนื่องมาจากความสามารถในการลอกเลียนทุกสิ่งอย่างของพวกเขา การขับไล่กวีให้ออกจากเมืองนี้ไปนั้นอาจจะเกิดขึ้นไม่ได้ตามที่ได้อ้างมาก่อนหน้านั้น การที่โสเครตีสออกมาวิพากษ์อิทธิพลของกวีนิพธ์ที่มีต่อผู้ชม/ผู้ฟังนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความกังวล/ห่วงใยของเพลโตที่มีต่อศิลปะ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม นักปรัชญาต้องทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงที่ปรากฏขึ้น โดยปราศจากเงื่อนไข/ข้อผูกมัดใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับจิตใจ ต้องปฏิเสธโลกเสมือน ต้องมีความระมัดระวังในแง่ที่ว่า ในตัวกวีนิพนธ์เองนั้น มันมีอะไรบางอย่างที่ดูเหมือนกับ “ความจริง” มาพร้อมกับกวีนิพนธ์ผ่านโครงสร้างพื้นฐานเชิงอภิปรัชญาแห่งทฤษฎีแห่งแบบ และความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้ฟัง ซึ่งทำให้กวีมี

คุณสมบัติเสมือนกับนักวาทศิลป์ โดยที่หากบรรลุผลสำเร็จแล้ว นักปรัชญาจะไม่คล้อยตามพวกเขา ในขณะที่กวีนั้นมีหน้าที่ตัวแทนในการนำเสนอหรือสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นจริง ผ่านกระบวนการ “การเลียนแบบ”ความจริง ซึ่งทำให้พวกเขายอมรับโลกเสมือนจริง ความแตกต่างของทั้งกวีนิพนธ์และปรัชญาในลักษณะนี้ เป็นสาเหตุให้พวกเขาต้องพิพากัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอนำเสนอความเข้าใจอย่างรวบรัดได้ว่า ทั้งกวีนิพนธ์และปรัชญานั้นเกือบแตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งคู่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งในบางจุดทั้งกวีและนักปรัชญานั้นต่างก็มีความคล้ายคลึงกัน

References

Clay, D. (2000). **Platonic questions: Dialogues with the silent philosopher.** University Park, PA: Pennsylvania State University Press.

Griswold, C. L. (2000). E Pluribus Unum? On the Platonic ‘Corpus’. **Ancient Philosophy, 20** (1), 195-197. doi:10.5840/ancientphil200020120

Griswold, C. (2020, February 12). **Plato on Rhetoric and Poetry**. Retrieved from https://plato.stanford.edu/entries/plato-rhetoric/

Halliwell, S. (2002). **The Aesthetics of mimesis: Ancient texts and modern problems.** Princeton: Princeton University Press.

Klarer, M. (2013). **An introduction to literary studies.** London: Routledge.

Lear, J. (1999). **Open minded: Working out the logic of the soul.** Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Miller, P. A., Platter, C., & Platón. (2010). **Plato's Apology of Socrates: A commentary.** Norman: University of Oklahoma Press.

Notomi, N. (2011). 15. Image-Making In Republic X And The Sophist: Plato's Criticism Of The Poet And The Sophist. **Plato and the Poets,** 299-326. doi:10.1163/ej.9789004201293.i-434.69

Plato, Hamilton, W., & Emlyn-Jones, C. J. (2004). **Gorgias**. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.

Plato, & Bloom, A. (1968). **The Republic.** New York: Basic Books. doi:https://mvlindsey.files.wordpress.com/2015/08/allen-bloom-the-republic.pdf

R., R., & Dolezel, L. (1991). Occidental Poetics: Tradition and Progress. **Poetics Today, 12** (2), 369.doi:10.2307/1772864

Tucan, D. (2013). The Quarrel Between Poetry and Philosophy: Plato - A Sceptical View on 'Poetry'. **Procedia - Social and Behavioral Sciences, 71**, 168-175. doi:10.1016/j.sbspro.2013.01.023

Urmson, J. O., (1997). **Plato and the Poets: Plato's Republic: Critical Essays,** R. Kraut (ed.), Lanham (pp. 223–34). MD: Rowman and Littlefield

West, T. G. (1980). **Plato's Apology of Socrates: An interpretation**, with a new transl. Ithaca, NY: Cornell Univ. Pr. doi:https://www.sjsu.edu/people/james.lindahl/courses/Phil70A/s3/apology.pdf

แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีสุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล

Themes and strategy of the literatures of The Mekong Basin ecological fiction by Wutthisan Chanwibun

กานต์รวี แพทย์พิทักษ์[1] / วรวรรธน์ ศรียาภัย[2]/ บุญยงค์ เกศเทศ[3] / วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์[4]

Kanrawi Patphithak[1] / Warawat Sriyabhaya[2] / Boonyong Ketthet[3] / Warunya Yingyongsak[4]

[1,2,4] Department of Thai Language, Faculty of Liberal Arts, Phayao University, Phayao 5600, Thailand.

[3]School of Liberal arts, Walailak University, Nakhon Si Thammarat 80160, Thailand.

Corresponding author. Email: kanrawi4229@gmail.com

Received: April 15, 2020

Revised: December 12, 2020

Accepted: December 13, 2020

Abstract

This research paper aimed to analyze themes and strategies of the literatures of the Mekong basin ecological fiction by Wutthisan Chanwibun, based on two novels: "The River and the Old Man: Tales from Khon Phi Long" and "The Return of Seagu ll", by using concepts and criticism of literature. From the study, it can be concluded that the 2 novels have 3 important concepts, namely the world views concept, culture and beliefs concept and natural ways concept. In terms of presentation strategy, 3 strategies were

found as follows: Strategies to present through the Plot, Strategies by Point of View, Strategies presented through the Characters.

Keyword: Themes and Strategy of the Literatures, Ecological Novel, Wutthisan Chanwibun

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอของวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล จากข้อมูลนวนิยาย 2 เรื่อง คือ “สายน้ำและชายชรา: เรื่องเล่าจากคอนผีหลง” และ “การกลับมาของนกนางนวล” โดยใช้แนวคิดความรู้ในตัวบทซึ่งได้จากการอ่านเชิงวิเคราะห์ และแนวคิดความรู้นอกตัวบท เกี่ยวกับบทประวัติผู้แต่ง และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมนวนิยาย จากการศึกษาสรุปได้ว่า วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล มีแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ การมองโลก วิถีวัฒนธรรมและความเชื่อ วิถีธรรมชาติ ในด้านกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพบกลวิธีสำคัญ มี 3 กลวิธี คือ กลวิธีการนำเสนอโดยผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอโดยการเล่าเรื่อง กลวิธีการนำเสนอโดยผ่านตัวละคร

คำสำคัญ: แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรม, นวนิยายนิเวศวิถี, วุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล

บทนำ

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันคู่กับสังคม เนื่องจากนักเขียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมจึงได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตและเหตุการณ์ในสังคม ที่เกิดขึ้นจริงมาประกอบเข้ากับการสร้างสรรค์และจินตนาการให้เกิดเป็นผลงานวรรณกรรม โดยการสร้างงานวรรณกรรม ที่ใช้ฉากและพื้นที่ของประเทศ จะนำไปสู่การศึกษาทำความเข้าใจในด้านลึก ทั้งศิลปะ วัฒนธรรม สังคม การเมือง วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม แม่น้ำในทางธรรมชาติเป็นสมบัติสากล นับเป็นห่วงโซ่ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของทุกชุมชนลุ่มน้ำโขง เมื่อมีวิกฤตปัญหาความเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำโขง ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนทุกชนชาติริมฝั่งแม่น้ำโขงที่ต้องเผชิญร่วมกัน เสียงของนักเขียนจึงเสมือนเป็นภาพสะท้อนจากวรรณกรรม

วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ประกอบด้วย นวนิยาย 2 เรื่อง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการนำเสนอแนวคิดนิเวศวิถี คือ การเสนอแนวคิดที่แสดงถึงการมองโลก การมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง รวมถึงวิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อ ที่นำมาซึ่งความพยายามปรับเปลี่ยนสำนึกให้กับผู้อ่านให้หันมารักษ์และหวงแหนธรรมชาติและนิเวศวิถี นวนิยายทั้งสองเรื่องนี้มีคุณลักษณะดีเด่นในเชิงวรรณศิลป์ประกอบด้วย โครงเรื่องที่มีจุดเด่น กระชับ ไม่ซับซ้อน อีกทั้งมีการทิ้งปมปริศนาไว้ให้ผู้อ่านได้คิด เรื่องสายน้ำและชายชราเรื่องเล่าจากคอนผีหลง ผู้เขียนได้สร้างตัวละครที่มีมิติ ของชายชราที่เสมือนเป็นตัวแทนของจิตวิญญาณสมัยเก่า ที่กำลังจะถูกหลงลืมไปจากลุ่มน้ำโขง กับ หลานชายต่างวัย ตัวแทนของเด็กหนุ่มรุ่นใหม่ที่ควรต้องเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาเชิงนิเวศดั้งเดิมของบรรพชนแห่งลุ่มน้ำโขงของเขา โดยการเรียนรู้และเข้าใจในวิถีแห่งธรรมชาติ สายน้ำและลักษณะนิสัยของปลาบึก ในขณะที่เรื่องการกลับมาของนกนางนวล ผู้เขียนได้สร้างตัวละคร เป็นสัตว์เป็นตัวเอกในการดำเนินเรื่อง มุมมองของนกนางนวล ที่มองการสร้างเขื่อนเป็นปมที่สร้างปัญหาให้กับวิถีชีวิตสัตว์น้ำน้อยใหญ่ ในลุ่มน้ำโขงอย่างมากมาย แต่การดำเนินเรื่องของนวนิยายทั้งสองเรื่อง มีกลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านกลับมามีความอิ่มเอมใจ ชุ่มชื่นหัวใจ มีความสุขกับการสร้างจิตสำนึกที่ดีและคุณค่าให้กับการเคารพธรรมชาติและความเท่าเทียมกันของมนุษย์

ผลจากเหตุการณ์วิกฤติลุ่มน้ำโขงสำหรับแวดวงวรรณกรรมไทย ได้งานวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง ที่มีคุณค่าควรให้ศึกษาแนวคิดและกลวิธี เพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล

2. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้วรรณกรรมนวนิยายจำนวน 2 เรื่องซึ่งเป็นนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูลซึ่งเป็นวรรณกรรมนวนิยายที่ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวทั้งสองเรื่อง คือ

1. เรื่องสายน้ำและชายชรา: เรื่องเล่าจากคอนผีหลง จำนวน 164 หน้า ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เปนไท พับลิชชิ่งจำกัด

2. เรื่องการกลับมาของนกนางนวล จำนวน 165 หน้า ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2555 โดยสำนักพิมพ์รูปจันทร์

ด้านแนวคิด

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดในการวิจารณ์เชิงนิเวศ ของธัญญา สังขพันธานนท์ (Sankhaphanthanon, 2013, pp. 29-91) ในวรรณคดีสีเขียวกระบวนทัศน์และวาทกรรมธรรมชาติในวรรณคดีไทยซึ่งแสดงแนวคิดสิ่งแวดล้อมนิยม วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมรวมถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมร่วมสมัยที่นำเสนอปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม โดยที่มนุษย์มีกระบวนทัศน์หรือระบบความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แสดงถึงความสำนึกและตระหนักรู้ในสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเคารพและเกื้อกูลต่อชีวิตอื่นรวมถึงสำนึกที่จะธำรงรักษาสายสัมพันธ์ดังกล่าวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตามวิถีคิดและภูมิปัญญาแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

2 .แนวคิดในการพินิจปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมองวรรณกรรมอเมริกันร่วมสมัย ของ ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ (Praditatsanee, 2011, p. 538) เสนอถึงการใช้ความคิดความเชื่อที่เชื่อมโยงกับภาษาและเรื่องเล่ารวมทั้งจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึก องค์ประกอบที่มีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม กระบวนทัศน์ใหม่ที่มองว่ามนุษย์เป็นเพียงสมาชิกหนึ่งในชุมชนแห่งสรรพชีวิตที่ต้องพึ่งพิงอิงอาศัยสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และจำเป็นต้องเคารพกฎเกณฑ์ของชุมชนและสิทธิการดำรงอยู่ของสมาชิกอื่น ๆ โดยตัวบทวรรณกรรมสิ่งแวดล้อม เน้นถึงความสำคัญของการเริ่มแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. แนวคิดสำนึกนิเวศที่เป็นภัยต่อธรรมชาติ และสำนึกนิเวศที่เป็นมิตรกับธรรมชาติของ ยุพยง ทัศคร และมารศรี สอทิพย์ (Thatsakorn and Sorthip, 2018, pp. 90-113) ที่ได้นำเสนอ แนวคิดในการมองเห็นคุณค่าของชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงถึงวิกฤติที่เกิด

จากการกระทำของมนุษย์นั่นเอง ซึ่งแนวคิดทั้งหมดนี้จะก่อให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรหรือสรรพสิ่งอื่น ๆ

4. แนวคิดกลวิธีการเล่าเรื่อง ของ สายทิพย์ นุกูลกิจ (Nukunkit, 2000, pp. 123-124) คือ วิธีการที่ผู้แต่งใช้หนทางถ่ายทอดเรื่องราวสู่ผู้อ่าน มี 4 วิธี คือผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์เป็นผู้เล่าเรื่อง และผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตัวละครต่าง ๆ

5. แนวคิดเกี่ยวกับตัวละครในเรื่อง ของกุหลาบ มัลลิกะมาส (Manlikamat, 2005, pp. 111-112) กล่าวว่า ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเนื้อเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคนหรือเทียบเท่าคนก็ได้ ตัวละครในเรื่องจะต้องเหมือนมนุษย์ (หรือใกล้เคียงที่สุด) แต่จะต้องไม่ใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่ง มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นบุคคลจริงในจดหมายเหตุ ตัวละครจึงเป็นผู้ดำเนินเรื่องโดยแสดงถึงลักษณะต่าง ๆ 2 กลวิธี คือ ผู้แต่งบรรยายเอง และตัวละครในนวนิยายกล่าวเองในบทสนทนา กับ แนวคิดของ สรณัฐ ไตลังคะ (Tailangkha, 2017, pp. 77-81) กล่าวถึงการนำเสนอความรู้สึกและความคิดของตัวละคร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครมากขึ้น วิธีการที่จะถ่ายทอดคำพูด ความคิดและความรู้สึกของตัวละครมีหลายแบบ เช่น ผู้เล่าเรื่องสรุปความคำพูดหรือความคิดของตัวละครหรือรายงานผู้อ่าน อาจใช้บทพูดเดี่ยวในใจหรือกระแสสำนึก หรือวิธีที่ผู้เล่ายกคำพูดของตัวละครอาจเป็นการยกคำพูดของตัวละครมานำเสนอโดยตรงก็ได้

6. แนวคิดจากความรู้ในตัวบท คือ ประเด็นของเนื้อหาสาระ รายละเอียด ข้อความของตัวบทวรรณกรรม และความรู้นอกตัวบทคือเหตุการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์ในเรื่องราวของนวนิยายเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. แนวคิดการวิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณกรรม ของกุหลาบ มัลลิกะมาส (Manlikamat, 2000, pp.101-102) ที่กล่าวถึงโครงเรื่องที่มีปัญหาหรือความขัดแย้ง (Conflict) ที่สำคัญเกิดขึ้นกับตัวเอกของเรื่อง เป็นปัญหาหรือความขัดแย้งที่มีความเข้มข้นรุนแรง มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวเอกของเรื่อง มี 3 แบบคือ 1. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับคู่กรณี คู่ต่อสู้หรือกับบุคคลอื่น (man against man) 2. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งต่อต้านบีบบังคับมนุษย์จากอำนาจภายนอก (man against environment) 3. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตนเอง (man against himself)

ด้านเวลา

ระยะเวลาของข้อมูลวิจัย อยู่ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2551-2560 รวมเป็นระยะเวลา 10 ปี

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) โดยผ่านวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูลจำนวนสองเรื่องคือ เรื่องสายน้ำและชายชรา: เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และ เรื่องการกลับมาของนกนางนวล โดยมีวิธีวิจัยดังนี้ คือ รวบรวมข้อมูลวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลจากวรรณกรรมนวนิยายที่เกี่ยวกับนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูลทั้งหมด ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 2 เรื่อง คือ สายน้ำวรรณกรรมและชายชรา: เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และเรื่องการกลับมาของนกนางนวล วิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล สรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบแนวคิดในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล
2. เข้าใจกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล
3. เป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางสร้างสรรค์วรรณกรรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นที่สนใจและเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และกระตุ้นให้สังคมสนใจ และให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ ทั้งในด้านแนวความคิด ทัศนคติและแนวทางปฏิบัติ นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล สรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือแนวคิดในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนวรรณกรรมได้นำเสนอแนวคิดไว้ 3 แนวคิด และกลวิธีการนำเสนอแนวคิดไว้ 3 กลวิธี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล

แนวคิดของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล มีกระบวนทัศน์ที่มองตัวบทวรรณกรรมเกี่ยวกับสรรพชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การมองโลก วิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อ วิถีธรรมชาติ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม แนวคิดทั้ง 3 แนวคิดที่ผู้วิจัยพบมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การมองโลก จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล พบว่าวุฒิศานต์ จันทร์วิบูลมีแนวคิด 2 แบบ คือ การมองโลกตามความเป็นจริงของสรรพสิ่ง และการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง

1.1.1 การมองโลกตามความเป็นจริงของสรรพสิ่ง จะเป็นการแสดงภาพความเป็นธรรมชาติตามความเป็นจริง เช่น การเล่าฉากที่มีความงดงามของภาพริมน้ำโขง วิถีชีวิตริมน้ำโขง รวมถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวิถีชีวิตและสังคมลุ่มน้ำโขงที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงคือการสร้างเขื่อนและการระเบิดเกาะแก่ง ดังข้อความที่ว่า

> *..... ในห้องประชุมมืดสลัวเพราะกำลังฉายสารคดีเกี่ยวกับแม่น้ำโขงบนจอผ้าสีขาว มอนเดินหาที่นั่งด้านหนึ่งเพราะเขามองไม่เห็นว่าอุ้ยอินคำนั่งตรงไหน เขามองไปที่จอภาพ มันเป็นภาพแม่น้ำโขงที่เขาคุ้นเคยตั้งแต่เด็กความสวยงามของเกาะแก่งหินผา ผู้คนที่อาศัยดื่มกินจากแม่น้ำ ทั้งคนเก็บไก คนหาปลาคนปลูกผักริมฝั่งโขงรวมถึงชาวบ้านทั้งสองฟากฝั่งไทยลาวที่ลงมาใช้น้ำจากแม่น้ำโขง ทั้งหมดทั้งมวลคือวิถีชีวิตของผู้คนที่มีความงดงามอยู่ในตัวเอง แต่มันกำลังจะเปลี่ยนแปลงไป หลังจากนั้นกลุ่มอนุรักษ์ได้ขึ้นมาให้ข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาโดยเฉพาะการ*

สร้างเขื่อนและการระเบิดเกาะแก่งของจีนด้วยต้องการช่วงชิงทรัพยากรธรรมชาติจากแม่น้ำโขง จีนได้ทำการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงเสร็จไปแล้วสามเขื่อน คือเขื่อนมันวาน เขื่อนด้าเฉาซาน และเขื่อนเซี่ยวหวาน

(Chanwibun, 2010, pp. 115-116)

นอกจากนี้ยังมองโลกตามความเป็นจริงในเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตัวอย่าง การสร้างเขื่อนที่มีความสามารถกักเก็บและควบคุมปริมาณน้ำที่จะไหลลงมาในแม่น้ำโขง ธุรกิจการค้าขายที่มาพร้อมกับความเจริญและการทำลายไปพร้อม ๆ กัน ดังข้อความว่า

...ถ้าเป็นฤดูแล้งกำแพงหินแต่ละแห่งจะทยอยกันปล่อยน้ำลงมาเป็นทอด ๆ เพื่อหนุนให้เรือสินค้าขนาดใหญ่สามารถล่องลงไปถึงเชียงแสนได้ มันเป็นโลกของธุรกิจที่เจืองไม่มีวันเข้าใจได้เลย....(Chanwibun, 2012, p. 51)
...กำแพงภูเขานี้สามารถทำให้เรือสินค้าสามารถล่องไปขายในฤดูแล้งได้ เจ้าเห็นโรงงานนั้นไหม เหล่านั้นเป็นโรงงานผลิตไฟฟ้าทำให้เกิดเสาไฟฟ้าสูงมากมายเรียงไปตามถนน มีเส้นสายเชื่อมโยงกันไปตลอด แต่ที่น่าเศร้าคือ... .....“ข้าเคยได้ยินมาว่าทุกแห่งหนที่มีการสร้างกำแพงหินพวกนี้ขึ้นมา ก็จะมีหมู่บ้านจมหายอยู่ใต้สายน้ำเหมือนที่นี่ บ้านอันเป็นที่เกิดและตาย ข้าไม่รู้ว่าพวกเขาทำร้ายคนของตัวเองได้อย่างไรเพราะว่าบ้านของใคร ใครก็ต่างรักกันทั้งนั้น” นางนวลเฒ่าพูดอย่างเศร้าสร้อยมีหยาดน้ำคลอในหน่วยตา... (Chanwibun, 2012, pp.56 - 57)

1.1.2 การมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง ผู้เขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตในลักษณะของประโยชน์หรือคุณค่าที่มีต่อกันและกัน ทั้งที่พึ่งพาอาศัยหรือกระทั่งการใช้ประโยชน์ร่วมกัน คุณประโยชน์และโทษของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดผลกระทบกับสายน้ำของชีวิตชุมชนลุ่มน้ำโขง เมื่อใดที่เกิดเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ จะไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงเฉพาะกับมนุษย์เท่านั้นแต่ยังมีผลกระทบและเป็นปัญหาวิกฤตต่อวิถีของระบบนิเวศนั้นโดยตรงด้วย ดังข้อความที่ว่า

....เขาไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่า เกาะแก่งในแม่น้ำโขงจะมีความสำคัญกับปลาและผู้คนอย่างมากมายถึงเพียงนี้ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งชนิด

ขาดไปเสียไม่ได้ เพราะนอกจากเกาะแก่งหินผาจะเป็นที่อยู่อาศัยที่หากินวางไข่และเลี้ยงลูกจนเติบโตแล้ว มันยังเป็นเหมือนบ้านของสัตว์นานาชนิด ทั้งนกและแมลงต่าง ๆ อีกมากมาย นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งทำมาหากินของผู้คนอีกด้วย...

(Chanwibun, 2010, p. 132)

ผู้เขียนมีความพยายามปรับเปลี่ยนสำนึกให้กับผู้อ่านให้หันมารักษ์และหวงแหนธรรมชาติและนิเวศวิถี ด้วยการแสดงให้เห็นถึงผลพวงจากกระบวนทัศน์ที่ให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางและลดทอนคุณค่าของสรรพสิ่ง ด้วยการมีอำนาจเหนือสรรพสิ่ง ตักตวงผลประโยชน์จากธรรมชาติ มุมมองที่เห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือกำเนิดมาเพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์ คุณค่าของสรรพสิ่งถูกกำหนดเพื่อมนุษย์ กระบวนทัศน์เช่นนี้จึงดำเนินไปพร้อมกับสังคมและการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ มุ่งสู่ความเจริญท่ามกลางผลกระทบต่อนิเวศวิถี ดังข้อความว่า

...เด็กหนุ่มตั้งใจฟังชาวบ้านแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกและผลกระทบของการสร้างเขื่อนและการระเบิดแก่ง ที่เห็นได้ชัดคือระดับน้ำที่ขึ้นลงไม่ปกติ ซึ่งก่อผลกระทบกับคนที่หาปลาโดยตรง เพราะปลาจะว่ายทวนน้ำขึ้นมาวางไข่และกลับลงไปตามฤดูกาลของมัน ซึ่งระดับน้ำที่ขึ้นลงผิดปกติจะก่อความสับสนให้ปลาและอาจทำให้วงจรชีวิตของมันเปลี่ยนไป นอกจากนั้นยังมีผลต่อชาวบ้านที่ปลูกพืชผักอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำ และคนเก็บไกในแม่น้ำ การระเบิดแก่งทำให้แม่น้ำเปลี่ยนทิศทาง ร่องน้ำแปรเปลี่ยนมีผลทำให้ตลิ่งพังทลาย...

(Chanwibun, 2010, p. 117)

1.2 วิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อ จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล พบว่ามีการแสดงแนวคิดทั้งวิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำโขงอย่างชัดเจน เช่น

1.2.1 วิถีวัฒนธรรม จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีในวันสงกรานต์ ซึ่งจะมีทั้งการเฉลิมฉลองและพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนในชุมชน ผู้เขียนให้ตัวละคร “มอน” ในเรื่องสายน้ำและชายชราเรื่องเล่าจากคอนผีหลง เป็นเสมือน

ตัวแทนของเด็กรุ่นใหม่ที่กลับมาเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยผ่านภูมิปัญญาบรรพชน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ เพื่อกอบกู้ไว้ซึ่งจิตวิญญาณของชีวิต พบในความตอนหนึ่งดังนี้

> *...เมื่อปีที่แล้วเขายังเห็นอุ๊ยอินคำหัวเราะเริงร่าอยู่ในงานเฉลิมฉลองของหมู่บ้าน แกเป็นมือตีโหม่งให้กับวงสะล้อซอซึงของขบวนแห่ในวันสงกรานต์ โดยมีรถชักลากพระพุทธรูปไปตามถนนสายหลักของเมืองให้ชาวบ้านได้สรงน้ำเพื่อเป็นสิริมงคลในวันปีใหม่เมือง นอกจากนั้นในตอนเช้าอุ๊ยอินคำยังปลุกให้เขาตื่นแต่เช้ามืด และชวนไปทำบุญที่วัดพระแก้ว พอถึงวันที่ 18 เมษายน อุ๊ยอินคำชวนเขาไปดูพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกที่พิพิธภัณฑ์ปลาบึกตรงหน้าวัดหาดใคร้ ซึ่งมีการทำพิธีบวงสรวงกันอย่างยิ่งใหญ่ทุกปีก่อนที่เหล่าพรานปลาบึกจะออกไหลมอง อีกสองวันต่อมา อุ๊ยอินคำพาเขาไปร่วมกับชาวบ้านวัดหลวงทำพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อผาถ่าน และทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ จนเขานึกแปลกใจว่าเหตุใดคนหาปลาแก่ ๆ คนหนึ่งจึงให้ความสำคัญกับพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายถึงเพียงนี้ ทั้งที่เขาคิดว่ามีมากคนมองไม่เห็นถึงความสำคัญของประเพณีอันดีงามเหล่านี้อีกต่อไปแล้ว...*
>
> (Chanwibun, 2010, p.16)

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง วัฒนธรรมการดำรงชีพอย่างหนึ่งของชุมชนลุ่มน้ำโขง ในการออกล่าปลาบึกซึ่งจะมีการบวงสรวงเทพเจ้า ประสบการณ์ของ “อุ๊ยอินคำ” ถือเป็นภูมิปัญญาเชิงนิเวศแบบดั้งเดิม ที่อุ๊ยอินคำได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชนคนรุ่นก่อน จนเกิดการเรียนรู้การเข้าใจในธรรมชาติของสายน้ำและลักษณะนิสัยของปลาบึก ดังข้อความว่า

> *...ก่อนที่จะมีการออกล่าปลาบึก ชาวบ้านต้องทำพิธีบวงสรวงเทพเจ้าปลาบึก ไหว้ผีโพ้ง ผีลวงและผีแม่ย่านางเรือทุกครั้งก่อนออกล่า เพราะปลาบึกมีผีลวงเป็นผู้ใหญ่แห่งวังปลาเป็นเจ้าของ จนมีถ้อยคำที่บอกต่อกันมาว่าล่าไม่ได้แต่ให้ขอ...ในปีนั้นเมื่อฤดูดอกซอมพอแย้มบาน แกลงมือตีสะแบงด้วยตนเอง ครั้นทำพิธีไหว้ผีโพ้ง ผีลวงและผีเรือด้วยเครื่องเซ่นไหว้จำพวกเหล้าไห ไก่คู่ กระจก หวีดอกไม้แดง และผ้าพับแล้วแกและเพื่อนตระเตรียมเรือออกไปนอนเฝ้าอยู่บนหาดของดอนแวงหลายคืน*
>
> (Chanwibun, 2010, p. 60)

1.2.2. คติความเชื่อ มีการนำความเชื่อมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่นการเดินทางว่ายน้ำของปลาบึกที่ว่ายทวนแม่น้ำโขง นอกจากนี้คือการใช้ความเชื่อในการตั้งชื่อสถานที่ ให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ ดังข้อความว่า

> *“นานนับพันปีมาแล้วที่เราออกเดินทางขึ้นล่องมาตามแม่น้ำสายนี้” นางนวลเฒ่าเริ่มต้นเล่าเรื่องถึงเรื่องราวของนกนางนวลผู้มีหน้าที่นำทางฝูงปลาบึกในแม่น้ำโขง” เรื่องราวของพวกเราถูกเล่าขานบอกต่อกันมาเคียงคู่กับปลาบึกอยู่เสมอว่า เมื่อใดที่มองเห็นนกนางนวลบินขึ้นมาจากปลายน้ำ นั่นหมายความว่า จะมีปลาบึกว่ายทวนแม่น้ำโขงขึ้นมา แม้พวกเราที่นี่จะเรียกน้ำโขงว่าแม่น้ำล้านช้างก็ตาม....ความเชื่อที่ว่าปลาบึกเป็นปลาเทพเจ้าผู้ใดได้กินจะประสบโชคดีและได้บุญเป็นเหตุให้ผู้คนอยากกินเนื้อของปลาบึกผู้คนจึงพากันมาตามล่าปลาบึกที่กำลังว่ายน้ำติดตามข้ามา....(Chanwibun, 2010, p.15)*
>
> *....การก่อเกิดของหินผาในแม่น้ำลำโขง หลายคนเชื่อกันว่ามีต้นกำเนิดมาจากปู่ละหึ่งหรืออ้ายคำฟ้าซึ่งชาวเมือง เชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวเมืองและเป็นปฐมบทของสรรพสิ่ง อุ๊ยคำเคยเล่าถึงตำนานของปู่ละหึ่งให้ฟังว่า ในสมัยก่อนแผ่นดินไม่ได้เป็นแบบนี้ แม่น้ำไม่ได้กว้างใหญ่ถึงเพียงนี้ หากจะมีเพียงปู่ละหึ่งเท่านั้นที่มีร่างกายใหญ่โต ก้าวย่างแต่ละครั้งจะมีเสียงสั่นสะเทือนเลื่อนลั่นติดตามไปทุกฝีก้าว ปู่ละหึ่งมีอาชีพเผาถ่านขายได้เดินทางย่ำย่างหาบถ่านไปขายตามที่ต่าง ๆ ทุกรอยเท้าที่ก้าวเดินจนเกิดเป็นร่องน้ำสายน้ำหลากไหล วันหนึ่งปู่ละหึ่งหาบคอนถ่านเดินทางขึ้นไปขายทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองแต่ด้วยถ่านมีน้ำหนักมากเกินไปไม้คานจึงเกิดหักลง ถ่านจึงตกลงมากระจัดกระจายอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำ แล้วกลับกลายมาเป็นหินผา ซึ่งมีหินผาโขดหนึ่งอยู่ที่ริมฝั่งน้ำท่าวัดหลวง ชาวบ้านเรียกกันว่าผาถ่าน เพราะมันมีลักษณะคล้ายกับกองภูเขาถ่าน ซึ่งชาวบ้านวัดหลวงจะมาทำพิธีบวงสรวงกันทุกปี ส่วนไม้คานที่หักหล่นจึงเกิดเป็นบ้านเมืองกานขึ้น ...*
>
> (Chanwibun, 2010, pp.27-28)

1.3 วิถีธรรมชาติ

ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของชีวิต เช่น ความหลากหลายของระบบนิเวศ พยายามอธิบายผลกระทบว่าถ้าไม่มีความหลากหลายทางชีวภาพก็จะไม่มีความเหมาะสมให้กับสรรพสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ สภาพจากแก่งที่ตื้นเขิน หินผุกร่อน เมื่อถูกแสงแดดจะมีตะไคร้น้ำ มีสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเข้ามาอาศัยเกิดสังคมผสมของพืชและสัตว์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงวัฏจักรของชีวิตปลาบึกรวมไปถึงสภาพท้องน้ำที่เหมาะกับการเจริญเติบโตของไกซึ่งเป็นอาหารของปลาบึก ดังเช่นข้อความที่ว่า

> *"...แต่ความจริงก็คือ ช่วงที่ปลาหึกขึ้นมาเป็นเพราะถึงช่วงฤดูวางไข่ของมัน ครั้นเริ่มมีฝนตกลงมาทางเหนือน้ำ พอได้กลิ่นฝนกลิ่นน้ำใหม่ปลาอพยพพวกนี้ก็จะพากันว่ายทวนน้ำขึ้นมาเจ้าหึกก็เหมือนกัน และอีกอย่างช่วงเวลานี้น้ำของจะเริ่มมีอาหารสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะไกที่เริ่มแก่คนเรากินไม่ได้มันก็เป็นอาหารของปลา แล้วเจ้าหึกมันก็ชอบไกเป็นพิเศษเสียด้วย" แกหัวเราะ เจ้าหึกมันจะขึ้นมากินไกตามหาดตามดอน และตามหินผาเหล่านี้โดยเฉพาะบริเวณหน้าวัดขาดใครที่เค้าจับปลาหึกได้ เพราะพื้นที่บริเวณดอนแวง มันมีท้องหาดที่ราบเรียบไม่ได้มีเกาะแก่งมากนัก บริเวณนั้นจึงเป็นพื้นที่เดียวของเชียงของที่พอจะล่ามันได้*
>
> (Chanwibun, 2010, p.82)

ในนวนิยายเรื่องการกลับมาของนกนางนวลก็จะมีการบรรยายลักษณะของสภาวะในธรรมชาตินกนางนวลต้องพยายามปรับสภาพร่างกายให้สามารถดำรงชีวิตได้ เช่นดังข้อความว่า

> *"พวกมันบินขึ้นไปตามแม่น้ำที่กำลังจะกลายเป็นน้ำแข็ง ผ่านท้องทุ่งที่ล้อมรอบไปด้วยเทือกเขาสูงอันเยือกเย็นและขาวโพลนไปด้วยหิมะ ภูมิประเทศเต็มไปด้วยเวิ้งว้างสีขาวไกลสุดลับสายตา เจืองไม่เคยเห็นอย่างนี้มาก่อนเลย ... เจืองมองเห็นแม่น้ำสองสายไหลมาหลอมรวมกันเป็นแม่น้ำโขงด้านหน้าของตัวเมืองได้ทั้งหมด*
>
> (Chanwibun, 2012, p.135)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดในนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูลมีทั้งหมด 3 แนวคิด คือ การมองโลก วิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อ วิถีธรรมชาติ โดยมีกระบวนทัศน์ที่มองตัวบทวรรณกรรมเกี่ยวกับสรรพชีวิตในด้านต่าง ๆ แนวคิดทั้งหมดเหล่านี้เป็นประโยชน์ให้ผู้อ่านเกิดความตระหนักรู้และสร้างสำนึกในการปรับเปลี่ยนจิตวิญญาณในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติแบบสมดุลและยั่งยืนต่อไป

2. กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล

กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้กลวิธีที่ผสมผสานและสอดคล้องกัน โดยกลวิธีการนำเสนอแนวคิดมี 3 กลวิธี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยการเล่าเรื่อง กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านตัวละคร ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างพอสังเขปตามลำดับดังนี้

2.1 กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านโครงเรื่อง Manlikamat (1995, p.101) กล่าวว่า โครงเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง แต่สั้นและสังเขปความกว่าเนื้อเรื่อง โครงเรื่องอาจบอกเราว่าตัวละคร คิดอย่างไร พูดอะไร แต่จะไม่บรรยาย หรือวิเคราะห์ตัวละครเหล่านั้นเหมือนในเนื้อเรื่อง แม้เหตุการณ์ก็กล่าวถึงเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในเนื้อเรื่องเท่านั้น จากวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล ประกอบด้วยวรรณกรรมนวนิยาย 2 เรื่อง ผู้เขียนได้สร้างโครงเรื่องโดยใช้ปัญหาหรือความขัดแย้งระหว่างตัวละครซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องกับคู่กรณี ในเรื่องสายน้ำและชายชราเรื่องเล่าจากคอนผีหลงตัวละครเป็นมนุษย์ ในเรื่องการกลับมาของนกนางนวล ตัวละครเป็นนกนางนวล แต่สำหรับคู่กรณีที่มีความขัดแย้งในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีร่วมกันคือมนุษย์เช่นเดียวกัน วรรณกรรมทั้งสองเรื่องผู้เขียนได้สร้างโครงเรื่องให้เกิดความขัดแย้งขึ้นกับตัวละครเอกของเรื่อง คือ มอนซึ่งเป็นมนุษย์ในเรื่อง ชายน้ำและชายชรา เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และเจืองซึ่งเป็นนกนางนวลในเรื่องการกลับมาของนกนางนวล มีการดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครประสบปัญหาในประเด็นเดียวกันทั้งสองเรื่อง คือการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำ

โขงของจีนและการระเบิดแก่ง นำมาซึ่งปัญหาโครงสร้างของระบบนิเวศ เป็นการจัดการโดยมนุษย์เป็นผู้ควบคุมที่ส่งผลกระทบต่อสรรพสิ่งและวิถีชีวิตของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง ตัวละครและตัวประกอบของทั้งสองเรื่องแสดงการให้เห็นถึงความพยายามอย่างยิ่งยวดในการต่อสู้กับวิกฤตปัญหาที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ในการรุกล้ำธรรมชาติ ท่ามกลางมิตรภาพระหว่างตัวละครและนาฏกรรมแห่งชีวิตที่สะเทือนใจผู้อ่าน ตอนจบของเรื่องทั้งสองเรื่องมีการปิดเรื่องแบบปริศนาให้ผู้อ่านได้จินตนาการต่อไป การสร้างโครงเรื่องทั้งสองเรื่องนี้เป็นการสร้างเพื่อเสนอแนวความคิดและกระบวนทัศน์อันมีทั้งคุณและโทษที่มีต่อนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง โดยวิถีของการมุ่งพัฒนาแม่น้ำโขงในนวนิยายทั้งสองเรื่องสะท้อนให้เห็นทั้งมิติการผสมผสานและขัดแย้งระหว่างภูมิปัญญากับการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของทุกสรรพสิ่งในลุ่มน้ำโขง

2.2 กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยการเล่าเรื่อง หมายถึงวิธีการที่ผู้เขียนเลือกแสดงเรื่องราวจากมุมใดมุมหนึ่ง สำหรับวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีวิธีการเล่าใช้ผู้เขียนเป็นผู้เล่าแบบผู้รู้แจ้งรู้และสามารถบรรยายความรู้สึกนึกคิดของละครทุกตัว รู้ทุกสิ่งอย่างที่เกิดขึ้น วิธีการเล่าแบบนี้ผู้เล่าจะเล่าเหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มุมมองของตัวละครทุกตัว รวมทั้งการแทรกการวิจารณ์ แสดงความเห็น หรือแสดงทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ หรือพฤติกรรมของตัวละคร วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล ผู้เขียนเล่าโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เรียกตัวละคร เช่น เรียกเด็กหนุ่มว่า “เขา” เรียกนกนางนวลว่า “เจือง” ในการเล่าเรื่องนี้จึงเป็นการถ่ายทอดแนวคิดด้วย บางประเด็นที่ปรากฏใน นวนิยายเรื่องสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากผีคอนหลง มีสื่อสารที่เชื่อมโยงให้เห็นว่านวนิยายเรื่องนี้ได้ทำหน้าที่ในการสื่อสารความเป็นมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น การบอกเล่าบทบาทและสถานะของ “แม่น้ำโขง” หรือที่เรียกอีกชื่อว่า “แม่น้ำของ” ทำหน้าที่เป็นประดุจสายน้ำแห่งชีวิต หรือสายโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาวที่มิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการ “จับปลา” เท่านั้น แต่ทว่ายังช่วยให้ผู้คนสร้างชีวิตด้วยการ “ร่อนทอง” ด้วย ดังตัวอย่าง

> *...ตลอดเส้นทางขึ้นไปพากันตุง เขาพบเห็นความมีชีวิตชีวาของผู้คนและสายน้ำยามบ่ายเพราะมีคนพากันออกมาหาปลากันหลายคน บางคนเดินทอดแหอยู่ตามหาด บางคนตกสอดซ้อนกุ้งอยู่ตามฝั่งน้ำ บ้างปล่อยมองไหลอยู่*

บนเรือ หรือไม่ก็ใส่เบ็ดอยู่ตามเกาะแก่งหินผาเหนือบ้านเมืองกาญจน์ขึ้นมาไม่ไกลนัก เขาเห็นหญิงสาวหลายคนชักชวนเด็ก ๆ ออกมาร่อนหาทองอยู่ตามหาด ภาพที่เห็นทำให้เขานึกแปลกใจว่า ในยุคสมัยนี้แม่น้ำโขงยังพอมีทองเหลือให้คนออกมาร่อนหากันได้อีกเชียวหรือ หรือนี่คือสิ่งที่อุ๊ยคำเคยพูดอยู่เสมอว่าแม่น้ำโขงคือขุมทรัพย์อันยิ่งใหญ่ที่ไม่มีวันหมดสิ้น...

(Chanwibun, 2010, p. 52)

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กลายเป็นความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ว่า เมื่อใดที่มีนกนางนวลบินขึ้นมาจากปลายน้ำก็จะมีปลาบึกว่ายทวนแม่น้ำโขงขึ้นมาเนื่องจากปลาบึกมักเดินทางจากตอนล่างขึ้นมาวางไข่ในแม่น้ำโขง ดังตัวอย่างเช่น

“นานนับพันปีมาแล้วที่เราออกเดินทางขึ้นล่องมาตามแม่น้ำสายนี้” นางนวลเฒ่าเริ่มต้นเล่าถึงเรื่องราวของนกนางนวลผู้มีหน้าที่นำทางฝูงปลาบึกในแม่น้ำโขง “เรื่องราวของพวกเราถูกเล่าขานบอกต่อกันมาเคียงคู่กับปลาบึกอยู่เสมอว่า เมื่อใดที่มองเห็นนกนางนวลบินขึ้นมาจากปลายน้ำ นั่นหมายความว่าจะมีปลาบึกว่ายทวนแม่น้ำโขงขึ้นมา แม้พวกเราที่นี่จะเรียกแม่น้ำโขงว่าแม่น้ำล้านช้างก็ตาม” นกเฒ่าปรายตาขึ้นมองเจือง นกนางนวลหนุ่มที่บินขึ้นมาตามแม่น้ำโขงจากคอนผีหลงก่อนเอ่ยต่อไป “แต่พวกเราก็ภาคภูมิใจในภารกิจนี้”

(Chanwibun, 2012, p.15)

แนวความคิดเรื่องคติความเชื่อในมุมมองของชาวบ้านคนลุ่มน้ำโขงเห็นว่าการจับปลาบึกนั้นเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมานานแล้ว เป็นการสื่อสารให้เห็นว่ามนุษย์ให้ความเคารพยำเกรงต่อแม่น้ำโขง หรือจะเรียกว่ามีสำนึกอันดีงามต่อท้องน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตของพวกเขา ดังจะเห็นได้จากความเชื่อว่าปลาบึกไม่ใช่ปลาธรรมดาทั่วไป ก่อนออกล่าปลาบึกจึงต้องมีพิธีกรรมก่อนเสมอ โดยเฉพาะคนหาปลาเชื่อว่า ปลาบึกเป็นปลาที่มีเจ้าของ มีภูตผีคุ้มครอง บ้างก็นับถือปลาบึกเป็นเสมือนปลาเทพเจ้าแห่งแม่น้ำโขง การจับปลาบึกช่วงปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนมิถุนายน ประมาณ 6 สัปดาห์ ซึ่งต้องเริ่มต้นด้วย การบวงสรวงเทพยดาผู้คุ้มครองแม่น้ำโขง และเทพแห่งปลาบึก เพื่อขอจับ

ปลาบึกตามฤดูกาล เป็นพิธีกรรมอันในอดีต พิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก จะทำกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก่อนที่จะเริ่มฤดูกาลจับปลาบึก โดยสังเกตจากธรรมชาติ คือ ดอกซอมพอ (ดอกหางนกยูง) บาน นกนางนวลบินมาเป็นกลุ่มก้อน ปลาเริ่มนำมาก่อน หลังจากนั้นปลาบึกก็จะตามมา จากมุมมองและการช่างสังเกตในธรรมชาติของมนุษย์นี้จึงเสมือนเป็นการถอดรหัสธรรมชาติ อันเกิดจากการสั่งสมภูมิปัญญาที่มนุษย์เข้าใจปรากฏการณ์ของธรรมชาติ แล้วผูกโยงเข้าสู่การดำรงชีวิตด้วยการเตรียมตัวออกล่าปลาบึก ดังตัวอย่าง

> *...เมื่อปีที่แล้วเขายังเห็นอุ๊ยอินคำหัวเราะเริงร่าอยู่ในงานเฉลิมฉลองของหมู่บ้าน แกเป็นมือตีโหม่งให้กับวงสะล้อซอซึงของขบวนแห่ในวันสงกรานต์ โดยมีรถชักลากพระพุทธรูปไปตามถนนสายหลักของเมืองให้ชาวบ้านได้สรงน้ำเพื่อเป็นสิริมงคลในวันปีใหม่เมือง ...และชวนไปทำบุญที่วัดพระแก้วพอถึงวันที่ 18 เมษายน อุ๊ยอินคำชวนเขาไปดูพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกที่พิพิธภัณฑ์ปลาบึกตรงหน้าวัดหาดใคร้ ซึ่งมีการทำพิธีบวงสรวงกันอย่างยิ่งใหญ่ทุกปีก่อนที่เหล่าพรานปลาบึกจะออกไหลมอง อีกสองวันต่อมา อุ๊ยอินคำพาเขาไปร่วมกับชาวบ้านวัดหลวงทำพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อผาถ่าน และทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ จนเขานึกแปลกใจว่าเหตุใดคนหาปลาแก่ ๆ คนหนึ่งจึงให้ความสำคัญกับพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายถึงเพียงนี้ ทั้งที่เขาคิดว่ามีมากคนมองไม่เห็นถึงความสำคัญของประเพณีอันดีงามเหล่านี้อีกต่อไปแล้ว...*
>
> (Chanwibun ,2010, p.16)

> *....ดอกซอมพอบานเมื่อไหร่ ฤดูกาลล่าปลาบึกก็จะมาถึง .....ซอมพอก็ดอกหางนกยูงนั่นละ คนที่นี่เขาเรียกว่าดอกซอมพอ และจุดสังเกตอีกอย่างคือนกนางนวล อุ๊ยบอกว่าถ้าเห็นนกนางนวลบินขึ้นมาละก้อ พรานปลาจะเริ่มออกไหลมองบึกกันเพราะว่าปลาบึกจะตามฝูงนกนางนวลขึ้นมา*
>
> (Chanwibun, 2010, p.48)

กลวิธีในการเล่าเรื่องนี้นอกจากจะเล่าถึงวัฒนธรรมประเพณีแล้วผู้เขียนยังแทรกแนวคิดการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง แสดงให้เห็นว่า สิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วนมีสิทธิ์ในการร่วมเป็นเจ้าของทรัพยากรในนิเวศวิถีอย่างเท่าเทียมกัน ดังตัวอย่าง

“ชาวบ้านร่วมกันทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำโขง มีพระมาสวดพระพุทธมนต์เสร็จแล้วมีพิธีการสู่ขวัญเพื่อนำขวัญกลับมาสู่แม่น้ำโขงอีกครั้ง จากนั้นมีการดอกไม้ให้ล่องไหลไปตามสายน้ำ น่าเสียดายที่คนจีนไม่ได้เห็นการทำพิธีบูชาแม่น้ำในครั้งนี้ เพราะมันคงทำให้พวกเขาพอจะเข้าใจได้ว่า มนุษย์เราควรมีความเคารพศรัทธาแม่น้ำเฉกเช่นที่เราเคารพและศรัทธาในตัวเอง ...ครั้นทำพิธีจนเสร็จครูใหญ่ขอร้องให้ทุกคนช่วยกันเก็บขยะและทำความสะอาดผาฟ้า ให้สะอาดเอี่ยมเหมือนไม่เคยมีมนุษย์หน้าไหนได้ล่วงเกินมาก่อน จะคงเหลือไว้ก็เพียงป้ายผ้าผืนใหญ่ที่ขึงขึ้นกลางผาฟ้า ด้วยถ้อยความว่า “เคารพธรรมชาติและศรัทธาในความเท่าเทียมกันของมนุษย์”

(Chanwibun, 2010, pp.156-157)

แนวคิดการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง คุณค่าของสรรพสิ่งมีความเชื่อมโยงถึงกันในฐานะที่เป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน เป็นการประจักษ์แจ้งตัวตนของสิ่งมีชีวิต ด้วยว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีคุณค่าในตัวเอง และมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ผลิตและฐานะเป็นผู้บริโภค ดังที่ Harding (2006, p.35) กล่าวว่า มนุษย์ไม่ควรเป็นสายพันธุ์ที่สูงส่งกว่าสิ่งอื่น และไม่มีสิทธิ์ที่จะบริหารจัดการหรือควบคุมสิ่งมีชีวิตอื่นในธรรมชาติ เพราะเราเป็นหนึ่งในสมาชิกของชุมชนสิ่งมีชีวิตเท่านั้น มนุษย์จึงควรตระหนักในความเป็นโลก ที่รวมทั้ง ผืนดิน ภูเขา ป่า อากาศ พืชและสัตว์ และให้ความเคารพต่อทุกสิ่งในฐานะสิ่งมีชีวิต ดังตัวอย่าง

...แม่น้ำที่ไหลไกลมาจากดินแดนหลังคาโลกแหล่งกำเนิดแห่งชีวิต กี่ช่วงตอนกันที่ถูกปิดด้วยกำแพงเขื่อน อย่างนี้แล้วจะมีน้ำที่ไหน หลงเหลือให้ไหลจนไปถึงทะเลจีนใต้ มันได้แต่นึกถึงเพื่อนปลาบึกและผู้คนท้ายน้ำด้วยความเศร้าเสียใจ จากความรู้สึกเศร้าเสียใจแปรเปลี่ยนเป็นความคุกรุ่นโกรธแค้นอยู่ในใจเจืองรู้สึกคับแค้นชิงชังจนนึกอยากจะทุบทำลายกำแพงเขื่อนให้ย่อยยับอับปาง แต่มันจะทำเช่นนั้นได้อย่างไรแม้ว่ามันจะมีเพื่อนนับหมื่นแสน ก็ยากจะทลายกำแพงอันแข็งแกร่งเหล่านี้ลงได้มันต้องใช้กำลังพลสักเท่าไหร่กันที่จะสามารถทำเช่นนั้นได้เจืองไม่แน่ใจเลย

(Chanwibun , 2012, p.145)

“ความสัมพันธ์ของปลากับหินผาเหล่านั้น พืชพรรณไม้น้ำที่เป็นอาหารของปลา ในเมื่อพืชพรรณเกิดขึ้นตามแก่งผา ตามดอนตามหาด ปลาจึงเข้ามาอาศัยหากิน และวางไข่ และเลี้ยงลูกจนเติบโตก่อนจะว่ายน้ำกลับไปตามน้ำ เพราะฉะนั้นเกาะแก่งหินผาจึงเป็นเหมือนกับบ้านของปลา และก็คงเป็นเหมือนแม่ที่คอยให้อาหารแก่พวกเราที่เป็นมนุษย์ ระเบิดแก่งหินก็เหมือนกับฆ่าแม่ของเรา

(Chanwibun, 2012, p. 119)

2.3 กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านตัวละคร ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในนวนิยายในการดำเนินเรื่อง Manlikamat (2005, pp.111-112) กล่าวว่า ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเนื้อเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคนหรือเทียบเท่าคนก็ได้ ตัวละครในเรื่องจะต้องเหมือนมนุษย์ (หรือใกล้เคียงที่สุด) แต่จะต้องไม่ใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่ง มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นบุคคลจริงในจดหมายเหตุ ตัวละครจึงเป็นผู้ดำเนินเรื่องโดยแสดงถึงลักษณะต่างๆ 2 กลวิธี คือ ผู้แต่งบรรยายเอง และตัวละครในนวนิยายกล่าวเองในบทสนทนา Tailangkha (2017, pp.77-81) กล่าวถึงการนำเสนอความรู้สึกและความคิดของตัวละคร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครมากขึ้น วิธีการที่จะถ่ายทอดคำพูด ความคิดและความรู้สึกของตัวละครมีหลายแบบ เช่น ผู้เล่าเรื่องสรุปความคำพูดหรือความคิดของตัวละครหรือรายงานผู้อ่าน อาจใช้บทพูดเดี่ยวในใจหรือกระแสสำนึก หรือวิธีที่ผู้เล่ายกคำพูดของตัวละครอาจเป็นการยกคำพูดของตัวละครมานำเสนอโดยตรงก็ได้

วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้ตัวละครเป็นผู้นำเสนอทัศนะหรือแนวคิด โดยในการนำเสนอแนวคิดผ่านตัวละครผู้เขียนจะค่อย ๆ แทรกไว้ในการดำเนินเรื่องของตัวละคร โดยที่การนำเสนอแนวคิดผ่านตัวละครซึ่งจะมีทั้งเป็นการเสนอแนวคิดผ่านกระแสสำนึกของตัวละครและการเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาของตัวละครปะปนกันไป ดังตัวอย่าง

...เจืองหวนคิดไปถึงห้วงยามที่มันกำลังเดินอยู่บนหากดอนแวงเกาะดอนขนาดใหญ่บริเวณหน้าวัดหาดไคร้ เฝ้ามองดูปลาบึกทั้งคู่ถูกหามขึ้นไปบนฝั่งและลับหายไปกับถนนหนทางของเมืองเชียงของ มันคาดเดาไม่ถูกว่าปลาบึกคู่นั้นจะถูกนำพาไปแห่งหนใด

(Chanwibun, 2012, p. 17)

แนวคิดการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง ที่เห็นว่าวิทยาการการขยายพันธุ์ปลาบึกเป็นผลมาจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ได้ประสบความสำเร็จ แต่ในแง่ของคุณค่าของชีวิตนั้น การตักตวงผลประโยชน์จากชีวิตปลาบึกด้วยการรีดไข่ เกิดจากมุมมองที่เห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือกำเนิดมาเพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์ คุณค่าของสรรพสิ่งถูกกำหนดเพื่อมนุษย์ การจับสัตว์เพื่อการวิจัยและทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่อ้างว่าการกระทำเพื่อดำรงหรือขยายเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต อีกมุมมองถือเป็นการทารุณสัตว์เพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์ การจับสัตว์จึงไม่ได้เป็นเพียงเพื่อปัจจัยการดำรงชีวิตที่สำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ แต่รวมไปถึงการเอาชนะ การควบคุมธรรมชาติ การคุกคามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ด้วย ดังตัวอย่าง

> *...พวกเขาช่วยกันจับยึดให้ปลาบึกพลิกร่างหลายท้อง ครู่ต่อมาใครคนหนึ่งก็ขึ้นไปนั่งทับบนท้องของปลา กดคลึงบริเวณท้องแล้วพยายามรีดไข่ออกมาใส่ในอ่างพลาสติกขนาดใหญ่ ถึงตอนนี้เด็กหนุ่มก็ออกอาการพะอืดพะอมขยักขย้อนในช่องท้องและรู้สึกขมปร่าในปาก เขารีบเบือนหน้าหนีและถอยออกมา พาตัวเองกลับขึ้นมายังรถจักรยานที่จอดพิงรั้วเอาไว้ เขาลากจูงมันออกมาด้วยความรู้สึกว่าตัวเองคิดผิดที่อยากเห็นการรีดไข่ปลาบึก ความจริงเขาไม่น่ามาดูเลย ถึงแม้ปลาบึกมันจะใกล้ตายแล้วก็ตาม แต่พอเห็นเช่นนี้มันทำให้เขาอดรู้สึกสงสารมันไม่ได้ ...การได้เห็นชะตากรรมของปลาใหญ่ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ตัวนี้ ทำให้เขาอดนึกถึงเกาะแก่งหินผาในแม่น้ำโขงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นในนามของอะไรก็แล้วแต่ สำหรับเขาแล้วชะตากรรมของแม่น้ำโขง เกาะแก่งหินผา หรือปลาบึกก็คงไม่ได้แตกต่างกันมากนัก เมื่อได้รู้ว่ายังมีผู้คนอีกมากมายที่กำลังจับตาจ้องมองดูอยู่อย่างหื่นกระหาย*
>
> (Chanwibun, 2010, p.126)

ตัวละคร “อุ๊ยอินคำ” ในเรื่องสายน้ำและชายชรา:เรื่องเล่าจากผีคอนหลง ช่วยสนับสนุนแนวคิดในการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง เป็นความพยายามปรับเปลี่ยนสำนึกให้กับผู้อ่านให้หันมารักษ์และหวงแหนธรรมชาติและนิเวศวิถีด้วยการแสดงตัวตนชัดเจนในเรื่องสำนึกที่ดีงาม เห็นได้จากการลุกมาประกาศตนยอมตาย เพื่อขัดขวางมิให้มีการระเบิดแก่งหินในแม่น้ำโขง

...ถ้ามันมาระเบิด ผมจะไปนั่งให้มันระเบิดพร้อมกับมะหินมะผาพวกนั้น เพราะมะหินมะผามันเป็นชีวิตของเรา เป็นชีวิตของทุกคน

(Chanwibun, 2010, p.118)

รวมถึงการที่อุ๊ยอินคำเฝ้าฝันว่าแม้ตายไปแล้วก็ยังอยากเกิดมาเป็นปลาบึกเพื่อปกปักษ์รักษาแม่น้ำโขงดังข้อความว่า ....บางทีข้าอาจกลับมาอยู่ที่นี่ก็ได้ กลับมาเกิดเป็นปลาบึกอีกครั้งหนึ่ง ข้าจะได้คอยดูแลปกป้องน้ำของอยู่ที่นี่

(Chanwibun, 2010, p.131)

สำนึกอันดีงามของตัวละครที่มีต่อระบบนิเวศของแม่น้ำโขง จึงไม่ได้สื่อผ่านแต่วิธีการชูป้ายประท้วงคัดค้าน ยอมตาย ด้วยจิตวิญญาณที่กล้าแกร่งของอุ๊ยอินคำเท่านั้น แต่สำนึกของชายชรายังเปี่ยมด้วยคุณค่า สื่อสะท้อนถึงแนวทางของการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผ่านระบบและกลไกของกลุ่มอนุรักษ์ชาวบ้านกับนักวิจัยชุมชน “อุ๊ยอินคำ” ส่งสารผ่านตัวละครชื่อ “มอน” หลานชายในเรื่องด้วยบทบาทสถานะการศึกษา กับคนรุ่นใหม่ได้อย่างน่าสนใจ ดังข้อความว่า

สองตาหลานเข็นรถเข้ามาจอดในบ้านและร่วมกินอาหารกับหนุ่ม ๆ ที่มาอยู่ช่วยครูใหญ่ทำงานอนุรักษ์แม่น้ำโขงในนามของกลุ่มรักษ์เชียงของ “วันพูกทางผมจะมีการประชุมเรื่องความก้าวหน้าของโครงการสร้างเขื่อนกับระเบิดแก่ง อยากให้ลุงอินคำมาร่วมด้วย ผมจะเชิญลุงขึ้นพูดด้วย” ครูพูดขึ้นหลังเสร็จสิ้นมื้ออาหาร “วันพูกหรือจัดประชุมที่ไหนครับ” “ที่ทิชเช่อร์แคมป์ครับตอนเก้าโมงเช้า” “ได้ครับผมจะไป” แกรับปาก

(Chanwibun, 2010, p. 101)

กลุ่มอนุรักษ์กับชาวบ้านเข้าร่วมกันต่อต้านคัดค้านการระเบิดแก่งจึงยังคงรักษาคอนผีหลงไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ .....เด็กหนุ่มได้ยินเสียงประกาศชื่อของอุ๊ยคำ และมองเห็นชายชรายืนและเดินตัวงอขึ้นไปนั่งหน้าบนเวที มีนักข่าวหลายคนกรูกันเข้าไปถ่ายรูป และถ่ายวีดีโอเพื่อบันทึกช่วงเวลาที่สำคัญไว้

(Chanwibun, 2010, pp.116-117)

การชี้ให้เห็นถึงปัญหาของชุมชนลุ่มน้ำโขง จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีคิดของผู้คนในสังคม เพราะวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องพึ่งพาปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและนักเขียนเป็นสมาชิกของสังคมด้วย

ผู้เขียนใช้ตัวละครนำเสนอแนวคิดการมองโลกตามความเป็นจริงและสรรพสิ่งโดยผ่านบทสนทนาประกอบด้วยปรากฏดังเช่นบทสนทนาระหว่าง “เจือง” นกนางนวลหนุ่มกับ “เทียน” นกนางนวลเฒ่า เป็นการนำเสนอวิกฤติปัญหาที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และผลจากการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ ดังข้อความว่า

> *“ข้าเพิ่งตระหนักรู้ถึงพิษภัยของกำแพงหินนั่นก็ยามนี้เอง ข้าคิดถึงเพื่อนที่อยู่ท้ายน้ำแล้วรู้สึกเครียดแค้นแทนพวกเขาไม่ได้ เพียงแค่กำแพงเขื่อนแห่งเดียวก็แทบจะทำให้มวลชีวิตอับปางกันหมดแล้ว แต่นี่กลับมีมากมายเหลือเกิน ท่านมองดูแม่น้ำยามนี้สิ ข้าไม่กล้าจินตนาการถึงอนาคตเลย” เจืองพูดขึ้นด้วยความรู้สึกเศร้ารันทด “ข้าเข้าใจว่าเจ้ารู้สึกอย่างไร แต่เราจะทำอย่างไรได้เล่า”*
>
> (Chanwibun, 2012, p.151)

> *“ช่างมันเถอะความจริงแล้วฉันไม่ได้คิดอยากหาคำตอบจริงจังนัก เพราะถึงอย่างไรมันก็เป็นเรื่องของมนุษย์ หากแต่สิ่งที่พวกเขาทำไม่ก่อผลกระทบต่อชีวิตอื่นก็คงจะดี แต่ถ้าหากสิ่งที่พวกมนุษย์ทำมีผลกระทบต่อดิน น้ำ ฟ้าและอากาศแล้ว ชีวิตเล็ก ๆ อย่างพวกเราคงจะลำบาก” เจืองพูดด้วยความรู้สึกเศร้าสลด*
>
> (Chanwibun, 2012, p.17)

ผู้แต่งให้นกนางนวล “เจือง” แสดงแนวความคิดการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งด้วยจิตสำนึกความรักในระบบนิเวศของลุ่มน้ำโขง สำนึกของความรู้สึกที่ดีมีความห่วงใยผลกระทบของระบบนิเวศ ที่มาจากความเจริญและการพัฒนาเทคโนโลยีของมนุษย์ เป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของชุมชนลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีคิดของผู้คนในสังคม เพราะวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องพึ่งพาปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและนักเขียนเป็นสมาชิกของสังคมด้วย

กล่าวโดยสรุป กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้กลวิธีการนำเสนอแนวคิด 3 กลวิธี คือ กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านการเล่าเรื่องและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านตัวละคร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขง ของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล พบว่า สิ่งสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณกรรมคือความคิด ความเชื่อที่เชื่อมโยงกับภาษาและเรื่องเล่ารวมทั้งจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึก Praditatsanee (2016, p. 538) กล่าวว่า สิ่งเหล่านี้คือองค์ประกอบที่มีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม กระบวนทัศน์ใหม่ที่มองว่ามนุษย์เป็นเพียงสมาชิกหนึ่งในชุมชนแห่งสรรพชีวิตที่ต้องพึ่งพิงอิงอาศัยสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และจำเป็นต้องเคารพกฎเกณฑ์ของชุมชนและสิทธิการดำรงอยู่ของสมาชิกอื่นๆ ตัวบทวรรณกรรมสิ่งแวดล้อมเน้นถึงความสำคัญของการเริ่มแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับความรู้สึกและจิตใจก่อน

Sankhaphanthanon (2013, p. 91) กล่าวว่า มนุษย์มีกระบวนทัศน์หรือระบบความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แสดงถึงความสำนึกและตระหนักรู้ในสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการเคารพและเกื้อกูลต่อชีวิตอื่นรวมถึงสำนึกที่จะธำรงรักษาสายสัมพันธ์ดังกล่าวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตามวิถีคิดและภูมิปัญญาแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขง ของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล มีความสอดคล้องกับ Thatsakhon and Sortip (2018) ได้เขียนถึงสำนึกนิเวศที่ถูกนำเสนอผ่านนวนิยายเรื่องสายน้ำและชายชราเรื่องเล่าจากคอนผีหลง ซึ่งปรากฏสำนึกนิเวศหลัก 2 ประการคือ สำนึกนิเวศที่เป็นภัยต่อธรรมชาติและสำนึกนิเวศที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขง ของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล มาจากอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากลุ่มน้ำโขง ลักษณะแนวคิดและวิธีการนำเสนอที่ช่วยกระตุ้นเตือนและสร้างจิตสำนึกให้กับผู้อ่านให้ได้ปรับมุมมอง และใส่ใจในคุณค่า พร้อมที่จะร่วมแก้ไขวิกฤติปัญหา ที่เกิดจากการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงได้ ลักษณะของแนวคิดมีดังนี้

วรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรม ได้นำเสนอแนวคิดไว้ 3 แนวคิดดังนี้ คือ การมองโลก ประกอบด้วย การมองโลกตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งและการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่ง วิถีวัฒนธรรมและคติความเชื่อ และวิถีธรรมชาติ แนวคิดทั้งหมดนี้จะก่อให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรหรือสรรพสิ่งอื่นขึ้น

กลวิธีการนำเสนอในวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล ผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรม ได้นำเสนอกลวิธีไว้ 3 กลวิธี ดังนี้คือ กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านโครงเรื่อง กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยการเล่าเรื่อง และกลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านตัวละคร กลวิธีการนำเสนอแนวคิดทั้ง 3 กลวิธี นี้ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นท่าทีของผู้แต่งได้จากวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงทั้งสองเรื่องคือ สายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และการกลับมาของนกนางนวลของวุฒิศานต์ จันทร์วิบูล จึงนับได้ว่านวนิยายทั้งสองเรื่องนี้มีคุณค่าที่จะช่วยสร้างจิตวิญญาณให้มนุษย์รักและรักษาระบบนิเวศให้คงอยู่ร่วมกับความเจริญของสังคมอย่างเกื้อกูล

References

Bunprakop, P. (1996). **Kan khian sangsan rueangsan-nawaniyai** (In Thai) [Writing the creative short story and novel]. Bangkok. dokya.

Chanwibun, W. (2010). **Sainam lae chai chara rueang lao chak khon philong** (In Thai) [Stream and Old Man: a tale from channel of ghost]. Bangkok: Penthai Pubishing.

Chanwibun, W. (2012). **Kan klap ma khong nok nangnuan** (In Thai) [Returning of Seagull] Bangkok: Roopchan.

Harding S. (2006). **Animate Earth : Science,Intuition and Gaia.** Bangkok. Suanngoen mi ma.

Manlikamat, K. (2000). **Wannakhadi wichan** (In Thai) [Literary criticism]. (10th ed.). Bangkok. Ramkhamhaeng University.

Manlikamat, K. (2005). **Wannakhadi wichan** (In Thai) [Literary criticism] (12 rd ed.). Bangkok. Ramkhamhaeng University.

Nukunkit, S. (2000). **Wannakam thai patchuban** (In Thai) [Thai literature]. Bangkok. S.R Printing.

Praditthatsanee, D. (2016). **Phinit panha singwaetlom phan mummong wannakam Amerikan ruamsamai** (In Thai) [Examining environmental problems through the perspective of contemporary American literature]. Bangkok : Chulalongkorn University.

Sangkhaphanthanon, T. (1996). **Wannakamwichan** (In Thai) [Literary criticism]. Pathumthani: Nakorn Publisher.

Sangkhaphanthanon, T. (2010). **Wannakam wichan choeng niwet : wathakam thammachat lae singwaetlom nai wannakam thai** (In Thai) [Ecological criticism literature: natural discourse and Environment in Thai literature] (Doctoral disertation). Narasuan University, Phitsanulok.

Sangkhaphanthanon, T. (2013). **Wannakhadi sikhiao krabuanthat lae wathakam thammachat nai wannakhadi thai** (In Thai) [Green literature, paradigms and natural discourses in thai literature]. Pathumthani: nakorn.

Tailangkha, S. (2017). **Sat lae sin haeng kan lao rueang** (In Thai) [The science and art of storytelling]. Bangkok: Kasetsart Universty.

Thatsakorn Y. & Sorthip, M. (2018). **Samnuek niwet lummaenamkhong nai nawaniyai sainam lae chaichara : rueanglao chak khonphilong** (In Thai) [Ecological Conscience the Mekong River in novel] Humanities and Social Sciences, 35 (3), 90-113.

Thepphayasuwan, B. (1996). **Waen wannakam** (In Thai) [Critical Viewpoint]. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.

Thiansawangchai, S. (2017). **Suan lang ban : kanyiaoya khong thammachat lae theknoloyi nai thana tuarai** (In Thai) [Suanlangban : Healing of Nature with Technology as the Villain]. Humanities Journal, 24 (1), 274-301.

พระวอ - พระตา : ลักษณะวีรบุรุษในวรรณกรรมใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว

Phra Wo Phra Ta : Heroic characteristics in palm leaf manuscript in the National Library of Laos.

อรรถพล ธรรมรังษี / Attapol Thammarungsee

.....

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University

Email: thummarungsri@gmail.com

Received: May 24, 2020
Revised: December 5, 2020
Accepted: December 13, 2020

Abstract

The objective of this article was to study and understand the presentation of the heroic Characteristics of Phra Wo Phra Ta in palm leaf manuscript in the National Library of Laos, which was edited by Attapol Thammarangsee. Phra Wo Phra Ta was regarded as an important person in the history that was outstanding as the northeastern Thai hero. From the study, it was found that the heroic Characteristics of Phra Wo Phra Ta was seen in 2 characteristics: the image of the leader and the image of a brave general. Through tactics of playing words, use of rhetoric, pictures, metaphors, use of synonyms, such personality traits have helped to further emphasize the heroic traits. Presentation of such heroic traits It reflects the point of view of the author to Phra Wo Phra Ta. That the local hero looked at Bandoo BanKae of Southern Laos in the past. It is also another data set that focused

on the existence and the father-son relationship between Phra Wo Phra Ta which were a great contribution to the study of local history, Nong Bua Lam Phu Province, etc. and the Isan region of Thailand.

Key words: Phra Wo Phra Ta, heroic Characteristics

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจการนำเสนอลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาในเอกสารใบลานฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว ปริวรรตโดย อรรถพล ธรรมรังษี ทั้งนี้พระวอพระตาถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ที่มีความโดดเด่นในฐานะวีรบุรุษท้องถิ่นอีสานของไทยและลาวบางพื้นที่ จากการศึกษาพบว่ามีการนำเสนอลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาใน 2 ลักษณะ คือ ภาพลักษณ์ผู้เป็นผู้นำ ภาพลักษณ์แม่ทัพผู้หาญกล้า ผ่านกลวิธีการเล่นสัมผัสคำ การใช้โวหารภาพพจน์ อุปมา การใช้คำไวพจน์ ลักษณะบุคลิกดังกล่าวได้ช่วยเน้นลักษณะวีรบุรุษให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การนำเสนอลักษณะวีรบุรุษดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้ประพันธ์ที่มีต่อพระวอพระตาว่าเป็นวีรบุรุษท้องถิ่นบ้านดู บ้านแกของลาวใต้ในอดีต อีกทั้งยังเป็นอีกหนึ่งชุดข้อมูลที่เน้นย้ำการมีตัวตนและความสัมพันธ์เป็นพ่อกับลูกกันระหว่างพระวอกับพระตา ซึ่งเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ฯลฯ และภาคอีสานของไทย

คำสำคัญ: พระวอ-พระตา, ลักษณะวีรบุรุษ

บทนำ

พระวอพระตาเป็นบุคคลที่มีชื่อปรากฏในประวัติศาสตร์สองฝั่งโขงทั้งในประวัติศาสตร์ไทยและลาว ถูกบันทึกทั้งในรูปของเอกสารลายลักษณ์และเรื่องเล่ามุขปาฐะในท้องถิ่น มีการเล่าขานสืบต่อจนกลายเป็นวาทกรรม (discourse) ที่สะท้อนถึงความเก่าแก่ยาวนานในความทรงจำของผู้คนบนพื้นที่ภาคอีสานของไทยโดยเฉพาะในจังหวัดหนองบัวลำภู อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ฯลฯ ด้วยคำกล่าวที่ว่า “ตั้งแต่ปางพระวอพระตาพุ้น” สะท้อนให้เห็นร่องรอยทรงจำที่เกี่ยวกับพระวอพระตา วาทกรรมดังกล่าวได้

สร้างข้อสงสัย ชวนใคร่รู้ให้กับผู้เขียนในการศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของพระวอพระตา ทั้งนี้นับตั้งแต่สามทศวรรษที่ผ่านมาในแวดวงวิชาการให้ความสนใจสืบค้นและนำเสนอเรื่องราววรรณกรรมประวัติศาสตร์จากเอกสารใบลาน เรื่องราวเกี่ยวกับพระวอพระตาจากเอกสารใบลานที่ได้ถูกนำมาปริวรรตจัดพิมพ์จากตัวอักษรธรรมเป็นอักษรไทยในรูปแบบของหนังสือ มีการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 ในชื่อเรื่องว่า ประวัติเมืองอุบลราชธานี ปริวรรตโดย ปรีชา พิณทอง ต่อมาปี พ.ศ. 2560 มีการปริวรรตจัดพิมพ์เรื่องพระวอพระตาฉบับของหอสมุดแห่งชาติลาว เป็นอีกสำนวนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษาวรรณกรรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสองฝั่งโขง ซึ่งเหตุการณ์พระวอพระตาเกิดขึ้นในช่วงแผ่นดินพระเจ้าสิริบุญสารแห่งนครเวียงจันทน์ ช่วงเวลาดังกล่าวตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (สมเด็จพระเจ้าเอกทัศน์) กรุงศรีอยุธยาตอนปลายเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

พระตาเป็นนายกองนอก ขุนนางราชสำนักเวียงจันทน์ มีลูกทั้งหมด 7 คน เป็นผู้ชาย 3 คนคือ พระวอ ท้าวคำผง ท้าวทิดพรม เป็นผู้หญิง 4 คน ขณะนั้นมีความขัดข้องใจกับพระเจ้าสิริบุญสาร ด้วยพระองค์ต้องการขอลูกของพระตาไปเป็นนางสนมและมหาดเล็ก พระตาผู้เป็นพ่อไม่ยอมยกลูกให้ ด้วยเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจข่มเหงรังแกตนจึงได้ชักชวนเหล่าขุนนางที่เคารพนับถือตนอพยพออกจากเวียงจันทน์มุ่งหน้าไปทางทิศใต้เพื่อหวังสร้างบ้านเมืองใหม่ไม่ขึ้นกับนครเวียงจันทน์อีกต่อไป เมืองใหม่ที่พระวอพระตาอพยพมาอยู่คือหนองบัวลำภู (พ.ศ. 2302) ภายหลังที่พระเจ้าสิริบุญสารแต่งทัพมารบหลายครั้งไม่สามารถตีหนองบัวลำภูแตกได้ จึงได้ขอกำลังทัพจากเชียงใหม่มาช่วยตี เหตุที่พระองค์ต้องการกำจัดพระวอพระตาเพราะเป็นผู้มีกำลังไพร่พลจำนวนมาก อาจส่งผลต่อความมั่นคงในราชบัลลังก์ของพระองค์ ซึ่งต่อมาพระวอพระตาหลบหนีทัพเวียงจันทน์ลงไปทางใต้ขอพึ่งพระเจ้าไชยกุมาร ฯ แห่งนครจำปาสัก พร้อมพากองครัวและหัวหน้าไพร่พลแยกกันตั้งบ้านเรือนในสถานที่ต่าง ๆ พระวอพระตาได้ไปพักตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านดู่ บ้านแกในเขตเมืองจำปาสักเป็นการตั้งบ้านเรือนครั้งสุดท้ายก่อนเสียชีวิต

การยกทัพเข้าต่อสู้รับทัพกับฝ่ายนครเวียงจันทน์ที่สมรภูมิบ้านดู่ บ้านแก ส่งผลทำให้ท้าวคำผงต้องเข้าสวามิภักดิ์ต่อฝ่ายพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรีเพื่อขอกำลังต้านทัพเวียงจันทน์ การเสียชีวิตของพระวอผู้เป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระเจ้าตากสิน ถือเป็นเหตุผลหนึ่งที่พระองค์สั่งให้ยกทัพเข้าตีนครเวียงจันทน์ เนื่องจากขณะนั้นเวียงจันทน์ฝักใฝ่กับพม่าที่เข้าครอบครองเมืองเชียงใหม่อยู่ พร้อมทั้งได้กวาดต้อนผู้คนจากฝั่งซ้ายมาฝั่งขวาแม่น้ำโขง

นำพระแก้วมรกต ของมีค่าต่าง ๆ รวมถึงราชบุตรพระเจ้าสิริบุญสารมาเป็นองค์ประกันที่กรุงธนบุรี และยังได้มีการสถาปนาหัวเมืองประเทศราชของสยามแถบลุ่มน้ำโขงในลำดับต่อมา เมืองหนองบัวลำภู ภูมิหลังพื้นที่สร้างภาพลักษณ์ของพระวอ พระตา เดิมหนองบัวลำภูเคยเป็นบ้านเป็นเมืองมาก่อน ปรากฏหลักฐานในตำนานขุนบุรม

ราชาธิราชฉบับใบลานหอสมุดแห่งชาติลาว เรียกชื่อว่า “เมืองหนองบัว” ในยุคพระเจ้าฟ้างุ้มแห่งอาณาจักรล้านช้าง มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ โดยกล่าวว่า *“...ขุนใหญ่ขอบเมืองแก่นท้าว เจ้าเมืองหนองบัว เจ้าเมืองทรายขาวเอาด่านสามหมื่น ขุนทั้งมวลฝูงนี้พระยาฟ้าใช้ให้รักษาขอบเมืองล้านช้างแล...”*

ภาพที่ 1 ภาพไมโครฟิล์มเรื่องขุนบุรมราชาธิราช ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 43-44 ฉบับวัดหมื่นนา บ้านหมื่นนา เมืองหลวงพระบาง หอสมุดแห่งชาติลาว

เมืองหนองบัวลำภูได้ถูกกล่าวถึงอีกครั้งในช่วงรัชสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งอาณาจักรล้านช้างนครเวียงจันทน์ พระองค์ได้พาไพร่พลผู้คนที่ติดตามมาบูรณะวัดวาศาสนาที่เมืองแห่งนี้ ปัจจุบันยังเหลือสถูปและวิหารพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ที่วัดศรีคูณเมือง ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อมาในช่วงการยกทัพมาปราบเมืองเวียงจันทน์ของพระมหาธรรมราชาที่มีสมเด็จพระนเรศวรเสด็จติดตามมาด้วยได้มาพักทัพอยู่ที่หนองบัวลำภูเนื่องจากพระองค์ทรงพระประชวรด้วยไข้ทรพิษ ในข้อนี้ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าการพักรบที่เมืองหน้าด่านของนครเวียงจันทน์ที่หนองบัวลำภูนี้ จะต้องเป็นกองทัพที่มี

กำลังพลมากที่สามารถข่มเมืองหน้าด่านให้สยบยอมแล้วถึงสามารถเข้าพักทัพได้ หรือเข้าตีเมืองหนองบัวลำภูแล้วก็พักทัพ ปัจจุบันมีการสร้างศาลสมเด็จพระนเรศวรไว้ที่สวนสาธารณะหนองบัว

เมื่อถึงยุคพระวอพระตาพากองครัวมายังหนองบัวลำภู ปรากฏในเอกสารฉบับปริวรรตจากใบลานทั้งเรื่องพื้นเมืองอุบลราชธานี เรื่องพื้นเมืองอุบลประวัติเมืองหนองบัวลำภู และเรื่องพระวอพระตาในเอกสารใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ว่าหนองบัวลำภูมีความสำคัญของการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกองครัวพระวอพระตาในอดีต ด้วยภูมินิเวศน์ที่ตั้งเมืองเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่มีบัวขึ้นอยู่ภายในหนองน้ำอยู่ที่ราบเชิงเขาภูพานคำที่ทอดตัวเป็นแนวยาวจากเหนือจรดใต้ ลักษณะดังกล่าวเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ซึ่งมีรายละเอียดของภูมินิเวศ ดังจะเห็นได้จากตัวบทว่า

“...ก็จึงไปเถิงห้องหนองบัวลุ่มภูบึงใหญ่ เป็นท่ากว้างภูคั่นเขตด่านเวียง เป็นที่สุขขะเสิมแท้สวนนาบ่อนเฮ็ดไฮ่ เป็นที่ดงด่านเผิ่งคณาเนื้อเต่าแลน จึงได้พากันตั้งเซาแฮงพักจอด เติมให้ปลุกตูบน้อยเฮือนย้าวต่อกัน...” (Thammarungsee, 2017, p. 83)

จากข้อความที่กล่าวว่า “ภูคั่นเขตด่านเวียง” ชี้ให้เห็นถึงสถานภาพของหนองบัวลำภูในอดีตก่อนที่พระวอพระตาจะมาสร้างบ้านแปงเมืองเคยเป็นเมืองหน้าด่านนครเวียงจันทน์มาก่อน ปัจจุบันยังปรากฏชื่อบ้านนาด่าน (ในเขตอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู) ติดกับช่องข้าวสารพ้องกับชื่อบ้านข้าวสาร อันเป็นช่องเขาแคบ ๆ เส้นทางสัญจรสู่นครเวียงจันทน์

ภาพที่ 2 ภาพช่องข้าวสาร และบ้านนาด่าน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ชื่อบ้านนามเมืองและภูมินิเวศดังกล่าวมีความสอดคล้องกับชื่อ “นครเขื่อนขัณฑ์กาบแก้วบัวบาน” คำเรียกขานว่า “นคร” สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามยกฐานะเป็นรัฐอิสระสร้างความทัดเทียมกับนครเวียงจันทน์ คำว่า “เขื่อนขัณฑ์” ด้วยมีลักษณะของกำแพงภูเขาธรรมชาติขนาดใหญ่โอบกั้นพรมแดนนครเวียงจันทน์กับหนองบัวลำภูในอดีต ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า เขื่อน คงเป็นศัพท์เก่าที่ถูกใช้มานานในกลุ่มวัฒนธรรมล้านช้างและล้านนา โดยมีคำเรียกเขื่อนปรากฏเป็นชื่อเรียกช้างมงคลที่รักษาพระธาตุเจดีย์หลวงเมืองเชียงใหม่ ชื่อ “ไฟแสนเตา ปืนแสนเล่ม หน้าไม้แสนเกี๋ยง **แสนเขื่อนค้าน** ข่มพลแสนดาบแสนด้าม เมฆบังวัน” ส่วนคำว่า “กาบแก้วบัวบาน” หมายถึง ดอกบัวแก้วที่กำลังแย้มบาน ดังนั้น นครเขื่อนขัณฑ์กาบแก้วบัวบ้าน จึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะแค่ตัวเมืองหนองบัวลำภูอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงปราการภูเขาที่เป็นตัวป้องกันหนองบัวลำภู

ภาพที่ 3 ภาพหนองซำช้าง หรือหนองบัว ที่มาของชื่อหนองบัวลำภู

ยุคต่อมา “หนองบัวลำภู” ถูกกล่าวถึงอีกครั้งกับการเป็นฐานทัพขนาดใหญ่ในศึกพระเจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์หรือในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายผู้คนสองฝั่ง

ภาพที่ 4 ภาพบั้งจุ้ม (พงศาวดารลาว) กล่าวถึง จ.ศ. 1192 หรือ พ.ศ.2373 สุวรวงศา (พระปทุมเทวาภิบาล) เป็นเจ้าเมืองหนองคายคนแรกนำครัวจากยโสธรสู่เมืองหนองคาย แต่ในความทรงจำของผู้บันทึกกล่าวว่าเป็นครัวจากหนองบัวลำภู เนื่องจากเจ้าเมืองยโสธรเคลื่อนย้ายไปจากหนองบัวลำภู ซึ่งพระปทุมเทวาภิบาล มีเชื้อสายเมืองหนองบัวลำภู - ยโสธร เหลนพระวอ พระตา ในความทรงจำของบั้งจุ้มเวียงจันทน์ (หอสมุดแห่งชาติลาว)

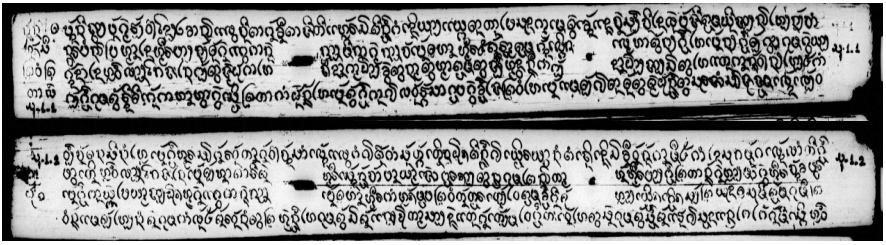
แม่น้ำโขงยังคงมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาตามสภาพสังคม การอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ของผู้คนนอกจากจะมีสาเหตุมาจากสภาพการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจหรือการแสวงหาพื้นที่ทำกินแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการนำพาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานในพื้นที่ภาคอีสานของประเทศไทยในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านภาษา ตัวอักษร วิถีชีวิต จารีตและความเชื่อที่มีความเหมือนและความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมินิเวศน์ ลักษณะดังกล่าวมานี้ได้ถูกนำเสนอออกมาเป็นเรื่องเล่าจนกระทั่งถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในที่นี้ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นที่มาและความสัมพันธ์ของการอธิบายลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตากับเมืองหนองบัวลำภู กระทั่งมีการสร้างศาลหลักเมืองพระวอพระตา เหรียญที่ระลึกและอนุสาวรีย์ในเวลาต่อมา

ภาพที่ 5 ภาพศาล เหรียญพระวอพระตารุ่นสมทบทุนสร้างศาลหลักเมือง พ.ศ. 2518 และภาพอนุสาวรีย์พระวอพระตา บริเวณสวนสาธารณะหนองบัว

ลักษณะของเอกสารใบลานเรื่องพระวอพระตาฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว

ลักษณะเอกสารใบลานเรื่องพระวอพระตาที่นำมาศึกษาฉบับนี้เป็นหนังสือผูกใบลานยาวจารด้วยอักษรธรรมซึ่งได้แบ่งหมวดหมู่การจัดระบบของเนื้อหาเอกสารในหมวดวรรณกรรมประวัติศาสตร์ ตามวิธีการจัดหมวดหมู่การสำรวจเอกสารใบลาน มีทั้งหมด 6 ผูก 38 แผ่นลาน 76 หน้าลาน แต่ละหน้าลานมี 4 บรรทัด เป็นภาพไมโครฟิล์มสำรวจโดยหอสมุดแห่งชาติลาว ที่วัดอำพาวัน เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก ซึ่งอยู่บริเวณตอนใต้ของ สปป. ลาว ติดต่อกับดินแดนประเทศไทยบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 6 ภาพไมโครฟิล์มเรื่องพระวอพระตา ฉบับวัดบ้านโพนทอง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก หอสมุดแห่งชาติลาว

เอกสารใบลานพระวอพระตา ลานที่ 1 หน้าที่ 1 คำขึ้นต้นความว่า *“...บัดนี้ถวายบังคมฮับว่า โดย ๆ ข้าน้อยแล้ว จึงพากันขึ้นพาชีตีแล่น...”* เป็นการเปิดเรื่องด้วยการกล่าวถวายความเคารพครูบาอาจารย์ แล้วบรรยายการเดินทางออกจากนครเวียงจันทน์ ซึ่งมีความแตกต่างจากการขึ้นต้นบทวรรณกรรมพื้นบ้านทั่วไป ผู้เขียนสันนิษฐานว่าน่าจะมีการตัดต่อตอนที่กล่าวถึงเฉพาะพระวอพระตาจากเรื่องพื้นเมืองอุบลราชธานี และเนื้อหาตอนสุดท้ายสิ้นสุดลงตอนที่พระตาพากองครัวไปสร้างบ้านเรือนที่บ้านดู่ บ้านแก ในเขตนครจำปาสัก สปป.ลาวปัจจุบัน ดังตับบทว่า *“...แต่พระตาพามาตั้งบ้านดู่บ้านแก จุลสังกาศราชาได้พันห้อยสามสิบถ้วนนั้น จ.ศ.1311 ปีชวดเข้ามาตั้งเที่ยงจริง เจ้าเอย พระก็อดสายั้งแข็งใจลองเบิ่ง สิบขวบเข้าปีได้อยู่สำบายแท้แล้ว เจ้าเอย...”* (Thammarungsee, 2017, p. 138)

ผู้เขียนสันนิษฐานว่ามีการคัดลอกต่อกันมาโดยปรากฏชื่อผู้จารในตอนท้ายใบลานผูกที่ 3 ว่า

“...ลิจนาแล้วยามแลงเดือนสี่ออกใหม่แปดคำวันสามเณรคำพีได้เขียน ท้าวคำพีมีใจคิดสละเพื่อนำขึ้นใหม่เขียนบ่งามใจสะเพ้อว่าหล่ำแยง นิพพานะปัจจัยโยโหตุ...”

จากข้อความที่ยกมาพบว่า จารเสร็จช่วงเวลาเย็นวันอังคาร ขึ้นแปดค่ำเดือนสี่ สามเณรคำพี เป็นผู้เขียน แต่ไม่ได้ระบุช่วงเวลาหรือว่าสร้างปีใด เมื่อคำนวณวันและช่วงเวลาดังกล่าวพบว่าเอกสารถูกสร้างขึ้น พ.ศ. 2400 ราว 163 ปีล่วงมาแล้ว

ภาพที่ 7 ภาพปฏิทินวันขึ้น 8 ค่ำเดือน 4 ตรงกับวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2400

การบันทึกวรรณกรรมแบบจารีตในวัฒนธรรมล้านช้างมักบันทึกเรื่องราวทางโลกและทางธรรม โดยใช้อักษรไทน้อยบันทึกเรื่องราวทางโลกมากกว่าอักษรธรรม เพราะอักษรธรรมนิยมบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงได้ชื่อว่าอักษรธรรม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการใช้อักษรธรรมบันทึกวรรณกรรมประวัติศาสตร์เรื่องพระวอพระตาในใบลานฉบับนี้ ซึ่งผู้จารยังได้บันทึกความปรารถนาเพื่อเข้าสู่นิพพานในตอนสุดท้ายที่กล่าวว่า “นิพพานะปัจจัยโยโหตุ”

ลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตา

การศึกษาลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาผู้เขียนได้ศึกษาตัวบทวรรณกรรมเรื่องพระวอพระตา การกล่าวถึงลักษณะพระวอพระตาผ่านภาษาสะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์วีรบุรุษในวรรณกรรมใบลาน ซึ่งภาพลักษณ์ (Image) หมายถึง ภาพที่เกิดจากความคิดหรือคิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น มีนักวิชาการนิยามความหมายของภาพลักษณ์ว่า เป็นภาพที่เกิดขึ้นภายใจของเราต่อสิ่งต่าง ๆ กุหลาบ มัลลิกะมาส (Manlikamat, 1999) อธิบายว่าภาพลักษณ์คือภาพในจิตใจที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำในการสร้างให้เกิดความคิด ความรู้สึก ความประทับใจ อาศัยจินตนาการจนเกิดภาพขึ้นในใจของผู้อ่าน

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (Kaeothep, 1992) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ว่าคือบุคลิกลักษณะที่ปรากฏทั้งในด้านบทบาทที่พึงมีต่อตนเอง บทบาทในครอบครัว บทบาทในสังคม โลกทัศน์ต่าง ๆ ที่แสดงออกในที่สาธารณะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการสร้างภาพลักษณ์ของผู้ส่งสาร และการสร้างภาพลักษณ์ของผู้รับสาร จากการศึกษาพบว่าผู้ประพันธ์นำเสนอลักษณะวีรบุรุษโดยการใช้โวหารภาพพจน์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพให้เกิดขึ้นในความคิด ความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ และอรรถรสแก่ของผู้อ่าน เช่น การอุปมาว่าพระตาเปรียบเสมือนฝนที่ให้ความชุ่มเย็นแก่ไพร่พล มีการเล่นสัมผัสคำ การสรรคำ การใช้คำไวพจน์

ลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาที่ถูกนำเสนอในเอกใบลานสารฉบับนี้พบว่ามีการนำเสนอออกมา 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะผู้เป็นผู้นำ 2. ลักษณะแม่ทัพผู้หาญกล้า ผู้ประพันธ์นำเสนอลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาโดยการเลือกสรรคำมาบรรยายให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างภาพลักษณ์ที่กล่าวว่า การใช้คำเพื่อกำหนดหรือสร้าง

บุคลิกตัวละครให้เกิดปรากฏขึ้นในใจผู้อ่าน ดังที่มีการกล่าวอ้างถึงพระวอในฐานะแม่ทัพผู้หาญกล้ายิ่งใหญ่ว่า *"...บัดนี้จักกล่าวเถิงก้ามทางพระวอแม่ทัพใหญ่..."* กล่าวคือ พระวอผู้เป็นแม่ทัพใหญ่และเป็นบุคคลสำคัญในป้องกันและเป็นขวัญกำลังใจแก่ไพร่พล ในขณะที่ผู้ประพันธ์นำเสนอภาพของกษัตริย์นครเวียงจันทน์ให้ตรงกันข้าม กล่าวคือ นครเวียงจันทน์เป็นผู้บุกรุกกองครัวของพระวอพระตาที่หนองบัวลำภูหลายครั้ง โดยกล่าวถึงกษัตริย์นครเวียงจันทน์ว่าพระองค์มีความโกรธแค้นต้องการฆ่าพระตาทั้งตระกูล ผู้ประพันธ์กล่าวถึงลักษณะความโกรธแค้นของกษัตริย์นครเวียงจันทน์ที่มีต่อพระวอพระตา โดยวิธีการเล่นสัมผัสอักษรสามคำ "เคืองแค้นคั่งมโน" เพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงความโกรธแค้นอาฆาต *"...พระก็ทงโศกเศร้า**เคืองแค้นคั่ง**มโน...คันกูบ่ได้ฆ่าซุมพระตาเหมิดทั้งโคตร บ่ควรอยู่สืบสร้างเป็นเจ้านั่งเมือง..."* ชี้ให้เห็นการประกอบสร้างทางภาษาที่ช่วยให้เห็นความโกรธแค้นต่อพระวอพระตา อีกทั้งมีการแสดงลักษณะกองทัพของนครเวียงจันทน์พ่ายแพ้การต่อสู้กับพระวอพระตาโดยใช้คำไวพจน์ คือคำที่มีเขียนต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อเน้นย้ำและสร้างมโนภาพแก่ผู้อ่านให้เห็นลักษณะความโกรธแค้นจากคำว่า "คนิง" "มโน" "พระทัย" ดังตัวบทที่กล่าวว่า

*"...บัดนี้ จักกล่าวเถิงราชาเจ้าเวียงจันทน์ก็ตุ้มไพร่ ไทล้านช้างคิดซ้ำฮ่ำ**คนิง** ตั้งแต่เสียไพร่ฟ้าแสนจันอุปราช พระก็ทงโศกเศร้าเคืองแค้นคั่ง**มโน** นับแต่ทนอกกลั้นเกรียม**พระทัย**ได้เจ็ดขวบ คืดบ่แล้ววันมื้อถ่ายถอน อยู่แล้ว วันคืนบ่วางเว้นมาซูนตามื้อสามเทื่อ จึงได้ทงโศกเศร้าเคืองแค้นบ่มใน คันกูบ่ได้ฆ่าซุมพระตาเหมิดทั้งโคตร บ่ควรอยู่สืบสร้างเป็นเจ้านั่งเมือง..."*

(Thammarungsee, 2017, p. 122)

จากตัวบทที่ยกมากล่าวถึงนครเวียงจันทน์ว่าไทล้านช้าง หรือชาวล้านช้าง เป็นคำเรียกที่แบ่งแยกกลุ่มคนชัดเจนว่าในมุมมองของผู้ประพันธ์นิยามความหมายของพระวอพระตาว่าไม่ใช่ชาวล้านช้างทั่วไปที่ต้องสยบอยู่ภายใต้อำนาจกษัตริย์ แต่แยกตนเองเป็นอิสระและสะท้อนให้เห็นว่า อาณาจักรล้านช้างในช่วงนี้นอกจากจะถูกแยกออกเป็นสามฝ่ายคือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาสัก ยังมีการแยกย่อยของกลุ่มพระวอพระตาที่หนองบัวลำภูอีกด้วย นอกจากนี้กษัตริย์นครเวียงจันทน์ยังถูกนำเสนอว่าพระองค์เป็นผู้มีความโกรธแค้นต่อพระวอพระตาเป็นอันมาก ถึงขั้นต้องตามฆ่าทั้งตระกูล การกล่าวถึงนครเวียงจันทน์ว่ามี

ลักษณะเป็นผู้ร้ายดังกล่าวมานี้ยิ่งช่วยขับเน้นลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1. ลักษณะผู้เป็นผู้นำ

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะผู้เป็นผู้นำของพระวอพระตาในเอกสารฉบับนี้พบว่ามีการนำเสนอ 2 ลักษณะคือ ผู้นำไพร่พล และผู้นำครอบครัว โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านโวหารภาพพจน์ สัญลักษณ์ การสรรคำ การเล่นสัมผัสคำ เพื่อสร้างอรรถรสความสะเทือนอารมณ์และการสื่อความหมายลักษณะผู้เป็นผู้นำของพระวอพระตา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ผู้นำไพร่พล

ลักษณะผู้นำไพร่พล ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอผ่านพระตา ผู้มีบุคลิกที่มีความรู้ด้านวิชาอาคม มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีภาวะความเป็นผู้นำสูง กล้าตัดสินใจ มีความรอบคอบในการนำพากองครัวข้ามแม่น้ำโขงมายังหนองบัวลำภู มีการวางแผนในการแบ่งผู้คนออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อกระจายกำลังป้องกันกองครัวจากการโจมตีของฝ่ายนครเวียงจันทน์ อีกทั้งเพื่อเป็นการแสวงหาพื้นที่อุดมสมบูรณ์ที่มีแหล่งน้ำและทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะแก่การตั้งบ้านเรือนและการทำไร่ทำนาอันเป็นการผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงชีพและเสริมสร้างกำลังพลให้เข้มแข็ง ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้กลวิธีการเล่นสัมผัสคำเพื่อสร้างอรรถรสแก่ผู้อ่านกับการเป็นผู้นำไพร่พล จากคำว่า “ตุ้ม” = รักษา คุ้มครอง คำว่า “จุ้ม” = กลุ่มหรือพวก นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้ภาพพจน์เชิงสัญลักษณ์ (symbol) ว่าบุญคุณของพระตาเป็นดั่งฝนที่ชุ่มเย็น ดังจะเห็นได้จากตัวบทที่ว่า

*“...พากัน**ตุ้ม**ไพร่น้อยสาม**จุ้ม**อยู่สบาย.....นับปีมาตั้งหนองบัว บ่เคยอดยากฮ้อน ฝนฟ้าชุ่มเลิง เย็นดั่งบุญคุณเจ้า ของพระตามาเลื่อม อันว่าฝูงไพร่น้อย ก็ยอย้องซ่อยซู่คน...”*

(Thammarungsee, 2017, p. 105)

จากตัวบทที่ยกมา ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระตากับความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สร้างบ้านเมืองแห่งใหม่เป็นการกล่าวเชิงยกย่องเชิดชูที่สะท้อน

ลักษณะผู้นำของพระตา ดังจะเห็นได้จากตัวบทที่กล่าวว่า *"พากันตุ้มไพร่น้อย สามจุ้มอยู่สบาย แท้แล้ว"* โดยได้นำเสนอบทบาทของพระตาเกี่ยวกับความเป็นผู้นำผู้มีความเมตตาห่วงใยไพร่พลจนได้รับการยกย่อง ซึ่งผู้ประพันธ์พยายามนำเสนอลักษณะวีรบุรุษของพระตาผ่านการเป็นผู้นำผู้มีความเมตตา ผู้เป็นศูนย์รวมจิตใจไพร่พล นอกจากนี้ลักษณะผู้นำผู้มีความเมตตาและห่วงใยต่อไพร่พลยังปรากฏในเหตุการณ์ที่ไพร่พลฝ่ายพระวอพระตาแยกออกไปตั้งบ้านเรือนตามสถานที่ต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวบทว่า

"...คันหากมีเหตุฮ้อน ประการสิ่งสันใด ให้ฮีบขับพาชี บอกเหตุการณ์อย่าช้า..."

(Thammarungsee, 2017, p. 86)

จากตัวบทเป็นการนำเสนอลักษณะความห่วงใยไพร่พลของพระตา มีการใช้คำไวพจน์มากล่าวถึงลักษณะผู้เป็นผู้นำที่มีความห่วงใยไพร่พล จากคำว่า "พาชี" หมายถึง ม้า ถูกนำมาใช้แทนการเรียกม้าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและสร้างความน่าสนใจในเหตุการณ์ที่อพยพออกมาจากนครเวียงจันทน์มาอยู่ที่หนองบัวลำภู มีการแบ่งคนออกเป็นสามกลุ่ม พระตาได้กล่าวกับไพร่พลว่าหากมีเหตุการณ์เกี่ยวกับการบุกรุกของทหารฝ่ายเวียงจันทน์ ให้รีบขี่ม้าออกไปเตือนไพร่พลในแต่ละกลุ่มให้เตรียมพร้อม จะเห็นได้ว่าในตัวบทที่ยกมาข้างต้นได้นำเสนอความห่วงใยของพระตาที่มีต่อไพร่พล ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำว่า "คันหาก" เป็นการนำลักษณะของประโยคคำถามมาใช้สื่อความหมายว่า ถ้าหากมีเหตุเดือดร้อนประการใดให้บอกกล่าวล่วงหน้า ซึ่งใช้คำเพื่อเน้นย้ำลักษณะความห่วงใยไพร่พล

นอกจากการเป็นผู้นำที่จะต้องควบคุมดูแลไพร่พลแล้ว พระตายังเป็นผู้จัดการที่ดินทำกินให้มีความเหมาะสมกับจำนวนไพร่พล การนำเสนอสภาพภูมินิเวศน์ที่ตั้งบ้านเรือนและการจัดสรรที่ดินเพื่อทำการเกษตร โดยได้นำเสนอวิถีชีวิตของผู้คนว่าดำรงชีวิตด้วยการทำไร่ทำนา เพื่อบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งถูกนำเสนอในเหตุการณ์ตอนที่พระวอพระตาเคลื่อนย้ายกองครัวมาถึงหนองบัวลำภู จากนั้นได้มีการแบ่งคนออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อแยกย้ายกันตั้งบ้านเรือนเนื่องจากมีจำนวนคนมากขึ้นเกรงจะขัดข้องเรื่องที่ดินทำกิน ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำไวพจน์เพื่อกล่าวถึงจำนวนไพร่พลที่มีมาก จากคำว่า "อนันตัง" เป็นการนำคำภาษาบาลีมาใช้ประกอบสร้างเพื่อนำเสนอลักษณะผู้นำไพร่พลที่มีจำนวนมากที่พระตาดูแล ดังจะเห็นได้จากตัวบทที่กล่าวว่า

*"...อันว่าคนเหลือล้น**อนันตัง**ตั้ง 5 หมื่น คันให้ตกแต่งสร้างเมืองบ้านอยู่บ่อนเดียว กลัวจักมีขัดข้องสวนนาบ่อนเฮ็ดไฮ่ ควรเฮาจัดแต่งให้เดินดั้นเบิ่งสถาน คันว่าพระตาพร้อม หลวงราชโภชนัย ทั้งท้าวนามนาย กองให้แบ่งเป็น 3 จุ้ม เขือก็เห็นเหตุแล้วสมควรย้ายแยก... กองพระตาพร้อม เพียงกันเหมิดหมู่ พากันตกแต่งสร้าง นาสวนปลูกหว่าน พากันทำไฮ่นา บ่สู้ไกลแคมน้ำ..."*

(Thammarungsee, 2017, p. 83)

จากตัวบทชี้ให้เห็นว่าพระตาผู้เป็นผู้นำจัดการวางแผนเกี่ยวกับที่ดินทำกิน โดยได้จัดสรรจำนวนคนให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มี โดยพากองครัวมาพักและสร้างบ้านเรือนขึ้นที่หนองบัวลำภู มีการทำนาปลูกข้าวเลี้ยงผู้คนที่ติดตามมาด้วย และเสริมสร้างกำลังพลสำหรับต่อสู้กับทัพนครเวียงจันทน์

1.2 ผู้นำครอบครัว

พ่อผู้ห่วงใยลูกถือเป็นอีกบุคลิกที่ถูกประกอบสร้างเพื่อนำเสนอลักษณะผู้เป็นผู้นำครอบครัวของพระตา ผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความใจเย็น คอยเตือนสติลูกชายคือพระวอแม่ทัพผู้มีความใจร้อน ลักษณะผู้นำครอบครัวของพระตาที่แสดงความห่วงใยลูก จะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่พระวอพระตาพาครอบครัวและไพร่พลอพยพออกจากเวียงจันทน์ภายหลังที่กษัตริย์เวียงจันทน์พระองค์ใหม่ขึ้นครองราชย์สมบัติ ในเอกสารประวัติศาสตร์หมายถึง (พระเจ้าสิริบุญสาร) นอกจากนี้ในเอกสารเรื่องพื้นเมืองอุบลประวัติเมืองหนองบัวลำภู ฉบับวัดโนนสว่าง จังหวัดอุดรธานี มีเนื้อหาใกล้เคียงกับเอกสารที่ผู้เขียนกำลังวิเคราะห์ขณะนี้ โดยได้กล่าวว่าพระองค์ส่งสาสน์มาขอบุตรธิดาของพระตาให้ถวายตัวเป็นนางสนมและเป็นมหาดเล็กของพระองค์ เมื่อพระตาได้ทราบเหตุดังนั้นก็เกิดความขัดเคืองใจ โดยได้แสดงสัญชาติญาณความเป็นผู้นำครอบครัว คือ พ่อผู้ห่วงใยลูกออกมา กระทั่งเกิดเหตุการณ์เคลื่อนย้ายผู้คนออกจากเวียงจันทน์ ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีเล่นสัมผัสอักษรสามคำเพื่อเสนอให้เห็นความห่วงใยต่อลูกที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จากข้อความว่า "ความคืนคอบ" ดังตัวบทว่า *"...สูอย่าได้อยู่ช้าฮีบนำ**ความคืนคอบ** บอกพระวอต่อสู้เศิกอย่าถอย กูก็อวยพรให้สมคะเนคือฮูดก่อนว่าเน้อ ขอให้ลุลาภได้ชัยแท้ชู่ประการ ทูตาไชยก็ขึ้นขี่พาชีพากันนำทางเดินบอกเหตุการณ์พระวอแจ้ง..."* (Thammarungsee, 2017, p. 99) จากตัวบทเป็นการแสดงถึงความห่วงใยลูกของพระตา

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงพระตาในฐานะผู้นำครอบครัวจากเหตุการณ์ที่นครเวียงจันทน์ขอกำลังทัพจากเชียงใหม่ให้มาช่วยรบกับหนองบัวลำภู เหตุการณ์ดังกล่าวพระตาได้แสดงความห่วงใยต่อครอบครัวและไพร่พล โดยการใช้คำว่า “คัน” หมายถึง ถ้า,หาก เป็นลักษณะคำถามเพื่อเสริมลักษณะของผู้นำครอบครัวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวบทที่กล่าวว่า

*“...ทัพแข็งกล้าเหลือแฮงเฮาจักต้านต่อ **คัน**เฮาซ่อยบ่ได้คือซิสู้บ่ไหวแท้แล้ว คันเฮาขืนใจสู้ทานกำลังลองเบิ่ง เกรงจักเสียรี้พลลูกเมียขายหน้า...”* (Thammarungsee, 2017, p. 125) อธิบายว่าหากพระตายกกำลังไพร่พลเข้าต่อสู้กับทัพนครเวียงจันทน์ที่มีกำลังพลจากเชียงใหม่มาเสริมเกรงว่าจะเสียเปรียบทำให้ไพร่พลและลูกเมียได้รับอันตราย ซึ่งพระตาได้แสดงความเป็นผู้นำที่มีไหวพริบคาดการณ์ล่วงหน้า มองเห็นความปลอดภัยของครอบครัวและไพร่พลเป็นหลัก

2. ลักษณะแม่ทัพผู้กล้าหาญ

แม่ทัพหนุ่มผู้มีความกล้าหาญและใจร้อนไม่เกรงกลัวสิ่งใด บุคลิกลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนความเป็นแม่ทัพผู้กล้าและใจร้อนของพระวอ ผู้เขียนได้จำแนกบุคลิกลักษณะความเป็นแม่ทัพผู้กล้าของพระวอออกเป็น 2 ลักษณะคือ แม่ทัพผู้มีไหวพริบในการต่อสู้ และแม่ทัพหนุ่มผู้ใจร้อน

2.1 แม่ทัพผู้มีไหวพริบในการต่อสู้

ลักษณะแม่ทัพผู้มีไหวพริบในการต่อสู้ ปรากฏเด่นชัดในเหตุการณ์การสู้รบด้วยการชนช้างระหว่างพระวอกับอุปราชนครเวียงจันทน์ การต่อสู้ดังกล่าวแม้พระวอเป็นฝ่ายตั้งทัพรับศึกแต่ก็ได้ใช้ไหวพริบในการเลือกสถานที่ตั้งทัพรวมถึงกำลังไพร่พลและช้างที่มีการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี ช้างของพระวอเป็นช้างที่กำลังตกมันมีความดุร้ายกว่าช้างปกติ ผู้ประพันธ์ได้บรรยายลักษณะแม่ทัพผู้มีไหวพริบในการต่อสู้โดยการเล่นสัมผัสคำ จาก คำว่า “ต่อตีตันต้อน” การเล่นคำซ้ำ “ด่วนด่วน” ดังตัวบทที่กล่าวว่า

*“...พระวอเห็นเป็นการดั่งกลคะเนไว้ ก็จึงขึ้นขี่ช้างพลายโง้งโตคาดเครื่อง แล้วจึงคุมทวยหาญออก**ต่อตีตันต้อน** สองหาญเข้าฟันแทงกันเสียงสนั่น เจ้าอุปราชจั้งบ่ได้ไสช้างเข้าฝ่าวง พระวอเหลียวเห็นเบื้องเชิงดีไสช้าง **ด่วนด่วน**ท้าวใส่เศิกเข้าชนช้างต่องา อันว่า*

พลายพีช้างตกน้ำมันทั้งคู่ สุดแต่ช้างต่อช้างก็ชนไง้แกว่งงา พลายโง้งพระวอไง้ขวัดชนถือส่วงต่อ ช้างอุปราชจั้งบ่ได้เลยล้มเกือกไป พลายพระวอซ้ำแทงนำตามไล่ พระวอเห็นแม่นแม้งก็ใสช้างส่งเถิง เอาดาบฟันควานช้างทีเดียวจนคอขาด คะลาดจับหอกได้เลยแทงเจ้าผู้อยู่เขือน อุปราชฮับบ่ได้พลาดท่าตำอก เสียทีนายกองทัพขาดชีวังเดียวนั้น” (Thammarungsee, 2017, pp. 116-117)

จากตัวบทที่ยกมาผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกรายละเอียดเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างพระวอกับมหาอุปราชแม่ทัพเวียงจันทน์ด้วยการชนช้าง หรือยุทธหัตถี เป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ ช้างถือเป็นสัญลักษณ์ของผู้ยิ่งใหญ่ โดยได้กล่าวถึงช้างพระวอชื่อ “พลายโง้ง” ด้วยช้างที่กำลังตกมันทั้งคู่ได้ต่อสู้กัน “...พระวอเห็นแม่นแม้งก็ใสช้างส่งเถิง เอาดาบฟันควานช้างทีเดียวจนคอขาด คะลาดจับหอกได้เลยแทงเจ้าผู้อยู่เขือน อุปราชฮับบ่ได้พะลาดท่าตำอกเสียทีนายกองทัพขาดชีวังเดียวนั้น...” จากตัวบทในเหตุการณ์ผู้ประพันธ์กล่าวถึงความกล้าหาญของพระวอที่นอกจากจะต่อสู้บนหลังช้างแล้วยังได้กล่าวถึงลักษณะของการเอาชนะข้าศึกโดยการจับดาบฟันคอควานช้างทีเดียวจนคอขาด แล้วจับหอกแทงอุปราชผู้เป็นแม่ทัพจนตาย จะเห็นได้ว่ามีการกล่าวถึงการฆ่าควานช้างและอุปราชในเวลาไล่เลี่ยกัน โดยการใช้อาวุธสองประเภทคือ ดาบและง้าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพระวอมีความชำนาญในการต่อสู้ ซึ่งช่วยเน้นย้ำลักษณะของแม่ทัพผู้กล้าหาญของพระวอให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 แม่ทัพหนุ่มผู้ใจร้อน

ลักษณะแม่ทัพหนุ่มผู้ใจร้อนมีการนำเสนอผ่านพระวอ ความกล้าหาญของพระวอมักจะแฝงไปด้วยความใจร้อน จะเห็นได้จากเหตุการณ์พระวอนำกำลังไพร่พลเข้าต่อสู้รบครั้งแรกกับนครเวียงจันทน์ในสนามรบที่หนองบัวลำภูว่า

“...เมื่อนั้นพระวอเจ้าใจกระสันเต้นเข้าใส่ เมืองแสนหลบบ่ม้มคมง้าวป่ายคอ เมืองจันเจ้าจับเอามาฟันฟาด บ่ให้อยู่ช้าพระวอฆ่ามอดชีวัง ฝูงหมู่รี้พลเมืองเวียงจันทน์ก็แตกตื่นเหตุว่าเสียผู้เค้าใจเศร้าตั้งบ่ฟัง...” (Thammarungsee, 2017,p. 101)

จากตัวบทผู้ประพันธ์บรรยายลักษณะการต่อสู้ของพระวอโดยการสรรคำเพื่อสร้างอรรถรสและความสะเทือนอารมณ์ผู้อ่านจากคำว่า “กระสัน” หมายถึง การมีจิตใจจดจ่ออยู่

กับสิ่งนั้น ๆ และคำว่า “มอดชีวัง” หมายถึงการเสียชีวิตที่ไม่ได้กล่าวถึงการเสียชีวิตอย่างตรงไปตรงมา แต่มีการเล่นคำเพื่อสร้างความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน จากเนื้อหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพระวอเป็นผู้มีความใจร้อนฆ่าฟันศัตรูจนได้รับชัยชนะ นอกจากนี้ในเหตุการณ์การได้ข่าวทัพนครเวียงจันทน์กำลังเดินทางมายังหนองบัวลำภู พระวอได้แสดงความกล้าหาญและใจร้อนในการเตรียมตัวรับทัพเวียงจันทน์ ดังจะเห็นได้จากตัวบทว่า

“...พระก็เตินไพร่น้อยพลตื้อให้แต่งโต พวกเฮาอย่าอยู่ช้าเดินฮีบโดยพลัน ควรจักเอามันกับระหว่างภูทางแคบ จัดกองหน้าหลวงราชโภชนัย คุมรี้พลหลวงเดาเดินไปหน้า คันว่าเห็นทีแล้วคุมพลเข้าชิงยาด ให้ฮีบฟันฝ่าม้างตีเข้าอย่าให้นาน” (Thammarungsee, 2017, p. 111)

จากตัวบทที่ยกมาจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับไพร่พลฝ่ายพระวอ โดยการใช้โวหารอธิพจน์ เพื่อให้จำนวนไพร่พลฝ่ายพระวอดูยิ่งใหญ่ จากคำว่าตื้อ หมายถึง พันล้าน ดังตัวบทว่า *“...พระก็เตินไพร่น้อยพลตื้อให้แต่งโต...”* นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งการของพระวอถึงหัวไพร่พลแต่ละกลุ่มให้จัดเตรียมทัพ ซึ่งชี้ให้เห็นบุคลิกลักษณะของพระวอผู้มีความใจร้อนและความกล้าหาญได้ถูกใช้ในการต่อสู้กับข้าศึกจนได้รับชัยชนะหลายครั้ง ถือได้ว่าความกล้าหาญและใจร้อนของพระวอได้ถูกประกอบสร้างเป็นลักษณะวีรบุรุษอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเนื้อหาการนำเสนอลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตา พบว่าปรากฏ 2 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะผู้เป็นผู้นำ 2. ลักษณะแม่ทัพผู้กล้าหาญ

ลักษณะผู้เป็นผู้นำ พบว่ามีการนำเสนอออกมา 2 ลักษณะคือ ลักษณะผู้นำไพร่พลและลักษณะผู้นำครอบครัว ซึ่งได้บรรยายผ่านพระตาผู้มีบุคลิกเป็นคนใจเย็น มีความโอบอ้อมอารีและกล้าตัดสินใจ ส่วนลักษณะผู้นำครอบครัวถูกนำเสนอผ่านพระตาเช่นกัน ซึ่งพบว่าพระตาแสดงความห่วงใยลูกในฐานะพ่อผู้นำครอบครัว ผ่านกลวิธีการเล่นสัมผัสคำ การใช้โวหารภาพพจน์ อุปมา การใช้คำไวพจน์ ลักษณะบุคลิกดังกล่าวได้ช่วยเน้นลักษณะวีรบุรุษให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะแม่ทัพผู้กล้า พบว่ามีการนำเสนอออกมา 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแม่ทัพหนุ่มผู้มีไหวพริบในการต่อสู้และลักษณะแม่ทัพหนุ่มผู้ใจร้อน ถูกนำเสนอผ่านพระวอในเหตุการณ์ที่มีการต่อสู้กับนครเวียงจันทน์ ซึ่งลักษณะของความกล้าหาญแฝงด้วยความใจร้อนของพระวอนั้นได้กลายเป็นข้อดีในการสู้รบกับศัตรูจนได้รับชัยชนะ

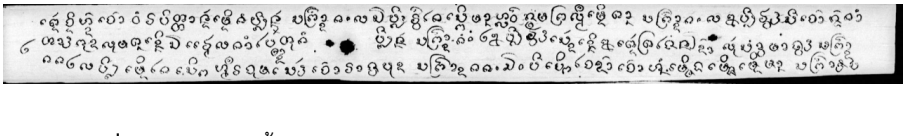
จากการศึกษาเรื่องราวพระวอพระตาในเอกสารใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว พบว่า นอกจากจะสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลลาวมีความเอาใจใส่และพยายามฟื้นฟูอัตลักษณ์ความเป็นลาวโบราณ การมีรากเหง้าด้านวัฒนธรรมทางวรรณคดีสู่ยุคสมัยใหม่ผ่านมรดกตัวอักษรในเอกสารใบลานแล้ว การปรากฏของหลักฐานวรรณกรรมประวัติศาสตร์เรื่องพระวอพระตาที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่กล่าวถึงลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาทั้งสองลักษณะสะท้อนให้เห็นมุมมองและความทรงจำเกี่ยวกับพระวอพระตาว่าเป็นบุคคล 2 คน มีความสัมพันธ์เป็นพ่อกับลูก และมีบุคลิกที่แตกต่างกัน พระตาผู้ถูกกล่าวถึงในฐานะพ่อผู้เป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำไพร่พล ส่วนพระวอถูกกล่าวถึงว่าเป็นแม่ทัพผู้กล้าหาญ ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกชุดหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มองว่าพระวอพระตาเป็นวีรบุรุษของคนลาวบางกลุ่มในพื้นที่ลาวใต้ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก ที่มีสำนึกร่วมเกี่ยวกับพระวอพระตาและมีความสัมพันธ์กับหนองบัวลำภู อุบลราชธานี ยโสธร ฯลฯ ของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2367 – 2400 ที่ช่วยเน้นย้ำการมีตัวตน จนเกิดการเล่าขานสืบต่อการสร้างศาลหลักเมืองพระวอพระตา สร้างเหรียญที่ระลึก และอนุสาวรีย์ขึ้นที่หนองบัวลำภู

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าผู้ประพันธ์ได้นำเรื่องราวพระวอพระตาที่ได้รับความนิยมจากผู้คนในอดีตมาผลิตซ้ำเป็นวรรณกรรมประวัติศาสตร์ตามแบบฉันทลักษณ์ท้องถิ่น มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการไม่อ่อนน้อมต่อนครเวียงจันทน์ของพระวอพระตา จากคำกล่าวในวงวิชาการยุคปัจจุบันที่กล่าวว่า อีสานในอดีตมีวัฒนธรรมร่วมกับลาว เรียกว่าวัฒนธรรมล้านช้าง การนำเสนอลักษณะตัวตนของพระวอพระตาในเอกสารใบลานฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพยายามอธิบายความเป็นอื่นของกลุ่มพระวอพระตาจากล้านช้าง ด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองขัดแย้งกัน ขณะเดียวกันก็มีความพยายามของสยามที่เปลี่ยนความเป็นลาวของคนฝั่งขวาแม่น้ำโขงให้กลายเป็นสยามภายใต้ชื่อเรียกว่าภาคอีสานในยุคต่อมา

ทั้งนี้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแต่งแต้มเรื่องราวของพระวอพระตา อาจแต่งขึ้นในช่วง พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2411 ด้วยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับชื่อเมืองหนองคายในตัวบทซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมืองหนองคายถูกสถาปนาขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ดังตัวบทว่า “...คอบว่าข้ามของแล้วฝูงไทข้าไพร่ เถิงฝั่งพี้แคมน้ำจอดพล กองทัพท้าวสองเขือนอนอยู่

ท่ง แคมหนองคายบ่อนสร้างเมืองเดียวนี้...” จากตัวบทที่ยกมามีความสอดคล้องกับข้อมูลผู้จาร คือ สามเณรคำพี ปรากฏอยู่ตอนท้ายใบลานผูกที่ 3 เป็นผู้เขียนพร้อมระบุวันเวลาว่า “จารเสร็จช่วงเย็นวันอังคารขึ้นแปดค่ำเดือนสี่ สามเณรคำพี เป็นผู้เขียน” เมื่อคำนวณวันและช่วงเวลาดังกล่าวพบว่าเอกสารถูกสร้างขึ้น พ.ศ. 2400

Khansi (1941) ได้กล่าวไว้ในพงศาวดารย่อเมืองเวียงจันทน์ บันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์และช่วงเวลาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตปกครองของนครเวียงจันทน์และพื้นที่ใกล้เคียง ว่า จุลศักราช 1255 หรือ พ.ศ. 2436 เป็นช่วงเวลาที่นครเวียงจันทน์อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส (France) ประเทศเจ้าอาณานิคมที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในดินแดนแถบนี้ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในข้อความกล่าวถึง “ศักราชได้ 140 ทัดปีเส็ด (ปีจอ) เจ้าพระวอและเมืองละครแตก เดือน 4 ขึ้น 14 ค่ำ วันจันทร์” หากเทียบศักราชเป็น จุลศักราช 1140 จะตรงกับ พ.ศ. 2321 ในขณะที่พงศาวดารนครเวียงจันทน์อีกฉบับหนึ่ง (Bunyasiriphan, 1941) กล่าวถึงช่วงเวลาเดียวกันคือ “...ศักราชได้ 140 ปีเบิกเส็ด สร้างภูทรวงแล...” เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปีเดียวกันในบันทึกของพงศาวดารนครเวียงจันทน์ นอกจากการบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองแล้ว ยังมีการบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและสิ่งก่อสร้างโดยการอุปถัมภ์ของกษัตริย์ ดังเช่นในหนังสือบั้งจุ้มได้กล่าวถึงหนองบัวลำภูในขณะนั้นว่า “กุดลุ่มภู” ดังภาพตัวอย่างด้านล่าง

ภาพที่ 8 ภาพหนังสือบั้งจุ้ม (ตำนานเมือง) วัดโพนกอก บ้านปากกะยูง เมืองทุละคม แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว อาดญาครูก่ำเป็นผู้เขียน จุลศักราช 1282 (พ.ศ. 2463)

จากเนื้อหาภาพเอกสารใบลานด้านบน กล่าวถึงสังกาส 1098 ปีฮวยสี เจ้าองค์คำตายกุดลุ่มภู ตรงกับ พ.ศ. 2279 กุดลุ่มภูน่าจะเป็นอีกชื่อหนึ่งของหนองบัวลำภูในอดีตที่ถูกเรียกขานจากชาวนครเวียงจันทน์

ในบันทึกพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน Khanechon (1950) ได้กล่าวถึง “จุลศักราช 1140 ปีจอ สัมฤทธิ์ศก (พ.ศ. 2321) สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดเกล้าฯ

ให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพยกไปทางบกสมทบกับกำลังเมืองสุรินทร์ ขุขันธ์ สังฆะ และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรสีห์ (ต่อมาคือกรมพระราชวังบวรสถานมงคลมหาสุรสิงหนาท) ยกไปกรุงกัมพูชา...” เกณฑ์พลเมืองกัมพูชาไปปราบกบฏ ขึ้นไปตามลำแม่น้ำโขง ยกขึ้นไปตีเมืองจำปาสัก เมืองนครพนม และนครเวียงจันทน์ จากนั้นได้อัญเชิญพระแก้วมรกตกลับกรุงธนบุรี

Thirasatsawat (2000) ได้อธิบายความขัดแย้งจนเกิดการรวบรวมกำลังไพร่พลหลบหนีออกจากเวียงจันทน์ของกลุ่มพระวอพระตา กรณีความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุทำให้ลาวตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม คือ ความขัดแย้งระหว่างพระเจ้าสิริบุญสารกับกลุ่มพระวอพระตา 1. พระเจ้าสิริบุญสารประกอบกิจต่อราษฎรให้ได้รับความเดือดร้อนโดยทั่วไป เช่น ทรงช้างมาเหยียบย่ำข้าวในนาราษฎร แม้พระวอพระตาได้พยายามทัดทานในฐานะเคยอุปการะพระเจ้าสิริบุญสาร กับพระอนุชาตั้งแต่ยังเยาว์เหมือนลูกหลานจนได้เป็นเจ้าแผ่นดินก็หาทรงเชื่อฟังไม่ 2. พระเจ้าสิริบุญสารบีบบังคับเอาบุตรของพระตาไปเป็นหม่อม 3. พวกเสนา “หมากขี้กา” หรือพวกประจบสอพลอส่อเสียดยุยงให้พระเจ้าสิริบุญสารหวาดระแวงพระวอพระตาจะชิงราชบัลลังก์ ประกอบกับพระวอพระตาเคยช่วยเหลือเจ้ากิ่งกิศราช และเจ้าอินทโสมเมื่อครั้งเป็นนายกองอยู่บ้านหินโงม ทำให้พวกประจบสอพลอยุยงว่าพระวอพระตาฝักใฝ่ในฝ่ายหลวงพระบาง 4. พระวอพระตาเคยได้รับคำมั่นสัญญาจากพระเจ้าสิริบุญสารว่าหากช่วยเหลือให้ได้เป็นเจ้าแผ่นดินแล้วจะแต่งตั้งให้เป็นอุปราช พองานสำเร็จกลับตั้งพระอนุชาขึ้นเป็นอุปราช 5. พระเจ้าสิริบุญสารทรงหวาดระแวงพระวอพระตาว่ามีไพร่พลมากเกรงจะก่อกบฏ จึงออกอุบายให้ทั้งพระวอพระตามารักษาด่านบ้านหินโงม (สันนิษฐานว่าด่านหินโงม คือตำบลหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในปัจจุบัน) และขอบุตรธิดาของพระตามาเป็นมหาดเล็กและสนมเพื่อไว้เป็นตัวประกัน

เหตุการณ์ในเอกสารใบลานฉบับนี้เมื่อเทียบและอนุมานช่วงเวลาแล้วมีความใกล้เคียงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์และมีความแตกต่างทางด้านเนื้อหาที่ลงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่และการนำเสนอลักษณะวีระบุรุษของพระวอพระตา นอกจากนี้เอกสารพงศาวดารบางฉบับได้กล่าวถึงพระวอพระตาว่าเป็นคนเดียวกัน แต่ในเอกสารใบลานฉบับที่กำลังศึกษานี้กล่าวถึงพระวอพระตาว่าเป็นคนละคน กล่าวคือพระตาเป็นพ่อของพระวอ มีการบรรยายรายละเอียดต่าง ๆ มากกว่าเอกสารประวัติศาสตร์ มีจุดสังเกตได้จากคำเรียกขานชื่อว่า พระวอพระตา ในขณะที่เอกสารประวัติศาสตร์บางฉบับเรียกชื่อว่า นายวอนายตา ซึ่งจะทำให้เห็นมุมมองของการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระวอพระตา

ทั้งที่เป็นใบลานและในประวัติศาสตร์

ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันการนำเสนอเนื้อหาเหตุการณ์ในเอกสารใบลานของท้องถิ่น และเนื้อหาในเอกสารประวัติศาสตร์ที่ถูกชำระโดยรัฐและนักวิชาการในยุคหลังมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องของรายละเอียดและมุมมองต่าง ๆ รวมถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างหลักฐานและการนำเสนอลักษณะบุคคลในประวัติศาสตร์และความทรงจำ ดังนั้นพระวอพระตาในเอกสารใบลานจึงมีการนำเสนอในลักษณะของวีรบุรุษและเน้นความสวยงามของภาษาที่สร้างความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน ในขณะที่เนื้อหาพระวอพระตาในประวัติศาสตร์ชาติมีความเป็นผู้น้อยไม่ยิ่งใหญ่ โดยให้ความสนใจไปที่การนำเสนอภาพของกษัตริย์ ผู้เป็นเจ้าอาณาจักรมากกว่า

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะวีรบุรุษของพระวอพระตาในเอกสารใบลานฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว เป็นชุดความรู้ชี้ให้เห็นว่าพระวอกับพระตามีความสัมพันธ์เป็นพ่อกับลูก และยังเป็นคุณูปการต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสองฝั่งโขง (ไทย-ลาว) โดยเฉพาะ จังหวัดหนองบัวลำภู อุบลราชธานี ยโสธร นครเวียงจันทน์ ฯลฯ ต่อไป ทั้งนี้การนำเสนอข้อมูลในบทความนี้ผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาที่นำเสนอข้อขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว แต่ประการใด แต่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อรู้อดีต เข้าใจปัจจุบันและสร้างสรรค์อนาคตต่อไป

References

Bunyasiriphan, S .(1941). **Prachum phongsawadan phak thi 70** (In Thai) [A collection of chronicles Vol. 70]. Bangkok: Phrachan Press.

Kaensi, S. (1941). **Prachum phongsawadan phak thi 70** (In Thai) [A collection of chronicles, Vol. 70]. Bangkok: Phrachan Press.

Kaeothep, K .(1992). **Naeothang kansueksa samrap praden phuying kap suemuanchon nai phaplak khong phuying nai suemuanchon** (In Thai) [Study guidelines for issues of women and mass media in the women's image in the mass media]. Bangkok: Chulalongkorn University.

Khanechon, P. (1950). **Phongsawadan huamueang monthon isan prachum phongsawadan chabap khwamsamkhan** (In Thai) [Chronicles of northeastern provinces: A collection of important chronicles]. Bangkok: Phloen Chit Press.

Manlikamat, K. (1999). **Khwamru thuapai thang wannakhadi** (In Thai) [A general knowledge on literature] (13th ed.). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

Thammarungsee. A. (2017). **Phra wo phra ta nai ekkasan bailan** (In Thai) [Phra Wo Phra Ta in a palm leaf manuscript]. Mahasarakham: Aphichat Printing House.

Thirasasawat, S. (2000). **Prawattisat lao nai 1779- 1975** (In Thai) [Laos History in 1779 – 1975]. Khon Kaen: Department of History and Archaeology, Khon Kaen University.

ภาษาบนป้าย: การศึกษาด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์*

Language on signage: A study of syntax and pragmatics

กรกฤช มีมงคล / Gornkrit Meemongkol

International College for Sustainability Studies, Srinakharinwirot University

Email: gornkrit@g.swu.ac.th

Received: June 2, 2020
Revised: December 1, 2020
Accepted: December 13, 2020

Abstract

This research article objectives to study the characteristics of language on signage in the fold of syntax and pragmatics. The analysis was conducted by using 200 photos of visual signs: 100 from Sukhumvit 3 (Nananua) and another 100 from Soi. Sukhumvit 63 (Ekamai). It was found from the findings that there were 5 issues of syntax. There were 1. The structure of "Ø + verb + noun (product)" and ellipsis 2. serial verb construction 3. The structure of "noun + noun" to show the type of business and service 4. topicalization and 5. switching of words. For pragmatics, there were 5 issues. There were 1. Illocutionary acts 2. Politeness 3. Indirect speech acts 4. Language of advertising and 5. Using language related to context and society.

Keywords: Language on signage, syntax, pragmatics

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของซอยหลักบนถนนสุขุมวิท ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาที่ปรากฏอยู่บนป้ายในด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ วิธีการศึกษา ได้แก่ ถ่ายภาพป้ายในซอยสุขุมวิท 3 (นานาเหนือ) และซอยสุขุมวิท 63 (เอกมัย) ซอยละ 100 ป้าย รวม 200 ป้าย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาด้านวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่บนป้ายมี 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ใช้โครงสร้าง “Ø + คำกริยา + คำนาม (สิ่งที่ขาย)” และการละคำ 2. ใช้โครงสร้างกริยาเรียง 3. ใช้โครงสร้าง “คำนาม + คำนาม” เพื่อแสดงประเภทธุรกิจและบริการ 4. ใช้การย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก และ 5. ใช้การสลับตำแหน่งคำ ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์พบ 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ใช้ภาษาแสดงแสดงเจตนาด้วยคำพูด 2. ใช้ภาษาแสดงความสุภาพ 3. ใช้วัจนกรรมอ้อม 4. ใช้ภาษาโฆษณา และ 5. ใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม

คำสำคัญ: ภาษาบนป้าย วากยสัมพันธ์ วัจนปฏิบัติศาสตร์

บทนำ

การศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์จากข้อมูลที่ปรากฏอยู่บนป้ายเป็นวิธีการศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ การเก็บข้อมูลกระทำโดยการถ่ายภาพป้ายแล้วนำภาพมาวิเคราะห์ภาษาที่ใช้บนป้ายและบ่งบอกอะไรได้บ้าง เช่น กลวิธีการใช้ภาษา จำนวนภาษาบนป้าย (Landry and Bourhis, 1997) การศึกษาประเภทนี้เป็นที่นิยมมากในต่างประเทศ โดยเฉพาะนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์เชิงบูรณาการข้ามศาสตร์และการศึกษาตามแนวสหวิทยาการ

การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในต่างประเทศรุดหน้าไปถึงการนำแนวคิดทฤษฎีด้านภาษาศาสตร์ไปศึกษาวิเคราะห์กับข้อมูลภาษาที่อยู่บนป้าย เช่น การศึกษาว่าภาษาบนป้ายที่อยู่ในสถานศึกษาส่งผลกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศของเด็กชาวญี่ปุ่นอย่างไร ผลการศึกษาทำให้เห็นว่า ภาษาที่อยู่บนป้ายสำคัญอย่างมากเพราะอยู่รอบตัวมนุษย์ งานวิจัยนี้ยังได้ทำแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของเด็ก ๆ ชาวญี่ปุ่นอีกด้วยว่ามีความคิดเห็นอย่างไรกับป้ายในมหาวิทยาลัย นักศึกษาจำนวนมากตอบตรงกันว่าพวกเขาได้ความรู้ด้านภาษาอังกฤษใหม่ ๆ จากข้อความที่อยู่บนป้าย โดยเฉพาะการจดจำ

คำศัพท์ใหม่ ๆ (Wang, 2015) จะเห็นได้ว่าการศึกษารูปแบบนี้เป็นการประยุกต์แนวคิดด้านการรับภาษาต่างประเทศที่สองไปศึกษาร่วมกับภาษาที่อยู่บนป้าย อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาษาบนป้ายในมหาวิทยาลัยให้เป็นสื่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่อยู่รอบตัวเด็ก ๆ แต่การศึกษาดังกล่าวนี้ยังไม่มีการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์มาใช้เพื่อศึกษาภาษาบนป้าย

การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาในมิติของความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมเรื่อยมา เช่น การศึกษาในสยามสแควร์ (Wangphusit, 2012) การศึกษาในสถานีรถไฟหัวลำโพง (Singhasiri, 2013) การศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี (Seangyen, 2015) การศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ (Thongtong, 2016) การศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Siricharoen, 2016) การศึกษาในจังหวัดลำปาง (Potjanalawan et al, 2017) การศึกษาในมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (Chuaychoowong, 2019) การศึกษาในสนามบินจังหวัดสุราษฎร์ธานี (Kaeobut, 2020) และการศึกษาในย่านห้วยขวาง (Wu et al, 2020) อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แม้ว่าจะมีจุดประสงค์ในการศึกษาที่หลากหลายแต่อาจจะยังไม่ได้มุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ภาษาบนป้ายตามแนววากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ในพื้นที่ซอยสุขุมวิท 3 (นานาเหนือ) และซอยสุขุมวิท 63 (เอกมัย) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นย่านธุรกิจของกรุงเทพมหานคร ที่มีธุรกิจและบริการหลากหลายประเภท อีกทั้งยังมีชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวนมากเดินทางไปซื้อสินค้าและใช้บริการร้านค้าในบริเวณดังกล่าว เช่น ร้านอาหารญี่ปุ่น ร้านอาหารอินเดีย สปา อีกทั้งในปัจจุบันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อความที่อยู่บนป้ายมาศึกษาด้วยแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาภาษาบนป้ายตามแนววากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาด้านภาษาศาสตร์และผู้ประกอบการที่จะต้องเขียนป้ายให้สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาษาที่ปรากฏอยู่บนป้ายตามแนววากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ดังต่อไปนี้

การศึกษาภาษาบนป้ายมีแนวคิดพื้นฐานมาจากการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ที่มุ่งศึกษาภาษาที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยศึกษาว่าภาษาที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมมีลักษณะการใช้ภาษาเป็นอย่างไรและทิ้งร่องรอยอะไรไว้ในการใช้ภาษาเหล่านั้น เช่น อิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ภาษาถิ่น การปนภาษา การสลับภาษา การผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อธุรกิจและบริการ โดยการศึกษาในประเทศไทยพบการศึกษาในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เช่น จังหวัดเชียงใหม่ (Yanhong, 2558) และจังหวัดอุดรธานี (Seangyen, 2015) ผลการศึกษาพบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญมากในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนในจังหวัดอุดรธานีภาษาลาวเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ

การศึกษาภาษาบนป้ายในประเทศไทยโดยมากเน้นการศึกษาย่านที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ เช่น การศึกษาของ Prapobratanakul (2016) ที่ศึกษาบทบาทภาษาอังกฤษจากชื่อร้านค้าบนถนนศรีย่านจำนวน 165 ชื่อ ผลการศึกษาพบว่า ภาษาอังกฤษมีบทบาทน้อย เนื่องจากพบชื่อร้านเป็นภาษาไทยและเขียนด้วยไวยากรณ์ไทยมากถึง 94 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 56.97 ส่วนชื่อร้านเป็นภาษาอังกฤษมีเพียง 7 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 4.24 แต่ประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ การเขียนภาษาอังกฤษด้วยอักษรภาษาไทยพบมากถึง 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 24.83 สอดคล้องกับ Aristova (2016) ที่กล่าวว่า ภาษาบนป้ายอาจเป็นการใช้หลายภาษาผสมกันอันเนื่องมาจากในพื้นที่นั้นๆมีคนหลายกลุ่มชาติพันธ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ดังเช่นภาษาบนป้ายในเมืองคาซาน (Kazan) สหพันธรัฐรัสเซีย แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาผสมกันระหว่างภาษารัสเซีย (Russian) กับภาษาทาทาร์ (Tatar language) ดังนั้นภาษาบนป้ายอาจจะมีลักษณะการใช้ภาษาบางประการที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์

Bhandhumedha (2010) กล่าวว่า วากยสัมพันธ์หรือไวยากรณ์ หมายถึง ระบบของภาษาที่เจ้าของภาษาทุกคนรู้และมุ่งบรรยายเฉพาะลักษณะของคำ ลักษณะของประโยค ลักษณะของการประกอบคำเข้าเป็นวลี ประโยคและกลุ่มประโยคในภาษาไทย เช่น คำนาม+คำนาม และคำอาจสลับตำแหน่งกันและเปลี่ยนโครงสร้างได้ งานวิจัยนี้ศึกษาประเด็นทางไวยากรณ์ไทย เช่น ประธานและกรรม ลำดับคำในประโยคและการใช้โครงการ

กริยาเรียงในภาษาไทยที่สามารถมีกริยาเรียงกันได้หลายคำในประโยค เช่น เขาเดินไปกินน้ำ ส่วนประเด็นด้านการย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก (Topicalization) งานวิจัยนี้ศึกษาตามแนวคิดของ Warotamasikkhadit (1997) ที่กล่าวว่า วิธีการเน้นข้อความในภาษาไทยรูปแบบหนึ่งคือการย้ายตำแหน่งข้อความที่ต้องการเน้นไปวางไว้ในตำแหน่งใหม่ในประโยค แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ย้ายหัวข้อหลักไปอยู่ต้นประโยค (Fronting Topicalization) และย้ายหัวข้อหลักไปอยู่ท้ายประโยค (Backing Topicalization) เช่น “ตาผู้หญิงคนนี้สวย” เมื่อต้องการเน้นที่ “ผู้หญิงคนนี้” ก็สามารถย้ายหัวข้อหลักที่ต้องการเน้นมาอยู่ที่ต้นประโยค ได้แก่ “ผู้หญิงคนนี้ตาสวย” จะเห็นได้ว่าความหมายของประโยคไม่เปลี่ยนแปลงแต่เน้นที่ข้อความ “ผู้หญิงคนนี้” กรณีนี้เรียกว่า การย้ายหัวข้อหลักไปอยู่ต้นประโยค (Fronting Topicalization) นอกจากนี้ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาไทยคือการละประธาน ดังเช่นที่ Indrambarya (2009) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่สามารถละประธานได้ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนแต่การละคำอาจทำให้เกิดความหมายกำกวมได้ การละคำเกิดขึ้นได้ทั้งในประโยคหลักและประโยคย่อย โดยคำอ้างอิงจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการละประธานก็ได้ คำที่ละอาจเป็นคำบุรุษที่ 1 ได้แก่ ตัวผู้พูด เช่น กระผม บุรุษที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่ผู้พูดพูดด้วย เช่น คุณ และบุรุษที่ 3 ได้แก่ บุคคลที่ผู้พูดกล่าวถึงซึ่งอาจไม่ได้อยู่ในวงสนทนาด้วย สอดคล้องกับที่ Kroeger (2005) กล่าวว่า การละประธานอาจเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สร้างความไม่ชัดเจนในการสื่อสารได้ อย่างไรก็ตามอาจมีประเด็นทางไวยากรณ์อื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้รับสารทราบได้ว่าคำที่ละไปคือคำว่าอะไร เช่น คำกริยาในภาษาโปรตุเกสมีข้อบ่งชี้ที่ทำให้ทราบบุรุษและพจน์ของประธานได้ ส่วนในภาษาไทยบริบทแวดล้อมอาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ว่าคำที่ถูกละไปคือคำว่าอะไร แต่เมื่อพิจารณาถึงการใช้ภาษาบนป้ายที่มีพื้นที่จำกัดจึงอาจทำให้ไม่สามารถกล่าวถึงบริบทได้มากนัก ประเด็นนี้จึงเป็นที่น่าศึกษาว่าภาษาบนป้ายหลีกเลี่ยงความไม่ชัดเจนในการสื่อสารด้วยวิธีการใดหรือบริบทเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้รับสารใช้ในการตีความทางความหมายเพื่อให้เข้าใจสารที่อยู่บนป้ายหรือไม่ ถ้าเป็นเช่นนั้นภาษาบนป้ายมีวิธีการกล่าวถึงบริบทบนพื้นที่ป้ายที่มีอย่างจำกัดได้อย่างไร

Depadung (2006) กล่าวว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาความหมายของภาษาหรือถ้อยคำที่ใช้ในสังคม การเข้าใจความหมายของมนุษย์มีปัจจัยหลายอย่างมาเกี่ยวข้อง เช่น บริบท สถาการณ์และประสบการณ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้การสื่อสารในสังคมมีประเด็นที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก งานวิจัยนี้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยเลือกศึกษาเพียงบางประเด็นด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น ภาษาที่ใช้ในการ

เชิญชวน ภาษาที่ใช้ในการโฆษณา การแสดงความความสุภาพ ภาษาแบบไม่เป็นทางการ และการกล่าวโดยนัย

วัจนกรรม (Speech acts) หมายถึง คำพูดที่มีการแสดงเจตนาซึ่งสามารถรู้ได้จากรูปภาษาและบริบท โดยที่เจตนาต้องอาศัยการตีความของผู้ฟังซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน Austin (1962) จำแนกคำพูดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. การกล่าว (Asserting) มีหน้าที่ในการสื่อสาร มีความหมายคงที่และพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือเท็จ 2. การกระทำ (Performative) ได้แก่ คำพูดนั้นๆ เป็นการกระทำอย่างหนึ่งซึ่งไม่ได้มีค่าว่าจริงหรือเท็จ ประเภทวัจนกรรม แบ่งเป็น วัจนกรรมตรง (Direct speech act) ได้แก่ ถ้อยคำที่กล่าวออกมาซึ่งมีความหมายตรงกับคำที่ประกอบเป็นถ้อยคำ เช่น คุณสอบตก และวัจนกรรมอ้อม (Indirect speech act) ได้แก่ ถ้อยคำที่กล่าวออกมาซึ่งมีความหมายไม่ตรงกับคำที่ประกอบเป็นถ้อยคำจึงต้องอาศัยการตีความ เช่น การอุปลักษณ์ วิธีการพิจารณาวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมวิธีหนึ่ง ได้แก่ ให้พิจารณาว่า ถ้าหน้าที่ทางโครงสร้างตรงกับหน้าที่ของถ้อยคำจัดให้เป็นวัจนกรรมตรง แต่ถ้าโครงสร้างไม่ตรงกับหน้าที่ของถ้อยคำจัดให้เป็นวัจนกรรมอ้อม (Mettajit, 2015) นอกจากนี้วัจนกรรมยังสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย ได้แก่ 1. การกล่าวตัดสิน (Verdictives) ได้แก่ วัจนกรรมชี้ขาด คำตัดสินหรือให้คำตอบ เช่น ตัดสินให้พ้นโทษ 2. การกล่าวแนะนำ (Exercitives) ได้แก่ วัจนกรรมที่เกิดจากการใช้อำนาจ สิทธิ เช่น การสั่ง 3. การกล่าวผูกพัน (Commissives) ได้แก่ วัจนกรรมแสดงสัญญา เช่น ข้อตกลง 4. การกล่าวแสดงอาการ (Behabivitives) ได้แก่ วัจนกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมทางสังคม เช่น เห็นใจ ปลอบโยน และ 5. การกล่าวแสดงเหตุผล (Expositives) ได้แก่ วัจนกรรมที่เกี่ยวกับการโต้แย้งแสดงความเห็น เช่น การปฏิเสธ การคาดเดา (Austin, 1975)

Searle (1969) นำแนวคิดของ Austin (1962) มาพัฒนาต่อและเสนอว่า การวิเคราะห์วัจนกรรมต้องวิเคราะห์การกระทำ 3 ประการของผู้พูด ได้แก่ 1. การกล่าวถ้อยคำ (Utterance acts) คือ การกล่าวคำพูดหนึ่งออกมา 2. การนำเสนอความ (Proposition acts) คือ การสื่อความหมายที่ประกอบไปด้วยการอ้างอิงทางความหมาย (Reference) กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง (Predicates) และ 3. การแสดงเจตนาด้วยคำพูด (Illocutionary acts) คือการกระทำที่ผู้พูดตั้งใจแสดงเจตนาของตนด้วยคำพูด เช่น บอก สั่ง นอกจากนี้ยังกล่าวด้วยว่า ความอ้อมค้อม (Indirectness) มักถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งสุภาพเนื่องจากถ้อยคำแบบอ้อมสามารถช่วยลดกำลังของคำพูดลงได้

Brown and Levinson (1987) กล่าวถึง ความสุภาพในการสนทนาว่าผู้ร่วมสนทนาทุกคนมี “หน้า” (Face) หรือ “ภาพลักษณ์” ซึ่งมี 2 ด้าน ได้แก่ หน้าด้านลบ คือ การถูกคุกคามหรือลิดรอนสิทธิจากคู่สนทนา ส่วนหน้าด้านบวก คือ ความต้องการการยอมรับจากผู้อื่น และการถูกคุกคามหน้าเป็นสิ่งไม่สุภาพ เช่น การพูดจาโอ้อวด การพูดขัดจังหวะ ส่วน Leech (1983) กล่าวถึงความสุภาพเชิงลบ (Negative politeness) และความสุภาพเชิงบวก (Positive politeness) โดยความสุภาพเชิงลบ (Negative politeness) ได้แก่ การลดความไม่สุภาพของวัจนกรรมที่ไม่สุภาพให้น้อยที่สุด และความสุภาพเชิงบวก (Positive politeness) ได้แก่ เพิ่มความสุภาพของวัจนกรรมที่สุภาพให้มากที่สุด อีกทั้งได้เสนอหลักการความสุภาพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมว่า ความสุภาพนั้นต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม และ Lakoff (1973) กล่าวว่า โครงสร้างของความสุภาพที่สร้างจากกลวิธีการสื่อความหมายของภาษา (Pragmatic competence) ได้แก่ ต้องชัดเจน ไม่กำกวม และกล่าวถึงกฎของความสุภาพว่าต้องประกอบไปด้วย 1. ห้ามบังคับ 2. ให้ทางเลือก 3. ทำให้รู้สึกดีเป็นมิตร

บริบท ตามคำนิยามของ Firth (1957) หมายถึง สถานการณ์ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนาซึ่งรวมคำพูดและภาษาท่าทาง เรื่องที่พูดถึงและผลของคำพูด และ Hymes (1962) กล่าวว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบริบท ประกอบด้วย 1.บุคคลผู้ร่วมในบทสนทนา 2. หัวข้อ 3. สถานที่ 4. ภาษาที่ใช้ 5. ลีลาการพูด 6. ลักษณะของคำพูด 7. สถานการณ์ และ 8. จุดประสงค์ในการพูด และสภาวะเกิดก่อน (Presupposition) ตามความหมายของ (Kempson, 1975) หมายถึง สิ่งหรือเหตุการณ์ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็รู้และเข้าใจมาก่อนหน้า เช่น ส่งสารและผู้รับสารต่างก็รู้ว่า นาย ก. เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง

Levinson (1983) กล่าวว่า คำบ่งบอกหรือดรรชนีพจน์ หมายถึง คำ วลีหรือข้อความที่สามารถบ่งชี้ให้ตีความหมายได้โดยต้องอาศัยบริบท แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่ 1. คำบ่งบอกที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนด (Person deixis) ได้แก่ บุรุษที่ 1 และ 2 2. คำบ่งชี้บอกเวลา (Time deixis) เช่น ตอนนี้ 3. คำบ่งชี้บอกสถานที่ (Place deixis) เช่น ที่นั่น 4. คำบ่งบอกที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา (Discourse deixis) เช่น ประโยคก่อนหน้า และ 5. คำบ่งบอกที่ที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ร่วมสนทนา (Social deixis) เช่น ท่านประธาน จะเห็นได้ว่าวากยสัมพันธ์กับวัจนปฏิบัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกันซึ่งตรงกับที่ Ariel (2008) กล่าวว่าวากยสัมพันธ์กับวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ใช้ร่วมกัน

ในการสื่อสารเนื่องจากเบื้องหลังของไวยากรณ์และโครงสร้างประโยคอาจจะมีการตีความด้วยบริบทซ่อนอยู่ อาทิ เมื่อนามวลีหรือกริยาวลีมีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจนเช่น ในประโยค “วันนี้อากาศร้อนฉันจึงไปตากลมหน้าบ้าน” จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาวลี “ตากลม” อาจเป็นนามวลี ได้แก่ ตา + กลม หรือเป็นกริยาวลี ได้แก่ ตาก + ลม กรณีนี้ผู้รับสารจะเข้าใจได้จากบริบทตอนต้นประโยคที่กล่าวว่า “วันนี้อากาศร้อน” ดังนั้นคำว่า “ตากลม” ในประโยคนี้จึงเป็น กริยาวลี ไม่ใช่ นามวลี

นอกจากนี้ภาษาบนป้ายอาจจะเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาด้วยโดย Pattaranawig & Boonkhachorn (1974) กล่าวถึง ภาษาที่ใช้ในการโฆษณาว่าเป็นภาษาที่มีจุดประสงค์ในการโน้มน้าวใจผู้รับสาร มักใช้กลวิธีดังนี้ 1. ใช้จิตวิทยาผ่านภาษาเพื่อชักจูงใจ โดยมากจะจับจุดอ่อนจากพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่มนุษย์ชอบ 2. ใช้ภาษาที่เกินความจริง 3. ไม่ให้ความจริงทั้งหมด 4. ยั่วยุประสาทสัมผัส เช่น อร่อย 5. ใช้คำต่างประเทศเพิ่มความน่าเชื่อถือ เนื่องจากค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ 6. ตั้งชื่อสินค้าด้วยคำสะดุดหู จำง่าย

การศึกษางานวิจัยในอดีตทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี ประเด็นที่ควรศึกษารวมทั้งวิธีการวิจัยที่เหมาะสมซึ่งจะขอกล่าวถึงวิธีการวิจัยในหัวข้อต่อไป

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ถ่ายรูปป้ายที่พบในซอยสุขุมวิท 3 (นานาเหนือ) และสุขุมวิท 63 (เอกมัย) ซอยละ 100 ป้ายรวมเป็น 200 ป้าย งานวิจัยนี้ศึกษาป้ายในซอยสุขุมวิท 3 (นานาเหนือ) และสุขุมวิท 63 (เอกมัย) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มถ่ายภาพจากปากซอยไปจนครบซอยละ 100 ป้าย รวม 200 ป้าย โดยไม่ใช้วิธีการถ่ายภาพป้ายแบบชี้เฉพาะเจาะจง เช่น ไม่เลือกถ่ายเฉพาะป้ายที่มีข้อความบนป้ายจำนวนมากเท่านั้น จากการศึกษานำร่องที่ผู้วิจัยได้ทดลองถ่ายภาพป้ายในซอยสุขุมวิท 7 ซอยรวมซอยละ100 ป้ายพบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างซอยละ 100 ป้ายเป็นจำนวนที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากแม้ว่าจะเก็บข้อมูลป้ายมากกว่าซอยละ 100 ป้าย ลักษณะของข้อมูลและภาษาบนป้ายที่ได้มาจะมีรูปแบบเหมือนกับ 100 ป้ายแรก

3. บันทึกข้อความภาษาไทยที่อยู่บนป้ายทุกป้ายในคอมพิวเตอร์ โดยใส่ตัวเลขกำกับไว้ด้วยว่าข้อความไหนได้มาจากภาพใดไล่เรียงไปตั้งแต่ภาพที่ 1-200

4. วิเคราะห์ข้อมูลภาษาบนป้ายตั้งแต่ป้ายที่ 1 ถึงป้ายที่ 200 ตามแนวคิดด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น ศึกษาว่าข้อความที่อยู่บนป้าย (Utterance) ว่ามีโครงสร้างอย่างไร เช่น มีการการย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก (Topicalization) หรือไม่ และศึกษาการใช้ข้อความจากแนวคิดด้านและวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น ข้อความที่อยู่บนป้ายเป็นวัจนกรรม (Speech act) ประเภทใด มีการแสดงความสุภาพ (Politeness) ด้วยกลวิธีใด

5. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสรุปและเรียบเรียงเขียนเป็นรายงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ป้าย หมายถึง ป้ายของร้านค้า ร้านอาหารและร้านทุกประเภทธุรกิจบริการ เช่น ร้านนวด สปา รวมทั้งป้ายที่ให้ข้อมูลของวินรถรับจ้างด้วย โดยงานวิจัยนี้ศึกษาทั้งป้ายที่เป็นชื่อร้านค้าและป้ายที่อยู่แวดล้อมบริเวณหน้าร้าน เช่น ป้ายแบบธงญี่ปุ่นที่ตั้งไว้ข้าง ๆ ร้าน งานวิจัยนี้ศึกษาทั้งชื่อร้านและถ้อยคำที่เป็นรายละเอียดอื่นๆที่อยู่บนป้าย เช่น ถ้อยคำเชิญชวนให้เข้าไปใช้บริการในร้าน งานวิจัยนี้แบ่งป้ายเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. ป้ายที่มีแต่ชื่อร้าน และ 2. ป้ายที่มีชื่อร้าน ข้อความแสดงให้ทราบว่าร้านประกอบธุรกิจประเภทใดและรายละเอียดของร้านเพิ่มเติม เช่น เวลาเปิด-ปิด สถานที่จอดรถ ช่องทางการติดต่อ และ 3. ป้ายประกาศ โดยตัวอย่างของป้ายมีองค์ประกอบดังนี้

ป้ายรูปแบบที่ 1 ได้แก่ ป้ายที่มีชื่อร้าน มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ป้ายภัตตาคารจีน

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าบนป้ายมีข้อความว่า ภัตตาคารต้าเหลียน แจ้งให้ผู้รับสารทราบว่า ร้านชื่อว่า “ต้าเหลียน” และเป็นร้านอาหารโดยที่ไม่มีรายละเอียดอื่นๆ เช่น ช่องทางการติดต่อ คำเชิญชวนให้เข้าร้านปรากฏอยู่บนป้าย

ป้ายรูปแบบที่ 2 ได้แก่ ป้ายที่มีชื่อร้าน ข้อความแสดงให้ทราบว่าร้านประกอบธุรกิจประเภทใดและรายละเอียดของร้านเพิ่มเติม มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ป้ายร้านจำหน่ายกาแฟและอาหาร

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าข้อมูลบนป้ายประกอบด้วย 1. ชื่อร้าน ได้แก่ “SHO” 2. ชื่อสินค้าที่จำหน่าย ได้แก่ เมล็ดกาแฟสด อาหาร (brunch) เบเกอรี่และกาแฟแบบพิเศษ (Specialty coffee) 3. รายละเอียดของร้าน ได้แก่ วันและเวลาเปิด-ปิด แจ้งว่าสถานที่จอดรถอยู่ด้านหลังร้าน และ 4. ช่องทางติดต่อให้ลูกค้าดูทาง social media เช่น Facebook และ Instragram โดยบอกชื่อ Social media ไว้บนป้าย ได้แก่ @sho.coffee

ป้ายรูปแบบที่ 3 ได้แก่ ป้ายประกาศ หมายถึง ป้ายที่ไม่ปรากฏชื่อและรายละเอียดต่าง ๆ ของร้าน แต่วางไว้หน้าร้านอย่างโดดเด่น ข้อความบนป้ายเป็นข้อความที่ทางร้านต้องการประกาศให้ผู้รับสารได้ทราบข้อมูล เช่น ประกาศรับสมัครงาน โดยสามารถดูภาพตัวอย่างได้ที่ ภาพที่ 4

ภาษาบนป้าย หมายถึง อักษรที่เขียนเป็นข้อความอยู่บนป้าย งานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ตัวอักษรมาจัดประเภทภาษาของป้าย ได้แก่ ในกรณีที่ใช้อักษรภาษาไทยเขียนแทนภาษาอังกฤษ เช่น “ร้านฮิลลารี่” แม้ว่าคำว่า “ฮิลลารี่” จะเป็นคำภาษาอังกฤษแต่เขียนด้วยอักษรภาษาไทย งานวิจัยนี้จัดให้เป็นข้อความภาษาไทย และให้เป็นข้อความภาษาอังกฤษเมื่อเขียนด้วยอักษรภาษาอังกฤษ เช่น “Sawasdee massage” แม้ว่าคำว่า “Sawasdee” จะเป็นคำภาษาไทยแต่เขียนด้วยอักษรภาษาอังกฤษ งานวิจัยนี้จัดให้เป็นข้อความภาษาอังกฤษ และงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะข้อความบนป้ายที่เขียนด้วยอักษรภาษาไทยเท่านั้น เช่นภาพที่ 3 ข้างต้น งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะข้อความภาษาไทย “จำหน่ายเมล็ดกาแฟสด” เท่านั้น เหตุผลที่เลือกศึกษาเฉพาะข้อความภาษาไทยเนื่องจากงานวิจัยนี้ ต้องการศึกษาวากยสัมพันธ์ภาษาไทยซึ่งต่างจากภาษาอังกฤษและต้องการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่อิงตามบริบทและสังคมของประเทศไทย

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ด้านได้แก่ 1. ด้านวากยสัมพันธ์ และ 2. ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ รายละเอียดมีดังนี้

1. ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาด้านวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่บนป้าย มี 5 ประการดังนี้

1.1 ใช้โครงสร้าง “Ø + คำกริยา + คำนาม (สิ่งที่ขาย)” เพื่อแสดงประเภทธุรกิจและบริการหมายความว่า ข้อความที่แสดงประเภทธุรกิจและบริการมีการละคำตามที่ Indrambarya, k. (2009) ได้กล่าวไว้ จากนั้นตามด้วยคำกริยาและคำนามที่มีความหมายถึงสินค้าและบริการของทางร้าน เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 1 “Ø **จำหน่าย**เมล็ดกาแฟ”
ตัวอย่างข้อความที่ 2 “Ø **สั่ง**อาหารที่นี่”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บนป้ายใช้คำว่า “จำหน่าย” และ “สั่ง” เพื่อบอกว่าร้านขายสินค้าประเภทใด โดยใช้โครงสร้าง Ø + กริยา + คำนาม (สิ่งที่ขาย) เช่น “Ø **จำหน่าย**เมล็ดกาแฟ” และ Ø + สั่ง + คำนาม (สิ่งที่ขาย) เป็นที่น่าสังเกตว่า คำที่ละอาจจะเป็นบุรุษที่ 1 เช่นละคำว่า “ร้าน” ในข้อความ “ร้านจำหน่ายเมล็ดกาแฟ” หรือ

คำที่ละอาจจะเป็นบุรุษที่ 2 เช่น ละคำว่า “ลูกค้า” หรือ “คุณ” ในข้อความ **“ลูกค้า/คุณ** สั่งอาหารที่นี่” กรณีดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่เป็นลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ภาษาไทยรูปแบบหนึ่ง

1.2 ใช้โครงสร้างกริยาเรียงเพื่อแสดงประเภทธุรกิจและบริการ หมายความว่า ข้อความที่อยู่บนป้ายใช้คำกริยาเรียงกันหลายคำตามแนวคิดของ Bhandhumedha, N. (2010) เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 3 “**รับแลกเปลี่ยน**เงินตราต่างประเทศ”
ตัวอย่างข้อความที่ 4 “**รับซื้อขายแลกเปลี่ยน**ทองรูปพรรณ”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บนป้ายปรากฏโครงสร้างกริยาเรียง เช่น **“ซักอบรีด” “รับแลกเปลี่ยน”** และ **“รับซื้อขายแลกเปลี่ยน”** กรณีดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่เป็นลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ภาษาไทยรูปแบบหนึ่ง

1.3 ใช้โครงสร้าง “คำนาม + คำนาม” เพื่อแสดงประเภทธุรกิจและบริการ หมายความว่า ข้อความที่อยู่บนป้ายใช้การประกอบคำเข้าเป็นวลีตามแนวคิดของ Bhandhumedha (2010) เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 6 “**ห้าง**ทองทิฟ”

ภาพที่ 3 ป้ายร้านทอง

จากตัวอย่างข้างต้น “ห้างทอง” แจ้งให้ผู้อ่านทราบว่าร้านนี้เป็นร้านขายทองและห้างทองนี้ชื่อร้านว่า “ทิฟ” โดยโครงสร้าง “คำนาม + คำนาม” ในตัวอย่างนี้ ได้แก่ คำว่า

“ร้าน” และ **“ห้าง”** เช่น **“ร้าน** + รองเท้า” **“ห้าง** + ทอง” คำนาม **“ร้าน”** และ **“ห้าง”** มักจะนำหน้าประเภทธุรกิจและบริการของร้านนั้นๆ เช่น **“ร้าน**รองเท้า” แต่คำว่า **“ห้าง”** มักจะปรากฏร่วมกับคำว่า **“ทอง”** อย่างไรก็ตามพบการใช้คำว่า **“ร้านทอง”** ด้วยเช่นกัน

1.4 ใช้การย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก หมายความว่า ข้อความที่อยู่บนป้ายใช้การย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก (Topicalization) ตามแนวคิดของ Warotamasikkhadit (1997) เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 7 “**ด่วน** รับสมัครงาน”

ภาพที่ 4 ป้ายรับสมัครงานหน้าร้าน

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประโยคควรจะเขียนว่า “รับสมัครงาน**ด่วน**” ซึ่ง **“ด่วน”** ทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ขยายคำกริยา **“รับสมัคร”** แต่ในประโยค “**ด่วน**รับสมัครงาน” นำคำว่า **“ด่วน”** ขึ้นมาก่อนและนำไปวางไว้ด้านบนของข้อความ “รับสมัครงาน” เนื่องจากต้องการเน้นว่ารับสมัครงานแบบ **“ด่วน”** ทั้งนี้เพื่อเน้นความหมายและดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน

1.5 ใช้การสลับตำแหน่งคำ หมายความว่า ข้อความบนป้ายสลับตำแหน่งกันและเปลี่ยนโครงสร้างได้ตามที่ Bhandhumedha (2010) กล่าวไว้ เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 8 “ร้าน**ลายสัก**” “ร้าน**สักลาย**”

ภาพที่ 5 ป้ายที่มีข้อความร้านลายสักและร้านสักลาย

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ร้านสองร้านนี้อยู่ติดกันแต่ไม่ใช้ร้านเดียวกัน ร้านแรกชื่อว่า “TATTOO & PIERCING” ซึ่งเขียนภาษาไทยบนป้ายว่า “ร้าน**ลายสัก**” และร้านที่สองชื่อว่า “THAI TATTOOLAND” เขียนภาษาไทยบนป้ายว่า “ร้าน**สักลาย**” จะเห็นได้ว่า คำว่า **“สัก”** กับ **“ลาย”** สลับตำแหน่งในประโยคกัน โดย “ร้าน**ลายสัก**” มีโครงสร้าง “คำนาม + คำนาม” นั่นคือ **“ลายสัก”** เป็นคำนาม 1 คำ แต่ **“ร้าน + สัก + ลาย”** มีโครงสร้าง “คำนาม (ประธาน) + กริยา + คำนาม (กรรม)” ทั้งนี้เนื่องจากสามารถเปลี่ยนคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคได้ เช่นสามารถเปลี่ยนเป็น **“ร้าน + สัก + คิ้ว”** ได้ แม้ว่าจะใช้โครงสร้างทางภาษาไทยต่างกันแต่เจตนาในการเขียนภาษาไทยบนป้ายของทั้งสองร้านเหมือนกัน คือ ต้องการให้ผู้อ่านทราบว่าร้านของตนเองเป็นธุรกิจบริการประเภทรับสักบนร่างกาย

2. ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่บนป้าย
มี 5 ประการดังนี้

2.1 ใช้ภาษาแสดงเจตนาด้วยคำพูด หมายถึง การใช้ภาษาที่ผู้พูดตั้งใจแสดงเจตนาของตนเอง เช่น บอก สั่ง ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 9 “**ห้าม**เข้าก่อนได้รับอนุญาต”
ตัวอย่างข้อความที่ 10 “**ห้าม**จอดรถบริเวณนี้”

ตัวอย่างข้อความที่ 11 “ที่จอดรถ**เฉพาะ**ลูกค้าร้าน.....”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนป้ายแสดงเจตนาโดยใช้ภาษาบนป้ายสื่อสารกับลูกค้าด้วย วัจนกรรมแสดงเจตนา โดยใช้คำกริยา **“ห้าม”** และ **“เฉพาะ”** เช่น “**ห้าม**เข้าก่อนได้รับอนุญาต” “**ห้าม**จอดรถบริเวณนี้” และ “ที่จอดรถ**เฉพาะ**ลูกค้าร้าน.....” แต่ **“ห้าม”** มักใช้ในกรณีที่สั่งห้ามทุกคน แต่ **“เฉพาะ”** อาจจะมีบุคคลบางคนที่ได้รับการยกเว้น เช่น “ที่จอดรถ**เฉพาะ**ลูกค้าร้าน.....” หมายความว่า ถ้าใครที่เป็นลูกค้าของร้านสามารถจอดรถได้ ข้อความลักษณะนี้มีความหมายในเชิงบังคับและผู้ที่ไม่กระทำตามอาจจะมีความผิดได้ มีข้อน่าสังเกตว่าข้อความลักษณะนี้มักปรากฏอยู่บนป้ายที่มีพื้นสีแดงหรือเขียนด้วยตัวอักษรสีแดงและอาจจะมีสีดำเป็นส่วนประกอบด้วย

นอกจากนี้ยังพบใช้ภาษาแสดงแสดงเจตนาด้วยคำพูดโดยที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีภูมิหลังหรือสภาวะเกิดก่อน (Presupposition) ในบริบทเดียวกัน เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 13 “**อัตราค่าโดยสาร** ปากซอย 15 บาท ทองหล่อ 30 บาท....”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า อาจจะเคยเกิดสถานการณ์ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารในด้านราคาค่าโดยสาร ผู้ประกอบการจึงใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาให้ลูกค้าทราบว่าราคาค่าโดยสารมีรายละเอียดอย่างไร ทั้งนี้ผู้รับสารและผู้ส่งสารอาจจะมีภูมิหลังหรือสภาวะเกิดก่อน (Presupposition) มาแตกต่างกัน เช่น บางท่านอาจเคยขึ้นมอเตอร์ไซด์รับจ้างไปลงปากซอยและเสียค่าบริการเพียง 10 บาทแต่บางท่านอาจเคยเสียค่าบริการ 15 บาท ดังนั้นจึงใช้ภาษาบนป้ายแจ้งข้อมูลเพื่อความยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย ในกรณีนี้ไม่พบการใช้คำกริยาประเภทแสดงเจตนาเนื่องจากทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารต่างก็มีสภาวะเกิดก่อนในบริบทหรือสถาการณ์เดียวกันมาก่อน และการศึกษาครั้งนี้ยังพบใช้ภาษาแสดงเจตนาให้ ผู้รับสารทราบว่าทางร้านมีบริการพิเศษ เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 12 “**บริการส่ง**ถึงบ้าน-ออฟฟิศ”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ทางร้านมีการให้บริการพิเศษส่งอาหารถึงบ้าน-ออฟฟิศ ข้อความลักษณะนี้มักปรากฏบนป้ายของร้านที่อยู่ในบริบทของสังคมเมืองหลวงที่ที่จอดรถหายากมาก ทางร้านมักจะเสนอความสะดวกสบายด้านการส่งอาหารให้กับลูกค้าถึงบ้านหรือออฟฟิศ ทั้งนี้คำว่า **“บริการ”** เป็นคำสำคัญ (key words) ที่ผู้เขียนเลือก

เขียนไว้บนป้าย นอกจากนี้คำว่า **“บริการ”** ยังเป็นถ้อยคำที่อาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าทางร้านมีใจรักในการให้บริการ (Service mind) ด้วย

2.2 ใช้ภาษาแสดงความสุภาพ หมายถึง การใช้ภาษาตามแนวคิดกฎความสุภาพของ Lakoff (1973) ที่กล่าวว่า ความสุภาพ ประกอบด้วย 1. ห้ามบังคับ 2. ให้ทางเลือก 3. ทำให้รู้สึกดีเป็นมิตร และไม่คุกคามหน้าด้านบวก (Positive face) ตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) ได้แก่ ความต้องการการยอมรับจากผู้อื่น และการได้รับเกียรติ เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 14 “**เชิญ**ด้านใน**ค่ะ**”
ตัวอย่างข้อความที่ 15 “**เชิญ**ชั้น 2”

ภาพที่ 6 ป้ายร้านก๋วยเตี๋ยว

ภาพที่ 7 ป้ายร้านขายเฟอร์นิเจอร์

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ข้อความที่มีคำเชิญชวน เช่น “เชิญด้านใน” “เชิญชั้น 2” เป็นการใช้ภาษาบนป้ายเพื่อแสดงความสุภาพรูปแบบหนึ่งภาษาตามที่ Lakoff (1973) กล่าวไว้ เพราะป้ายสื่อสารทางอ้อมว่าถ้าผู้รับสารสนใจสินค้าและบริการก็เชิญเข้ามาดูในร้านได้โดยไม่มีการบังคับ เป็นการให้ทางเลือกแบบเป็นมิตร อีกทั้งยังไม่คุกคามหน้าด้านบวก (Positive face) ตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) เนื่องจากผู้รับ

สารอาจรู้สึกว่าตนเองได้รับเกียรติจากคำว่า **“เชิญ”** ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีเกียรติและเป็นลูกค้าที่สำคัญของทางร้านอีกด้วย

2.3 ใช้วัจนกรรมอ้อม หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่กล่าวออกมาซึ่งมีความหมายไม่ตรงกับคำที่ประกอบเป็นถ้อยคำ การจะเข้าใจความหมายต้องอาศัยการตีความ เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 16 “ข้าวต้ม**ยันหว่าง**”

ภาพที่ 8 ป้ายร้านข้าวต้ม

ตัวอย่างข้อความที่ 17 **“เรามีที่นั่งสำหรับลูกค้าที่นำสัตว์เลี้ยงมาด้วยนะครับ”**

ภาพที่ 9 ป้ายร้านอาหารญี่ปุ่น

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ข้อความ “ข้าวต้ม**ยันหว่าง**” เป็นการใช้วัจนกรรมอ้อมรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ การแจ้งให้ผู้รับสารได้ทราบว่า “ร้านเปิดถึงเช้า” อีกทั้งยังปรับภาษาเป็นแบบไม่ทางการ โดยเปลี่ยนข้อความจาก “จนถึง**สว่าง**” เป็น “**ยันหว่าง**” เพราะต้องการสื่อสารกับกลุ่มวัยรุ่นและนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวผับ บาร์ ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งอาจจะปิดทำการเวลา 2 นาฬิกา หลังจากนั้นก็สามารถมาทานข้าวต้มที่ร้านได้เนื่องจากร้านเปิดให้บริการจนถึงสว่าง และ ข้อความ **“เรามีที่นั่งสำหรับลูกค้าที่นำสัตว์เลี้ยงมาด้วยนะครับ”** เป็นวัจนกรรมอ้อมเพื่อบอกผู้รับสารว่า 1. สามารถนำสัตว์เลี้ยงมาที่ร้านได้ 2. ถ้านำสัตว์เลี้ยงมาด้วยจะต้องไปนั่งที่นั่งพิเศษที่ทางร้านจัดไว้ให้ เหตุผลที่ใช้วัจนกรรมอ้อมอาจจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านความสุภาพของชาวญี่ปุ่นที่จะไม่กล่าวว่า ลูกค้าที่นำสัตว์เลี้ยงมาด้วยจะถูกจัดให้นั่งแยกกับลูกค้าทั่วไปเพราะอาจจะสร้างความรู้สึกแปลกแยกจึงใช้วัจนกรรมอ้อมว่า “เรามีที่นั่งสำหรับลูกค้าที่นำสัตว์เลี้ยงมาด้วยนะครับ”

2.4 ใช้ภาษาโฆษณา หมายถึง การใช้ถ้อยคำนำเสนอความ (Proposition acts) ที่ใช้กลวิธีแบบภาษาโฆษณาตามนิยามของ Pattaranawig & Boonkhachorn (1974) ที่กล่าวว่า ภาษาโฆษณา คือ ภาษาที่มีจุดประสงค์ในการโน้มน้าวใจผู้รับสารโดยใช้จิตวิทยาผ่านภาษาเพื่อชักจูงใจ โดยมากจะจับจุดอ่อนจากพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่มนุษย์ชอบและยั่วยุประสาทสัมผัส เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 18 **“ถูก” “อร่อย” “ดี”**
ตัวอย่างข้อความที่ 19 **“ถูกใจ ใช่เลย”**

ภาพที่ 10 ป้ายที่มีคำว่า **“ถูก” “อร่อย” “ดี”**

ภาพที่ 11 ป้ายที่มีคำว่า **“ถูกใจ ใช่เลย”**

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนป้ายมีเจตนาใช้คำว่า คำว่า **“ถูก”** **“อร่อย”** **“ดี”** และ **“ถูกใจใช่เลย”** ชักจูงลูกค้า โดยนำเสนอให้เห็นถึงข้อดีของร้านจากการจับจุดอ่อนจากพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่มนุษย์ชอบและเพื่อยั่วยุประสาทสัมผัส เช่น **“อร่อย”** โดยใช้คำว่า **“อร่อย”** กับสินค้าประเภทอาหาร นอกจากนี้ยังพบการใช้คำภาษาต่างประเทศบนป้าย ทั้งนี้เพราะการใช้คำภาษาต่างประเทศจัดเป็นการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณารูปแบบหนึ่งตามที่ Pattaranawig & Boonkhachorn (1974) ได้กล่าวไว้ว่าการใช้คำต่างประเทศสามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือได้อันเนื่องมาจากค่านิยมการใช้สินค้าต่างประเทศ เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 20 “**คลินิค**หมอ.....”
ตัวอย่างข้อความที่ 21 “นวด**อโรม่า**”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำว่า **“คลินิค”** เขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ **“Clinic”** และคำว่า **“อโรม่า”** เขียนทับศัพท์คำว่า **“Aroma”** ประเด็นดังกล่าวนี้ถ้าพิจารณาตามที่ Pattaranawig & Boonkhachorn (1974) ได้กล่าวไว้ การที่ใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอาจเป็นเพราะผู้ส่งสารต้องการเพิ่มความน่าเชื่อถือ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอาจจะมีเหตุผลอื่นๆ เช่น คนรุ่นใหม่อาจคุ้นเคยกับคำว่า **“คลินิค”** จนไม่ทราบว่าในภาษาไทยใช้คำว่าอะไร และเมื่อใช้คำภาษาไทยผู้รับสารอาจไม่คุ้นชิน เช่น ใช้คำว่า **“โรงหมอ”**

2.5 ใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม หมายถึง การใช้ภาษาที่อิงประเด็นด้านสถานที่และสถานการณ์ของสังคม เนื่องจากแนวคิดของ Hymes (1962) กล่าวไว้ว่าสถานที่และสถานการณ์เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของบริบทด้วย ดังนั้นการใช้ภาษาที่กำลังเป็นประเด็นของสังคมหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งที่ผู้คนสนใจจึงเป็นการใช้ภาษาที่อิงบริบทรูปแบบหนึ่ง เช่น

ตัวอย่างข้อความที่ 22 “นวด**เพื่อสุขภาพ**”
ตัวอย่างข้อความที่ 23 “ผลิตภัณฑ์**เพื่อสุขภาพ**”

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น ร้านนวดแผนไทย มักเลือกเขียนคำว่า **“สุขภาพ”** ให้ปรากฏอยู่บนป้ายด้วย แทนที่จะเขียนเพียงคำว่า **“นวด”** แต่เขียนเป็น “นวด**เพื่อสุขภาพ**” เนื่องจากสถานที่ในความหมายของ Hymes (1962) ในที่นี้ตีความได้ว่าเป็น ประเทศไทย ซึ่งมีชื่อเสียงด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ อีกทั้งสถานการณ์ปัจจุบันผู้คนในประเทศไทยให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้นและประเทศไทยเริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นการใช้คำที่มีคำว่า **“สุขภาพ”** เช่น “ร้านนวด**เพื่อสุขภาพ**” และ “ผลิตภัณฑ์**เพื่อสุขภาพ**” จึงเป็นการใช้ภาษาที่อิงตามสถานการณ์และบริบททางสังคม หรืออีกนัยหนึ่งอาจตีความได้ด้วยว่าในพื้นที่ถนนสุขุมวิทเป็นสถานที่ที่อาจจะมีร้านนวดหลายประเภท จึงเขียนบอกไว้บนป้ายเพื่อแจ้งให้ผู้รับสารทราบว่า ร้านนี้เป็น “ร้านนวด**เพื่อสุขภาพ**”

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาบนป้ายด้านวากยสัมพันธ์มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ใช้โครงสร้าง “Ø + คำกริยา + คำนาม (สิ่งที่ขาย)” และการละคำ 2. ใช้โครงสร้างกริยาเรียง 3. ใช้โครงสร้าง “คำนาม + คำนาม” เพื่อแสดงประเภทธุรกิจและบริการ 4. ใช้การย้ายตำแหน่งหัวข้อหลัก 5. ใช้การสลับตำแหน่งคำ และลักษณะเด่นของการใช้ภาษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1. ใช้ภาษาแสดงแสดงเจตนาด้วยคำพูด 2. ใช้ภาษาแสดงความสุภาพ 3. ใช้วัจนกรรมอ้อม 4. ใช้ภาษาโฆษณา 5. ใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาษาบนป้ายมีโครงสร้างประโยคที่ไม่ได้ซับซ้อนและประเด็นด้านวากยสัมพันธ์ที่พบก็เป็นลักษณะปกติของไวยากรณ์ภาษาไทยอยู่แล้ว เช่น การละคำ การใช้โครงสร้างกริยาเรียง ส่วนกรณีการย้ายหัวข้อหลักมาอยู่ต้นประโยค แม้ว่าเป็นกรณีศึกษาด้านวากยสัมพันธ์แต่เมื่อพิจารณาในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์แล้ว การย้ายหัวข้อที่สำคัญมาอยู่ต้นข้อความอาจจะมีนัยบางอย่างแอบแฝงอยู่ เช่น ต้องการเน้นถ้อยคำนั้น ๆ เป็นพิเศษ ให้ความสำคัญมากกว่าถ้อยคำอื่น ๆ หรือต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นคำที่เน้นก่อนเป็นอันดับแรก

จะเห็นได้ว่า ภาษาบนป้ายแม้ว่าอาจจะมีจุดประสงค์แฝงด้านการโฆษณาแต่ก็ใช้ภาษาโฆษณาที่เป็นรูปแบบเฉพาะ เช่น โฆษณาแฝงกับข้อความเชิญให้เข้าร้าน เช่น ใช้ภาษา

ที่แสดงความให้เกียรติในฐานะที่ผู้รับสารเป็นลูกค้า อีกทั้งยังมีเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันทางธุรกิจอยู่ภายใต้การใช้ภาษาเพื่อการโฆษณา เช่น แฝงการโน้มน้าวใจโดยใช้วัจนกรรมอ้อม ซึ่งต่างกับภาษาโฆษณาในรูปแบบอื่น เช่น Phueng cha ngam (2011) ศึกษาการใช้วัจนกรรมและกลวิธีทางภาษาบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งปี พ.ศ.2554 พบว่าภาษาบนป้ายโฆษณาหาเสียงจะใช้วัจนกรรมตรงแบบชี้นำและสัญญามากที่สุด ส่วนภาษาที่ใช้โฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทยมักใช้วัจกรรมอ้อม เช่น อุปลักษณ์ (Chaemwong, 2016) แต่เป็นการใช้วัจนกรรมอ้อมที่ต่างจากภาษาบนป้าย เช่น ไม่ได้ส่งเสริมให้รู้สึกมีเกียรติ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าภาษาบนป้ายที่เขียนขึ้นมามีประสิทธิภาพดีหรือไม่ จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า กฎของ Grice (1975) น่าจะนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินภาษาบนป้ายได้ เนื่องจากภาษาบนป้ายมีเจตนาเพื่อส่งสารไปสู่ผู้รับสารเช่นเดียวกับการสนทนา เกณฑ์ในการพิจารณา เช่น 1. ภาษาบนป้ายให้ข้อมูลความเป็นจริงหรือไม่ (Maxim of Quality) 2. ภาษาบนป้ายให้ข้อมูลแบบพอเหมาะหรือไม่ (Maxim of Quantity) 3. ภาษาบนป้ายให้ข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (Maxim of Relevance) 4. ภาษาบนป้ายใช้ภาษากำกวมหรือไม่ (Maxim of Manner) และอาจพิจารณาถึงการใช้คำบ่งบอกหรือดรรชนีพจน์ (Deixis) ตามแนวคิดของ Levinson (1983) ร่วมด้วย เพราะบนป้ายอาจมีคำที่แสดงจุดบ่งบอก เช่น นี้ นั้น เพื่อบอกพิกัด สถานที่ อีกทั้งยังมีจุดบ่งบอกด้านเวลาที่เกี่ยวข้องกับเวลาเปิด-ปิดของร้านซึ่งทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจความหมายของถ้อยคำบนป้ายได้จากการมีดรรชนีพจน์บ่งบอกให้ทราบ

อย่างไรก็ตาม ภาษาบนป้ายไม่ได้ใช้ถ้อยคำเพื่อการสื่อสารเท่านั้นแต่ยังมีการใช้ภาพ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย สีและรูปแบบตัวอักษรในการสื่อความหมายไปสู่ผู้รับสารด้วย สอดคล้องกับที่ Wirunan and Panyamedhikun (2019) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการนิยมใช้สีพื้นหลังป้ายเป็นสีขาวมากที่สุด โดยที่สีดำและแดงใช้น้อยที่สุด และการจัดวางข้อมูลบนป้ายเป็นประเด็นที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญโดยในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป จะเห็นได้ว่าภูมิทัศน์สัญศาสตร์ของป้ายส่งผลต่อการใช้ภาษาบนป้ายด้วย เช่น ไม่ปรากฏข้อความแจ้งให้ผู้รับสารทราบว่าขายสินค้าอะไรแต่มีสัญลักษณ์หรือรูปให้ดูอยู่บนป้าย และผลการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าภาษาบนป้ายมีรูปแบบเดียวกับภาษาโฆษณาหรือไม่ ภาษาบนป้ายมีลักษณะภาษาคล้ายภาษาแบบทางการหรือกึ่งทางการ ภาษาบนป้ายมีลักษณะภาษาคล้ายภาษาพูดหรือภาษาเขียน เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาภาษาบนป้ายเพียง 200 ป้ายในย่านสุขุมวิทเท่านั้นจึงเป็นการศึกษาที่ยังไม่ครบทุกมิติ

ของการสื่อสาร อีกทั้งยังมีระเบียบวิธีวิจัยที่ไม่ซับซ้อนมากพอ ดังนั้นการจะตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นได้อย่างแน่ชัดจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาต่อยอดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต ได้แก่

1. ภาษาบนป้ายมีรูปแบบเดียวกับภาษาโฆษณาหรือไม่ อย่างไร

2. ภาษาบนป้ายมีลักษณะภาษาคล้ายภาษาแบบทางการหรือกึ่งทางการ เพราะเหตุใด

3. ภาษาบนป้ายมีลักษณะภาษาคล้ายภาษาพูดหรือภาษาเขียน เพราะเหตุใด

4. ควรมีการศึกษาแบบเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาษาบนป้ายระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ

5. ควรมีการศึกษาภาษาบนป้ายในประเด็นด้านภาษาศาสตร์อื่น ๆ เช่น ภาษาศาสตร์สังคม

6. ควรมีการศึกษาสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาบนป้ายจากผู้พบเห็นหรือผู้อ่านป้าย

ข้อเสนอแนะในการนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ ได้แก่

1. นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบวิธีการใช้ภาษาบนป้ายเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาต่อยอดด้านภาษาศาสตร์

3. นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาด้านการพยากรณ์เศรษฐกิจ บริหารธุรกิจและการสื่อสารมวลชน

References

Ariel, M. (2008). **Pragmatics and Grammar.** Cambridge University Press.

Aristova, N. (2016). Rethinking cultural identities in the context of globalization: linguistic landscape of Kazan, Russia, as an emerging global city. **Proceedings of International Conference on Communication in Multicultural Society.** Moscow. Russia.

Austin, J. L. (1962) **How to Things with Words.** Oxford: Clarendon, 4-11.

Bhandhumedha, N. (2010). **Waiyakon thai** (In Thai). [Thai Grammar]. Academic publishing project. Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). **Politeness: Some Universals in Language Usage.** Cambridge: Cambridge University Press.

Chuaychoowong, M. (2019). Linguistic Landscape on Campus: A Case Study of a Thai University. **Prodeedings of Rangsit University International Research Conference.** 1242-1249.

Depadung, S. (2006). **Watchanapatibutsat bueangton** (In Thai) [Introduction to Pragmatics]. Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University.

Firth, J.R. (1957). **Papers in linguistics 1934-1951.** Oxford: Oxford University Press.

Grice, H. P. (1975). **Logic and Conversation.** In the Discourse Reader, 76-88. Edited by Jaworski, A. & Coupland, N. London: Routledge.

Hymes, D. (1962). **The ethnography of speaking.** In T. Gladwin &W. C. Sturtevant (Eds.), Anthropology and Human Behavior. Washington, DC: Anthropology Society of Washington. 13–53.

Indrambarya, k. (2009). **Kan la prathan nai phasa thai** (In Thai) [Null Subject in Thai]. Proceedings of Research Exibition of Kasetsart University Annual Conference, Thailand.

Kaeobut, P. (2020). **Khwamphrom dan phasachin khong tha-akatsayan nanachat changwat Suratthani kap mice city: kansueksa tam Naeo Phumthat cheng phasaasat** (In Thai) [Chinese readiness of Surat Thani international airport with nice city: the study of linguistic landscape]. Journal of Humanities, Naresuan University, 17 (1), 89-104.

Kemson, R. (1975). **Presupposition and the Delimitation on Semantics.** Cambridge University Press.

Kroeger, R. P. (2005). **Analyzing Grammar: An introduction.** Cambridge University Press.

Lakoff, R. (1973). Language and woman's place. **Language in Society, 2** (1), 45-80.

Landry, R., & Bourhis, R. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: an empirical study, **Journal of Language and Social Psychology, 16** (1). 23-49.

Leech, G., N. (1983). **Principles of Pragmatics.** Essex: Longman.

Levinson, S. C. (1983). **Pragmatics.** Cambridge: Cambridge University Press.

Mettajit, V. (2015). **Watchanakam tamni Nakrian khong khru nai sam changwat chaidan tai** (In Thai) [Reprimand of Teachers towards Students in Three Southern Border Provinces in Thailand] (Master's thesis). Prince of Songkla University, Pattani.

Pattaranawig P., & Boonkhachorn, T. (1974). *Kan chai phasa kap kankhotsana* (In Thai) [Thai Language Usage of advertisement]. **Anksormsartpicharn Journal, 7-**17.

Potjanalawan, P. (2017). *"Phumnam" samphasaa: kanchaiphasaa thai angkrit chin bon paichue satharana phuea kanthongthiao*

nai khet thetsaban nakonlampang (In Thai) [Three accents of toponym: using Thai, English and Chinese on public signs in Lampang municipality]. **Local administration journal, 10** (4), 120-138.

Prapobratanakul, C. (2016). *Inside the shop names: hybridity, language awareness and globalization in the linguistic landscape of a local commercial neighborhood in Bangkok.* Manusya: **Journal of Humanities. Special issue 22,** 26-37.

Seangyen, C. (2015). **Phumithat thang phasaasat chak pai khotsana nai amphoe Mueang changwat Udonthani** (In Thai) [Linguistic landscape on billboards in Mueang district, Udonthani Province]. **Mekong Chi Mun Art and Culture Journal, 1** (2), 13-36.

Searle, J. R. (1969). **Speech Acts. London.** Cambridge University Press.

Singhasiri, W. (2013). Linguistic landscape in the State Railway Station of Thailand: the analysis of the use of language, **Proceedings of ECLL 2013: The Inaugural European Conference on Language Learning "Shifting Paradigms: Informed Responses.** July 18-21. UK. 124-132.

Thongtong, T. (2016). *A linguistic landscape study of signage on Nimmanhemin Road, a lanna Chiang Mai chill-out street.* **Manusya, Journal of Humanities**, Special Issue.

Wang, J. (2015). **Linguistic Landscape on Campus in Japan— A Case Study of Signs in Kyushu University.** Intercultural Communication Studies.

Wangphusit, K. (2012). **Chue thurakit kankha nai yan sayamsakhwia : kansueksa tamnaeo phumithat thang phasasat** (In Thai) [Business names in the area of Siam Square: a linguistics landscape study] (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

Warotamasikkhadit, U. (1997). *Fronting and backing topicalization in Thai.* **The Mon-Khmer Studies Journal. (27)**, 303-306.

Wiroonpun, P. & Panyamatheekul, S. (2019). **Pai ran ahan rimthang yaowarat lae yan chatuchak: Kanwikro tamnaeo Phumithat Sanyasat** (In Thai) [Roadside Restaurant signs in Yaowarat and Chatujak: Semiotic Landscapes Analysis] (Master's thesis) Srinakharinwirot University, Bangkok.

Wu, H. T, S. & Huebner, T. (2020). "A new chinatown? authenticity and conflicting discourses on Pracha Rat Bamphen Road". **Journal of Multilingual and Multicultural Development. 41** (9), 1-19.

Yanhong, M. (2015). **Chiang Mai's Linguistic Landscape in the Tourist Attraction Areas: A Study on the English Language Use on Signs.** (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok.

การพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

The Development of Nonfiction Writing Skills of Undergraduate Students Program in Thai Language at Rajabhat Maha Sarakham University using the Discovery Method and Graphic Organizer Method

เชษฐา จักรไชย / Chettha chakchai

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University
Maha Sarakham 44000, Thailand

Email: chakchai_st@hotmail.com

Received: October 22, 2020
Revised: November 21, 2020
Accepted: December 15, 2020

Abstract

The purposes of the current study were to develop a learning management plan for non-fiction writing skills using the discovery method and mind mapping method that met the efficiency criteria of 75/75, to study the effectiveness index of the developed learning management plan, and to compare non-fiction writing skills of undergraduate students majoring in the Thai language before and after learning with the developed learning management plan. Randomized by the purposive sampling method, the

samples were 49 second-year undergraduate students majoring in the Thai language in the Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University in the second semester of the 2019 academic year. The instruments were a set of 6 learning management plans and a non-fiction writing test designed in 40 question items of multiple choices. The statistics used in data analysis were mean score, percentage, standard deviation, and a paired sample t-test. The results of the study were as follows. The efficiency of the learning management for non-fiction writing skills using the discovery method and mind mapping method was found to at 78.73/80.77 which exceeded the criteria of 75/75. The effectiveness index of the developed learning management method was found at 0.5191. It could be interpreted that 51.91 % of the participants could improve their non-fiction writing skills after learning with the plan. Finally, the average participants' score before learning with the developed learning management plan was at 24.00 while the score of the posttest was 32.31. There was a significant difference between the participants' pretest and posttest at a statistical level of .01.

Keywords: Non-fiction Writing, Discovery learning method, Mind Mapping Method

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิดที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อหาดัชนี ประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย

ชั้นปีที่ 2 หมู่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชา การเขียนสารคดี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนบริหารการสอน 6 แผน และแบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสารคดี ชนิดเลือกตอบแบบปรนัย 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า แผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.73/80.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ส่วนการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.5191 หมายความว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการและความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 51.91 และผลการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมพบว่า การทดสอบคะแนนของผู้เรียนมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.31 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การเขียนสารคดี, กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบ, วิธีการแผนภูมิความคิด

บทนำ

ในปัจจุบันการเขียนสารคดีเป็นงานเขียนที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากขึ้น ในปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ตลอดจนสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ต่างมีพื้นที่ไว้สำหรับนำเสนองานเขียนประเภทสารคดี ขณะเดียวกันนักเขียนก็ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และความบันเทิงอารมณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน มีข้อสังเกตว่า ปัจจัยที่ทำให้งานเขียนสารคดีมีบทบาทและความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น เพราะว่า

งานเขียนสารคดีสามารถสื่อสารความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง นอกจากนั้นสารคดียังมีประโยชน์ต่อการนำมาศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ รวมทั้งสามารถนำแนวคิดจากการอ่านมาต่อยอดประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและอาชีพของผู้อ่านได้ตามความเหมาะสมอีกด้วย (Chakchai, 2013, p. 1)

คุณค่าและความสำคัญของสารคดีดังกล่าวข้างต้น จึงนำความรู้เรื่องการเขียนสารคดีนี้มาบรรจุเป็นรายวิชาการเขียนสารคดี (Feature Writing) รหัสวิชา 3010309 ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำหนดคำอธิบายรายวิชาว่า “รูปแบบ ประเภท และกลวิธีการเขียนสารคดี การเก็บข้อมูล การสร้างประเด็นการเขียน การใช้ภาพประกอบและนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์” เพื่อให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดี โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชาด้านพุทธิพิสัย คือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจแนวคิดองค์รวมเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานเขียนสารคดี ด้านทักษะพิสัย คือ สามารถปฏิบัติการเขียนได้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและด้านเจตคติ คือเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาและการเขียนสารคดีซึ่งเป็นงานเขียนอันทรงคุณค่าของการเขียนประเภทร้อยแก้ว

สารคดีเป็นงานเขียนที่มุ่งนำเสนอข้อมูลจริงเป็นหลัก และใช้ความคิดหรือทัศนะของผู้เขียนประกอบการสื่อสารเพื่อให้เนื้อหามีอรรถรส ตลอดจนมีการใช้ภาษาเขียนอย่างมีสุนทรียภาพ ฉะนั้น รายวิชาการเขียนสารคดีจึงเป็นวิชาเน้นการปฏิบัติและนำมาบูรณาการกับทักษะการเขียนเป็นสำคัญ เพราะนอกจากผู้เรียนจะต้องศึกษาหลักการเขียนสารคดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว จำเป็นต้องมีทักษะในการวางแผนการเขียนด้วย นอกจากนี้จะต้องสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีวิธีการจัดระบบข้อมูลเหล่านั้นเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วเรียบเรียงเป็น เนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักการเขียนที่มีประสิทธิผลต่อไป

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชาการเขียนสารคดี มาแล้ว 3 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556, 2557, 2562 เมื่อได้ดำเนินการทบทวนและวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา โดยนำผลการประเมินการสอนของตนเอง ตลอดจนปัญหาและ

อุปสรรคที่พบในการเรียนการสอน มาเทียบเคียงกับข้อเสนอแนะของนักศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาให้เนื้อหามีความทันสมัย สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม สภาวการณ์และเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าตามกาลเวลาและยุคสมัย

การสำรวจจากแบบสอบถามและการรวบรวมจากสภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเขียนสารคดี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะที่สมควรปรับปรุงแก้ไขมีหลายประการ พอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาขาดทักษะการวางแผนการเขียน เช่น การสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นของโครงเรื่องที่จะเขียน การกำหนดขอบเขตข้อมูลที่สอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องที่จะนำเสนอ และการคัดเลือกบุคคลผู้เป็นตัวแทนให้ข้อมูลในขณะที่มีการลงพื้นที่ภาคสนาม

2. นักศึกษาขาดประสบการณ์ในด้านการเขียนและการนำข้อมูลมาประยุกต์สู่เรื่องที่จะนำมาเขียน ทำให้ไม่สามารถเขียนถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึก เพราะบางคนไม่ได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา สอบถาม และสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลอย่างจริงจัง นอกจากนี้นักศึกษาบางคนไม่มีโอกาสออกไปยังแหล่งเรียนรู้อย่างอิสระ ซึ่งมีส่วนทำให้ไม่สามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลจริงได้อย่างเต็มที่ ถือเป็นอุปสรรคต่อการสอนการเขียนสารคดีเป็นอย่างยิ่ง

3. นักศึกษาขาดความสามารถในการจัดระบบข้อมูลด้วยการใช้แผนภูมิความคิดและการเรียบเรียง เนื้อเรื่องยังขาดเอกภาพและสัมพันธภาพด้านเนื้อหา เพราะนักศึกษาไม่สามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลประกอบการเขียนได้ลุ่มลึกทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ทำให้งานเขียนที่ได้เป็นงานเขียนที่ขาดพลังวรรณศิลป์และการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนสารคดีไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ทุกข้อตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะส่งผลให้นักศึกษาขาดความรู้และทักษะการทำงานด้านการเขียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของรายวิชานี้ จากการศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถ การเขียนสารคดี พบว่า มีแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถ

พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning) และวิธีการแผนภูมิความคิด (Mind Mapping)

การเรียนรู้แบบค้นพบ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง ดังที่ Mulkham (2004, p. 29) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างสถานการณ์ในลักษณะที่ผู้เรียนเผชิญกับปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหาผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการที่ตรงกับธรรมชาติของวิชาหรือปัญหานั้น สอดคล้องกับทรรศนะของ Rangabtuk (2002, p. 45) ซึ่งกล่าวว่า การเรียนรู้แบบค้นพบเป็นการฝึกทักษะการสังเกต การสืบเสาะหาความรู้ การให้เหตุผล การอ้างอิง หรือการสร้างสมมติฐานซึ่งประยุกต์หรือพัฒนาไปจากข้อมูลที่มีอยู่เดิม

อนึ่ง การเรียนรู้แบบค้นพบ ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจโดยมีผู้สอนช่วยส่งเสริมให้เรียนด้วยตนเอง และช่วยให้คำปรึกษาแนะนำตามความสมัครใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสมเกี่ยวกับการหาความรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Khaemanee, 2012, p. 145)

จากแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการเขียนสารคดี กล่าวคือ ให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้นอกสถานที่โดยมีฐานคิดว่าหากผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลมาสังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นงานเขียนสารคดี ย่อมจะช่วยพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลที่ได้ศึกษามามีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างจินตนาการในงานเขียนสารคดีด้วย สอดคล้องกับข้อสนับสนุนของ Songkram (2014, p. 3) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสังเกตสำรวจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรง ตลอดจนส่งเสริมทักษะด้าน ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สังเกต แก้ปัญหา พัฒนาการคิดของผู้เรียนเพื่อการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากประสบการณ์ในห้องเรียน

ข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการค้นพบด้วยตนเอง ผู้เรียนจะนำมาใช้ในการเขียน

สารคดีได้ก็ต่อเมื่อมี การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและผสมผสานกับการอ่านหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการตกผลึกทางความคิดและปัญญา หากจะนำองค์ความรู้ที่หลากหลายมาถ่ายทอดให้เป็นรูปธรรมในงานเขียนสารคดีจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการจัดระเบียบความคิดให้เป็นระบบ การจัดระบบความคิดทำให้เรื่องมีความเป็นเอกภาพและมีสัมพันธภาพ นอกจากนี้ยังทำให้การเขียนเป็นไปได้ง่าย ไม่วกวนสับสน มีเนื้อหาข้อมูลครบถ้วน

จากแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่าการใช้แผนภูมิความคิดมาเป็นเครื่องมือจัดระบบความคิดความรู้ในการเขียนสารคดีจะทำให้ผู้เรียนสามารถออกแบบโครงเรื่องและเรียบเรียงเนื้อหาสาระได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ดังที่ Pholwatana and Kanokudom (2004, p. 18) กล่าวไว้ว่าการใช้เครื่องมือในการจัดระบบความคิดสู่การเขียนจะช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ได้ เป็นการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดจากการจัดข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบโดยนำการเขียนแผนผังลักษณะต่าง ๆ มาช่วยกำหนดข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจกรอบแนวคิดด้วยตัวเองอย่างชัดเจน ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจจากการเขียนแผนผังความคิดโดยผสมผสานการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ลงไปในชิ้นงานเขียนสารคดีเรื่องนั้น ๆ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา นำไปสู่การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปี 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชาการเขียนสารคดี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสารคดีให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชาการเขียนสารคดี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 89 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปี 2 หมู่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชาการเขียนสารคดี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด และตัวแปรตาม คือ ความสามารถการเขียนสารคดี

จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์

1. เพื่อพัฒนาแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิดที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. แนวคิดเกี่ยวกับแผนภูมิความคิด

แผนภูมิความคิด (Mind Mapping) หมายถึง แผนภูมิรูปภาพที่แสดงความคิดหรือข้อมูลสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเอาข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายมาจัดให้เป็นระเบียบ สามารถอธิบายให้เกิดความเข้าใจและจดจำความรู้ เนื้อหาสาระนั้น ๆ ได้ง่าย แผนภูมิความคิดถือเป็นการประมวลความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและอธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Susuaruj, 2008, p. 248)

แผนภูมิความคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเขียนสารคดีนั้น Tatphumee (2013, pp. 47-48) ได้อธิบายลักษณะเฉพาะของแผนภูมิความคิดแต่ละชนิด เช่น แผนภูมิเป้าหมาย (Target) เป็นแผนภูมิความคิดที่ใช้แสดงการจัดหมวดหมู่ข้อมูลหรือหมวดหมู่ความคิดออกเป็นส่วน ๆ ผังลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) เป็นแผนภูมิความคิดที่ใช้แสดงการเรียงลำดับข้อมูล เหตุการณ์ ขั้นตอนหรือกระบวนการต่าง ๆ ผังมโนทัศน์ (Concept Map) เป็นผังที่ใช้แสดงความคิดหรือเรื่องราวโดยการจัดหมวดหมู่ตามความสำคัญของข้อมูล

จำแนกออกเป็นมโนทัศน์หลัก มโนทัศน์รอง มโนทัศน์ย่อย รวมถึงตัวอย่างต่าง ๆ เป็นต้น

สอดคล้องกับแนวคิดของ Suntornroj (2012, p. 36) ซึ่งอธิบายว่า การสร้างแผนภูมิความคิดเป็นการนำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดหลักและความคิดรวบยอดรองลงไป หรือเป็นความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องที่มีการโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้ข้อมูลง่ายต่อการทำความเข้าใจ ช่วยเพิ่มความคงทนในการเรียนรู้ และยังช่วยพัฒนาความคิดแบบวิจารณญาณ (Critical Thinking) การมีเหตุผลและพัฒนาด้านความจำได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การเขียนสารคดีโดยใช้แผนภูมิความคิด จะช่วยให้การจัดระบบข้อมูลและความคิดเป็นระบบระเบียบ เพราะแผนภูมิความคิดเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมีความเป็นระบบ กระชับ กะทัดรัด และชัดเจนยิ่งขึ้น

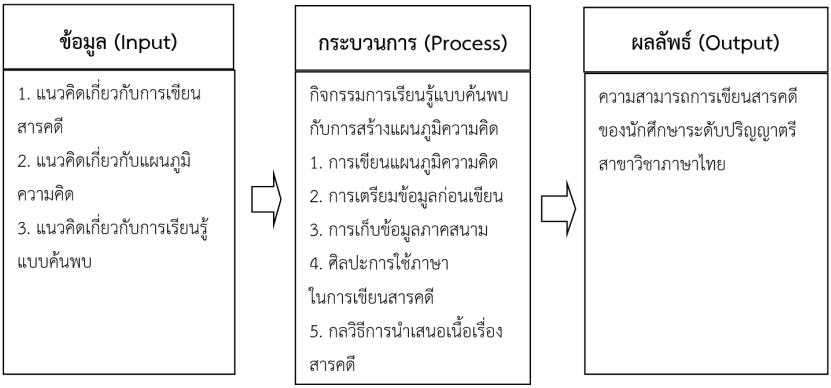
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบค้นพบ

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจ โดยมีผู้สอนช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และช่วยให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสมเกี่ยวกับ วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Khaemanee, 2012, p. 145)

วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสนับสนุนหรือช่วยเสริมการเรียนรู้แบบค้นพบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและนิรนัย เพราะการเรียนรู้แบบค้นพบ เป็นการเรียนรู้โดยการนำวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธีมาใช้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้แบบค้นพบโดยใช้วิธีคิดแบบอุปนัยและนิรนัยที่ค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย เป็นการเรียนรู้จากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม ซึ่งผู้เรียนได้ใช้เหตุผลจากตัวอย่างต่าง ๆ ไปสนับสนุนให้พบข้อสรุปโดยใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเองและเหตุผลเพื่อนำมากำหนดเป็นข้อสรุปกฎเกณฑ์ ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย เป็นการเรียนรู้จากส่วนรวม ไปหาส่วนย่อยซึ่งผู้เรียนจะนำหลักการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์หรือนิยามไปทดลองหรือพิสูจน์เพื่อให้ได้ความคิดข้อสรุป หรือค้นพบข้อสรุปอื่น ๆ (Mulkham, 2004, pp. 31-32)

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบ มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากสถานที่นอกชั้นเรียน หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลสารคดีจากภาคสนาม โดยมีฐานคิดว่าหากผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลมาสังเคราะห์และเรียบเรียงเป็น งานเขียนสารคดี ย่อมจะช่วยพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลที่ผู้เรียนได้ศึกษามาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้นมีความน่าเชื่อถือ และถือเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นพบด้วยตนเองตามความสนใจเฉพาะบุคคล

จากการศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปแผนภาพกรอบแนวคิดได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดี ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับ การสร้างแผนภูมิความคิด ตามเกณฑ์ 75/75 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดี ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับ การสร้างแผนภูมิความคิด ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการทดสอบ	N	คะแนน	$\overline{X}$	E_1 / E_2
ด้านกระบวนการ (E_1)	49	6944	141.71	78.73/80.77
ด้านผลลัพธ์ (E_2)	49	1583	32.31	

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนจากการทดสอบระหว่างเรียน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 141.71 หรือมีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) เท่ากับ 78.73 และคะแนนการทดสอบวัดผลหลังเรียนของนักศึกษาจากคะแนนเต็ม 40 คะแนน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย 32.31 หรือมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 80.77 แสดงว่าแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.73/80.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

2. ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

จำนวนผู้เรียน (N)	คะแนนรวม	ผลรวมของคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
49	2759	1176	1583	0.5191

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด มีค่าเท่ากับ 0.5191 คิดเป็นร้อยละ 51.91

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

ผลการทดสอบ	N	Mean	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยผลต่าง	t	df	Sig 1 tailed
ก่อนเรียน	49	24.00	4.704	8.31	3.183	18.265**	49	0.000
หลังเรียน		32.31	1.939					

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบคะแนนของผู้เรียน มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.31 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. แผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.73/80.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าแผนบริหารการสอนมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ด้วยการศึกษารายละเอียดของ

รายวิชาการเขียนสารคดีในหลักสูตร ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบและการสร้างแผนภูมิความคิด ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการเขียนสารคดีเพื่อเป็นแนวทางออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนั้น แผนบริหารการสอนทั้งหมดได้ผ่านการแก้ไขปรับปรุงโดยคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขแลพนำไปใช้สอนจริง ทำให้แผนบริหารการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งได้วิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางดำเนินการวิจัย ได้แก่ Tatphumee (2013) เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นโดยใช้แผนภูมิความคิดประกอบการสอนแบบค้นพบ ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นโดยใช้แผนภูมิความคิดประกอบการสอนแบบค้นพบที่มีประสิทธิภาพ 87.47/76.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Hongphu (2007) เรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเรียงความด้วยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนภูมิความคิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเรียงความ วิชาภาษาไทย ด้วยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนภูมิความคิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 83.74/85.97 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dhamachon (2005) เรื่องการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนภูมิความคิด ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนภูมิความคิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.52/85.48

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนบริหารการสอนการเขียนสารคดี ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด มีค่าเท่ากับ 0.5191 หมายความว่าผู้เรียนมีพัฒนาการและความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 51.91 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน แผนบริหารการสอนได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการเขียนสารคดีและขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้แผนภูมิความคิดกับกิจกรรมการเรียน

รู้แบบค้นพบ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำแผนภูมิความคิดมาใช้ในการวางโครงเรื่องสารคดี และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบจนนำไปสู่การเรียบเรียงเนื้อเรื่องสารคดีได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางดำเนินการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ Tatphumee (2013) เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นโดยใช้แผนภูมิความคิดประกอบการสอนแบบค้นพบ พบว่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ภาษาไทยด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นโดยใช้แผนภูมิความคิดประกอบการสอนแบบค้นพบ มีค่าเท่ากับ 0.5343 หมายความว่าผู้เรียนมีพัฒนาการและความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นกว่าเดิมร้อยละ 53.43 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dhamachon (2005) เรื่องการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนภูมิความคิด ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนภูมิความคิดมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.65 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 65

3. การเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด โดยภาพรวม พบว่า การทดสอบคะแนนของผู้เรียน มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.31 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนการเขียนสารคดีโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด สามารถพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนเกิดความเข้าใจขั้นตอนในการเรียนรู้แบบค้นพบ มีความตั้งใจใฝ่เรียนรู้ในการค้นหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อผู้เรียนรวบรวมความรู้ที่ตนศึกษาได้ครบถ้วนแล้วมาจัดระบบข้อมูลโดยใช้แผนภูมิความคิดจึงสามารถวางโครงเรื่องและลำดับเหตุการณ์ของเรื่องสารคดีได้ นำไปสู่การใช้ภาษาในการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางดำเนินการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ Tatphumee (2013) เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นโดยใช้แผนภูมิความคิดประกอบการสอนแบบค้นพบ พบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนสารคดีท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ Srisuk (2010) เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางหัวเสือ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู (สสวท.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Honghern (2010) เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนสารคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนสารคดี คิดเป็นร้อยละ 74.65 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 84.44 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rungkitleatskul (2003) เรื่องการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนเพื่อพัฒนาการเขียนเล่าเรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหาด บ้านดอนที่วิทยา พบว่านักเรียนมีความสามารถหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนจะต้องอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเขียนสารคดีโดยใช้แผนภูมิความคิด ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการสอนแบบค้นพบ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ อย่างถูกต้อง จะทำให้การพัฒนาการเขียนสารคดีบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากประสบการณ์เรียนรู้นี้เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนอาจไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

1.2 ผู้สอนควรนำตัวอย่างสารคดีที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และนำแนวคิดจากตัวอย่างดังกล่าวมาสามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์

ความรู้ของตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ ในการเขียนสารคดีได้

1.3 ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน ดังนั้นผู้สอนควรมีการเสริมแรงที่หลากหลายและเหมาะสมเพื่อกระตุ้นความสนใจ และแนะแนวทางแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนเรื่องการพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

2.2 ควรมีการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนเรื่องการพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนเรื่องการพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด เปรียบเทียบกับวิธีการสอนรูปแบบอื่น ๆ

References

Chakchai, C. (2013). **Kankhian Sarakhadi** (In Thai) [Feature Writing]. Maha Sarakham: Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University.

Dhamachon, T. (2005). **Kanphatthana phaenkanchat kitchakam Kanrianru phasa thai duai klumruammue baep STAD rueang kan an choeng wikhro chan prathomsueksa pithi 5 doi chai phaenphum khwamkhit** (In Thai) [The development of Thai language learning management in STAD collaborative instructional model for analytical reading of prathomsueksa 5 students using mind mapping] (Master's thesis). Maha sarakham University, Maha Sarakham.

Honghern, Y. (2010). **Kanphatthana khwamsamat kankhian sarakhadi khong nakrian chan matthayomsueksa pithi 6 doi chai laeng rianru nai chumchon** (In Thai) [The development of non-fiction writing exercises using local information for Matthayomsueksa 6 students] (Master's thesis). Khon Kean University, Khon Kean.

Hongphu, S. (2007). **Phon Kanchat kitchakam kanrianru wicha phasa thai rueang kankhian riangkhwam duai kanrian baep ruammue doi chai phaenphum khwamkhit chan prathomsueksa pithi 5** (In Thai) [The effects of learning management entitled collaborative essay writing using mind mapping method on Prathomsueksa 5 students] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Khaemanee, T. (2012). **Sat kanson : ong khwamru phuea kanchatkrabuankan rianru thi mi prasitthiphap** (In Thai) [Sciences of teaching: Principles for effective learning management]. Bangkok : Chulalongkorn University.

Khomkokkruat, S. (2004). **Kanphatthana thaksa kankhian riangkhwam duai phaenphum khwamkhit wicha phasa thai chan Prathomsueksa pithi 6** (In Thai) [The development of composition writing skill using Thai language mind mapping of prathomsueksa 6 students] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

Mulkham, S. (2004). **21 Withi chatkan rianru : phuea phatthana krabuankan khit** (In Thai) [21 learning managements for cognitive processes]. Bangkok: Phapphim.

Pholwatana, P. & Kanokudom, C. (2004). **Sinlapa Kanchatkan rianru phasa thai chuang chan thi 4 (Matthayomsueksa pithi 4-6)** (In Thai) [Art of Thai language learning management for the fourth level (Matayom 4-6)]. Bangkok: Ben Publishing.

Rangabtuk, W. (2002). **Theknik lae kitchakam kanrianru thi nen phurian pen samkhan tam laksut kansueksa khanphuenthan phoso 2544** (In Thai) [Techniques and learning activities focusing on students centered method based on the 2001 core curriculum]. Bangkok: Phrikwan Graphic.

Rungkitleatskul, K. (2003). **Kan chai laeng witthayakan nai chumchon phuea phatthana kan khian laorueang khong nakrian chan Prathomsueksa pithi 3** (In Thai) [Using community resources for improving narrative writing of pratomsuksa 3 students] (Master's thesis), Chiang Mai University, Chiang Mai.

Songkram, N. (2014). **Kansueksa nok sathanthi lae kansueksa thi samuean phuea kanrianru choengruk** (In Thai) [Fieldtrip and virtual fieldtrip for active learning]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Srisuk, W. (2010). **Phon kanchatkan rianru baep khonphop thimi to khwamsamat nai kan khit wikhro khong nakrian chan Prathom sueksa pithi 6 rongrian watbanghua suea** (in Thai) [The effects of discovery approach on analytical thinking of grade 6 students in Watbanghuasuea school] (Master's thesis). Dhonburi Rajabhat University, Bangkok.

Suntornroj. W. (2012). **Nawattakam tam naeokhit baep backward design** (In Thai) [Learning Innovation in backward design]. Mahasarkham : Mahasarakham University Press.

Susuaruj, P. (2008). **Kan phatthana kankhit** (In Thai) [Thinking development]. Bangkok: 9119 Technique Printing.

Tatphumee, W. (2013). **Kan phatthana khwamsamat dan kankhian sarakhadi thongthin doi chai phaenphum khwamkhit prakopkanson baep khonphop** (in Thai) [The development of local non-fiction writing skill using mind mapping and discovery learning method integration] (Master's thesis). Mahasarakham University, Maha Sarakham.

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

A Study of Learning Outcome on Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students.

ลัทธวรรณ โสภณอัมพรเสนีย์[1] / สิรินาถ จงกลกลาง[2]
Luttawan Soponumpornsenee[1] / Sirinat Jongkonklang[2]

[1,2] Curriculum and Instruction Program,
Faculty of Education Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

Corresponding author. Email: Luttawan.sopon@gmail.com

Received: August 28, 2020
Revised: December 15, 2020
Accepted: December 22, 2020

ABSTRACT

The research aimed to develop and study on Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit 1) to compare students' achievement before and after learning 2) to compare students' achievement with criteria of 70 % and 3) to evaluate student's task after learning. The operation research was distributed into 2 step: step 1 was collecting data and building the develop of integrated instructional learning units and step 2 was experiment of integrated instructional learning units. The sample consisted of 9 students in Grade 6 of Bannongtor school, Pakchong district, Nakhon Ratchasima province, by purposive sampling. Research tools were

1) the integrated learning unit on Philosophy of Sufficiency Economy of Grade 6 students, 2) the learning efficiency test and 3) quality inspection task form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test. The results of this research were as follows: 1) the outcome of the development of the Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students was appropriate and consistent with 4 components learning unit, which are (1) introduction (2) learning outcome. (3) proof of learning (4) learning activities ,Learning media and learning resources. The integrated learning unit as a whole was at a high level and the learning plan was appropriate and consistent overall at a high level. 2) Learning efficiency of the Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students after the implementation was higher than before with a statistical significance at the .05 level and the learning efficiency was not higher than the criteria of 70 % with a statistical significance at the .05 level. In addition, student quality inspection of task learning was at the highest level.

Keywords : Unit plan, Integrated Philosophy of Sufficiency Economy

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยพิจารณาตามประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ประเมินคุณภาพชิ้นงานหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขั้นตอนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการสร้างหน่วยการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตอ ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการศึกษา พบว่า 1) หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ (1) ส่วนนำ (2) เป้าหมายการเรียนรู้ (3) หลักฐานการเรียนรู้ (4) กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและสอดคล้อง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงาน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : หน่วยการเรียนรู้, การบูรณาการ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรระดับชาติที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษานำไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต การนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาสามารถจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้โดยการจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคโดยนำไปบูรณาการ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม ซึ่งผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ หรือบูรณาการ

เฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน (Nethanomsak, 2007, p.94) และจากการศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้มากเกินไปในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานซ้ำซ้อน ตัวชี้วัดบางตัวเล็กมากเป็นเพียงตัวชี้วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ มีตัวชี้วัดมากเกินไป ซึ่งการเรียนรู้โดยบูรณาการมาตรฐานที่ซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันเป็นมาตรฐานเดียวกันด้วยการนำไปรวมหรือบูรณาการร่วมกับมาตรฐาน (Nillapun, 2013, p.112)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการนำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมความรู้ ความคิด ทักษะ มาเชื่อมโยงกันในลักษณะแบบองค์รวม สอดคล้องกับชีวิตจริง มีการวางแผนการสอนที่เป็นระบบ มุ่งส่งเสริมสมรรถนะสำคัญ คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทการบูรณาการได้หลากหลาย เช่น การแบ่งโดยใช้วิชาเป็นแกน ได้แก่ การบูรณาการภายในวิชาการบูรณาการระหว่างวิชา สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แบบสอดแทรกแบบคู่ขนาน แบบพหุวิทยาการ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ แบบสอนคนเดียว แบบแยกกันสอน แบบสอนร่วมกัน และแบบข้ามวิชา (Khaemmani, 2014, p.147)

การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยสาระที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะและเจตคติเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ และมีการพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ ดังนั้น การจัดสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลัก ได้แก่ กระบวนการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นจะช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดและความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างมีความสมดุล เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความ

สัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ (Khaemmani, 2003, pp.10-15)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ครบทุกสาขาวิชา อาจแก้ไขโดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ ความชำนาญที่หลากหลายของครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายได้รอบด้านอันจะนำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กได้ (The Secretariat of The House of Representative, 2016, pp.1-2) ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองตอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีจำนวนครูไม่ครบชั้นและไม่ครบทุกสาขาวิชาส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาดังกล่าว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบองค์รวม มีความเชื่อมโยงกับความรู้ ความคิด และทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ตรง สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะนักเรียนได้รับความรู้ และภูมิคุ้มกันในการรับมือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชาแบบพหุวิทยาการในลักษณะการสอนคนเดียว โดยนำเอาเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันมารวมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดปัญหาจากสภาพของครูที่ไม่ครบชั้น ไม่ครบทุกสาขาวิชา สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ใช้ความรู้ความสามารถที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ ประสบการณ์ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาตามประเด็นต่อไปนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

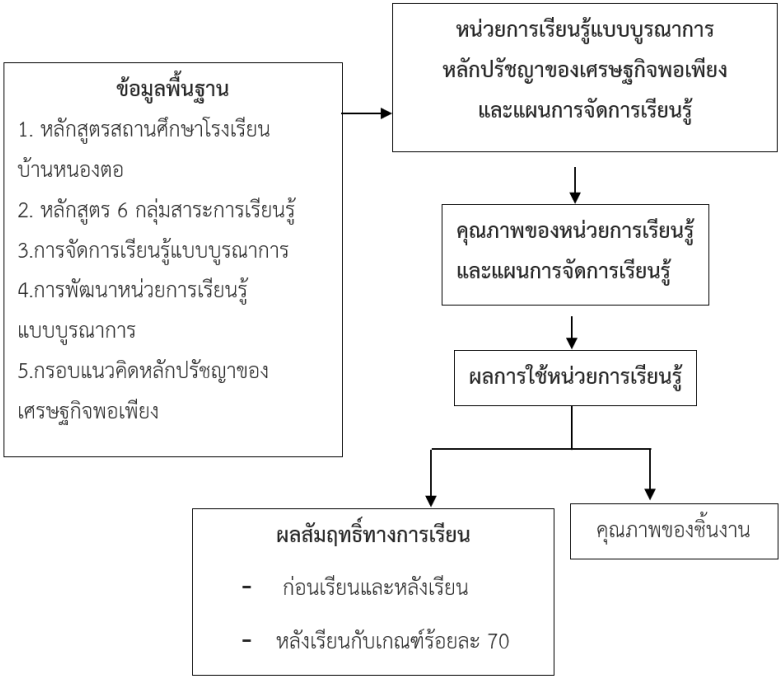
2.3 เพื่อประเมินคุณภาพชิ้นงานหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิธีการบูรณาการระหว่างวิชา แบบพหุวิทยาการในลักษณะการสอนคนเดียวในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ กลุ่มสาระการงานอาชีพ และภาษาต่างประเทศ มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นแกนโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการตามกรอบแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ

ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward design) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Bureau of Academic Affairs and Educational Standard, 2016, p.15) ผู้วิจัยได้เลือกจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ คือ 1) ส่วนนำ 2) เป้าหมายการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะ

ที่สำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) หลักฐานการเรียนรู้ที่เป็นผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ผลงาน ชิ้นงานหรือภาระงาน และการวัดและประเมินผล 4) กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการสร้างหน่วยการเรียนรู้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 แหล่งข้อมูลและสิ่งที่ศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองตอ พุทธศักราช 2560 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบ

บูรณาการ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ คำอธิบายรายวิชาที่นำมาใช้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสรุปขอบข่ายสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการ ยกร่างขอบข่ายสาระการเรียนรู้และวิเคราะห์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาและเชื่อมโยงกับหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัด การเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. การสร้างหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ใช้เทคนิคการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) ขั้นกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2) ขั้นกำหนดหลักฐาน 3) ขั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เทคนิค POV (Other Point of view) การสาธิต เทคนิคแผนผังความคิด สถานการณ์จำลอง แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม จากนั้นนำหน่วยการเรียนรู้ไปหาคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตอ ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling))

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง การหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ประเมินคุณภาพโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด พบว่า หน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00-4.80 มีค่าเฉลี่ย 4.26 หรืออยู่ในระดับมาก และแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.20-4.80 มีค่าเฉลี่ย 4.40 หรืออยู่ในระดับมาก 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับตัวชี้วัด พบว่า ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นจำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน จากนั้นคัดเลือกข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.88 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.66 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ Kuder-Richardson สูตร KR-20 (Thanya, 2013, p.169) เท่ากับ 0.86 3) แบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubric) โดยเกณฑ์การผ่านร้อยละ 70 หรือ 14 คะแนนขึ้นไป และหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ตรวจพิจารณาคุณภาพของเกณฑ์และรายการประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

3. การดำเนินการทดลอง

ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการสอนตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น ประเมินคุณภาพของชิ้นงานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 โดยมีผู้ประเมิน 3 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย 2 คน ทดสอบหลังเรียนเมื่อจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ทันที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเปรียบเทียบโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของนักเรียนโดยใช้ Kolmogorov-smirnov test พบว่า ก่อนเรียนมีค่า Sig เท่ากับ .200 หลังเรียน ค่า Sig เท่ากับ .200 มีการแจกแจงปกติ ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมุติฐานหลัก ข้อมูลจึงมีการแจกแจงแบบปกติ จึงใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เทียบกับเกณฑ์

ร้อยละ 70 โดยทดสอบค่าที t-test (t-test for one sample) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินชิ้นงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตอ สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอนการดำเนินการโดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานผู้วิจัยเด้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ได้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และวิเคราะห์ตัวชี้วัด 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกันและสามารถนำมาบูรณาการได้ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.2 ผลการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาที่นำมาใช้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ใน 6 รายวิชา แต่ละรายวิชาศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อนำมาใช้ในออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย รายวิชาภาษาไทย 3 สาระ 3 มาตรฐานการเรียนรู้ 8 ตัวชี้วัด รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3 สาระ 5 มาตรฐานการเรียนรู้ 7 ตัวชี้วัด รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาศิลปะ 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาการงานอาชีพ 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาภาษาอังกฤษ 2 สาระ 2 มาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด

1.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการบูรณาการระหว่างวิชาแบบพหุวิทยาการในลักษณะแบบผู้สอนคนเดียว

1.4 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามแนวคิดของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ คือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ คือ ชิ้นงานภาระงานและการวัดและประเมินผล และ 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้และปฏิบัติจริงควบคู่กันไป

2. ผลการยกร่างขอบข่าย ในขั้นตอนการยกร่างขอบข่ายโดยการกำหนดกรอบแนวคิดของหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ดังนี้

3 ห่วง คือ **ความพอประมาณ** ประกอบด้วย การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การใช้จ่ายให้เหมาะกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่าย เกินตัว **ความมีเหตุผล** ประกอบด้วย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** ประกอบด้วย เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ คือ **ภาษาไทย** ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน (อ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต, เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผนภาพความคิด เขียนเรียงความ เขียนเรื่องตามจินตนาการ เป็นต้น, พูดรายงาน นำเสนอความรู้ความคิด) **สังคมศึกษา** ประกอบด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น/อำเภอปากช่อง(ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การอุตสาหกรรม, สถานที่ท่องเที่ยว, วิธีรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน,การคมนาคมในอำเภอปากช่อง) **สุขศึกษาและพลศึกษา** ประกอบด้วย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นในทางที่ดี (รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล) **ศิลปะ** ประกอบด้วย สร้างงาน

ทัศนศิลป์เป็นแผนภาพ แผนผังและภาพประกอบเพื่อถ่ายทอดความคิดหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ (การสร้างแผนผังความคิด แผนภาพ) **การงานอาชีพ** ประกอบด้วย รู้จักอาชีพและมีแนวทางในการประกอบอาชีพอย่างพอเพียง (เข้าใจ มีทักษะ ที่จำเป็นมีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ) **ภาษาต่างประเทศ** ประกอบด้วย รู้จักเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารและคำศัพท์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยว (การพูดคุยสื่อสารกับนักท่องเที่ยว,สืบค้นหาคำศัพท์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยว)

เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีวินัย ส่งงานตรงเวลา ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย จัดเก็บสิ่งของเป็นที่เป็นทางเมื่อทำงานเสร็จ อยู่อย่างพอเพียง ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4 มิติ คือ **มิติสังคม** ประกอบด้วย เห็นคุณค่าและมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการมีวินัย เคารพกฎ กติกา รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียน จนส่งผลให้เกิดความสามัคคี **มิติเศรษฐกิจ** ประกอบด้วย ใช้ทรัพยากร เงินทอง ของใช้ต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตแต่ละคน อย่างมีเหตุผลด้วยความไม่ประมาท **มิติสิ่งแวดล้อม** ประกอบด้วย เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ต้นไม้ อากาศ และพลังงาน ปฏิบัติตนเพื่อรักษ์โลกรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น **มิติวัฒนธรรม** ประกอบด้วย ภูมิใจในความเป็นไทย รักษ์ท้องถิ่น ด้วยความรู้ความเข้าใจรากเหง้าของตน ชุมชน ปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม

3. ผลการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีขั้นตอนของการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ มีผลการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ เวลาเรียน 16 ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
เป้าหมายการเรียนรู้	**มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด** ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย 3 สาระ 3 มาตรฐานการเรียนรู้ 8 ตัวชี้วัด รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3 สาระ 5 มาตรฐานการเรียนรู้ 7 ตัวชี้วัด รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาศิลปะ 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาการงานอาชีพ 1 สาระ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาภาษาอังกฤษ 2 สาระ 2 มาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง และรักความเป็นไทย
	สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ประตูสู่อีสาน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ของอำเภอปากช่องและสภาพข้อมูลทั่วไป 2) วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลจันทึก 3) หลากหลายการประกอบอาชีพ ได้แก่ การประกอบอาชีพในชุมชน/อำเภอปากช่อง 4) เกษตรกรรมเลี้ยงชีพ ได้แก่ การเกษตรกรรมในชุมชน/อำเภอปากช่อง 5) ก้าวหน้าอุตสาหกรรม ได้แก่ การอุตสาหากรรมในชุมชน/อำเภอปากช่อง 6) ยอดนิยมการท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 7) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ วิธีรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) เส้นทางการคมนาคม ได้แก่ โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สายบางปะอิน -นครราชสีมา (Motorway)
	สาระสำคัญ คือ อำเภอปากช่องเป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม และมีเส้นทางการคมนาคมที่เป็นเส้นทางหลักของภาคอีสาน ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การดำรงชีวิตและปฏิบัติตนได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้วยการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยคำนึงถึงความพอดีไม่มากไม่น้อยเกินไปบนพื้นฐานของความรอบคอบ รอบรู้ ระมัดระวัง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ เวลาเรียน 16 ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
หลักฐานการเรียนรู้	ประกอบด้วย ชิ้นงานหรือภาระงาน ได้แก่ แผนผังความคิด Lap book การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย เครื่องมือวัด ได้แก่ แบบประเมินแผนผังความคิด แบบประเมินคุณภาพของชิ้นงาน (Lap Book) แบบประเมินพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม และเกณฑ์การประเมิน ได้แก่ เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด เกณฑ์การประเมินการทำ Lap book เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เทคนิค POV (Other Point of view) การสาธิต เทคนิคแผนผังความคิด สถานการณ์จำลอง แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม 2) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ วีดีทัศน์ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของอำเภอปากช่อง วีดีทัศน์ เรื่อง การทำน้ำสมุนไพร รูปภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น 3) แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ชุมชน
แผนการจัดการเรียนรู้	จากหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ มีจำนวน 8 แผน แผนละ *2* ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ได้แก่ 1) ประตูสู่อีสาน 2) วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) หลากหลายการประกอบอาชีพ 4) เกษตรกรรมเลี้ยงชีพ 5) ก้าวหน้าอุตสาหกรรม 6) ยอดนิยมการท่องเที่ยว 7) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ8) เส้นทางการคมนาคม

4. ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การประเมินหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตอ เป็นการประเมินก่อนนำหน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง ในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง ในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปากช่องเมืองเศรษฐกิจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ น่าสนใจ กะทัดรัด ชัดเจน เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	4.60	0.54	มากที่สุด
2.	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเชื่อมโยง	4.80	0.44	มากที่สุด
3.	ความสอดคล้องของสาระสำคัญและสาระการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	4.40	0.54	มาก
4.	ความสอดคล้องกันระหว่างชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.83	มาก
5.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.20	0.83	มาก
6.	ภาระงานและชิ้นงานมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.83	มาก
7.	สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	0.70	มาก
8.	ประเด็นและเกณฑ์การประเมินเหมาะสมกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.00	0.00	มาก
9.	กำหนดเวลาได้เหมาะสมกับกิจกรรม	4.00	1.22	มาก
	รวม	4.26	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมพบว่า หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (= 4.26, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00-4.80

4.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (= 4.40 , S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อมีค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ (=4.60, S.D. = 0.54) และต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดผลมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเหมาะสมกับระยะเวลา (=4.20, S.D. = 0.83)

ตอนที่ 2 ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการประเมินคุณภาพชิ้นงาน มีรายละเอียดดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	9	30	15.44	7.65		
					4.79*	.000
หลังเรียน	9	30	22.33	4.74		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกณฑ์ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกณฑ์ร้อยละ 70

สภาพการณ์	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\overline{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	9	30	21	22.33	4.74	0.84*	0.42

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงาน Lap book จากการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงาน Lap book จากการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่	รายการประเมิน	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ขั้นตอนการทำงาน	19.00	18.00	18.33	18.44	0.50	ดีมาก
2	ความคิดสร้างสรรค์	18.66	18.66	18.33	18.55	0.19	ดีมาก
3	ความสมบูรณ์ของผลงาน	18.33	18.00	18.00	18.11	0.19	ดีมาก
4	ความสามารถในการปฏิบัติ	18.66	18.00	18.33	18.33	0.33	ดีมาก
5	คุณภาพของชิ้นงาน	19.00	18.33	18.55	18.66	0.33	ดีมาก
	รวม	18.73	18.19	18.30	18.39	0.30	ดีมาก

เกณฑ์การตัดสิน

ช่วงของคะแนน	การแปลผล
20-16	ดีมาก
15-11	ดี
10-6	พอใช้
5-1	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า มีคุณภาพในระดับมาก อันเนื่องมากจากผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการ องค์ประกอบเกี่ยวกับการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อกำหนดเนื้อหาองค์ความรู้อย่างเหมาะสม รวมทั้งศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยการกำหนดหัวข้อเรื่องก่อนจึงเลือกประเด็นวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่สัมพันธ์กับหัวเรื่อง และดำเนินพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอนและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ Sunthonprasoet (2007, pp.69-70) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในขั้นตอนที่ 3 ว่ากำหนดเรื่องสู่บูรณาการ โดยกำหนดหัวเรื่องที่จะเรียน กำหนดเนื้อหากิจกรรมจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา นำมาหลอมรวมเป็นกรอบความรู้ แล้วจึงเขียนเป็นแผนการสอนบูรณาการรูปแบบที่ต้องการ โดยใช้กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sasanthia et al. (2018) พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ เป็นผลมาจากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของชิ้นงาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้จากเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนจึงสามารถนำความรู้ ทักษะมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประกอบด้วย การสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง ทำให้เห็นความสำคัญในสิ่งที่ได้เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบสาธิตช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น นักเรียนมองเห็นตัวอย่าง ขั้นตอนทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์คล้ายความเป็นจริง คิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ กล้าคิดกล้าทำมากยิ่งขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อันเนื่องมาจากนักเรียนบางคนที่มีความสามารถทางด้านการอ่านการเขียนอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา และเป็นผลให้นักเรียนบางคนไม่สามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จึงส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และผลการประเมินคุณภาพชิ้นงาน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาคำตอบจาก แหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจเป็นอย่างดี เพราะได้หาคำตอบด้วยตัวเองรวมทั้งได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และนักเรียนทำงานร่วมกันโดยการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน ได้ทำงานความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง แสดงให้เห็นว่าถึงแม้นักเรียนบางคนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติชิ้นงาน นักเรียนได้แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม และได้ปฏิบัติชิ้นงานตามความสามารถของตนเอง จึงผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sa-nguansin (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการการสร้างงานเอกสารด้วยซอฟต์แวร์ ตามแนวกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับดีมาก (=3.70, S.D. = 0.24) 4) ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงาน อยู่ในระดับถูกต้องครบถ้วนดีมาก =3.30, S.D. = 0.26)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

เพื่อให้สามารถนำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด มีการวางแผนกิจกรรมอย่างเหมาะสมในแต่ละชั่วโมง

1.2 การจัดการเรียนการสอนควรปรับกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น แบบสหวิทยาการ แบบคู่ขนาน เป็นต้น ในระดับชั้นอื่นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้นและวิชาอื่น ๆ เพื่อความต่อเนื่อง

References

Bureau of Academic Affairs and Educational Standard. (2016). **Naeothang kanchatkan rianru baepburanakan (Chabap Prapprung)** (In Thai) [Integrated learning management approach (revised edition)]. Bangkok : The Cooperative Federation of Thailand Press.

Khaemmani, T and others. (2003). **Kitchakam kanplukfang khaniyom setthakitphophiang samrap nakrian pathommawai lae prathomsueksa** (In Thai) [Activities to cultivate values of sufficiency economy For students Early childhood and primary education]. Bangkok : Sermsin Publishing House Pre-pressure system.

Khaemmani, T. (2014). **Satkanson ongkhwamru phuea kanchat krabuankan rianru thimi prasitthiphap** (In Thai) [Pedagogical Science: Knowledge for effective learning process]. (18th edition). Bangkok : Chulalongkorn University.

Ministry of Education. (2008). **Naeothang kanchat kanrianru tam laksut kaen klang kansueksa khanphuenthan phutthasakkarat 2551** (In Thai) [Guidelines for learning management according to the curriculum of the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551]. (2nd edition). Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.

Na Phatthalung, N. (2008). **Kan chattham laksut thi sotkhlong kap thongthin** (In Thai) [Creating a curriculum that is consistent with the local area]. Songkhla: Thaksin University.

Nethanomsak, T. (2007). **Kan phatthana rabop kanpramoen laksut sathan sueksa duai toneang radap prathomsueksa** (In Thai) [The development of self-evaluation system on school-based curriculum at elementary education level] (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University, Bangkok.

Nillapun, M. (2013). **Kan pramoenphon laksut kaenklang kansueksa khanphuenthan phutthasakkarat 2551 nai rongrian tonbaep kan chai laksut** (In Thai) [Evaluation of the basic education core curriculum 2008 in the leading school for curriculum implementation]. Nakhon Pathom : Silpakorn University.

Pilanthananon, N. (2003). **Chak laksut su nuaikanrian** (In Thai)) [From curriculum to unit learning]. Bangkok : Kasertsart University.

Sa-nguansin, R. (2017). **Kanphatthana nuaikanrianru baepbu ranakan kansangngan ekkasan duai sopwae tam naeokitchakam kanrianru baepruammue samrap nakrian chan prathomsueksa pithi 5** (In Thai) [A development of integrated leaning unit on documentary creative by software program using the cooperative learning for grade 5 students] (Master's thesis). Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima.

Sunthonprasoet, S. (2007). **Patirup kanrianru patirup kansueksa kap sunantha sunthonprasoet** (In Thai) [Learning reform education reform with sunantha sunthonprasoet]. Chainat: Association of Development of Knowledge of Regularity and Law.

Sasanthia, S , Jongkonklang, S and Thongpakdee, C. (2018). *Kan phatthana nuaikanrianru baepburanakan rueang poetpratu su asian khongnakrian chan prathomsueksa pithi 6 rongriansathit mahawitthayalai ratchaphat nakhon ratchasima* (In Thai) [The Development of Integrated Learning Units on Welcome to Asean for Prathomsuksa 6 of The Demonstration School Nakhon Ratchasima Rajabhat University]. **KKU Research Journal, 6** (1), 57-64.

Thanya, S. (2013). **Kanwichai thang kansueksa** (In Thai) [Education research]. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

The Secretariat of The House of Representative. (2015). **Panha Rongrian Khanatlek** (In Thai) [Small school problems]. Bangkok : Parliament.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ชื่อหนังสือ ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง
ผู้แต่ง ปฐม หงษ์สุวรรณ
ปีที่พิมพ์ 2560
จัดพิมพ์โดย คลังนานาวิทยา
จำนวนหน้า 341 หน้า

ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

The invented tradition of Northeastern Communities in Mekong basin

สินทรัพย์ ยืนยาว / Sinsup Yuenyaw

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University
Buri Ram 31000, Thailand

Email: Sinsub.yy@bru.ac.th

Received: September 28, 2020
Revised: December 18, 2020
Accepted: December 22, 2020

Abstract

A textbook on the tradition of invented tradition in the Isan Mekong community was written from research based on the Mekong River basin in the 7 Isan provinces through the conceptual framework of an invented tradition along with other folklore concepts to explain the results of the study. This textbook is suitable for those interested in many fields such as

Language and Linguistics, Folklore, Social Development, Culture, Tourism, Anthropology and Sociology. The results of the study revealed a complex in the way of building thinking and creating dynamics of traditions in terms of their origin, content, Ideology and interpretation as well as the power and discourses that embedded in the tradition. It is a valuable textbook with knowledge and research approach that cannot be missed in the 21st century.

Keywords: traditions, Invented traditions, Mekong, Isan

บทคัดย่อ

ตำราเรื่องประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขงเขียนขึ้นจากการวิจัยโดยศาสตราจารย์แนวหน้าของวงวิชาการด้านคติชนวิทยา ใช้พื้นที่ลุ่มน้ำโขงของภาคอีสาน 7 จังหวัด ผ่านกรอบแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ พร้อมกับแนวคิดทางคติชนวิทยาอื่น ๆ ช่วยในการอธิบายขยายความผลการศึกษา ตำรานี้จึงเหมาะแก่ผู้สนใจในหลายสาขาวิชา อาทิ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ สาขาคติชนวิทยา สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวัฒนธรรม สาขาการท่องเที่ยว สาขามานุษยวิทยาและสังคมวิทยา ผลการศึกษาเผยให้เห็นความซับซ้อนของวิธีคิดในการสร้างและพลวัตของประเพณีทั้งที่มา รูปแบบเนื้อหา อุดมการณ์และการสื่อความหมาย รวมถึงอำนาจและวาทกรรมที่แฝงฝังในประเพณี นับเป็นตำราที่ทรงคุณค่าด้วยความรู้และแนวทางการวิจัยที่ห้ามพลาดในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ประเพณี, ประเพณีประดิษฐ์, ลุ่มน้ำโขง, อีสาน

บทนำ

คำว่า “นิว นอร์มอล” (New Normal) เป็นศัพท์ที่หลายคนได้ยินเป็นครั้งแรกหลังการระบาดของไวรัสโควิด-19 คำนี้ใช้ครั้งแรกโดยบิลล์ กรอส (Bill Gross) ชาวอเมริกันเพื่ออธิบายสภาวะเศรษฐกิจโลก หลังวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐฯ ปี 2007-2009 เพราะวิกฤติเศรษฐกิจมีรูปแบบตายตัวและเป็นวงจรที่เกิดขึ้นเป็น‘เรื่องปกติ’ (Normal) (Workpointnews, 2020, online) ซึ่งมาลี บุญศิริพันธ์ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์

นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ใช้คำว่า ความปกติใหม่, ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย (ThaiPBSNews, 2020, online)

normal มาจากคำว่า norm ที่แปลว่าระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือสังคมไทยโบราณอาจจะเรียกยาวๆ ว่า “จารีตประเพณีวิถีชุมชน” (Phongphit, 2020, online) ดังนั้น “นิว นอร์มอล” หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทุกระดับตั้งแต่บุคคล หมู่บ้าน ชุมชน ประเทศ และระดับโลกให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบัน

การปรับเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล สังคม ประเทศในด้าน “จารีตประเพณีวิถีชุมชน” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทุกอย่างดำเนินไปท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง แม้ช่วงก่อนการระบาดของไวรัสโควิด – 19 สะท้อนสัมพันธภาพทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดัดแปลง การหยิบยืม การผสมผสานและการแลกเปลี่ยนกันระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนระดับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเมื่อมีการสังสรรค์กันทางวัฒนธรรม เจ้าของวัฒนธรรมก็จะรับและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบบและความนิยมของคนในวัฒนธรรมนั้น (Thitathan, 1996, p. 131) ก่อเกิดเป็นพลวัตทางสังคมวัฒนธรรมและประเพณี คำว่า “พลวัต (Dynamic)” หมายถึง สังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและระบบต่าง ๆ อยู่เสมอ (Royal Society of Thailand, 2012, online) โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประเพณีอันเกิดจากการระบบเศรษฐกิจโลกอันเกี่ยวข้องกับปากท้องและความเป็นอยู่ของคนในสังคม ส่งผลต่อนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างรายได้ของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การใช้ประเพณีเป็น “จุดขาย” เพื่อการท่องเที่ยวจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ

นอกจากนี้ผู้เขียนถือเป็นผู้ทรงความรู้ความสามารถด้านคติชนวิทยา มีผลงานเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในวงวิชาการ อาทิ หนังสือเรื่องกาลครั้งหนึ่ง : ว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม, "ตำนานพระพุทธรูปล้านนา : พลังปัญญาทางความเชื่อและความสัมพันธ์กับท้องถิ่น, แม่น้ำโขง : ตำนานปรัมปราและความสัมพันธ์กับชนชาติไท, ดงภูดิน : เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์กับปฏิบัติการสร้างความหมายว่าด้วยสิทธชุมชน, นานมาแล้วมีเรื่องเล่า นิทานตำนาน ชีวิต และล่าสุดท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ด้านคติชนวิทยา

หนังสือ “ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง” เป็นหนังสือที่เป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันคำกล่าวข้างต้นได้อย่างชัดเจน ละเอียดและลุ่มลึกเหมาะแก่การศึกษาค้นคว้าสำหรับนิสิตนักศึกษา นักวิชาการอย่างกว้างขวาง ผู้เขียนจึงหยิบขึ้นมาบอกกล่าวประเด็นสำคัญที่น่าสนใจก่อนที่ผู้อ่านจะได้อ่านหรือค้นคว้าต่อไป

ประเพณีประดิษฐ์ & ประดิษฐ์ประเพณี : ว่าด้วยความหมายและแนวคิด

หนังสือเล่มนี้ได้ประมวลความหมายของประเพณีประดิษฐ์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Invention of Tradition โดยมีสาระสำคัญคือ “การนำเอาเรื่องราวในอดีต ซึ่งเรื่องราวในที่นี้หมายถึงข้อมูลประเพณีมาใช้ในบริบทของสังคมปัจจุบัน” ตามกรอบแนวคิดของ Eric Hobsbawm และ Terence Renger

Eric Hobsbawm และ Terence Renger ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวในหนังสือชื่อ The Invention of Tradition (1983) โดยทั้งสองมองว่า ประเพณีประดิษฐ์ หมายถึงชุดของวิถีปฏิบัติ (a set of practices) ซึ่งแสดงความต่อเนื่องกับอดีต โดยอดีตเชิงประวัติศาสตร์ที่ประเพณีใหม่นำมาใช้ไม่จำเป็นต้องเป็นอดีตที่ยาวนาน ประเพณีประดิษฐ์เป็นเพียงสิ่งที่สมมติขึ้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ แต่อ้างอิงกับสถานการณ์เก่า หรืออาจสร้างอดีตขึ้นมาเอง ภาพของประเพณีประดิษฐ์จึงมีลักษณะไม่แน่นิ่ง ไม่ตายตัว สามารถแปรรูปปรับเปลี่ยนและเลื่อนไหลได้

จากความหมายข้างต้น ประเพณีประดิษฐ์จึงเป็นการนำวิถีปฏิบัติ (ซึ่งอาจหมายถึง ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม จารีตฯ) มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนตามนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บนชุดความเชื่อว่าเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อีกช่องทางหนึ่ง เนื่องจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นได้ง่ายกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ชุมชนต่าง ๆ ล้วนมีทุนทางวัฒนธรรมที่หยิบยกมาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวได้

ประเพณีประดิษฐ์จึงมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ 1) ประเพณีประดิษฐ์ถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง บางอย่างอยู่ได้นาน บางอย่างอยู่ได้ไม่นานเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ 2) ประเพณีประดิษฐ์มักเกี่ยวข้องกับการสร้างสำนึกทางชนชั้นหรือเฉพาะกลุ่มสังคมมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของสังคมโดยรวม 3) ประเพณีประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่มี

ความสัมพันธ์ระหว่างการประดิษฐ์/สร้างขึ้น (invention) และการเกิดขึ้นเองอย่างฉับพลัน (spontaneous generation) เพื่อเป็นเครื่องมือรับใช้วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ด้านการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมทุนนิยมและบริโภคนิยม

บ่อเกิดสำคัญประการหนึ่งของประเพณีประดิษฐ์ คือ รัฐเข้ามาบริหารจัดการประเพณีของชุมชน ผ่านนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้า การประดิษฐ์ประเพณีจำเป็นต้องอาศัยเรื่องราวในอดีตเป็นเครื่องมือสำคัญในการอ้างอิง/อ้างถึง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ประเพณีนั้น ๆ เสริมด้วยการทำให้ประเพณีต่าง ๆ เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยว ประเพณีประดิษฐ์จึงเป็นการสร้างจุดขายของประเพณีให้แก่นักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับอดีตทั้งหมด เพราะประเพณีสามารถเปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ ซึ่งต่างจากนิยามของประเพณีที่ว่า “แบบแผนที่สืบทอดกันมาจากอดีต จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “tradition” มาจากคำว่า “trodo” ในภาษาละติน แปลว่า การส่งต่อ ส่งไป การนิยามความหมายของประเพณีในมุมมองของประเพณีประดิษฐ์จึงมีความหมายเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ศาสนา และการรับอิทธิพลจากชาติอื่น ๆ มากว่านิยามแบบเดิม

โดยสรุปประเพณีประดิษฐ์ คือ สิ่งที่สร้างใหม่ โดยอาจจะมีการหยิบยืมเอาเรื่องราวในอดีตมาใช้ และหรือ มีการทำให้แปรเปลี่ยนไปจากเดิม มีบทบาทหน้าที่ใหม่ และถูกนำมาใช้ภายใต้บริบทของสังคมสมัยใหม่ ประเพณีประดิษฐ์จึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่

จากจารีตประเพณีสู่ประเพณีประดิษฐ์ในสังคมอีสานลุ่มน้ำโขง

ประเด็นนี้มีสาระสำคัญ 2 ประการ ที่กล่าวถึงประเพณีประดิษฐ์กับสังคมอีสาน เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างจารีตประเพณีสู่ประเพณีประดิษฐ์ในสังคมอีสาน ประกอบด้วย 1) ประเภทของประเพณีประดิษฐ์กับสังคมอีสาน และ 2) การปรับเปลี่ยนประเพณีจารีตไปสู่ประเพณีประดิษฐ์ภายใต้บริบทของสังคมอีสานร่วมสมัย

1. ประเภทของประเพณีประดิษฐ์ในสังคมอีสาน

ประเพณี คือ แบบแผนที่สืบทอดมาจากอดีต จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นกิจกรรมหรือพิธีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยกิจกรรมหรือการกระทำนั้นถูกกำหนด

ด้วยความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน รวมไปถึงแนวนโยบายภาครัฐ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดประเพณีใหม่ที่อาศัย “อิงอดีต” เรียกว่าประเพณีประดิษฐ์ มี 5 ประเภท ดังนี้

1.1 ประเพณีแนวจารีตดั้งเดิม

ประเพณีแนวจารีตดั้งเดิม เป็นประเพณีที่อิงอยู่กับความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อสืบต่อกันมาบรรพบุรุษได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีความเชื่อสำคัญ 2 ชุดความเชื่อ คือ กลุ่มความเชื่อเกี่ยวกับผี และกลุ่มความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพญานาค

กลุ่มบูชาผี เป็นกลุ่มประเพณีที่เน้นแสดงออกถึงการบูชาสัญลักษณ์แห่งผีต่าง ๆ ตามความเชื่อของกลุ่มชน การบูชาอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่าผีปรากฏทั้งผีที่เป็นผีเพศชายและผีเพศหญิง ผ่านชื่อเรียกผีตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น เจ้าแม่ เจ้าพ่อ เจ้าปู่ เจ้าย่า ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลทางจิตใจต่อมนุษย์ผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าว ทำให้ผู้คนสบายใจและรู้สึกว่าตนเองต้องอยู่รอดปลอดภัย

กลุ่มที่บูชาพญานาค นาคเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อดั้งเดิมที่ทรงพลังอย่างมากในภาคอีสานโดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำโขง มีเรื่องเล่าและความเชื่อที่สัมพันธ์กับความเชื่อพญานาคจำนวนมาก ดังตำนานที่อธิบายการเกิดของแม่น้ำโขงที่ว่าด้วยพญานาคแข่งขันกันขุดคลอง พญานาคจึงเป็นอีกสัญลักษณ์ที่สำคัญที่มีฐานะเป็นเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์และมีถิ่นอาศัยในแม่น้ำโขง

1.2 ประเพณีแนวพุทธศาสนา

ประเพณีแนวพระพุทธศาสนา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเพณีแนวพุทธศาสนาตามฮีตสิบสอง ซึ่งหมายถึง ประเพณีตามจารีตของชาวอีสานที่ถือปฏิบัติในแต่ละเดือนตามปฏิทินจันทรคติ และได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน

อีกกลุ่มเป็นประเพณีแนวพุทธศาสนานอกฮีตสิบสอง หมายถึง ประเพณีที่ชาวอีสานได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน แต่งานประเพณีดังกล่าวไม่จัดอยู่ในงานประเพณีตามฮีตสิบสอง แต่มีบทบาทหน้าที่ในสังคมไม่แตกต่างจากประเพณีตามจารีต

1.3 ประเพณีแนวอนุรักษ์ธรรมชาติ

ประเพณีแนวอนุรักษ์ธรรมชาติในกลุ่มวัฒนธรรมอีสานลุ่มน้ำโขง สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำโขง หมายถึงประเพณีที่เกี่ยวกับการกระทำที่มีเป้าหมายในการอนุรักษ์หรือรักษาแม่น้ำโขงให้คงสภาพเช่นเดิม ซึ่งประเพณี

ต่าง ๆ เหล่านี้คือเครื่องมือสำคัญในการต่อต้านหรือต่อรองกับกระแสการพัฒนาของภาครัฐ อย่างเช่นกรณีการคัดค้านแนวความคิดในการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขง

กลุ่มที่ 2 ประเพณีที่เนื่องด้วยการอนุรักษ์พันธุ์ปลาและแหล่งอาหารของปลา หมายถึงประเพณีที่มีเป้าหมายในเชิงอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเฉพาะปลาบึก ปลาในความเชื่อว่าเป็นปลาที่พระอินทร์มอบให้สุทโธนาคจึงมีเฉพาะน้ำโขง เป็นการใช้ภูมิปัญญาแบบชาวบ้านเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกและก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างคนกับแม่น้ำโขง

กลุ่มที่ 3 ประเพณีที่เกิดขึ้นเนื่องจากการโหยหาอดีตทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การนำเรื่องราวในอดีตมาประกอบสร้างเรื่องราวทางประเพณีเชิงกิจกรรม เช่น กลุ่มคนลาวที่เชียงคานมีสำนึกทางชาติพันธุ์ว่าตนเองอพยพมาจากลาว จึงเกิดสำนึกในอดีตเกี่ยวกับกิจกรรมการเต้นบาสะโลป

1.4 ประเพณีแนวสร้างความสัมพันธ์ข้ามชาติ

ประเพณีกลุ่มนี้เกิดขึ้นเนื่องจากลุ่มน้ำโขงเป็นเส้นแบ่งของความเป็นรัฐชาติที่เกิดขึ้นในภายหลังความสัมพันธ์ของมนุษยชาติระหว่างกลุ่มคน ความเป็นรัฐชาติจึงไม่สามารถปิดกั้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันของกลุ่มคนได้ ประเพณีในกลุ่มนี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มความสัมพันธ์ข้ามชาติอันเนื่องมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประเพณีที่คนทั้งสองรัฐชาติได้ร่วมปฏิบัติและสืบสานกันมาก่อนที่จะมีเส้นแบ่งเขตแดนรัฐ จึงเกิดความสัมพันธ์ในลักษณะบ้านพี่เมืองน้อง กลุ่มที่สอง ความสัมพันธ์ข้ามชาติจากการนับถือผีร่วมกัน การบูชาผีตามประเพณีนี้ได้เกิดขึ้นก่อนการแบ่งรัฐชาติ และผีก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนทั้งสองฝั่งเคารพและศรัทธาสืบต่อกันมาช้านานหลายชั่วอายุคน ประเพณีเหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในลุ่มน้ำโขง

1.5 ประเพณีแนวส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว

ประเพณีกลุ่มนี้ไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางจิตใจและสร้างความเป็นปึกแผ่นของสังคมอย่างในอดีตที่ผ่านมา แต่เป็นการกระทำที่เน้นการเปลี่ยนประเพณีให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เน้นความสนุกสนาน ความแปลกใหม่ กล่าวคือ เปลี่ยนประเพณีให้เป็นสินค้าที่สามารถขายได้ในการท่องเที่ยว

2. การปรับเปลี่ยนประเพณีจารีตไปสู่ประเพณีประดิษฐ์ภายใต้บริบทของสังคมอีสานร่วมสมัย

การเปลี่ยนแปลงสังคมภายใต้ระบบทุนนิยมและกระแสการบริโภคนิยม ก่อให้เกิดการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2523 ที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พร้อมการจัดงานแสดงวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมและฟื้นฟูการจัดงานประเพณีประจำจังหวัดจึงได้หยิบ/เลือกประเพณีเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว หลายประเพณีได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้สามารถสร้างการท่องเที่ยวได้ เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีบุญแห่ผีตาโขน และประเพณีบุญพระเวส

ปี พ.ศ. 2545 เกิดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่มีหน้าที่ในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง ทำให้ประเทศไทยมีองค์กรหลักที่ขับเคลื่อนงานด้านการท่องเที่ยว ประเพณีพื้นบ้านในท้องถิ่นจึงถูกอนุรักษ์ ส่งเสริม รื้อฟื้น เพื่อใช้เป็นรากฐานในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนท้องถิ่นและภูมิภาค

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐจึงเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนประเพณีให้กลายเป็นสินค้า เพื่อการขายการท่องเที่ยว ฮีตสิบสองของคนอีสานจึงเป็นประเพณีกลุ่มแรก ๆ ที่ถูกเลือกพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว ผ่านการขับเคลื่อนโดยภาครัฐในนามจังหวัดเป็นงานประจำจังหวัด ประเพณีจึงถูกปรับเปลี่ยนเพื่อเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐ และพัฒนาเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวข้ามชาติ คือ การดึงนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ

แนวทางการศึกษาภายใต้หลักคิดแบบประเพณีประดิษฐ์

การศึกษาประเพณีตามแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ สามารถศึกษาวิเคราะห์ได้หลายมิติ ดังนี้

1. ภาษากับการนำเสนอภาพของประเพณีประดิษฐ์

ชื่อเป็นจุดขายหนึ่งของประเพณีประดิษฐ์ที่จะทำให้ชื่อเป็นที่สะดุดตาสะดุดใจนักท่องเที่ยวตามเป้าหมายของอุดมการณ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การตั้งชื่อจึงเป็นศิลปะทางภาษา เป็นสีสันของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่สื่อให้เห็น “ความใหม่” ที่ปะปนอยู่กับวิธีคิด “แบบเก่า” ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ภาษากับการตั้งชื่อ

ประเพณี ดังนี้

1.1 การประดิษฐ์คำเรียกชื่อประเพณี การตั้งชื่อประเพณีเป็นการเน้นการนำคำศัพท์ที่อยู่ในวิธีคิดแบบจารีตดั้งเดิมมาใช้สร้างสรรค์ ดัดแปลงประเพณีใหม่เพื่อเชื่อมโยงความเชื่อและความศรัทธาให้เกิดกับประเพณีใหม่ คือรูปแบบการใช้คำว่า “งาน” รูปแบบที่สอง คือ การใช้คำว่า “เทศกาล” จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อประเพณีเน้นเพื่อการแนะนำประชาสัมพันธ์ มากกว่าการตั้งชื่อเพื่อการสื่อสารภายในชุมชน ถ้อยคำภาษาที่สื่อสารออกมาจึงมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมในยุคใหม่ รูปแบบการสร้างคำเรียกชื่อประเพณีจึงสื่อให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของผู้สร้างสรรค์คำและภาษา

1.2 ลักษณะเด่นของการตั้งชื่อประเพณีประดิษฐ์ เป็นการสื่อความหมายเชิงวาทกรรม (Discourse) ที่สะท้อนอำนาจและอุดมการณ์ทางสังคม เพราะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อประเพณีมีส่วนกำหนดสร้างขึ้นมาจากความคิด รวมถึงความจริงที่เกิดขึ้นในสังคม การละไม่ใช้คำว่า “บุญ” อย่างเช่นในอดีต จึงตอกย้ำให้เห็นอำนาจของภาษาที่สื่ออุดมการณ์ของประเพณีที่เปลี่ยนไปจากอุดมการณ์ทางศาสนาเดิม

1.3 บทบาทของการประดิษฐ์ชื่อประเพณี เป็นการพยายามสร้างสรรค์คำเรียกชื่อประเพณีขึ้นมาใหม่ เพื่อการสื่อสารแนะนำประชาสัมพันธ์ ชื่อจึงมีบทบาทหน้าที่ 3 ประการ คือ ประการแรกคือประดิษฐ์ชื่อและคำขวัญเพื่อสร้างจุดขายและอธิบายจุดเด่น ประการที่สองประดิษฐ์ชื่อคำขวัญเพื่อสร้างสีสันให้วาทกรรมการท่องเที่ยว และประการที่สามประดิษฐ์ชื่อคำขวัญเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารประชาสัมพันธ์

1.4 วิธีการนำเสนอภาพประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง แบ่งเป็น 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีที่ 1 การหยิบยืมประเพณีจากท้องถิ่นอื่น หมายถึงการนำเอาประเพณีในท้องถิ่นอื่นมาปรับใช้ หรือดัดแปลงและปรับเปลี่ยนประเพณีในวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวอีสาน ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างความหมายใหม่ให้กับประเพณีประดิษฐ์ กลวิธีที่ 2 การรื้อฟื้นประเพณีเก่า หมายถึง การฟื้นฟูประเพณีที่เคยปฏิบัติกันในอดีต แต่ได้เลือนหายไปแล้วจึงได้รื้อเอาประเพณีนั้นขึ้นมาปฏิบัติใหม่ กลวิธีที่ 3 การสืบสานประเพณี หมายถึงการอนุรักษ์สืบสานประเพณีที่มีมาแต่เดิมให้คงอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดการสูญหายของประเพณี และกลวิธีที่ 4 การสร้างประเพณีใหม่ หมายถึงการสร้างประเพณีที่ไม่ปรากฏมาก่อนให้เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งการนำเสนอภาพของประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานจึงปรากฏทั้งลักษณะการ

ต่อเติม การปรับปรุง การปรุงแต่ง ตัดแปลง และสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้น ถือเป็นความพยายามที่จะดำรงรักษา อนุรักษ์ สืบทอดประเพณีในเชิงคุณค่า และเพื่อปรุงแต่งให้เกิดมูลค่า

2. การปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาของประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

การศึกษาโดยการนำเอาฮีตสิบสองมาศึกษาเปรียบเทียบการผลิตซ้ำและการสร้างใหม่ที่เป็นกระบวนการสำคัญของการกลายเป็นประเพณีประดิษฐ์ เช่น การแปรเปลี่ยนจากวิถีความเชื่อทางศาสนาเป็นวิถีการพัฒนาและการท่องเที่ยว เน้นการสร้างคุณค่าหรือมูลค่ามากกว่าภายใต้แนวทางต่าง ๆ ดังนี้

แนวที่หนึ่งการปรับเปลี่ยนประวัติที่มาและแนวคิด ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับที่มาจาก “ประเพณีราษฎร์ สู่ ประเพณีรัฐ” เพื่อการแสดงตัวตนของความเป็นพลเมืองของรัฐประชาชาติทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศชาติ ประเพณีที่นำเสนอจึงมีความยิ่งใหญ่ อลังการ ตระการตา มีความพิเศษแหวกและแตกต่างไปจากประเพณีเดิม

แนวที่สองการปรับเปลี่ยนบุคคลร่วมในประเพณี จากเน้นผู้เข้าร่วมงานเป็นบุคคลภายในกลุ่มชนหรือกลุ่มวัฒนธรรมนั้น ๆ ที่เรียกว่า “ชาวบ้าน” ไปเป็นบุคคลที่มากจากองค์กร “ภาครัฐ องค์กรเอกชน” ที่เข้ามาร่วมงานร่วมสนับสนุนกิจกรรมตามประเพณี และบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้เข้าร่วมมักจะเป็นผู้ชมมากกว่าผู้แสดง

แนวที่สามการปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ในประเพณีประดิษฐ์ คือการเปลี่ยนวัสดุที่ใช้ในประเพณีจากวัสดุที่อิงกับธรรมชาติ หาได้ตามธรรมชาติกลับมาใช้วัสดุที่ไม่ได้มาจากธรรมชาติ รวมถึงที่มาของวัสดุอุปกรณ์มาจากความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านไปสู่การจัดหาว่าจ้างจากหน่วยงานภาครัฐที่จะจัดสรร นอกจากนี้ยังพบการนำเอาวัสดุจากท้องถิ่นของประเทศเพื่อนบ้านมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเข้าไป เพื่อให้เกิดความแตกต่าง แต่คงความเป็นกลิ่นอายของวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น ชุดการแต่งกายในการเข้าร่วมประเพณีเป็นต้น

แนวที่สี่การปรับเปลี่ยนแสงสีเสียงในประเพณีประดิษฐ์ เป็นการนำเอาความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้างบรรยากาศและความตื่นตาตื่นใจจากพลังแห่งแสงสี รวมไปถึงการแสดงแสงสีเสียงในละครอิงประวัติศาสตร์หรือตำนานท้องถิ่น

แนวที่ห้าการปรับเปลี่ยนขั้นตอนในประเพณีประดิษฐ์ มีการปรับปรุงลำดับขั้นตอนเพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่การจัดให้มีพิธีเปิดจากผู้นำหรือผู้มีชื่อเสียง จะเห็นได้ว่าประเพณีประดิษฐ์อาศัยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงที่มา บุคคลที่เข้าร่วมในประเพณี วัสดุอุปกรณ์ และการใช้แสงสีเสียงประกอบการดำเนินกิจกรรม และการปรับเปลี่ยนลำดับขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวและกระแสโลกาภิวัตน์กับการประดิษฐ์ประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

ประเด็นนี้จะยกตัวอย่างการศึกษาผ่านประเพณีไหลเรือไฟเพื่อให้เห็นว่าอิทธิพลของการท่องเที่ยวและกระแสโลกาภิวัตน์มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของประเพณี ดังต่อไปนี้

3.1 นครพนม : เมื่อชายแดนกลายเป็นเมื่อท่องเที่ยว นครพนมมีจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์รัฐชาติที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านในครั้งอดีตกาล คืออาณาจักศรีโคตรบูรณ์ ความสัมพันธ์ท่ามกลางความเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาที่มีสัญลักษณ์สำคัญคือองค์พระธาตุพนมศูนย์รวมจิตใจของพี่น้องไทย-ลาวมาช้านาน คนสองฝั่งไปมาเพื่อร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ความเป็นเมืองชายแดนที่มีอาณาบริเวณติดกับแม่น้ำโขง จึงมีความได้เปรียบในด้านภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศที่งดงามและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มาครั้งหนึ่งได้ท่องเที่ยวหลายอย่างในคราเดียวกัน ความเจริญทางเส้นทางการคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวที่เชื่อมโยงการค้าทางบกกับประเทศในอาเซียน นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางการขนส่งทางน้ำทำให้นครพนมเป็นเมืองท่า เป็นชุมทางหรือเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการค้าที่เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว

3.2 เรือไฟโบราณ : วิธีคิดแบบแน่นิ่งในมิติศักดิ์สิทธิ์ แม้ประเพณีไหลเรือไฟมุ่งหมายส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่องค์ประกอบของประเพณีที่เปลี่ยนไปพบว่ายังคงไว้ถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเรือไฟ ยังเป็นการเชื่อมโยงโลกสามัญกับโลกอันศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากคัมภีร์ทางศาสนา การพยายามคงไว้ซึ่งความเชื่อและความศักดิ์สิทธิ์ของประเพณี กลิ่นอายของคติความเชื่อ เรื่องเล่าตำนานและคติทางพุทธศาสนาที่ผสานกันอย่างแนบเนียน

3.3 เรือไฟชาตินิยม : วิธีคิดแบบตายตัวในมิติรัฐชาติ คือ เพื่อสร้างให้คนในชาติมีความเหนียวแน่นมั่นคงเป็นปึกแผ่น เรือไฟ จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกหยิบมาสร้างความเป็นชาตินิยม เช่น การใช้ลายไทย พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือแม้แต่รูปแบบการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยยังคงปรากฏและนำเสนอให้เด่นชัดผ่านดวงไฟบนเรือ

3.4 เรือไฟสมัยใหม่ : วิธีคิดแบบแปรเปลี่ยนในมิติข้ามพรมแดน เป็นการนำเอาประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกันในท้องถิ่นต่าง ๆ มาศึกษาเปรียบเทียบทั้งแนวคิด ความเป็นมา พบว่าการไหลเรือไฟในท้องถิ่นภาคกลางมีความหมายแตกต่างไปจากการไหลเรือไฟที่จังหวัดนครพนมหรือพื้นที่อื่น ๆ ในภาคอีสาน กล่าวคือการไหลเรือไฟในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว หากแต่การไหลเรือไฟในภาคอีสานเป็นไปตามตำนานความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและพญานาค

3.5 เรือไฟโลกาภิวัตน์ : วิธีคิดแบบเลื่อนไหลในมิติการท่องเที่ยวและบริโภคนิยม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.3 ยังพบว่าการสร้างความเป็นชาตินิยม มีความเลื่อนไหลในแง่ของการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวและกระแสบริโภคนิยม การนำกระแสที่แปรเปลี่ยนไปของแต่ละปี เช่น การใส่รูปเครื่องบิน ค่ายมือถือ เป็นต้น ทั้งหมดคือการสร้างเรือไฟในความเป็นโลกาภิวัตน์ โลโก้สินค้าต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงกับภาษาสากล

4. การช่วงชิงความหมายกับการประดิษฐ์ประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

กรณีศึกษาประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าประเพณีบุญบั้งไฟเป็นจารีตหนึ่งในฮีตสิบสองของชุมชนอีสาน หมายถึง ชุมชนในภาคอีสานโดยทั่วไปมีการจัดกิจกรรมการจุดบั้งไฟเป็นประจำ แต่การพยายามสร้างประเพณีบุญบั้งไฟให้เป็นที่รู้จักในนามงานประจำจังหวัดยโสธร เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดยโสธร จึงเป็นการพยายามสร้างความหมายใหม่ที่โด่งดังไปทั่วโลก ทั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับสิ่งที่เรียกว่า "การช่วงชิงความหมาย” จากการศึกษาทำให้เห็นการช่วงชิงความหมายผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของประเพณี ดังนี้ ประการแรก คือ การช่วงชิงความหมายผ่านการตั้งชื่อ จาก “บุญบั้งไฟอีสาน” สู่ “บุญบั้งไฟไทยแลนด์” การใช้ถ้อยคำและสำนวนต่าง ๆ แสดงให้เห็นการจำแนกประเพณีให้มีความแตกต่างกันด้วยการแบ่งประเภท

คือ “บุญบั้งไฟแบบโบราณ” กับ “บุญบั้งไฟแบบใหม่(ประดิษฐ์)” ทั้งนี้ คำว่าบั้งไฟโบราณนั้นถูกทำให้สื่อถึงความเป็นดั้งเดิม ประการต่อมา คือการช่วงชิงความหมายผ่านวัตถุประสงค์และเครือข่ายประเพณีจากงานคุ้มสู่งานค่าย หากพิจารณาในแง่ของการดำเนินงานในอดีต การดำเนินการจะเริ่มต้นหรือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดวันเวลา และการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ ประชาชน และพระสงฆ์ รวมถึงฝ่ายต่าง ๆ ในขณะที่งานบุญบั้งไฟโสธรมีความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์ของงานบุญที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์แบบข้ามชาติ เช่น การตั้งชื่อว่าบุญบั้งไฟนานาชาติ โดยมีการจัดบั้งไฟนานาชาติ ได้แก่ ลาว ญี่ปุ่น เวียดนาม เขมร และเกาหลี สะท้อนความพยายามในการผลักดันประเพณีท้องถิ่นไปสู่การเป็นประเพณีสากล

ประการที่สามการช่วงชิงความหมายผ่านสัญลักษณ์และการละเล่นจากความ “อุจาด สู่ ความสะอาด” เดิมประเพณีบุญบั้งไฟคือ เพื่อการขอฟ้าฝนให้ชาวนาได้มีน้ำทำนาข้าวปลาอุดมสมบูรณ์ กิจกรรมการแสดงออกในหลายลักษณะที่ถือว่ามีความอุจาด เช่น การเล่นน้ำโคลนมีการใส่อวัยวะเพศเข้าไปในขบวนแห่บั้งไฟ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้หากมองในมิติทั่วไปทำให้รู้สึกว่ามีความไม่เหมาะสม การปรับเปลี่ยนโดยการละเว้นจากกิจกรรมการละเล่นดังกล่าวหรือการเปลี่ยนไปแสดงออกในด้านอื่น ๆ แทน จึงเป็นการเปลี่ยนจากความไม่สุภาพเป็นความสุภาพความสะอาด ซึ่งเป็นการช่วงชิงความหมายของประเพณีที่แตกต่างไปจากประเพณีในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่คงรูปแบบเช่นนี้ จึงเป็นการสร้างความหมายให้บุญบั้งไฟโสธรมีความแตกต่างในทางที่เหนือกว่า

ประการที่สี่การช่วงชิงความหมายผ่านตำนานที่มาของประเพณี : จากพญาคันคาก ถึงผาแดงนางไอ่ ผู้เขียนเคยมีโอกาสได้ถามนักศึกษาในชั้นเรียนเกี่ยวกับเรื่องราวที่มาของบั้งไฟ ผาแดงนางไอ่มักจะเป็นเรื่องที่อยู่ในการรับรู้ของนักศึกษา กระทั่งถามต่อไปอีกว่าทำไมจึงมีรูปปั้นพญาคันคากที่จังหวัดยโสธร กลับไม่ได้รับคำตอบหรือมีความเห็นใด ๆ สะท้อนให้เห็นว่าคนส่วนมากรับรู้ตำนานที่มาของบุญบั้งไฟผ่านตำนานเรื่องผาแดงนางไอ่ และที่สำคัญในพื้นที่ของพิธีกรรมมักปรากฏเรื่องราวของผาแดงนางไอ่ที่นำชายงามหญิงงามมาแต่งองค์ทรงเครื่องให้สวยงามนั่งประกอบในขบวน ทำให้ภาพดังกล่าวกลายเป็นที่จดจำมากกว่าพญาคันคากที่มีพื้นที่ในการนำเสนอน้อยกว่า นั่นอาจจะเป็นเพราะความคิดในชุมชนจินตนาการที่เลี่ยงความอุจาดมาสู่ความสวยสดงดงาม

5. การต่อรองทางวัฒนธรรมกับการประดิษฐ์ประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

ประเด็นนี้เป็นการวิเคราะห์ประเพณีแห่ดาวของชาวคริสต์อีสานผ่านชุมชนท่าแร่ จังหวัดสกลนคร การเกิดขึ้นของประเพณีดังกล่าวเป็นการต่อรองความหมายใหม่ให้กับชุมชนท่าแร่ที่มีภาพจำในทางที่ไม่ดีเกี่ยวกับการบริโภคสุนัข ทำให้ภาพลักษณ์และการรับรู้ของคนทั่วไปที่มีต่อชุมชนท่าแร่เปลี่ยนไป เพื่อลบวาทกรรมที่สกปรกเหล่านั้นให้หายไปจึงจำเป็นต้องสร้างหรือต่อรองทางวัฒนธรรมผ่านการประดิษฐ์สร้างประเพณีแห่ดาวของชาวคริสต์ให้เกิดขึ้นและเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ประเพณีดังกล่าวจึงเป็นความพยายามในการต่อรองกับกระแสสังคมจาก “ชุมชนกินหมาสู่ชุมชนคริสต์ศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ” ในประเด็นต่าง ๆ

ชุมชนท่าแร่ได้อพยพมาจาก 2 สายหลัก คือ การอพยพของชาวท่าแร่เชื้อสายญวณจากเวียดนาม เพื่อหนีภัยสงคราม และสายที่สองเป็นชาวท่าแร่ที่เป็นเชื้อสายลาวในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ภายใต้การกำกับของบาทหลวงชาวฝรั่งเศส ความกลัวการถูกเกณฑ์ไปใช้แรงคนในชุมชนท่าแร่จึงเลือกที่จะนับถือคริสต์ศาสนาและเป็นศาสนาที่เริ่มมาพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานดังกล่าว ด้วยเหตุดังกล่าวชุมชนท่าแร่จึงถูกมองและถูกจัดเป็นกลุ่มคนชายขอบในสังคมไทย อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการกินและการนับถือศาสนาที่ทำให้เกิดความเป็นอื่นที่แตกต่างจากคนส่วนมากในสังคมอีสาน

ความเป็นคนชายขอบทำให้ชุมชนท่าแร่ถูกเบียดขับให้เกิดการต่อรองทางวัฒนธรรมโดยการประดิษฐ์ประเพณีเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ โดยการหวนนึกย้อนถึงประวัติศาสตร์รากเหง้าทางวัฒนธรรม การโหยหาอดีตและการทบทวนอดีตให้เกิดเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะตนที่มีความแตกต่างเกิดเป็นประเพณีที่มีจุดขายตามอุดมการณ์ของการท่องเที่ยวอย่างประเพณีประดิษฐ์อื่น ๆ คำว่า อัตลักษณ์ คือ การให้คำกำจัดความแก่กลุ่มชนหนึ่ง ๆ และการกระทำผ่านการนำเสนออันได้แก่ ภาษา วัตถุ สิ่งของ รูปภาพหรือถ้อนคำ ซึ่งโยงใยกับการต่อสู้ต่อรองเพื่อแย่งชิงการสร้างความหมาย การนิยามตัวตนนั้นสามารถกระทำได้ 2 รูปแบบ คือ อัตลักษณ์ด้านตรงเป็นการนิยามตัวเองจากสิ่งที่เหมือนกับตัวเอง อาจเหมือนในด้านใดด้านหนึ่งบางประการก็ได้ กับ การนิยามอัตลักษณ์ด้านกลับ เป็นการนิยามตัวเองจากสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเอง หรือจากนิยามที่ตนให้กับคนอื่น

การแห่ดาวแดงจึงเป็นประเพณีประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการต่อรองความหมายทางวัฒนธรรม โดยการเชื่อมโยงความเป็นคริสต์ศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนาของกลุ่มชน เพื่อเทียบเคียงกับพุทธศาสนาให้ประเพณีดังกล่าวมีที่มาและเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคม และการเชื่อมสัญลักษณ์ของกลุ่มคนในสำนึกทางชาติพันธุ์หรือความเป็นรัฐชาติเดิมเข้ามาผสมผสานให้กลายเป็นพระเอก ทำให้ประเพณีมีจุดเด่นและน่าสนใจ ซึ่งดาวแดงเป็นสัญลักษณ์แทนชาติพันธุ์เดิมอันหมายถึงชาติเวียดนามที่ใช้ดาวเป็นรูปที่บนผืนธงชาติ การนำเอาศาสนาและความเป็นชาติมาประกอบสร้างขึ้นเป็นประเพณีแห่ดาวแดงในวันคริสมาสต์รวมไปถึงดาวแดงในความหมายที่หมายถึงความเป็นคริสต์ที่สื่อถึงพระเยซู

6. วิธีคิดว่าด้วยพุทธศาสนาชาวบ้านกับการประดิษฐ์ประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

ตัวอย่างของการวิเคราะห์ประเด็นนี้คือ ประเพณีบุญหลวงของชาวด่านซ้ายจังหวัดเลย ในมิติของพุทธศาสนา ซึ่งใช้องค์ประกอบสำคัญของพุทธศาสนาคือพระโพธิสัตว์ ซึ่งพระโพธิสัตว์ปรากฏผ่านนิทานชาดกจำนวนมาก ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นการนำเสนอภาพของพระโพธิสัตว์ในร่างต่าง ๆ กล่าวคือ การทำให้พระโพธิสัตว์กลายเป็น “แบบชาวบ้าน” ซึ่งหมายถึงการผลิตสร้างภาพตัวละครเอกที่เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้าโดยการนำเอาวิธีคิดแบบท้องถิ่นเข้ามาส่งเสริมให้เกิดเป็นตัวละครสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ประจำท้องถิ่น คำถามสำคัญของการวิเคราะห์ประเด็นนี้คือ การนำเสนอภาพพระโพธิสัตว์ของชาวด่านซ้ายในประเพณีบุญหลวงมีลักษณะอย่างไร

จากการศึกษาพบวิธีการสร้างภาพลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ในความนึกคิดของชาวบ้านมีลักษณะของการผสมผสานแนวคิดแบบจารีตนิยมและแนวคิดแบบท้องถิ่นนิยม เห็นได้จากตัวละครพระเวสสันดรชาดก เป็นตัวละครของพระโพธิสัตว์แบบจารีต กล่าวคือ เป็นพระโพธิสัตว์ในอุดมคติที่พร้อมไปด้วยความงดงาม ตามอย่างนิทานชาดกในนิบาต ในขณะที่พญาคันคากเป็นตัวแทนของพระโพธิสัตว์นอกจารีตหรือวิธีคิดแบบชาวบ้านที่อยู่นอกกรอบวิธีคิดแบบนอกอุดมคติ

7. วาทกรรมความเป็นชาติไทยกับการประดิษฐ์ประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง

ความหมายที่เปลี่ยนไปของประเพณีจากการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจไปสู่การรับใช้อุดมการณ์การท่องเที่ยวตามแนวสังคมสมัยใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของ

กระแสทุนนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งถือว่าในสังคมปัจจุบันการท่องเที่ยวคือ อุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก ประเพณีประดิษฐ์จึงแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์ในการสร้างชาติ สร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของชาติผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณีที่มีกลิ่นอายของความเป็นชาติขึ้นมาด้วย อย่างเช่นการนำเอาสัญลักษณ์ที่บงบอกความเป็นชาติสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ประเพณี เพื่อสื่อสารความเป็นประชาชนผู้ยกย่องเทิดทูลสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อหมายถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติให้ประจักษ์แก่สายตาของคนทั่วไปให้เห็นชัดเจน

บทสรุป

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือสำคัญและควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้า เรื่องแนวคิดว่าด้วยประเพณีประดิษฐ์อย่างละเอียด การอธิบายขยายความได้ยกแนวคิดและทฤษฎีทางคติชนวิทยามาอภิปรายเพิ่มเติมทำให้เนื้อหาภายในเล่มมีความละเอียดและสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นตัวอย่างแนวทางในการศึกษาประเพณีในมิติต่าง ๆ เช่น มิติของภาษาการสื่อความหมาย การต่อรองเชิงอำนาจ การช่วงชิงความหมาย อำนาจและวาทกรรม จึงถือเป็นหนังสืออีกเล่มที่ทรงคุณค่าทางวิชาการที่ควรค่าแก่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 บุคคลที่เหมาะค้นคว้าตำราเล่มนี้มีหลายสาขาวิชา อาทิ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ สาขาคติชนวิทยา สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวัฒนธรรม สาขาการท่องเที่ยว สาขามานุษยวิทยาและสังคมวิทยา สามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการศึกษาวิจัยด้านประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนอื่น ๆ

นอกจากนี้ ตำราเล่มนี้ทำให้เห็นว่าความหมายของประเพณีในนิยามเดิมนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อประเพณีถูกทำให้กลายเป็นสิ้นค้า หรือ จุดขาย ในการท่องเที่ยวที่มีองค์ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ประเพณีดั้งเดิมแบบจารีตที่มุ่งรับใช้ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจเปลี่ยนไปสู่การรับใช้อุดมการณ์การท่องเที่ยวอันเกิดจากแนวนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ประเพณีจึงมีความซับซ้อนมากกว่าความหมายในนิยามดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงภายใต้อำนาจรัฐว่าด้วยการพัฒนาจึงนำไปสู่เครื่องมือในการสร้างความเป็นรัฐชาติในสังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม

การประดิษฐ์สร้างประเพณีของชาวอีสานในปัจจุบันช่วยให้เรามองเห็นและเข้าใจรูปแบบและลักษณะของประเพณีที่เกิดจากการต่อเติม การปรุงแต่ง การดัดแปลง และการสร้างความหมายใหม่ เพื่อรับใช้สถานการณ์ในสังคมปัจจุบันภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก จึงเกิดการประดิษฐ์ประเพณีเพื่อให้เกิด “มูลค่า” แต่ยังเห็นความพยายามในการที่จะรักษา อนุรักษ์ประเพณีในฐานะที่เป็นสิ่งที่มี “คุณค่า” ให้คงอยู่กับสังคมให้มากที่สุด

References

Phongphit, S. (2020). **Covid-19 rianru chak sathanakan** (In Thai) [Covid-19 Learn form situation]. Retried from https://www.facebook.com/seri.phongphit.7/posts/257964182052815

Thai PBS News. (2020). **Ruchak "New Normal" chabap rat ban dittaya sapha** (In Thai) [Getting to know ‘New Normal’ a version of Royal Society of Thailand]. Retrieved from https://news.thaipbs.or.th/content/292126?fbclid=IwAR2231pKxKRre3bXvvcYi5_yARBpa

The Royal Society of Thailand. (2012). **Phonlawat** (In Thai) [Dynamic]. Retrieved fromhttp://www.royin.go.th/?knowledges=%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8B1

Thitathan, S. (1996). **Nai thongthin mi nithan lae kanlalen kansueksa khati chon witthaya boribot khong sangkhom thai** (In Thai) [In locality, there is folklore and play: study folklore in the context of Thai society. Bangkok: Matichon.

Workpointnews. (2020). **Arai aria ko new normal thaeching laeo khue arai ?** (In Thai) [What is really is called by new normal]. Retrieved from https://workpointnews.com/2020/05/06/new-normal-covid19-newworld/

แนะนำผู้เขียน
About Authors

กรกฤช มีมงคล

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ประจำวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Gornkrit Meemongkol

Doctor of Philosophy (Applied Linguistics)
Faculty of Humanities, Kasetsart University
Lecturer, International College for Sustainability Studies
Srinakharinwirot University

กานต์รวี แพทย์พิทักษ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จารึกภาษาไทย)
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย สาขาศึกษาทั่วไป
คณะศิลปศาสตร์ พื้นที่วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Kanrawi Patphithak

Master of Arts (Thai Inscription)
Faculty of Archeology, Silpakorn University
Lecturer in General Education
Faculty of Liberal Arts, Artisan College
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

จามจุรี นิศยันต์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Jamjuree Nissayan
Master of Arts (Thai)
Faculty of Humanities, KhonKaen University
Lecturer in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

เชษฐา จักรไชย
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Chettha Chakchai
Doctor of Arts (Thai)
University of Phayao
Lecture in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University

บุญยงค์ เกศเทศ
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (มานุษยวิทยา)
คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยปัญจาบ
รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

Boonyong Ketthet
Doctor of Philosophy (Anthropology)
Faculty of Arts and Social Sciences
Panjab University
Lecturer in School of Liberal Arts
Walailak University

พิชญาวี ทองกลาง
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Phitchayawee Thongklang
Master of Arts (Thai)
Faculty of Humanities, Kasetsart University
Assistant Professor in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

ลัทธวรรณ โสภณอัมพรเสนีย์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
โรงเรียนบ้านหนองตอ
ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

Luttawan Soponumpornsenee
Master of Education (Curriculum and Instruction)
Faculty of Education
Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Teacher at Bannongto School
Chan Thuek Sub-District, Pak Chong District
Nakhon Ratchasima Province.

วรวรรธน์ ศรียาภัย
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตรจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

Warawat Sriyabhaya
Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Assistant Professor in School of Liberal Arts
University of Phayao

วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Warunya Yingyongsak
Doctor of Arts (Thai)
Faculty of Humanities, Naresuan University
Lecturer of Thai Language Department
Faculty of Liberal Arts, Phayao University

วศิษฎ์ อินทรพรมราช
นิสิตปริญญาตรีคู่ขนาน การศึกษาบัณฑิต (การศึกษา)
วิทยาลัยการศึกษา และ ศิลปศาสตรบัณฑิต
(ภาษาอังกฤษ)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Wasit Intharaphromarat
Undergraduate Student of Dual Program
Bachelor of Education (Education)
College of Education
Bachelor of Arts (English) School of Liberal Arts
University of Phayao

วัลลพ อยู่ดี
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ)
อาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Wanlop Yoodee
Master of Education (Teaching English)
Lecturer in Department of English,
School of Liberal Arts, University of Phayao

วิจิตรา รุ่งแสง
ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Wijittra Rungsaeng
Bachelor of Education (Thai)
Surindra Rajabhat University
Students of Thai Language Department
Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University

สารภี ขาวดี
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (คติชนวิทยา)
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตร
สาขาวิชาภาษาไทยและการสื่อสาร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Sarapee Khowdee
Doctor of Philosophy (Folklore)
Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Lecturer in Thai and Communication Program
Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University

สินทรัพย์ ยืนยาว
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Sinsup Yuenyaw
Doctor of Arts (Thai)
School of Liberal Arts, University of Phayao
Lecturer in Thai Language Program
Buriram Rajabhat University

สิรินาถ จงกลกลาง
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Sirinat Jongkonklang
Doctor of Education (Curriculum and Instruction)
Faculty of Education Kasetsart University
Assistant Professor in Curriculum and
Instruction Program, Faculty of Education
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

สุวิทย์ ติคำ
ศิลศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษและการสื่อสาร)
อาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Suwit Tikham
Master of Arts (English and Communication)
Lecturer in Department of English
School of Liberal Arts, University of Phayao

อรรถพล ธรรมรังษี
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Attapol Thammarungsee
Master of Arts (Thai)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Lecturer in Thai Language Program
Buriram Rajabhat University

ฮากิม สุดินปรีดา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)
วิทยาลัยนานาชาติดิษยศริน
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hakim Sudinpreeda
Master of Arts (English)
Disyasarin International College,
Hat Yai University
Lecturer of the Department of English
Hat Yai University

รูปแบบการตีพิมพ์ในวิวิธวรรณสาร
Format of Publication in Wiwitwannasan

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH Sarabun PSK 20 point ตัวหนา)

Title in English

(TH SarabunPSK 20 point bold)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1[1] ชื่อผู้เขียนคนที่ 2[2] และชื่อผู้เขียนคนที่ 3[3] (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา) กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

Author Name 1[1] Author Name 2[2] Author Name 3[3] (English)

(TH SarabunPSK 16 point Bold) in case of more than 3 authors,
use the name of first author et al.

---

[1]Affiliation or University [2]Affiliation or University [3]Affiliation or University
(TH SarabunPSK 14 point Normal) in case of more than 3 authors,
use the affiliation of first author et al.
E-mail address: xxxx (TH SarabunPSK 12 point)

Abstract (TH Sarabun PSK 16 point, bold, align text left)

Text's length is not more than 300 words (TH Sarabun PSK 16 point bold)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords://aa,//bb,//cc// 3-5 words

(TH Sarabun PSK 16 point, normal, align text left, tap 2 spaces)

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ://กก//ขข//คค จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาชิดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา (Text).....

.....

.....

.....

.....

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

เนื้อหา (Text).....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective of Research)

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

วิธีการวิจัย (Research Method)

เนื้อหา (Text).....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (Result of Research)

เนื้อหา (Text).....

อภิปรายผลและสรุปผล (Discussion & Conclusion)

เนื้อหา (Text).....

หัวข้อ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา (TH Sarabun PSK เนื้อหา 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม. เคาะ 0.5)

Heading (TH Sarabun PSK 16 point, bold, align text left)

Text (TH Sarabun PSK 16 point, normal, align text to both left and right, indent 1 cm. tap 0.5)

เอกสารอ้างอิง (References)

เนื้อหา (Text).....

การนำเสนอตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ
(Fortmat of Table, Figure and Chart)

1. ตาราง (Table)

ตารางที่ x (TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)
ชื่อตาราง (Th Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)
Table No. x (TH Sarabun PSK 16 point, bold, align text left, one column)
Title of table (TH Sarabun PSK 16 point, normal)

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขา

กลวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษ	จำนวนคำ	ร้อยละ %
1.การยืมแบบทับศัพท์	221	60.88
2. การยืมแบบแปลศัพท์	124	34.16
3.การยืมแบบแปลปนทับศัพท์	8	2.02
4.การประสมคำ	7	1.93
5. การยืมแบบตัดพยางค์	3	0.81
รวม	363	100

2. รูปภาพ (Figure)

รูปภาพ x (TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา กึ่งกลาง)
ชื่อรูปภาพ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา)
Figure x (TH Sarabun PSK 16 point, bold, center text)
Title of Figure, (TH Sarabun PSK 16 point, bold)

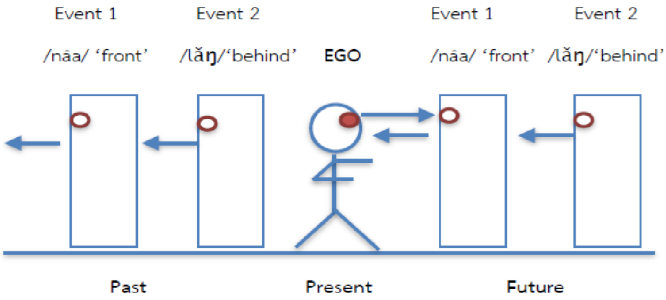
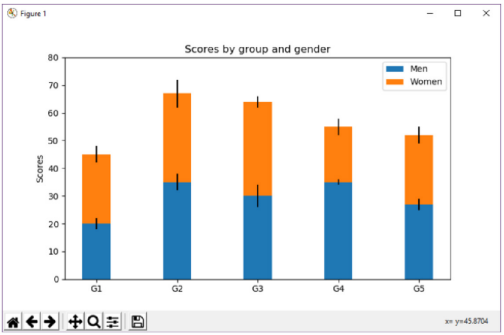

Figure 1: Ego-opposed Perspective

3. แผนภูมิ (Chart)

แผนภูมิ x (TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา กึ่งกลาง)
ชื่อแผนภูมิ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา กึ่งกลาง)
Chart x (TH Sarabun PSK 16 point, bold, center text)
Title of Chart (TH Sarabun PSK 16 point, bold, center tex)

แผนภูมิ 1 คะแนนตามกลุ่มและเพศ

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 12-25 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก)

2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น

3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 20 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา)

6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 13 pt. (ตัวอักษรปกติ)

7. อีเมลของผู้แต่งที่ติดต่อ ขนาดตัวอักษร 13 pt.

8. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. จัดชิดซ้ายขวา พิมพ์ 1 คอลัมน์

9. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

10. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. วรรค 2 เคาะระหว่างคำ

11. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

12. เนื้อหาบทความ พิมพ์ 1 คอลัมน์ จัดให้ชิดขอบซ้ายขวา ขนาดตัวอักษร 16 pt.

13. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 1 ซม.

14. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตาราง จัดชิดซ้าย ใต้ตารางให้บอกแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ

15. ชื่อรูป ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูป แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปแผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย

16. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน

17. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านล่างขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

18. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

19. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. พิมพ์ 1 คอลัมน์

Preparation of Manuscript

1. Length of article about 12-25 ppages of A4 paper size, type one page (Including figure, table, reference and appendix)

2. Font type, type with font TH SarabunPSK only

3. Title of article in Thai, font size 20 pt. (bold) center text

4. Title of article in English, font size 20 pt. (bold) center text

5. Author's name, font size 16 pt. (bold)

6. Name of affiliation or university, font size 13 pt. (regular)

7. Corresponding author's E-mail, font size 13 pt.

8. Text of abstract in Thai and English, font size 16 pt. align text left, type one column

9. Keywords, font size 16 pt. (bold) align text left

10. Text of keywords, font size 16 pt. tap 2 spaces

11. Title of heading, font size 16 pt. (bold) align text left, no number

12. Text of article, type one column, align to both left and right, font size 16 pt.

13. Text of article, indentation 1 cm.

14. Title of table, font size 16 pt. (bold) given above table, align text left given below table, specifying source, align text left, in details use normal size

15. Title of figure, chart, font size 16 pt. (bold) given below figure, chart, center text, below figure and chart, specifying source, align text left

16. Margins, 1 inch (2.54 cm.) in all sides

17. Page number, given below on right side from beginning up to the end of article, font size 16 pt.

18. References, font size 16 pt. (bold) align text left

19. Text of references, font size 16 pt. typing in one column

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3. บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ และ คำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. เนื้อเรื่อง ประกอบด้วย

1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป

2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ ทบทวนวรรณกรรม วัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย

3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย ส่วนนำ บทวิจารณ์ และ บทสรุป

5. เอกสารอ้างอิง

6. รูปภาพ แผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่นๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำที่มีความคมชัดและ แนบภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหากมาพร้อมกับบทความด้วย

Element of Article

1. Title of article (Thai & English)

2. Name of authors (Thai & English)

3. Abstract, with length not more than 300 words and keywords of 3-5 words (Thai & English)

4. Text including

1) Academic article including introduction, body and conclusion

2) Research article including introduction, literature review, objective, research method, discussion and conclusion

3) Book review including introduction, critical review and conclusion

5. References

6. Figure, chart, table including and so on must have specific number in article, reference to source of data should be made correct, clear and not violate the copyright of other, use the color or black and white image with high definition and enclose the original image or file of image separately along with article

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง

การเขียนรายการอ้างอิงใน วารสาร วิวิธวรรณสาร กองบรรณาธิการได้ใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงแบบ APA Style ของสมาคมจิตวิทยาของอเมริกา ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ปีคริสตศักราช 2010 โดยปรับปรุงเล็กน้อยให้เข้ากับบริบทของวารสารไทย รูปแบบการเขียนอ้างอิงแบบ APA Style ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในเนื้อหา 2) การเขียนอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ เพื่อเป็นการแนะนำผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในเนื้อหา มี 2 ลักษณะ คือ การอ้างอิงผู้แต่งก่อนข้อความ และ การอ้างอิงผู้แต่งท้ายข้อความ

1.1) การอ้างอิงผู้แต่งก่อนข้อความ

ในกรณีที่อ้างชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ ถ้าชื่อของผู้แต่งที่เป็นชื่อคนไทย ให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษแทน โดยใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสตศักราชในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบสรุปความและใช้เครื่องหมายจุลภาคตามด้วยเลขหน้าในวงเล็บในกรณีที่อ้างแบบระบุหน้าที่อ้างอิงหน้าใดหน้าหนึ่งเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่น

Triwiset (2018) พบว่า..... หรือ
Triwiset (2018, p. 4) พบว่า.....

1.2) การอ้างอิงผู้แต่งท้ายข้อความ

ในกรณีที่อ้างชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ ถ้าชื่อผู้แต่งเป็นชื่อคนไทย ให้ใช้การอ้างอิงโดยใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษแทน โดยใช้นามสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็นปีคริสตศักราช ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บในกรณีที่อ้างแบบสรุปความ หรือ เครื่องหมายจุลภาคหน้าเลขหน้าในวงเล็บในกรณีที่อ้างหน้าใดหน้าหนึ่งเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทยในจังหวัดบุรีรัมย์.....(Triwiset, 2018) หรือ
การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทยในจังหวัดบุรีรัมย์.....(Triwiset, 2018, p. 4)

1.3) การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในกรณีที่อ้างแหล่งข้อมูลทุติยภูมิในตัวบทความให้ใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีคริสต์ศักราชในวงเล็บและ ตามด้วยข้อความในภาษาอังกฤษว่า ‘as cited in’ ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งที่อ้าง ส่วนการอ้างอิงในรายการอ้างอิง ให้ใช้เอกสารอ้างอิงที่ผู้เขียนบทความใช้ ไม่ใช้การอ้างอิงของผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาภาษาถิ่นไทยของ Kingkham (2015, as cited in Triwiset, 2018, p. 23)

1.4) การอ้างอิงการสัมภาษณ์บุคคล

ในกรณีที่อ้างอิงบทสัมภาษณ์บุคคลซึ่งไม่อยู่ในรูปแบบการตีพิมพ์ที่ไม่สามารถสืบค้นโดยผู้อ่านได้ ให้อ้างอิงเฉพาะภายในตัวบทความเท่านั้น โดยไม่ต้องอ้างอิงในรายการอ้างอิง ให้ใช้ชื่อตัวและนามสกุลผู้แต่งตามด้วยข้อความในภาษาอังกฤษว่า personal communication ตามด้วย เดือน วัน ปี ในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

Bunsanoe Triwiset (personal communication, July 5, 2019)

2. รายการอ้างอิง

2.1) การอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน

การเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ ในกรณีที่อ้างอิงผู้แต่งคนเดิมในลำดับเดียวกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นหลัก เช่น

Kingkham, W. (2000). **Thai dialect**. Bangkok: Kasetsart University Press.

Kingkham, W. (2001). **Foreign language in Thai**. Bangkok: Kasetsart University Press.

2.2) การอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกันในปีเดียวกัน

การอ้างอิงผู้แต่งคนเดิมที่ตีพิมพ์ในปีเดียวกัน ให้ใช้อักษรอังกฤษว่า a หรือ b เป็นต้นกำกับภายหลังปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

Anant, P. (2001a). **A study of Isan proverbs**. Buriram: Anukun Kanphim.

Anant, P. (2001b). **A comparative study of Thai proverbs**. Surin: Wirat Kanphim.

2.3) การอ้างอิงบทความที่เป็นภาษาไทย

ในการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เป็นภาษาไทย ตามรูปแบบของ วารสารวิวิธวรรณสาร ในกรณีที่ชื่อบทความเป็นภาษาไทย ให้ใช้การถ่ายเสียงไทยเป็นอักษรโรมัน โดยใช้ชื่อสกุลผู้แต่งขึ้นก่อน ตามด้วยชื่อตัวเป็นตัวย่อ โดยใช้โปรแกรมถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน ที่พัฒนาโดยภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามด้วยข้อความในภาษาอังกฤษ ในวงเล็บว่า In Thai และ คำแปลเป็นภาษาอังกฤษ ในวงเล็บเหลี่ยม [...] เฉพาะชื่อบทความเท่านั้น ส่วนชื่อวารสารและชื่อสำนักพิมพ์ ให้ถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันอย่างเดียวโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

Triwiset, B. (2018). **Phasasat phasa thai** (In Thai) [Thai linguistics]. Buriram: Winai Printing Press.

Phonpradapphet, P. (2017). *Uppalak nai phasa thai* (In Thai) [A conceptual metaphor in Thai]. **Wiwitwannasan**, 1 (1), 25-35.

Guideline for Writing References

For the writing references in Wiwitwannasan Journal, the editorial board adopts the publication manual of American Psychological Association 6th edition published in 2010 with slightly amendment to the context of Thai Journal. The citation in APA style consisted of 2 parts: 1) in text citation and 2) reference list.

1. In Text Citation

The citation in the text is reference in the author-date system by specifying the author's name and year of publication as recommendation for readers to go to the referenced source at the end of the academic papers, which is arranged in alphabetical order. The citation in the text has two aspects: narrative citation and parenthetical citation.

1.1) Narrative citation

In case of narrative citation, if the name of author is Thai name, use English name in place of Thai name, by placing the surname of author followed by year of publication in Christian era in parenthesis in case of summary of text and use comma before page number in parenthesis in case of citing specific page number, for instance

Triwiset (2018) found that.....or
Triwiset (2018, p.4) found that.....

1.2) Parenthetical citation

In case of parenthetical citation, if the name of author is Thai name, use English name in place of Thai name, by placing surname of author followed by year of publication in Christian era in parenthesis in case of summary of text or place surname of author followed by comma, page number in parenthesis,

in case of citing specific page number, for instance

A study of Thai dialect in Buri Ram province.....(Triwiset, 2018)

or

A study of Thai dialect in Buri Ram province.....(Triwiset, 2018, p.4)

1.3) Citing secondary source

In case of citing secondary source in the text, use surname of author followed by year and text in English 'as cited in' followed by surname of author who cited; but in reference list, use the source of author of article, but not the source of original author, for instance

A study of Tai dialect of Kingkham (2015, as cited in Triwiset, 2018, p.23)

1.4) Citing personal interview

In case of citing the personal interview that is not in publication which is not recoverable by reader, cite it only in the text , but not in the reference list, using name and surname of author followed by text in English 'personal communication' separated by month day, year in parenthesis, for instance

Bunsanoe Triwiset (personal communication, July 5, 2019)

2. Reference list

2.1) Citation of same author

In citing the source in reference list, in case of citing the same author in the same year, arrange it in order of year, for instance

Kingkham, W. (2000). **Thai dialect**. Bangkok: Kasetsart University Press.

Kingkham, W. (2001). **Foreign language in Thai**. Bangkok: Kasetsart University Press.

2.2) Citation of the same author in the same year

In citing the same author in the same year, use letter a or b etc. after the year of publication in parenthesis, for instance

Anant, P. (2001a). **A study of Isan proverbs**. Buriram: Anukun Kanphim.

Anant, P. (2001b). **A comparative study of Thai proverbs**. Surin: Wirat Kanphim.

2.3) Citation of article in Thai language

In citation of source in Thai language by style of Wiwitwannasan Journal, in case of the title of article in Thai, use Thai Romanization, by placing surname of author followed by name in abbreviation, using program Thai Romanization developed by the Department of Linguistics, Chulalongkorn University, followed by text 'In Thai' in parenthesis and English translation in square brackets [...] only the title of article, but for the title of journal and press, use Thai Romanization only, but not English translation, for instance

Triwiset, B. (2018). **Phasasat phasa thai** (In Thai) [Thai linguistics]. Buriram: Winai Printing Press.

Phonpradapphet, P. (2017). *Uppalak nai phasa thai* (In Thai) [A conceptual metaphor in Thai]. **Wiwitwannasan**, 1 (1), 25-35.

ตัวอย่างการเขียนอ้างอิง
Reference Examples

1. Book with a single author (หนังสือที่มีผู้แต่งคนเดียว)

Author, Initial(s). (Year). **Title of work.** Location: Publisher.

Bolton, A. (2000). **Managing the academic unit**. Philadelphia: Open University Press.

2. Book with two authors (หนังสือที่มีผู้แต่งสองคน)

Author#1, Initial(s)., & Author#2, Initial(s). (Year). **Title of work**. Location: Publisher.

Bryan, C., & Clegg, K. (2006). **Innovative assessment in higher education**. London: Routledge.

3. Print journal article (บทความในวารสารที่ตีพิมพ์)

Author#1, Initial(s)., & Author#2, Initial(s). (Year). Title of article. **Title of Journal**, Volume number (Issue number), Pages.

Murphy, A., & Shuttleworth, I. (1997). Education, Religion and the "First Destinations" of recent school-leavers in Northern Ireland. **The Economic and Social Review**, 28 (1), 23-41.

4. E-journal article (บทความในวารสารออนไลน์)

Author#1, Initial(s)., & Author#2, Initial(s). (Year). Title of article. **Title of Journal**, **Volume number** (Issue number), Pages. Retrieved from http://database

Dahl-Michelsen, T., & Solbrække, K. N. (2014). When bodies matter: Significance of the body in gender constructions in physiotherapy education. **Gender & Education**, 26 (6), 672-687. Retrieved from http://ebscohost.com

5. Newspaper article (บทความในหนังสือพิมพ์)

Author, Initial(s). (Year, Month Day). Article title. **Newspaper title**. p. xxx.

Finley, R. (2014, March 29). Prospects still slim for major pick-up of global economy. **The Irish Examiner**, p. 27.

6. Technical & Research Reports (รายงานวิชาการ/รายงานวิจัย)

Author, Initial (s). (Year). **Title of report**. (Report No. if given). Location: Publisher.

Amendt, T., & Bousquet, Y. (2006). **Creating a culturally affirming learning community** (Project 76). Canada: Dr. Stirling McDowell Foundation for Research into Teaching.

7. Master's Theses and Doctoral Dissertations (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต/ดุษฎีบัณฑิต)

Author, Initial(s). (Year). **Title of the work**. (Doctoral dissertation / Master's thesis). Name of Institution, Location.

Meehan, D. (2007). **An exploration of the relationship between poet and the community based on the work of three contemporary Irish poets** (Master's thesis). DCU, Dublin.

8. Conferences, symposia and meetings (งานประชุมวิชาการ/การประชุมสัมมนา)

Author, Initial(s). (Year). Title of the contribution. **Title of the conference/meeting** (pp.xx-xx). Location: Publisher.

Noak, M. (2009). State policy support for school health education. **Mathematical Proceedings of the 53rd annual meetings of the Royal Irish Academy** (pp.69-98). Dublin: Royal Irish Academy.

9. Website / Document on the Internet (เว็บไซต์ /เอกสารในอินเทอร์เน็ต)

Author, Initial(s). (Date of publication when available; n.d. if not available). Title of article. **Title of website**. Retrieved from http://xxxx.xxx

Zimmer, A. (2015, October 13). Increase in homelessness affecting city real estates. **The Awl**. Retrieved from http://www.dnainfo.com/newyork/20151013/murray-hill/increase-homelessness-affecting-city-real-estatebrokers-say

10. Music recording (การบันทึกเสียง)

Writer, Initial(s). (Year). Title of song. [Recorded by Artist, if different from writer]. On **Title of album** [CD, record, cassette, MP3, etc.] Location: Label.

Kidjo, A. (2003). The sun shines in the Benin. On **African playground** [CD]. New York: Putumayo Kids.

Analysis of Persuasive Language and Speech Acts used by Entrepreneurs in Dragons'Den
วิเคราะห์การใช้ภาษาโน้มน้าวใจและวัจนกรรมของผู้เข้าแข่งขันในรายการดรากอนเดน
Wasit Intharaphromrat / Suwit Tikham / Wanlop Yoodee
วศิษฏ์ อินทรพรมราช / สุวิทย์ ติคำ / วัลลพ อยู่ดี

ภาพแทนผัว - เมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน
The representation of a "husband – wife" in northeastern Thai country music literature
พิชญาวี ทองกลาง / จามจุรี นิศยันต์
Phitchayawee Thongklang / Jamjuree Nissayan

คุณค่าในวรรณกรรมเยาวชนของสุมาลี บำรุงสุข
Values in Sumali Bamrungsuk's Youth Literature
วิจิตรา รุ่งแสง / สารภี ขาวดี
Wijittra Rungsaeng / Sarapee Khowdee

อ่านรีพับลิกของเพลโต : กวีนิพนธ์ในทรรศนะของนักปรัชญา
Reading Plato's Republic: Poetry in Philosopher's Views
ฮากิม สุดินปรีดา
Hakim Sudinpreeda

แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอวรรณกรรมนวนิยายนิเวศวิถีลุ่มน้ำโขงของวุฒิศานติ์ จันทร์วิบูล
Themes and strategy of the literatures of The Mekong Basin ecological fiction by Wutthisan Chanwibun
กานต์รวี แพทย์พิทักษ์ / วรวรรธน์ ศรียาภัย / บุญยงค์ เกศเทศ / วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์
Kanrawi Patphithak / Warawat Sriyabhaya/ Boonyong Ketthet / Warunya Yingyongsak

พระวอ - พระตา : ลักษณะวีรบุรุษในวรรณกรรมใบลาน ฉบับหอสมุดแห่งชาติลาว
Phra Wo Phra Ta : Heroic characteristics in palm leaf manuscript in the National Library of Laos
อรรถพล ธรรมรังษี
Attapol Thammarungsee

ภาษาบนป้าย: การศึกษาด้านวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์
Language on signage: A study of syntax and pragmatics
กรกฤช มีมงคล
Gornkrit Meemongkol

การพัฒนาความสามารถการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด
The Development of Nonfiction Writing Skills of Undergraduate Students Program in Thai Language at Rajabhat Maha Sarakham University using the Discovery Method and Graphic Organizer Method
เชษฐา จักรไชย
Chettha chakchai

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
A Study of Learning Outcome on Philosophy of Sufficiency Economy Integrated Learning Unit of Grade 6 students
ลัทธวรรณ โสภณอัมพรเสนีย์ / สิรินาถ จงกลกลาง
Luttawan Soponumpornsenee/ Sirinat Jongkonklang

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
ประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง
The invented tradition of Northeastern Communities in Mekong basin
สินทรัพย์ ยืนยาว
Sinsup Yuenyaw